T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANA BİLİM DALI

HRİSTİYAN İKONOGRAFiSİNDE NUH TUFANI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ülkü BAHADIR

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Gül TUNÇEL

Ankara 2013

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANA BİLİM DALI

HRİSTİYAN İKONOGRAFiSİNDE NUH TUFANI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ülkü BAHADIR

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Gül TUNÇEL

Ankara 2013

ONAY

Ülkü Bahadır tarafından hazırlanan **"Hristiyan İkonografisinde Nuh Tufanı"** başlıklı bu çalışma 30./11./2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sanat Tarihi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Gül TUNÇEL **(Başkan)**

Prof. Dr. Hakkı Acun (Üye)

Prof. Dr. Nakış Karamağaralı (Üye)

ÖNSÖZ

Hristiyan ikonografisinde Nuh Tufanı konulu tezimizde, bu temanın tasvirleri arasından tespit edilen eserler ikonografik yöntemle incelenmiş, karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Sanat tarihinde önemli bir yere sahip olan, Hristiyan dini konulu tasvirlerin İkonografisine yönelik çalışmaların ülkemizde az oluşu bizi bu konuda çalışmaya yönlendirmiş, Kutsal Kitap konularının tefsirler ve yorumlar ile "özgün metin" bilgisinin tahrifatını önleyici yöndeki İkonografi çalışmaları her zaman ilgimi çekmiştir.

Bu çalışmanın heyecan verici diğer yanı insanın uygarlık serüveninde, "yazı"ya rağmen "tasvir"e, dini yasaklara rağmen resim ve heykele önem verilmesinin anlamı noktasındadır. Bu dünyada yaşamış olan insanların, anlatmak istediği düşüncelerini sanat yoluyla aktarma çabası, yöneticiler tarafından yönlendirilen toplumsal belleği güçlendiren en etkili yöntem olmuştur, bunun farkına varan toplumlar, geçmişin kültürel birikimini belleklerde sanat eserleri sayesinde tutarak varlıklarının sürekliliğini sağlamayı başarmışlardır.

Bu çalışma, tez danışmanım değerli hocam Prof. Dr. Gül Tunçel'in seminer dersleri ışığında ortaya çıkmış kendisinin değerli katkıları ve yönlendirmesi ile yürütülmüştür kendisine müteşekkirim. Master yapmam konusunda, uzun bir aradan sonra azim ve cesaret veren desteği dolayısıyla değerli hocam Gazi Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Hakkı Acun'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bilgisayarla ilgili teknik yardımları için İlayda Gümüş'e, format düzenine el atan Arş. Gör. sevgili Şule Yılmaz'a, yürekten teşekkür ediyorum. Maddi manevi destekleri için kızım Beste Odabaş'a, oğlum Engin Odabaş'a teşekkür ediyorum.

İkonografik tasvirlerde, Nuh tufanı teması ile bağlantılı ritüellere ilişkin İkonolojik yorumların kaynak bilgileri ile örtüşmesi konusunda bilgisine

başvurduğum, Fener, Rum Ortodoks Patrikhanesi Patrik Vekili Sayın Stefanos Dinidis'e, nazik kabulü ve yardımı için teşekkür ediyorum. Yardımcı olan Patrikhane çalışanlarına, Vasil Papayorgioğlu'na, Yorgo Benlisoy'a teşekkür ediyorum. Şişli, İvan Rilski Bulgar Kilisesi Papazı, Sayın Angel Velkov'a, İncil dillerinde Nuh'un Gemisini ifade eden terimlerin simgeselliğine dair verdiği aydınlatıcı bilgiler için teşekkür ediyorum.

Ülkü BAHADIR

Ankara 2013

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ BÖLÜM

II- KATALOG

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III- KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME

GİRİŞ

Tezimizde ele alınan konu “Hristiyan ikonografisinde Nuh Tufanı” dır. Hristiyan İkonografisi, Tevrat ve İncilde yer alan metinlere bağlı kalarak yapılmış olan tasvirlerin metinle örtüşen resimsel anlatımlarını kapsar. İkonografi genel anlamda herhangi bir yazılı metinle o metni anlatan resmin karşılıklı ilişkisini ortaya koyar.

İkonografi kavramının kökeni, Hristiyanlığın erken dönemlerinde dini anlatmak için yapılmaya başlanan ikona denen tahta panolar üzerinde yapılan dinsel resimlerdir. İkonolarda kutsal kitapta geçen kişiler ve konular betimlenir, genellikle Tanrı İsa, Bakire Meryem ve azizlerin tasvirleri yer alır. Kutsal ibadet eşyası sayılan ikonaların ahşap malzemenin dayanıksızlığı nedeniyle erken dönem örnekleri kalıcı olmamıştır. İkonalardan ve kiliselerde yer alan ikonostasis panosundan daha kalıcı olarak fresk ve mozaik tekniğinde mimari ile bütünleşen resimler yapılmış, eski ve yeni ahit konularını ikonografik bir düzen içinde kilise duvar ve tavanlarına işlenmiştir. Hristiyan dini yapılarında yer alan tasvirler arasında, bir eski ahit öyküsü olan “Nuh Tufanı” sahneleri yer almış, “Nuh’un gemisi” tasviri ise en erken örnekleri dördüncü beşinci yüzyıllara ait Roma mezar yapılarında, Bizans lahitlerinde ölüm kültü ile ilgili olarak fresk ve mermer kabartma olarak uygulanmıştır.

Musevi dini, putperestliği hatırlattığı gerekçesiyle tasviri yasaklamasına rağmen, Yahudilerin yaşadığı ortadoğu bölgesinde egemen olan Roma Krallığı döneminde ortaya çıkan İsa’nın dini sayesinde, Musevilik Hristiyanlıkla birleştirilerek kutsal kitap konuları tasvir edilmeye devam edilmiştir. Musa’nın ve İsa’nın dinini birleştiren Roma Krallığı, bütün yazılı kaynakları, Bible (kitaplar) adı altında toplatmış Latinceye ve Grekçeye çevirmiştir. “Bible” dünya dillerine aynı adla geçmiştir. Arapçada “Kitabı Mukaddes” dendiği için doğu ortodoks toplumlarında da bu adla yaygınlaşmış dilimize “Kutsal Kitap” olarak yerleşmiştir. Bible sayfalarında yer alan konuların tasvir edilmesi, ortaçağ Hristiyan Kiliselerinde fresk, mozaik, vitray,

mermer ve metal üzerinde çeşitlilik gösteren eserler ile mimariye bağlı olarak yapılmış, Rönesans ve Barok dönemde ise yağlıboya tablolarda Hristiyan resim sanatında önemli yer tutarak, on dokuzuncu yüzyıl sonuna kadar sürmüştür.

Hristiyan İkonografisinde Nuh Tufanı Temasının önemi çok yönlüdür, tek tanrılı dinlerin ilk kitabı olan Tevrat'ta tufan yaratılış öyküsü olarak yer alırken, çivi yazılı tabletlerde aynı öykü çok tanrılı inançlarda ölümsüzlüğü arayış öyküsü olarak anlatılır. Mitolojik öyküler bize eski insanların inançlarında mitlerin önemli yer tuttuğunu göstermiştir. Musevi ve Hristiyan dininin temelini oluşturan mitoslar işlev olarak bize bilgi aktarmazlar, günümüzde mitoslar antik dönemin edebi metinleri olarak incelenmektedir. Antik dönemde insanların inançlarını etkileyen mitosun işlevi, insanın eylemlerine, yaşam mücadelesine, anlam katmak olarak görülür. Mitosta dikkat çekilen eylem, yaşam mücadelesini anlamlı kılmak üzere hayal gücü ile süslenmiş, müzikal bir dille söylenegelmiştir. Zamanla efsanelere konu olan bazı eylemler ritüellere dönüşmüştür. Eyleme anlam katan ritüeller geleneksel ayinlere dönüşmüş inanç sistemleri içinde yer almıştır, mitosun işlevi dinsel mitoslarda etkin biçimde sürmüştür.

Tevrat'ta yer alan öyküler, pagan Roma kültürü üzerine tek tanrı inancı yerleştirilirken simgesel anlatımlarla Hristiyanlıkta yer almıştır. Çok eski inançlarla ilgili izler taşıyan semboller musevilikten Hristiyanlığa taşınmış daha sonra iki dinin birleştirilmesiyle eski dünyanın bazı ritüelleri sembolik olarak geleneklere yerleşmiştir.

Yüksek lisans tezi olarak bu konuyu seçmekteki amacımız; Nuh Tufanı temalı eserlerin Tevrat metninde ve Hristiyan düşüncesi çerçevesinde insanlığa anlattığı öykü, eski dünyanın mitosları, ritüelleri ve inançlarının ortaçağ ve yeniçağdaki algısının sanata yansımasını incelemek, sanatçının bireyselliğinin ve toplumsal değişimin etkisini gözler önüne sermektir.

Bu çalışmamız özgündür daha önce bu konuda yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. “Nuh Tufanı” temalı eserlerin ikonografik açıdan

incelenmesine dair herhangi bir yayına ulaşılamamıştır ancak tufan olgusu ile ilgili arkeolojik araştırmalar, Tevrat araştırmaları ve son olarak jeolojik araştırmalara ilişkin “Nuh Tufanı Öyküsü” konusunda yeni değerlendirmelere ulaşmamızı sağlayan yayınlar incelenmiştir.

İkonografi çalışmamızda yazılı bir metne bağlı konuyu anlatan resim ile yazılı metin arasındaki anlatımın karşılıklı ilişkisi ortaya koyulmuştur, kaynak metin Hristiyan dininin Kutsal Kitabı, Tevrat ve İncil incelenmiştir. Kutsal Kitap uzmanları tarafından yapılan akademik araştırma niteliği olan yayınlardan faydalanılmıştır. Hristiyan ve Musevi dininin ibadethanelerinde görev yapan papaz ve hahamlara ulaşılmaya çalışılmış, ülkemizde Ortodoks din görevlileriyle çabuk iletişim sağlanırken, Musevi görevlilerin irtibat kurmakta çekincelerinden dolayı güçlük yaşanmıştır. İstanbul’da yaşayan Musevi vatandaşlarımızdan Beki Rubin ve Eti Barakas’tan “Nuh’un kurban sunusu sahnesi”ni anlatan tasvirlerin ikonografisi bağlamında bu ritüelin günümüzde yansıması ile ilgili sözlü bilgi alınmıştır.

Çalışmamız sırasında bazı zorluklarla karşılaşılmıştır. Nuh Tufanını anlatan ikonografik tasvirlerin yüzlerce yıllık zamana yayılan örneklerini taramak internet kolaylığına rağmen zaman alan ve kolay olmayan bir aşama olmuştur. Bu tasvirlerin bazıları ülkemizdeki yayınlarda kütüphanelerimizdeki kaynaklarda ulaşamayacağımız eserlerdir, internet sitelerinde yer alan müze ve sanat galerilerinin resmi sayfaları bu tezin yazıldığı yıllarda görsel anlamda tüm dünyaya bu eserleri yayınlamaya başlamışlardır, bu durum bir yandan kolaylık bir yandan doğru bilgiye ulaşmakta zorluk yaratmaktadır. İkonografik çözümlemeler bu nedenle çok daha dikkat ve sorumluluk gerektirmiştir.

İkonografik çözümlemeler için eserlerin digital ortamdan aktarılan resimlerin her biri bilgisayarda büyütülerek incelenmiştir. Panovsky’nin geliştirdiği, Bedrettin Cömert’in uygulamasını ülkemizde yerleştirdiği yöntem izlenerek, yüksek lisans seminer derslerindeki çözüm tecrübelerimize dayanarak, her eser için Tevrata bağlı olgusal anlam ve ikonografik anlamı

açıklanarak tanımlama yapılmıştır. İkonografi çalışmalarında güçlük yaratan, yorumun yorumu şeklindeki kabalistik açıklamalara, sembolizm kargaşası yaratan yayınlara, bilimsellikten uzak değerlendirmelere itibar edilmemiştir. Ağrı Dağı odaklı spekülasyona açık araştırma ve yayınlara bilimsel yönü olmaması nedeniyle yer verilmemiştir.

Çalışmamızın “GİRİŞ” kısmında konunun önemi, amacı, ikonografiye yönelik tanımlamalar, çalışmada karşılaşılan zorluklar ve izlenen yöntem üzerinde durulmuştur.

Birinci Bölümde “TUFAN HİKÂYESİNİN TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ” ana başlığı altında, Tevrat öncesi dönemdeki tufan hakkında mitolojik öyküler ile Tevrat’ta kaydedilen Nuh Tufanı hikâyesinin Tevrat tarihçesi ile birlikte incelenişi ele alınmıştır.

Tevrat yazılmadan önceki dönemde bölgede yazıyı bulan Sümer’ler yanı sıra Asur, Babil uygarlıklarında tufan hikâyeleri incelenmiştir. Akadca’nın lehçeleri olan Babil ve Asur çivi yazısı, Aramice ve İbranice gibi Sami dillerde Yahudilerin yaşadığı ve göçler halinde dolaştığı bu bölgede tabletlere yazılan, Gılgamış destanında Utnapiştimin Tufan Hikâyesi, Kral Ziusudra’nın Tufan hikâyesi, Kahraman Atrahasis’in tufan hikâyesi gibi tufan öyküleri ile ilgili bilgiler, bu bölümde anlatılmıştır. Babillilerin Sümerlerden aldıkları efsaneleri kendi dillerine çevirerek tufan öykülerindeki kahramanın ismini değiştirerek, aynı öyküyü tekrar tekrar anlattıkları tablet yazılarından örneklere yer verilmiştir. Mezopotamya tufan hikâyelerine benzerlik gösteren farklı kültürlerin ünlü tufan hikâyelerine de kısaca değinilmiştir.

Kutsal kitap Tevrat’ta anlatılan Nuh Tufanı öyküsünün tam metnine yer verilmiş, Tevrat’ın tarihçesine dair bilgiler araştırılmıştır. Tevrat metinleri ile birlikte yazılan Yahudi tarihi yazıları ve Eski Ahit kapsamındaki diğer kutsal kitaplara değinilmiştir.

Kutsal Kitabın Yeni Ahit/İncil kısmında Nuh Tufanı hikayesi yer almamakla birlikte Nuh’un isminin geçmesi ve tufanın simgesel algısını ifade

eden bölümler üzerinde durulmuştur. Tufandan kurtuluş ve vaftiz konusunda Hristiyanlığın, Tanrıya inananların suda arınarak "hristiyan dinine giriş ritüeli"ne dönüşen tufan simgeselliğinden köken alan vaftiz geleneğini işaret eden bağlantıları gösterilmiştir. Tevrat tefsirlerinin Avrupaya yayılışı sürecinde, Tevrat'ın mitolojik ve sembolik yönüyle Hristiyanlığa nüfuz ederek Tevratın evrenselleştirilme çabalarının misyonerler vasıtasıyla İspanyadan yayılarak Avrupa kültür ve sanatını etkileyişine değinilmiştir.

Tevrat yazılarını araştırmak amacıyla on dokuzuncu yüzyılda başlayan kazı ve araştırmalara tarih sırası ile değinilerek konumuza ışık tutan belge ve bilgilerle, antik dillerin çivi yazısının çözülmesi sonucu bilim dünyasında engellerin nasıl aşıldığı gösterilmeye çalışılmıştır.

Karadeniz de yapılan en son jeolojik araştırmaların sonucunda uzmanların Antik dönem tufan söylencesinin ortaya çıkışına sebep olan "eylem"in, "Karadeniz Taşkını"ndan kaçışlar olabileceği hipotezinin dayandırıldığı bulgulara yer verilmiştir, bu bilgiler gelecekteki araştırmalara göre değerlendirilecek en son hipotezlerden biri olarak detaylı anlatılmıştır.

İkinci Bölümü "KATALOG" oluşturur. Bu bölümde Hristiyan sanatında Nuh tufanı temalı tasvirler arasından seksen altı eser tespit edilmiştir. Seçilen eserlerin öncelikle künye bilgileri oluşturulmuş eser adı, yeri, tarihi, sanatçısı yanı sıra eserin tekniği hakkında bilgiler girilmiştir. Tasvirlerin katalog bilgileri için kaynaklardan, internetten müzelerin resmi sayfalarından bilgilere ulaşılmaya çalışılmış, ulaşılmayan ve tereddüt oluşturan künye bilgileri boş bırakılmıştır, daha sonraki aşamada eserler ikonografilerine göre ayrılarak, Tevrat'taki hikâyenin kurgu sırasına göre: "Nuh'un Gemisinin Yapımı", "Nuh'un Gemisine Giriş", "Tufan", "Güvercinin Gemiden Gönderilişi ve Gemiye Geri Dönüşü", "Gemiden Çıkış", "Nuh'un Kurban Sunusu", "Nuh'un Sarhoşluğu" ve "Kenanı Lanetleyişi", olarak tematik gruplama yapılmıştır, eserler kendi içinde tespit edildiği ölçüde kronolojik tarih sırasına dizilerek numaralandırılmış ve katalog düzenlenmiştir. Katalogdaki her bir eser olgusal ve ikonografik anlam bakımından en ince ayrıntısına kadar irdelenmiştir.

"KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME" bölümünde, konumuz olan dinsel temanın mitolojik temellerine inilmiş, kazı sonuçlarına dayalı verilerden hareketle, çivi yazılı tabletlerde yer alan ünlü Gılgameş Destanı gibi "Nuh Tufanı" temasının öncelini oluşturan Mezopotamya Tufan öykülerinde ve Tevrat'ta tufan kavramının inançlardaki yeri irdelenmiştir. Mitolojik dönem Pagan inançlarından tek tanrılı dinlere geçiş sürecinde, Sümerlerden Sami toplulukların mitolojisine ve bölgenin rahipleri tarafından ilk kutsal metinlere aktarılan tufan efsaneleri ile Tevrat'taki Nuh tufanının karşılaştırılmasında; tek tanrılı dinlere yerleşen eski dünyanın ritüellerinden, Musevilikte kurban, Hristiyanlıkta vaftizin sembolik olarak devam edişi vurgulanmıştır. Erken hristiyan dönemde Roma-Bizans toplumlarında, ölüm kültüne bağlı olarak, tufan efsanesinin, "yaşam –ölüm –yeniden yaşam" döngüsünün simgesel manada algılanışı konusu ikonografik çözümleme yöntemiyle gösterilmeye çalışılmıştır. Eserlerimizde, ikonografik anlatımlar, metin bilgileri ile karşılıklı ilişkilendirilerek, aynı temayı işleyen farklı dönemlerde yapılmış diğer örneklerle karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Nuh Tufanı betimlemelerinin ikonografik özellikleri, dinde reformun sanata etkileri, sosyal ve kültürel değişimin dinsel konulu eserlere yansıması, ikonografiye uyan ve uymayan yönleri ve sanatçı bireyselliğinin öne çıkışı ile ilgili inceleme ve değerlendirmeler yapılmıştır,

Tezimizin "SONUÇ" bölümünde "Nuh Tufanı teması" nın kutsal metinde anlatılışı, Hristiyan ikonografisinde ele alınışı üzerinde durulmuştur ve ikonografik tasvirlerin, insanın uygarlık tarihinde inançlarını, düşünsel ve yazınsal faaliyetini belgelemesi açısından önemi vurgulanmaya çalışılmıştır.

Tezin "KAYNAKÇA" kısmında yararlanılan yayınlar alfabetik sırayla belirtilmiştir.

Tezin ana hatları ÖZET ve ABSTRACT bölümünde Türkçe ve İngilizce olarak verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

I- TUFAN HİKÂYESİNİN TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ

A) Tevrat Öncesi Dönemde Tufan Efsanesi

Tevrat'ın ortaya çıktığı bölgede, tarihsel sürecin geçmişe doğru izleri araştırılırken,19.yy.da kazılarda ortaya çıkan çiviyazılı tabletlerde eski uygarlıklara ait tufan öyküleri tespit edilmiştir. İ.Ö. üçüncü bin yıl ortalarına uzanan Mezopotamya tufan öykülerinin çoğu İ.Ö. ikinci bine tarihlenir

Antik Yunanlılar doğuya doğru yaptıkları akınlar ve işgaller sonucu Anadolu ve Mezopotamya kültürlerini keşfetmişlerdir. İ.Ö**:** 750 yılında doğu Akdeniz'de Antakya civarında koloni kurarak bölgeye yerleşen yunanlıların, bölgedeki Fenikelilerden aldıkları alfabe sayesinde yazıyı geliştirmeleri[1] tarihin en önemli dönüm noktalarından biri olmuştur. Antik Yunan uygarlığının tarihe önemli katkısı, yayıldığı coğrafyada Mezopotamyanın ve yakın doğunun eski kültürlerine ait bilgileri, mitoloji, edebiyat, tarım, sağlık ve gökyüzüne ilişkin kültürel birikimden edindiklerini yazıya geçirerek batı dillerine aktarmak olmuştur. Bu gün ulaşabildiğimiz en erken tarihli yazılı kaynaklar, gelişkin bir alfabeye sahip olan Antik Yunan dilinde İ.Ö**:** V.yüzyıldan itibaren yazılmaya ve yayılmaya başlamıştır, bu sayede tarihte bilginin yazılı akışı başlamıştır. Yazılı tarihte ilk bilgiler mitoloji ve ikonografi kaynaklarını oluşturur. Bu bilgiler, antik dönem kültür mirasının devamı olarak batı hristiyan sanatında mitsel ve dinsel konulu tasvirlerin kaynağını oluşturur.

Mezopotamya, İnsanoğlunun uygarlığa adım attığı iki nehir arasında yer alan bereketli topraklardır. Türkiye'nin güney doğusundan başlayarak Irak topraklarında devam eden Fırat ve Dicle nehirlerinin denize döküldüğü Basra körfezine kadar uzayan alan boyunca, tarih öncesinde kurulmuş ve yazılı

---

[1] Samuel Henry Hooke**, Ortadoğu Mitolojisi**, Ankara,1995, s.16.

tarihi başlatan uygarlıklar yaşamıştır. Mezopotamya'nın İki nehir arasında olması, sürekli sel tehdidiyle karşılaşmasına neden olmuşsa da bölge konumu nedeniyle sürekli istilaya uğramıştır.[2] Mezopotamya kentlerinde karşılaşılan zigguratların deltada sık yaşanan su baskınlarından kaçıp kurtulma yeri olduğu şeklinde tartışmalı bir kuram öne sürülmüştür[3].

Bölgede M.Ö**:** 4500-4000 yıllarından tarihe çeşitli izler bırakan kültürlerin izleri üzerine, İ.Ö**:** 3000 ler de kuzeyden gelerek yerleşen farklı bir halk, yerlilerle kaynaşarak önemli bir uygarlık kuran ve yazıyı ilk bulan Sümerler olmuştur. Çivi yazısını icat eden bu halkın doğru adlandırılması, Asur dilini inceleyen Jules Opert sayesinde olmuştur. Opert, 1869 da Fransa'da Numizmatik ve Arkeoloji Derneğinde verdiği konferansta bu dilin Sümerce olarak adlandırılması gerektiğini, yazılı tablette yer alan Sümer ve Akad kralı ibaresine dayanarak öne sürmüştür. Asur ve Babil ülkesinin Sami halklarına Akad denirken bu bölgede Sami olmayanlara Sümer deniyordu. [4] Onlar, ilk yazanlar ilk anlatanlar olmuştur.

1- Sümer Tabletlerinde Tufan Efsaneleri

Uygarlık tarihinde köy yerleşimleri büyüyüp kentlere dönüşünce, kentlerin yönetici kralları ortaya çıkmıştır. Krallar aynı zamanda büyük kahramanlardır, güçlü bir yönetimin gereği olarak, krallara kahramanlık hikayeleri atfedilir. "Kahramanlar" insan üstü olunca, yöneten kralda tanrısal pozisyonda olmuştur. Sümerler İ.Ö.III. binde ve II.binde krallarının listesini ve koydukları kanunları yazılı kayıtlara geçirmiş bir uygarlıktır[5]. Mezopotamya da şehirler kuran topluluklar, nesneyi ve sesi temsil eden şekillerden harfleri oluşturmuşlardır. Sümerler şu ana kadar bilinen en erken yazılı kaynak bırakanların öncüleridir. Sümerler Antik Mısır medeniyeti ile eş zamanlı olarak tarihte yer almış, sistematik bir düzen kurmuş, kanunlar koymuşlardır.

[2] Nermin Sinemoğlu, **Sanat Tarihi**, İstanbul, 1984, s.44.
[3] Hooke**, a.g.e.**, s. 160.
[4] Samuel Noah Kramer**, Sümerler**, İstanbul, 2002, s.35.
[5] Kramer**, a.g.e.**, s. 46.

Sümerler yazıyı edebiyat anlamında kullanan güçlü kültürleri ile civar komşuları olan Akad, Asur, Babil kültürlerini etkilemişlerdir. Son iki yüz yıldır süren bilimsel araştırma ve kazı sonuçlarına dayanan yayınlarda, Mezopotamya civarında yaşayan Sami halkların, Sümer efsanelerini ve yasalarını alıp kendilerine mal ettikleri ortaya koyulmuştur[6]. Sümer ülkesinin kuzeyine (Bağdat yakınları) yerleşen Sami halklar, Sümer ve Asurlar için tehdit edici olmuşlardır. Bu halkların Sümer mitoslarını İbrani rahipler eliyle revizyondan geçirip kendi kurtuluş tarihlerini yazdıkları kutsal kitap araştırmacısı akademisyenler tarafından ifade edilmiştir.[7] İ.Ö.1750 lerde Sümerlere son veren Babil Krallığının bütün Mezopotamya ya egemen olması ile Sümer krallığı ortadan kalkmış Sümerler Babil içinde erimişlerdir. Babil kelimesi İbranicede "kargaşa" demektir (Kutsal Kitap). Sümerlerin Yahudiler, İsrailoğulları ya da Babilliler gibi sami topluluklarla dil ve din benzerliği yoktur, ancak Sümer kültürünün edebiyat ürünleri etkin bir biçimde Babil diline çevrilen efsanelerde kendisini göstermektedir.

Gılgamış Destanı, Babil krallığı dönemine ait tabletlerde, Babil dili olan Akadca yazılmaya devam etmiştir. Bölgede yapılan kazılarda Babil tabletleri önce bulunmuş, destanların Sümerce olan daha eskiye ait örnekleri, daha sonraki yıllarda 1890 yılında Nippur kazılarında ortaya çıkmıştır. Tabletlerde farklı isimlerdeki kahramanlara yazılan birbirine benzer tufan hikayelerinin Sümerceden, Akad, Asur, Hitit, Hurri dillerine taşınarak Mezopotamya dışına yayıldığı arkeolojik kazı ve araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır[8]. Çiviyazılı tabletlerde belirtildiğine göre; Sümer ülkesinin tufandan sonra var olan ilk şehirlerinden Uruk şehri kralı Gılgamış'ın adı burada yer alır, Sümer kralları i.Ö**:** 1800 lere kadar saltanat sürmüştür. Gılgamış'ın bu listedeki yerine göre İ.Ö**:** 2700 yıllarına denk geldiği tahmin edilmektedir[9].

Gılgamış'ın tez konumuz bağlamında önemi, adına yazılan destanda geçen tufanla ilgili bölüm dolayısıyladır. Efsanenin yazılı olduğu tabletler,

---

[6] James Davis, **İnsanın Hikâyesi**, İstanbul, 2004, s. 23.
[7] Hooke, **a.g.e.,** s.13-15.
[8] Muazzez İlmiye Çığ, **Gılgameş Tarihte İlk Kral Kahraman**, İstanbul, 2007, s.78.
[9] Çığ, **a.g.e.,** s.79.

yıllarca süren çalışmalar sonunda British Museum'da, 1872 de Çiviyazısı ve antik diller uzmanı, George Smith tarafından çözümlenmiştir. Gılgamış destanı ve öykülerinin anlatıldığı on iki tabletten oluşan bir grup buluntu Ninova'da "Kral Asurbanipal'in saray kitaplığı" kazısında ele geçmiştir, söz konusu tabletlerden bir tanesi tufan hikayesi ile ilgili bölümü anlatmaktadır.

a) Gılgamış Destanında Utnapiştim'in Tufan Öyküsü (Tablet XI)

Tufan kahramanı Utnapiştim, Kahraman Kral Gılgamış'a ölümsüzlüğe nasıl ulaştığını anlatıyor; (Utnapiştim, Sümerli Ziusudra'nın Babilonyalı karşıtıdır.)

"Çoğalan insanların gürültüsünden uyuyamayan tanrılar bir toplantıda bütün yarattıklarını ortadan kaldırmaya bunu bir tufanla yapmaya karar veriyorlar. Bilgelik tanrısı Enki, Utnapiştim'e evinin duvarından seslenerek durumu bildiriyor, bir gemi yaparak ailesini ve mümkün olanları kurtarmasını söylüyor. Gemiyi nasıl yapacağını tarif ediyor. Utnapiştim söylenenleri yapıyor, ailesini, akrabalarını, sanatçıları, hayvanları, tüm yaşayan şeylerin tohumunu alıyor gemiye biniyor. Tufan başlıyor altı gün altı gece sürüyor, yedinci gün sakinleşiyor gemi Nizir dağına oturuyor. Utnapiştim yedi gün bekledikten sonra güvercini dışarı salıyor, o konacak yer bulamayıp gemiye dönüyor, kırlangıçı gönderiyor oda geri dönüyor, son olarak kuzgunu yolluyor, kuzgun yiyecek bulduğu için gemiye dönmüyor, yedinci gün gemiden çıkan Utnapiştim dağın tepesinde tanrılara kurbanlar ve içkiler sunuyor, yedi kazanda kurban etleri pişiyor, kokuları duyan tanrılar üşüşüyor, tufana karar veren tanrı Enlil kızıyor "kim kurtardı bunları" diye, bilgelik tanrısı Enki onu yatıştırıyor "ölümcül olma" diyor, Enlil'in yaptığı suça karşılık tanrılar, Utnapiştim'e ölümsüzlük veriyor ve Utnapiştim ile karısı nehir ağzındaki tanrılar bahçesine yerleştiriliyor".[10]

Tufanla ilgili kısmın devamında,

---

[10] Muazzez İlmiye Çığ, **Kur'an, İncil Ve Tevrat' ın Sümer'deki Kökeni**, İstanbul, 2009, s. 56.

"Gılgamış'a yedi gün uykusuz kalma testi yapılıyor Gılgamış bu testi başaramıyor, geri dönerken boş elle gitmemesi için Utnapiştim ona su altında olan gençlik otunu bulursa hiç olmazsa yeniden gençleşebileceğini söylüyor. Gılgamış otu buluyor fakat onu da yılan yiyor, hayal kırıklığına uğramış olan Gılgamış büyük bir üzüntüyle şehrine geri dönüyor"[11].

Öyküde; gençlik otunu yiyen yılan, kaçarken derisini değiştirip geride bırakır burada deri değiştirerek, eskiyi bırakarak yenilenen yaşamın vurgulandığı, etiyolojik (nedenbilimsel) mitos özelliğini gösterir. Çok tahrip olmuş olan on ikinci tablette yer alan son bölümde, Gılgamış'ın ölen arkadaşı Enkidu, yel püfürtüsü gibi yerden çıkıp toz toprak içinde olduğunu anlatarak yeraltındaki acıklı durumunu törensiz gömülmesine bağlamaktadır.

Öykünün sonunda uygun törenle gömülenler ile törensiz gömülenlerin karşılaştırması yapılmaktadır. Profesör Gad ve Prof. Kramer bu tabletin Sümerce aslından doğrudan çeviri olduğunu söylemişlerdir.[12] İsimleri ve öyküsü Sümerce olan bu tablet Akadca yazılıdır.

Mezopotamya da yapılan kazılarda, tufanın farklı anlatımlarını içeren farklı dillerde yazılmış tabletler bin yıllık zaman dilimine yayılmış halde bulunmuştur. Sümerlere ait on binlerce çivi yazılı tablet 19.yy da yapılan kazılarda ortaya çıkmıştır, ülkemizde ve dünya müzelerinde korunmaktadır.

b) Kahraman Kral Ziusudra'nın Tufan Öyküsü

Sümer dilinde yazılmış, İ.Ö. 2500 tarihli en eski tufan efsanesi, Nippur kazısında1890 yılında çıkan tablette anlatılan tufan öyküsüdür.

Sümerli tufan kahramanı Şruppaklı kral Ziusudra'dır. Tanrılara saygılı itaatli kral Ziusudra'ya rüya ile karışık bir durumda iken duvar arkasından bir ses ile tufan olacağı haber verilir, tufandan kurtulması için neler yapması

---

[11] Çığ**, Gılgameş Tarihte İlk Kral Kahraman**, s. 83.
[12] Hooke**, a.g.e.**, s. 57.

gerektiği söylenir. Tufandan kurtulan Ziusudra güneş tanrıya kurbanlar sunar, bitkileri ve insanlığın tohumunu koruyan Ziusudraya tanrılar Anu ve Enlil ölümsüzlük verir, Onu güneşin doğduğu yere Dilmun ülkesine yerleştirirler.[13] bu öyküde tanrıların neden tufan kararı verdiklerini anlatan bölüm, kayığın yapımı ile ilgili bölümler yitik parçalardır ancak kayığın yedi gün yedi gece fırtınada yol alışının anlatıldığı kısımlar mevcuttur.[14]

2- Babil Tabletlerinde Tufan Efsaneleri

Gılgamış destanını anlatan akadca tabletlerde mitos kahramanı kral Gılgamış'ın serüvenleri anlatılır, bunlar babil bölgesinin çoktanrılı inançlarının anlatıldığı bir dizi hikâyeyi içerir. Asurbanipal kitaplığı kazısında çıkan tabletlerden birinde Gılgamış'ın ölümsüzlüğü ararken karşılaştığı Utnapiştim'den dinlediği tufan öyküsü aktarılır. "Utnapiştimin tufandan kurtulan gemisi Nizir dağına oturmuş, Utnapiştim bu dağda karaya çıkmış Tanrıya kurban kesmiş, Tanrı tarafından kendisine ve karısına ölümsüzlük verilmiştir."

Efsanenin Sümer örneğinde baş tanrı Enlil, çok gürültü yapan insanları yok etmeye karar vermiş, bilgelik tanrısı Enki, Ziusudra'ya "rüyasında" tufan olacağını bildirmiştir. Babil öykülerinde tufan haberi Atrahasis'e "bir duvar arkasından gelen ses" ile uyarı biçiminde iletilmiştir, Ea'nın Utnapiştim'i "kamış kulübenin duvarının arkasından gelen ses" ile uyarmıştır.

a) Kahraman Atrahasis'in Tufan Öyküsü (M.Ö: 1700-Akadca)

"Tanrılar insanları yarattıktan sonra insanlar çoğaldılar ve çok gürültü yaptılar, her taraf bağırma sesleriyle doldu, tanrılar gürültüden çok huzursuz oldular, geceleri uyuyamaz hale geldiler, çeşitli felaketlerle zaman zaman

[13] Çığ, **Kur'an, İncil Ve Tevrat' ın Sümer'deki Kökeni**, s. 56–57.
[14] Hooke**, a.g.e.**, s. 32.

insanları azalttılar, İnsanlar yine çoğalmaya başladı. Başta tanrı Enlil olmak üzere bütün tanrılar gürültüden sikayetçi oldular, bunun üzerine bir tufanla bu gürültücü insanları yok etmeyi planladılar.

İnsanların dostu olan bilgelik tanrısı Enki, bunu hemen bir duvarın arkasından Atrahasis'e bildirdi; evi bırak bir tekne yap, mallarını koru hayatını kurtar, yapacağın tekne onun tavanı deniz derinliği gibi olsun içine güneş girmesin, takımları sağlam olsun, zift sağlam olsun, onu güçlü yap, sonra senin üzerine sağnak yağdıracağım kuşlardan rüzgar, balıklardan sel olacak. o su saatini açtı içini doldurdu. Atrahasis bu emri aldı, yaşlıları kapıya topladı, benim tanrım sizin tanrınızla uyuşamıyor, Enki ve Enlil birbiriyle devamlı kavgalılar, beni ülkeden atıyorlar. Enki'ye saygılı olduğumdan bana bunları söyledi, Enlil'in toprağına ayak basmayacağım, ben tanrım Enki ile yaşayacağım dedi, dinleyenler ona yardım etti ve gemi yapımı başladı. Tufan belirtileri başlıyor korkunç rüzgar esiyor, kapı sürgüleniyor, tufan geldi kimse kimseyi görmedi, bu felakette kimse kimseyi tanımadı koyu karanlık kapladı ortalığı güneş yok olmuştu…"

Efsanenin tufanla ilgili kısmın diğer tablette devamı özetle;

"Tanrıça üzülür ağlar, tanrılar meclisine kızar onlarla işbirliği yaptığı için pişmandır, yarattıklarına yardım edememiş onlar sinekler gibi ölmüştür. Baş karar verici Anu'ya söylenir, halka felaket getiren, akılsızca tufan verene ağıt yakar, tanrılar da onunla ağlar ülke için. Yedi gün yedi gece tufan sürer. Tufandan sonra tanrılara kurbanlar sunulur, kokuyu duyan tanrılar sinekler gibi üşüşür, bir adam kurtulmuştur, tanrılar bunu Enki'nin yapmış olduğunu tahmin ederler.

Enki açıklama yapar büyük tanrılara, ben bunu sizin için yaptım ben yaşamın korunmasından sorumluyum der doğum tanrıçasına öneride bulunur, üç çeşit kadın yarat, biri doğuran, biri kısır, biri çok doğurandan çocuk kaçıran dişi cin olsun, kaçırılan çocuklar tapınağa verilecek, onlara doğurmak yasak olsun, rahiplik, rahibelik meydana getirilsin böylece çok

çocuk doğurma olmasın. Tufandan bir adam kurtuldu senin emrinle insanlar kurtuldu, seni öven şarkılarla halk bunu anlatsın. genç yazıcı nur-aya”[15].

b) Bir Başka Tablette Yer Alan Babil Tufan Öyküsü

Nippur'a yakın Abu-Salabih Höyüğünde bulunan tablette; arkadaşı Enkidu'nun ölümüne üzülüp, ölümsüzlüğü arayan Gılgamış'a güneş tanrı Şamaş, ölümsüzlüğü bulamayacağını söyler ama O ısrarla yola devam eder, ölüm denizi kıyısına gelir, Utnapiştimin kayıkçısı Urşanabi onu karşıya geçirir ve tanrılar tarafından ölümsüzlük verilmiş olan Utnapiştim'e götürür.

Utnapiştim'in anlattığı öyküye göre; "Tanrılar Anu, Enlil, Ea, Ninurta, Ennugi birlikte aldıkları tufan kararını, Şruppaklı Ubartu'nun oğlu Utnapiştim'e kamış evin duvarından bir ses ile tanrı Enki/Ea haber veriyor, gemiyi nasıl yapacağına dair bilgi veriyor, geminin yapılışı gemiye biniş, gemiye bütün akrabalarını ve tüm canlıları alışı, tufanın başlaması, tufanı şiddeti uzun uzun anlatılıyor. Sonunda tanrılar ve tanrıça İştar dahi korkuyor, üzülüyor. Altı gün altı gece süren tufan yeryüzünü yok ediyor, yedinci gün yağmur duruyor, kilden yaratılan insanlar kile dönüşüyor.

Utnapiştim geminin hava deliğini açıyor, karşıda Numuş/Nizir dağı görünüyor, gemi orda karaya oturuyor. Dağ onu yedi gün tutuyor, yedinci gün Utnapiştim güvercini gönderiyor, güvercin konacak yer bulamıyor geri geliyor, sonra kırlangıcı gönderiyor, kırlangıç konacak yer bulamayıp geri geliyor. Utnapiştim en son olarak gemiden kargayı gönderiyor, karga yiyecek bulduğu için dönmüyor utnapiştim suların çekildiğini karganın konacak yer bulduğunu anlıyor. Karaya çıkılıyor Ziggurat dağı önünde tütsü kurbanı yapılıyor Tanrılar bu kokuya üşüşüyor. Doğum tanrıçası Beletili Anu'nun kendisine taktığı lapislazuli taşlardan oluşan kolyeyi gösteriyor sizi bu kolyedeki tanrılar gibi unutmayacağım diyor. Tufana karar veren Enlil ise bazı kurtulanlar olduğunu görünce kim kurtardı bunları diyerek kızıyor, Bilgelik tanrısı Enki/Ea,

[15] Muazez İlmiye Çığ , **Sümerlilerde Tufan,Tufanda Türkler**, İstanbul, 2008, s. 45-50.

suçsuzların da ölmesine sebep oluğu için Enlil'e karşı çıkıyor bunun üzerine Enlil gemiye gelerek insanlığı kurtardığı için Utnapiştim'i kutsuyor ve ona ölümsüzlük bahşediyor. Bundan sonra Utnapiştim ve karısı ölümsüz olarak nehirlerin denize döküldüğü uzak yerde yaşamaya devam edecektir"[16].

Mitolojide zengin öykülerle dolu kil tabletlerde yer alan tufan söylencelerinden biri olan bu öyküde gemi boyutları,120x120x120 olup küp biçiminde, yedi katlı, dokuz bölümlü olarak tanımlanır[17]. Yirmi üç bin tablet sadece Nippur kazılarında ele geçmiştir çoğu Fladelphia Üniversitesi Müzesindedir[18].

3- Farklı Toplumların Mitolojilerinde Tufan Söylenceleri

Mitos işlev olarak bilgi aktarmaz. Antik dönemde mitosun işlevinin ne olduğunu insanlık yüzyıllar öncesinde de merak etmiş bu konuda kafa yormuştur, mitoslar, insanın eylemlerini anlatırlar, "mitos sayesinde dikkat çekilen eylem", insan yaşamının gerektirdiği mücadeleleri anlamlı kılmak için, geliştirilen "ritüellerle" tekrarlanarak aktarılmıştır. Bir başka deyişle, eyleme anlam katma çabası olarak ortaya çıkan ritüel davranışlar, tekrarlanarak kolay akılda kalmas için, şiirsel bir tarzda müzikal sözlü söylenceler olarak aktarılmıştır.

Tufanın sembolize ettiği su ile bağlantılı mitolojik yaratılış efsaneleri dünyada pek çok farklı kültürde de karşımıza çıkar. Tufan öykülerinin çoğu benzerlikler gösterir. Bu konuda kapsamlı bir çalışma olan, Metin And'ın "Minyatürlerle Osmanlı İslam Mitologyası" adlı eserinde değinilen bazı örneklerde çeşitli toplumların mitolojilerinde yer alan tufan efsanelerine yer verilmiştir. Laos mitolojisinde, gök tanrı Lo insanların yediklerinden bir kısmını kendisine vermedikleri için insanlara kızıp tufan yapar, salla kurtulan üç kişi ile yeniden yaşam başlar. Çin mitolojisinde, suların yükselmesi

---

[16] Çığ, **a.g.e.,** s. 35-40.
[17] Hooke, **a.g.e.**, s. 157.
[18]Jean Bottero,-Marie Joseph Steve, **Evvel Zaman İçinde Mezopotamya**, İstanbul, 2013, s. 89.

karşısında mühendis Yu'nun kanallar kazarak çözüm bulması uzak doğuda çeşitlemeleri olan bir tufan öyküsüdür[19]. Altaylarda, Nomo (suyun efendisi) Efsanesi, tufan kahramanı Nomo' nun Nuh Tufanına benzeyen öyküsüdür[20].

Yunan mitolojisinde, Zeus kötü insanları yok etmek için yeryüzüne tufan yollar sadece iki kişi, Deukalion (Prometheusun oğlu) ve karısı pyrrha (ilk kadın pandoranın kızı) kurtulur. Bu efsanede, Prometheus, oğlu Deukalion'a bir sandık yapmasını, karısını ve yiyecek alıp içine girmesini söylemiştir, sandık ile suları aşarlar, tufan dokuz gün dokuz gece sürer, Parnassos dağına ayak basarlar. Zeustan yeni insanlar yaratmasını dilerler, Zeus, "ananın kemiklerini arkaya at" der, prometheus'un açıklaması ile toprağın taşlarını arkaya atarlar, o taşlardan kadınlar, erkekler oluşmuş yeni insan soyu türemiştir.[21].

Asyanın ilkel kavimlerinden Andaman adaları halkının tufan efsanesi, gökte oturan yüce Puluga'nın öyküsüdür. Pluga ilk insan Tomo'yu yaratmış, insanlık ondan türemiş ama bir gün kızıp tufanla insanlığı yok etmiş sadece dört kişi kurtulmuştur. Meksika'da ve Avusturalya'da ay kızınca tufan yapar. Tufan ayın karanlık üç günü ölümü ve yeniden doğuşu ile ilişkilendirilir[22].

Yaratılış teorilerinde görülen sudan oluşmak algısı, sudan çıkarak hayata başlangıç şeklindeki yaratılış algısı bütün toplumların mitolojilerinde çeşitli efsanelerle anlatılmıştır, pagan ya da Budist kültürlerin mitolojik tufan efsaneleri tez konumuzun kapsamı dışındadır, bu öykülerin metin benzerliği ve ana fikir noktalarına dikkat çekmek amacıyla kısaca değinilmiştir.

Yaratılış ve ilk insan ve ölümsüzlüğü arayış teması, tufan hikayesi kahramanından önce ilk insanın ölümsüzlük arayışı olarak "Adapa Mitosu"unda karşımıza çıkar, Mısırda Amarna arşivlerinde bulunmuş bir Mezopotamya mitosudur. İbrani "Adem" in Asurlu karşıtı olan "Adapa"

---

[19] Metin And, **Minyatürlerle Osmanlı İslam Mitologyası**, İstanbul, 2007 s. 106–107.
[20] Cabbar Işankul, "Kaybolan Cennetin Peşinde" **Gazi Üniv. Eğt. Fak. Dergisi**, Cilt 22, Sayı 3, Ankara, 2002, s. 182–97.
[21]Edit Hamilton, **Mitologya**, İstanbul, 2008, s. 51.
[22] And, **a.g.e.**, s. 104.

mitosunda, Sami Mitolojisinde İbranilerin “cennetten düşüş” öyküsünde “Yehova’nın Adem ve Havva’ya deri giysiler vermesi” ile bağlantılar görülebilir.[23] Sami mitolojisinde ve İbrani öykülerinde, kutsal metinlerdeki bu mitosların çeşitli versiyonları ve daha başka pek çok mitosla karşılaşılır. Bilgelik tanrısı Ea’nın yarattığı oğlu Adapa, Eridu kentinin rahip kralıdır ölümlüdür ve ölümsüzlüğü aramaktadır, baş tanrının söylediklerini reddetmesi ile ölümsüzlüğü elde etme şansını kaybetmiştir. Baş tanrının verdiği gömleği ve kokuyu/yağı almış, cesareti takdir görmüş kendisine bazı üstünlük ve bazı zayıflıklar verilerek yeryüzüne gönderilmiştir.

B) Kutsal Kitaplar, “Tevrat” ve “İncil” de Nuh Tufanı

Çiviyazılı metinlerin içeriklerinde izini sürdüğümüz insan düşüncesinin ve düş gücünün ürünleri olan efsanelerin Kutsal kitap el yazmalarının en erken örneklerinde farklı isimler ile tekrar ortaya çıktığı görülür. Musevi dininin kutsal kitabının ilk yazılarını oluşturan, Babilonya’nın İbrani rahiplerinin yazdıkları metinlerde, Elohim veya Yahve/Yehova, “iyi insan Nuh” a tufanı haber vermektedir. Bu tufan öyküsünde zorbalık ve kötülük yaparak tanrıyı kızdıran insanlığın tufanda su ile yok oluşu, tek iyi insan Nuh ve ailesinin tanrı yardımı ile kurtarılışı ve bu aileden insanlığın yeniden türeyişi anlatılır[24].

Tufan öyküsünün yazılı tarihte sonlanışı, Tanrı ile ahit, diğer bir deyişle, Tanrının insanla yaptığı “sözleşme” ile hükme bağlanmıştır. Tanrının tufan ile ilgili son sözleri Tevrat’ta şöyle kaydedilmiştir, “bu antlaşmanın belirtisi olarak yayımı (gökkuşağı) bulutlara yerleştireceğim, bu yeryüzüyle aramdaki antlaşmanın belirtisi olacak, bütün canlıları yok eden tufan bir daha olmayacak.” Tanrıyla insan arasındaki sözleşme, insanın uygarlık tarihinde tek tanrılı döneme geçişin yasalaşmasına işaret eden Torah, Eski Ahit olarak günümüze gelmiştir. Tanrının Musa ile yaptığı “Eski Ahit” ve İsa aracılığı ile

[23] Hooke, **a.g.e.**, s. 60.
[24] Hooke, **a.g.e.**, s. 156-159.

Tanrıyla yapılan “Yeni Ahit” hristiyan dünyada Roma Krallığı tarafından birleştirilmiş kutsal kitaba son şekli verilmiştir. Kutsal kitap öyküleri yüzyıllar boyu tasvirlerle anlatıla gelmiş, diğer yandan yirminci yüzyıla kadar din sanatın her alanında özelliklede plastik sanatlarda; resim, heykel, mimaride en önemli besin kaynağı ve itici gücü olmuştur.

1- Tevrat’ta Nuh Tufanı Metni

Adem’den Nuh’a –Adem soyunun öyküsü. (Yaratılış 5. Bap 1-32)

1-Tanrı, insanı yarattığında, onu kendine benzer kıldı. 2- Onları erkek ve dişi olarak yarattı ve kutsadı, yaratıldıkları gün onlara ”insan” adını verdi.3- Adem yüz otuz yaşındayken kendine benzer, kendi suretinden bir oğlu oldu. Ona Şit adını verdi.4- Şit’in doğumundan sonra adem sekiz yüz yıl daha yaşadı. Başka oğulları kızları oldu.5- Adem toplam dokuz yüz otuz yıl yaşadıktan sonra öldü.

(Ademin oğullarından Kayin, Habil’i öldürünce, 130 yaşında iken Allahın Adem’e bir oğul verdiği ve adını Şit koyduğu, Tevrat’ta Kayin ile Habil bölümünde yer alır. Adem’in oğlu Şit’ten devam eden nesil, Tevrata konu olan inananların soyudur. Tevrat’taki şecereye göre**:** Şit’ten sonra Enoş, Kenan, Mahalalel, Yeret, Hanok, Metuşelah, Lemek, Nuh, babadan oğula sıra ile anlatılmaktadır.)

5/28-Lemek 182 yaşındayken bir oğlu oldu. Rabbin lanetlediği bu toprak yüzünden çektiğimiz eziyeti, harcadığımız emeği, bu çocuk hafifletip bizi rahatlatacak diyerek çocuğuna “Nuh” adını verdi. Nuh’un doğumundan sonra Lemek 595 yıl daha yaşadı, başka oğulları kızları oldu. Lemek toplam 777 yıl yaşadıktan sonra öldü. Nuh 500 yıl yaşadıktan sonra Sam, Ham, Yafet adlı oğulları doğdu.

Tufan (Yaratılış 6.bap**:** 1-24)

1-Yeryüzünde insanlar çoğalmaya başladı, kızlar doğdu. 2- ilahi varlıklar insan kızlarının güzelliğini görünce beğendikleriyle evlendiler. 3- Rab “Ruhum insanda sonsuza dek kalmayacak, çünkü o ölümlüdür” dedi.”İnsanın ömrü yüz yirmi yıl olacak.” 4- İlahi varlıkların insan kızlarıyla evlenip çocuk sahibi olduğu günlerde ve sonra yeryüzünde nefiller vardı. Bunlar eski çağ kahramanları ünlü kişilerdi. 5-Rab baktı yeryüzünde insanın yaptığı kötülük çok, aklı fikri hep kötülükte.6-İnsanı yarattığına pişman oldu, yüreği sızladı.7- “yarattığım insanları, hayvanları, sürüngenleri, kuşları yeryüzünden silip atacağım” dedi.”çünkü onları yarattığıma pişman oldum.”8-ama Nuh Rabbin gözünde lütuf buldu.

9-Nuh’un Öyküsü şöyledir, Nuh doğru bir insandı, çağdaşları arasında kusursuzdu, Tanrı yolunda yürüdü. 10- Üç oğlu vardı**:** Sam, Ham, Yafet.

11-Tanrının gözünde yeryüzü bozulmuş, zorbalıkla dolmuştu.12- Tanrı yeryüzüne baktı ve her şeyin ne denli bozulmuş olduğunu gördü, çünkü insanlar yoldan çıkmıştı.13-Tanrı Nuh’a “İnsanlığa son vereceğim” dedi. “Çünkü onlar yüzünden yeryüzü zorbalıkla doldu. Onlarla birlikte yeryüzünü de yok edeceğim. 14- Kendine gofer ağacından bir gemi yap, içini dışını ziftle, içeriye kamaralar yap.15- Gemiyi şöyle yapacaksın uzunluğu**:** üç yüz, genişliği**:** elli yüksekliği**:** otuz arşın olacak.16- Pencere de yap, yukarı doğru bir arşın olsun. Kapıyı geminin yan tarafına koy. Alt, orta ve üst güverteler yap.17-Yeryüzüne bir tufan göndereceğim, göklerin altında yer alan bütün canlıları yok edeceğim. Yeryüzündeki her canlı ölecek.18- ama seninle bir antlaşma yapacağım. Oğulların, karın, gelinlerin ile gemiye bin.

19-Sağ kalabilmeleri için her canlı türünden bir erkek bir dişi olmak üzere birer çifti gemiye al.20-Çeşitli kuşlar, hayvanlar, sürüngenler sağ kalmak için çifter çifter sana gelecekler. 21-Yanına hem kendin hem onlar için yenebilecek ne varsa al, ilerde yemek üzere depola” 22-Nuh Tanrı’nın bütün buyruklarını yerine getirdi.

(7.bap.) 1-Rab Nuh’a “Bütün ailenle birlikte gemiye bin” dedi. “Çünkü bu kuşak içinde yalnız seni doğru buldum.

2-3- Yeryüzünde soyları tükenmesin diye, yanına temiz sayılan hayvanlardan erkek ve dişi olmak üzere yedişer çift, kirli sayılan hayvanlardan birer çift, kuşlardan yedişer çift al. 4- Çünkü yedi gün sonra yeryüzüne kırk gün kırk gece yağmur yağdıracağım. Yarattığım her canlıyı yeryüzünden silip atacağım”

5- Nuh Rabbin bütün buyruklarını yerine getirdi. 6- Yeryüzünde tufan koptuğunda Nuh altı yüz yaşındaydı.

7- Nuh, oğulları, karısı, gelinleri tufandan kurtulmak için hep birlikte gemiye bindiler 8-9-Tanrının Nuh’a buyurduğu gibi temiz ve kirli sayılan her tür hayvan, kuş ve sürüngenden erkek ve dişi olmak üzere birer çift Nuh’a gelip gemiye bindiler.10- yedi gün sonra tufan koptu.

11-Nuh altı yüz yaşındayken, o yılın ikinci ayının on yedinci günü enginlerin bütün kaynakları fışkırdı, göklerin kapakları açıldı.12- Yeryüzüne kırk gün kırk gece yağmur yağdı.

13- Nuh, oğulları Sam, Ham, Yafet, Nuh’un karısıyla üç gelini tam o gün gemiye bindiler. 14- onlarla birlikte her tür hayvan -evcil hayvanların, sürüngenlerin, kuşların, uçan yaratıkların her türü gemiye bindi.15- Soluk alan her tür canlı çifter çifter Nuh’un yanına gelip gemiye bindi.16- Gemiye giren hayvanlar tanrının Nuh’a buyurduğu gibi erkek ve dişiydi. Rab Nuh’un ardından kapıyı kapadı.

17- Tufan kırk gün kırk gece sürdü. Çoğalan sular gemiyi yerden yukarı kaldırdı.18- Sular yükseldi çoğaldıkça çoğaldı, gemi suyun üzerinde yüzmeye başladı.19- Sular öyle yükseldi ki, yeryüzündeki bütün yüksek dağlar sular altında kaldı. 20- Yükselen sular dağları on beş arşın aştı.21-22- Yeryüzünde yaşayan bütün canlılar yok oldu, kuşlar evcil ve bütün yabanıl hayvanlar, sürüngenle, insanlar, soluk alan bütün canlılar öldü. 23- Rab insanlardan evcil hayvanlara sürüngenlerden kuşlara dek bütün canlıları yok etti, yeryüzündeki her şey silinip gitti. Yalnız Nuh ve gemidekiler kaldı. 24- Sular yüzeli gün boyunca yeryüzünü kapladı.

Tufanın Sonu (8.bap)

1-Sonra tanrı Nuh'u ve gemideki evcil ve yabanıl hayvanları anımsadı, yer yüzünde bir rüzgar estirdi, sular alçalmaya başladı. 2- Enginlerin kaynakları, göklerin kapakları kapandı. Yağmur dindi. 3- Sular yeryüzünden çekilmeye başladı. Yüz elli gün geçtikten sonra sular azaldı.

4- Yedinci ayın on yedinci günü gemi Ararat dağına oturdu.

5-Sular onuncu aya kadar sürekli azaldı. Onuncu ayın birinde dağların doruğu göründü.6-Kırk gün sonra Nuh yapmış olduğu geminin penceresini açtı.7- Kuzgunu dışarı gönderdi. Kuzgun dönmedi sular kuruyuncaya kadar uçup durdu.

8- Bunun üzerine Nuh suların yeryüzünden çekilip çekilmediğini anlamak için güvercini gönderdi.9- Güvercin konacak yer bulamadı çünkü her yer suyla kaplıydı, gemiye Nuh'un yanına döndü. Nuh uzanıp güvercini tuttu gemiye yanına aldı.10- Yedi gün daha bekleyip güvercini tekrar saldı.11-Güvercin akşamleyin gagasında yeni kopmuş zeytin dalıyla döndü. O zaman Nuh suların yeryüzünden çekilmiş olduğunu anladı. 12- Yedi gün daha bekleyip güvercini tekrar saldı, güvercin dönmedi…

13- Nuh altı yüz bir yaşındayken, birinci ayın birinde yeryüzündeki sular kurudu. Nuh geminin üstündeki kapağı kaldırınca toprağın kurumuş olduğunu gördü. 14-İkinci ayın yirmi yedinci günü toprak tümüyle kurumuştu.

15–16-Tanrı Nuh' a "Karın, oğulların ve gelinlerinle birlikte gemiden çık" dedi.

17-"Kendinle birlikte bütün canlıları, kuşları, hayvanları, sürüngenleri de çıkar. Üresinler, verimli olsunlar, yeryüzünde çoğalsınlar."18-Nuh, karısı, oğulları ve gelinleriyle birlikte gemiden çıktı.19- Bütün hayvanlar, sürüngenler, kuşlar yeryüzünde yaşayan her tür canlı da gemiyi terk etti.

20-Nuh Rab'be bir sunak yaptı, orda bütün temiz sayılan hayvanlarla kuşlardan yakmalık sunular sundu. 21-Güzel kokudan hoşnut olan Rab içinden şöyle dedi "İnsanlar yüzünden yeryüzünü bir daha lanetlemeyeceğim.

Çünkü insan yüreğindeki eğilimler çocukluğundan beri kötüdür. Şimdi yaptığım gibi bütün canlıları bir daha yok etmeyeceğim.” 22-Dünya durdukça, ekin ekmek, biçmek, sıcak, soğuk, yaz, kış, gece, gündüz hep var olacaktır.

Tanrı Nuh'la Antlaşma Yapıyor (9.Bap)

1-Tanrı Nuh ve oğullarını kutsayarak “verimli olun, çoğalıp yeryüzünü doldurun” dedi. 2- “Yerdeki hayvanların, gökteki kuşların tümü sizden korkup ürkecek. Yeryüzündeki bütün canlılar, denizdeki bütün balıklar sizin yönetiminize verilmiştir. 3-Bütün canlılar size yiyecek olacak. Yeşil bitkiler gibi hepsini size veriyorum.

4-Yalnız kanlı et yemeyeceksiniz, çünkü kan canı içerir. 5-Sizin de kanınız dökülürse hakkınızı kesinlikle arayacağım. Her hayvandan hesabını soracağım. Her insandan, kardeşinin canına kıyan herkesten hakkınızı arayacağım.6-Kim insan kanı dökerse, kendi kanı da insan tarafından dökülecektir. Çünkü Tanrı insanı kendi suretinde yarattı. 7- Verimli olun çoğalın yeryüzünde üreyin artın.”

8-Tanrı Nuh'a ve oğullarına şöyle dedi**:** 9-10- “Sizinle ve gelecek kuşaklarınızla, sizinle birlikteki bütün canlılarla-kuşlar, evcil ve yabanıl hayvanlar, gemiden çıkan bütün hayvanlarla, antlaşmamı sürdürmek istiyorum. 11- Sizinle antlaşmamı sürdüreceğim; Bir daha tufanla bütün canlılar yok olmayacak. Yeryüzünü yok eden tufan bir daha olmayacak”12-Tanrı şöyle sürdürdü konuşmasını; “Sizinle ve bütün canlılarla kuşaklar boyu, sonsuza dek sürecek antlaşmamın belirtisi şu olacak**:** 13- Yayımı bulutlara yerleştireceğim ve bu yeryüzüyle aramdaki antlaşmanın belirtisi olacak.

14-yeryüzüne ne zaman bulut göndersem, yayım bulutların arasında ne zaman görünse 15-Sizinle ve bütün canlı varlıklarla yaptığım antlaşmayı anımsayacağım. Canlıları yok edecek bir tufan bir daha olmayacak. 16-Ne zaman bulutlarda yay görünse ona bakıp yeryüzünde yaşayan bütün canlılarla yaptığım sonsuza dek geçerli antlaşmayı anımsayacağım.” 17-

Tanrı Nuh'a "Kendimle yeryüzündeki bütün canlılar arasında sürdüreceğim antlaşmanın belirtisi budur" dedi.

Nuh'un Oğulları

18- Gemiden çıkan Nuh'un oğulları Sam, Ham ve Yafet idi. Ham Kenan'ın babasıydı.19- Nuh'un üç oğlu bunlardı. Yeryüzüne yayılan bütün insanlar onlardan üredi.

20- Nuh çiftçiydi, ilk bağı o dikti. 21- Şarap içip sarhoş oldu, çadırının içine çırılçıplak uzandı. 22- Kenan'ın babası olan Ham, babasının çıplak olduğunu görünce dışarı çıkıp iki kardeşine anlattı. 23- Sam'la Yafet bir giysi alıp omuzlarına attılar, geri geri yürüyerek çıplak babalarını örttüler. Babalarını çıplak görmemek için yüzlerini öbür yana çevirdiler.

24-Nuh ayılınca küçük oğlunun ne yaptığını anlayarak 25- şöyle dedi " Kenan'a lanet olsun, köleler kölesi olsun kardeşlerine. 26- övgüler olsun Sam'ın Tanrısı Rab'be, Kenan Sam'a kul olsun. 27-Tanrı Yafet'e bolluk versin Sam'ın çadırlarında yaşasın. Kenan Yafet'e kul olsun."

28-Nuh tufandan sonra üç yüz elli yıl daha yaşadı. 29-Toplam dokuz yüz elli yıl yaşadıktan sonra öldü.

(Tevrat'ta, Nuh Tufanı bölümünün sonu olan 10.bap ta Nuh'un oğulları Ham, Sam ve Yafet'in öyküsü anlatılır. Tufandan sonra oğulların birçok oğulları olduğu, bunların isimleri, yaşadıkları bölgeler hakkında bilgi verilir, yeryüzüne ulus ulus, boy boy yayılan bütün insanların Nuh'un soyundan gelme olduğu belirtilir. Nuh'un oğlu Sam'dan devam eden soy Abraham'a bağlanır)

Nuh tufanı, yazılı tarihten itibaren en eski belgeler olarak kabul edilen kutsal kitap Tevrat elyazmalarında "Yaratılış"ı anlatan metinlerde yer alan "Nuh'un Hikayesi"nden öğrenilmiştir.Tevrat, Batı uygarlığının ilk edebiyat ürünü olan İlyada ve Odysseia' dan daha önce yazılmış olduğu bilinen, en eski kitaptır, daha doğrusu ilk yazılar toplanarak kitaplaştırılmış olan en eski

kaynaktır. Tarihte Tevrat'ın ortaya çıktığı coğrafyada, tek tanrı inancına geçiş sürecinde, Tevrat yazıları ile Yahudi tarih yazıcılığının paralel gittiği görülür. "Nuh Tufanı" anlatısının Yahudilerce yazılı tarihe kaydedilmiş bir uyarlama olduğu, İnsanlığın soy ağacının bu hikâye ile Yahudi kökene dayandığı inancına dayanak teşkil eder şekilde karşımıza çıkar.

2- Tevrat'ın Tarihçesi

Tevrat, Mezopotamya merkezli Ortadoğu coğrafyasında parça parça yazılmış, etrafındaki bütün kültürleri etkisi altına alarak öğretisini yaymıştır. Tevrat, İbranice ve Aramice yazılmış antik Grekçeye çevrilmiş ilk kutsal yazılardan oluşur. Semavi dinlere ait bilinen en eski Aramca ve İbranice yazılı kutsal metinler İ.Ö, II. yüzyıla tarihlenen Samiriye Tevratı ile İ.Ö, II.-İ.S,I.yy. aralığına tarihlenen Kumran Elyazmalarıdır. İ.S.I.yy.a tarihlenen Süryanice Tevrat ve Targum hristiyanların kutsal kitabının temel kaynakları arasında yer alır ancak bunlardan daha eski olarak, Tevrat elyazmalarının İ.Ö: III. yüzyıla tarihlendirilen Grekçe çevirisi "Septuaginta" tek tanrılı Musevi dinin kutsal kitabının temel kaynaklarından birisi olarak kabul edilmiştir. Önemli bir diğer kaynak Latince Vulgata, İ.S.4-5.yy.lara tarihlenir[25]. Kutsal yazılar antik doğu dillerinden, antik batı dillerine aktarıldıktan sonra ya da yakın dönemlerde bu kitapların oluşturulduğu anlaşılmaktadır.

Tevrat'ta anlatılanlar aynı zamanda tek tanrı inancının tarihçesidir. Tevrattaki şecereye göre, Nuh'un oğullarından Sam'ın soyundan devam eden soyağacında yer alan ve Keldanilerin Ur kentinden yola çıkan "Avram", babası Terah, karısı Saray ve yeğeni lut ile Harran'a yerleşir. (yaratılış11.12. bap: 31) Nuh'un oğlu Sam'ın soyundan gelen baba Terah Harran'da ölür. Avram ve ailesi Tanrı buyruğu ile Kenan ülkesine Filistini yurt edinmeye giderler burada Avram'ın adı Aramice "yüce baba" iken, Tanrı Avram'a "seni birçok ulusun babası yapacağım" (yaratılış.16.17.bap: 5) demiş ve Kenan

[25] Kutsal Kitap, Önsöz, İstanbul, 2009.

ülkesinde Avram ismi değişerek Avraham, İbranice “çokların babası” olmuştur[26].

Kenan ülkesine giden İbraniler buradaki yerleşik ve gelişkin bir uygarlığa sahip olan filisti’lerden pek çok şey öğrenmişler ve yerleşik yaşama geçmişlerdir. Kenan ülkesi Filistin’in yeşil ve bereketli bölümüdür, burada yerleşik uygarlık olan kenaniler ve filistiler, ses simgesi harflerden oluşan bir yazı kullanıyorlardı. M.Ö: 2000 lerdeki tabletlerde, (Sümer ülkesinden ayrılan Sami ırka mensup topluluk bir dönem Harranda yerleşen) Hapirulardan söz edilmektedir. Daha sonra İbraniler olarak anılan hapirular “gezginler” demektir. Sümer tabletlerinde bu topluluklardan hayatları boyunca evleri olmayan tarım yapmak için diz çökmeyen ölünce gömülmeyen insanlar olarak söz edilir. Tabletlerde adı geçen hapirular, James Davis’in ifadesi ile Sümerlerin küçümsediği çöl göçerleridir[27]. M.Ö: 1600 lerde bir Hibru kabilenin Mısıra göç ettiği yine tarih kayıtlarından biliniyor, kıtlıktan dolayı ya da istila amaçlı olabileceği varsayılıyor ancak Mısırda uzun yıllar köle olarak çalıştıkları ve zorunlu iş gücü Habirus/Hebrews olarak Mısır yazılı kayıtlarında tarih belgeleri arasında yer almaktadır[28].

Yahudilerin kendi tarihlerini anlatan belge saydıkları Tevrat’ta, İbrahim’le başlayan tek tanrı inancının yayılışı anlatılır. İbrahim’in oğlu İshak’ın oğlu “Yakup” olan adını “İsrail:Tanrıyla güreşen ve yenen” olarak değiştirir. İbrahim’in torunu İsrail’in (Yakup) soyu sayılan İsrail oğulları, Musa Peygamber sayesinde yarılan kamış denizi suları arasından geçerek Mısırdan kaçıp özgürlüğe kavuşmuşlar, arkalarındaki zalimler ordusu suda boğulmuşlardır. (Kutsal Kitap, Mısırdan çıkış,14/1–31).Sina çölünde kırk yıl dolaşan İsrailoğulları’na Tevrat’ta Rab tekrar Filistin’i vaat etmiştir ve ülke halkını kovmalarına yardım edeceğine söz vermiştir bunun üzerine çöllerde dolaşan israiloğulları, Musa’nın ölümünden sonra Yeşu önderliğinde Kenan

[26] Muazzez İlmiye Çığ, **Orta doğu Uygarlık Mirası**, İstanbul, 2009, s. 192.
[27] Davis **a.g.e.**, s.31.
[28] Davis.**a.g.e.**, s. 35.

ülkesini fethetmişler, İbraniler Kudüsü Yehova kültünün merkezi yapmışlardır[29].

Davut M.Ö.1000 yılı civarında İsrail oğullarının kralı olmuştur. Tevrat'a göre; Rab, kavmin lideri Samuel'e, kral olarak seçtiğim kişi O dur der ve kral olarak Davut'u meshetmesini buyurur. Kutsal kitapta Tanrının ruhunun Davut'a indiği yazılıdır, buradan anlaşıldığı üzere Davut hem siyasi hem dini liderdir. İsrailoğulları, Davut sayesinde Filistilerle savaşarak çoğunu öldürmüş ve Kenan topraklarını ele geçirmişlerdir. Davut, kral olduktan sonra kabileleri birleştirip Kudüs'ü başkent yapmıştır. Davut'un Musa'nın on emir tabletlerini sakladığı "kutsal ahit sandığı"nı Kudüs'e getirdiği Tevrat'ta yazılıdır. Kral Davut tanrının onayı ile kral-dini lidere dönüşür. İlahi kitap Zebur, Davut a atfedilir uzun zamana yayılan süreçte çeşitli yazarlar tarafından yazılmış ilahilerdir[30].

Davut'tan sonra yerine geçen oğlu Süleyman daha da başarılı ve zengin olmuş çok güçlenmiştir, görkemli Kudüs tapınağını kral Süleyman yaptırmıştır. İ.Ö.922 de Kral Süleyman'ın ölümünden sonra İsrailoğulları halkı ayaklanmalar ve isyanlarla parçalanmış, kuzeydekiler İsrail, güneydekiler Yahuda krallığını kurmuşlardır.

İsrail Krallığı Asurlular tarafından fethedilip (İ.Ö.721) Asur içinde erimiş halk Nineveh'e sürülmüş, on kayıp kabile olarak kendi tarih kayıtlarında yer almaktadır. Güneydeki Kudüs merkezli Yahuda Krallığı ise Babil Kralı Nabukadnezar tarafından fethedilmiş (İ.Ö.586) Kudüs yakılıp yıkılmış ve Yahuda halkı Babile sürülerek soylular başkaldırmasın diye Babilde tutsak edilmiştir[31]. Bu tutsaklık dönemi Yahudilerce dini ve siyasi tarihleri açısından çok önemlidir.

İ.Ö.516 (veya 538) de Pers Kralı Kyros'un Babil'i işgali ve yakın doğuyu ele geçirmesi ile Yahudiler serbest bırakılmıştır. Babil esaretinden

---

[29] Hooke**, a.g.e.**, s.168.
[30] Kutsal Kitap, Mezmurlar, Giriş, İstanbul, 2009, s. 571.
[31] Hooke**, a.g.e.,** s. 191.

kurtulan Yahudiler tekrar Yahuda' ya geri dönmüşler, az sayıda yahudi Filistin e dönmüş, Kudüs teki tapınağı yeniden inşa etmişler, kendi tanrılarına tapmışlar, kutsal kitaplarının toplanmasını tamamlamışlardır[32]. (Yahudilere bu dönemde Ezra isimli bir önderlerin yardım ettiğinden Tevratta söz edilir. Eski Ahitin Tarih Kitapları Ezra, Nehemya kitaplarıdır.)

İ.Ö.198 de Selevkoslar Yahuda'yı işgal etmişler, Kudüsteki tapınağa Yunan Tanrısı Zeus heykelini koymuşlardır. İ.Ö**:** 63 de Romalılar Yahuda'yı ele geçirmişler, İ.S**:** 64 te Kudüs Yahudileri ayaklanmış ancak Roma Krallığı ayaklanmayı sert bir biçimde bastırmış tapınağı ve kenti yıkmış, İ.S**:** 70 de Filistin'i de Roma topraklarına katmıştır. İki kuşak sonra Yahudiler tekrar başkaldırmışlar, Roma Krallığı tarafından siyasal özgürlüklerine son verilmiştir, bir kısmı köle olarak Roma'ya gönderilmiş, diğerleri yurtlarını terk etmiş dünyanın çeşitli yönlerine dağılmışlardır[33].

Çok tanrılı inançlara sahip ilk uygarlıkları oluşturan topluluklar, yavaş yavaş organize olurken peygamberler vasıtası ile tek tanrı inancını benimsemişler, esinlenme ile yazdıkları bu metinlerle inançlarının temelini oluşturmaya başlamışlardır. Tevrat, İ.Ö. Bin yıllarından itibaren yazılmaya başlanmış çeşitli metinlerin, binbeşyüz yıl boyunca bölgenin hahamları tarafından yazılmış yazıların bir derlemesidir. Bölgedeki çeşitli dillerde yazılan ve derlenen 72 kitaplık bir dizi olan kutsal kitap yazıları çoğunun adı dahi bilinmeyen "esinli" yazarların katkıları ile karmaşık bir oluşum sürecinde ortaya çıkmıştır[34]. Bu metinlerde yaratılış konusuna dahil edilen "Nuh Tufanı" öyküsü, Mezopotamya'da hüküm sürmüş çok tanrılı medeniyetlerin tablet yazılarında yer alan tufan efsanelerinde olduğu gibi, çok tanrılı dinlerde ve tek tanrılı dinlerde "yeniden başlangıç" hikayesi olarak süreklilik göstermesi açısından önemlidir.

---

[32] Hooke**, a.g.e,**, s. 191.
[33] Davis**, a.g.e.**, s. 47.
[34] Thomas Michel, **Hristiyan Tanrı Bilmine Giriş**, İstanbul, 1992, s.13.

3- Eski Ahit'in içerdiği İlahi Kitaplar

Kutsal kitap (Bible)ın eski ahit kısmı toplam 39 kitaptan oluşur. Eski Ahit kendi içinde üç bölümdür, "Musa'nın şeriat kuralları(Torah)Tevrat" "Peygamberlikler ile tarihsel kitaplar", "Mezmurlar(şiirsel ilahiler) ile düzyazı metinler"dir. Eski Ahit'in orijinal metinleri İbranicedir, başlıca diyalekleri; Fenikece, Kenanca, Ugaritçe'dir. İbranice de Arapça gibi sesli harflerden yoksun ve sağdan sola doğru yazılan bir dildir[35].

Tevrat, ilk beş kitaptan oluşur. Tevrat, Türkçeye Arapça söylenişi ile yerleşen Yahudi dilindeki Torah kelimesine dayanır kanun anlamına gelir. Yahudilerin kutsal kitabı olan Torah, Musa'nın kurduğu "yahve" dininin kutsal yazılarını Musa'ya atfedilen ilk beş kitapta anlatılan şeriat yasalarını içerir. Bu kitaplar; Yaratılış, Mısırdan Çıkış, Levililer, Çölde Sayım ve Yasanın Tekrarı' dır. Bu ilk beş kitabın Grekçe çevirisine Pentateuk denir. Altıncı kitap Yeşu kitabıdır. Yeşu, Musa'nın ölümünden sonra yerine geçen önderdir. Altıncı kitapta yazılanlar ona atfedilir.

Musa'ya indiğine inanılan Tevrat'tan sonra, Musa'dan sonraki peygamberlere indiğine inanılan kutsal kitaplara "Neviim" denir. Neviim iki bölüme ayrılır, ilk peygamberlere ve son peygamberlere ait yazıları içerir. İlk peygamberler; Yeşua, Şoftim, Samuel, Melahim'dir. Son peygamberler; Yezaya, Yeremya, Hezekiel, Oşea, Yoel, Amos, Ovedya, Yona, Miha, Nahum, Habakkuk, sefanya, Hagay, Zaharia, Malahi'dir[36].

Kutsal kitap kapsamına alınan yazılar vardır, bunlara "Ketuvim" denir, bunlar "Davut'un Mezmurları" ve "Süleyman'ın Meselleri"dir. Mezmurlar, ilahi ve dua içerikli şiir kitabıdır, Davut'un Mezmurları(Zebur) diye bilinir kutsal kitapta da bu konuya ilişkin bilgi notunda, uzun yıllara yayılan farklı kişiler

---

[35] Ekrem Sarıkçıoğlu, **Dinler Tarihi,** 2011, Isparta, s. 233.
[36] Sarıkçıoğlu, **a.g.e.,** s. 232.

tarafından yazıldığı tesbit edilmiş ilahiler olduğu kaydedilmiştir[37] zira Davut ve Süleyman Musevi dininde peygamber değildir, Yahudilerin krallarıdır.

Eski Ahitin Tarih Kitapları kısmında Ezra, Nehemya kitapları yer alır.

4- Yeni Ahitte Nuh Tufanı

Hristiyanlığın Kutsal Kitabının "Yeni Ahit" bölümü, Matta, Markos, luka ve Yuhanna İncilleri dahil toplam yirmi yedi kitaptan oluşur. Yeni ahitte dört İncil'den ikisinde, Luka ve Matta İncilllerinde ve Petrus'un mektupları bölümünde Nuh Tufanına kısaca değinilmiştir. Matta incili İ.S**:** 70 de Filistinli Matheus tarafından yazılan ilk İncil kabul edilir. Luka incili Antakyalı Lukas tarafından yazılmıştır.

Matta, 24/36–40. ayetlerde "bilinmeyen gün ve saat" başlıklı bölümde "Nuh'un günlerinde nasıl olduysa insanoğlunun gelişinde öyle olacak, Nuh'un gemiye bindiği güne dek, tufandan önceki günlerde insanlar yiyip içiyor, evlenip evlendiriliyorlardı, tufan gelinceye hepsini silip süpürünceye dek başlarına geleceklerden habersizdiler, insanoğlunun gelişi de öyle olacak" denmektedir. Musevilikten sonra, İsa'ya bağlı öğretiye geçilirken, tufan hikâyesinin yansıması bu simgesel anlatımlarla hıristiyanlığa aktarılmış ve Matta incilinde bu şekilde yer almıştır, Luka incilinde de çok kısa olarak Nuh ile ilgili ifadeler yer alır.

Luka, 17**:** 27. ayet "Nuh'un günlerinde nasıl olduysa insanoğlunun günlerinde de öyle olacak, Nuh'un gemiye bindiği güne dek insanlar yiyip içiyor, evlenip evlendiriliyordu, sonra tufan gelip hepsini yok etti" denmektedir.

İncilde yer alan Petrus'un Mektupları bölümünde Aziz Petrus'un ikinci mektubunda Nuh ve tufandan çok kısa söz edilir. "Tanrı eski dünyayı da esirgemedi, ama tanrısızların dünyasına tufanı gönderdiğinde, doğruluk yolunu bildiren Nuh'u ve yedi kişiyi daha korudu. (2.Petrus 2**:**5-) Ne var ki

---

[37] Kutsal Kitap Eski ve Yeni Antlaşma (Tevrat, Zebur, İncil)2009,İstanbul, s. 571.

göklerin çok önceden tanrının sözüyle var olduğunu, yerin sudan ve su aracılığıyla şekillendiğini bile bile unutuyorlar. O zamanki dünya yine suyla, tufanla mahvolmuştu" (2.Petrus 3**:** 5-6-.)

Apokaliptik /vahye dayalı kitaplar "tanrının günü"nden söz ederler. O gün tanrı felaketlere son verecek, kötüleri yargılayacak, kendine sadık kalanları kurtaracaktır. Apokaliptik -kendilerine vahiy gelen- peygamberler, insanoğlunun gelişinden söz ederler, bu bir yönden Tevrat'taki Mesih vurgusuna benzer bir anlamı çağrıştırır. Kutsal Kitap İncil "bu insanoğlu aynı zamanda göksel varlık, o tanrı gününün ani gelişinin işareti olarak gökten inecek, tanrı krallığı da bu insanoğluna verilecektir" der. Bu sözü edilen "insanoğlu" nun Daniel, Yoel, Habakkuk gibi peygamberlerin yazılarında da ortaya çıktığı görülmüştür. Bu apokaliptik kaynakların çok karmaşık imgeler ve simgelerle dolu olduğu hıristiyan din adamları ve kutsal kitap uzmanlarınca ifade edilmektedir[38].

5- Hristiyanlıkta Tufandan Kurtuluş ve Vaftiz

Hristiyanlıkta tufandan kurtuluş, insanlığın tanrı birliğine inanarak tanrıya dönerek yeniden doğuşudur. Hristiyanlıkta Tufandan kurtuluş inananların sudan çıkarak günahtan arınması ve yeni yaşama başlayıştır. Hristiyanlık bu "yeniden başlangıç"ı aynı zamanda doğal döngü, doğanın ölümü ve canlanışı gibi yaşamdaki kıştan sonra baharı yeni başlangıçları işaret etmek yönünden sembolize etmiştir.

Tufanla gelen suda ölüm ve sudan kurtulanlarla başlayan yeni yaşam, yaşam-ölüm döngüsü içinde yeni başlangıçlara dair bir simgeleştirmedir ve bir çağ afetle kapanırken yeni bir çağ açılmaktadır"[39].

Hristiyanlıktaki vaftiz geleneği Musevilikten geçmiştir, bu geleneğin kökeni "tufandan kurtuluş" tanrıya bağlılık sayesinde "yeniden doğuş"

[38] Michel, **a.g.e.**, s. 28.
[39] And, **a.g.e.**, s. 104.

olgusunun mitolojiden aktarılan simgesel anlatımıdır, vaftiz edilerek arındırmaya gizemli bir kutsallık atfedilir. Bu simgesellik hristiyanlıkta geleneğe dönüşmüştür, sembolik bir ritüel olarak günümüze kadar gelmiştir.[40] Hristiyanlıkta her yeni doğan çocuk, kilisede rahip tarafından suya batırıp çıkarılarak vaftiz edilirken, günümüzde bebeğin alnına serpilen su damlacıkları ile yerine getirilen vaftiz ritüeli su ile bedeni ve ruhu arındırarak, tek tanrıya yönelme hristiyan topluluğa katılma seramonisi olarak modern dünyada da sürmektedir.

"Hıristiyanlıkta insanın suya girip sudan çıkışı, suç ve günahlardan arınmış olma halidir, hristiyan inancında insan günah sayılan cinsel ilişkiden doğduğu için -Baba Oğul Kutsal Ruh adına- suya batırıp çıkarmak vaftizin temelidir. Bebeklerin vaftiz edilmesi 5.yüzyıldan itibaren gelenek haline gelmiştir. çünkü bebekler günahla doğarlar, vaftiz bu günahtan arınmalarını ve günahsız olarak yaşama başlamalarını sağlar"[41].

Vaftiz geleneğinin Tevrattaki izlerine baktığımızda; "Harun ve oğullarını buluşma çadırı giriş bölümüne getirip yıka" (Tevrat, çıkış 29**:** 4) dediğini görürüz. Tevrat'ta su ile arınmaya dair; "O gün Davut soyunu ve Yeruşalim'de yaşayanları günahtan ve ruhsal kirlilikten arındırmak için bir pınar açılacak" (Zekeriya XIII/I) sözü yer alır.

Tevrat'ta, Rab Musa'ya şöyle dedi "levilileri İsrailliler arasından ayırıp dinsel açıdan arındır, onları arındırmak için şöyle yapacaksın**:** günahtan arındırma suyunu üzerlerine serp, bedenlerindeki bütün kılları traş etmelerini giysilerini yıkamalarını sağla, böylece arınmış olurlar." "Yehova bütün insanları çeşitli ülkelerden toplayıp kendi topraklarına getirecek, üzerlerine su serperek tüm pisliklerinden, putlarından arındıracak." (Kutsal Kitap, Hezekiel XXXVI/24-25)

---

[40] Bu yorum Fener Rum Patrikanesi Patrik Vekili Stefanos Dinidis tarafından, kendisi ile 29 Nisan 2013 tarihinde yaptığım sözlü görüşmede onaylanmıştır.

[41] Meryem Acara, "Bizans Ortodoks Kilisesinde Liturji veLiturjik Eserler**" Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Ankara, 1998, Cilt 15, s. 183–201.

Su ile temizlenme bütün dinlerde fiziki manevi anlamda çok önemlidir, İslam dininde ibadet için tanrıya yönelirken, namaza kılmak üzere su ile abdest alınması hem fiziki hem manevi bir temizlenmedir, su bulunmazsa teyemmüm abdesti, su yerine sembolik olarak temiz taş ya da toprağa eller sürülerek alınır.

Kurban ritüeli hristiyanlığa alınmamıştır. Hristiyan inancında Son kurban İsadır, Musevi dininde İbrahim oğlunu tanrıya kurban etmek istemiştir, Hristiyanlıkta Tanrı oğlunu kurban etmiştir, başka kurban olmayacaktır[42]. Musevi dininde kurban ritüeli çok simgesel olarak bazı mezheplerde devam ettiği, usule uygun kesilen hayvandan sembolik bir parça (paça kısmından) et dua edilerek yakılır. Kendileri ile görüştüğüm Musevi vatandaşlarımızdan bazıları bu geleneğin kalktığını (Beki Rubin, İstanbulda yaşıyor), geleneği sembolik olarak yaşatanların, bir parça kurban etini kent yaşamında yakılamayacağı için çöpe(çöplerin yakıldığını varsayarak) ya da denize atıldığını (Eti Barakas, İstanbul'da yaşıyor) söylemişlerdir.

6- Tevrat Tefsirlerinin Avrupa'da Yayılışı

Esrarengiz konulara merak saran Rönesans Avrupasında yahudi kültürünün gizemli boyutu moda idi[43].

"14.yüzyılda İspanyol Yahudileri tarafından Tevratı tefsir eden çok fazla sayıda kitap yazılmıştır. Tevrat tefsirlerinde, Tevrat'ta anlatılanların gizli anlamları olduğu, herkesin kolay anlayamayacağını söylenerek ancak tefsirler ve şerhleri ile birlikte okunursa, gizli ve derin manaların kavranabileceğini öne sürülmüştür. O çağda Avrupa'da çok ilgi gören Tevrat'ın mistik tefsirlerine "kabal"denir. Kabal, İbranice de gelenekler anlamına gelir. "Kabalistler, islamdaki hurufiler gibi, harflere gizli manalar

[42] Fener Rum Patrikhanesi Patrik Vekili Stefanos Dinidis'ten alınan sözlü bilgidir.(29.4.2013)
[43] David B. Ruderman, **Erken Modern Dönem Yahudi Tarihi**, İstanbul, 2013, s. 89.

isnat ederek gizli bilgiler çıkarmaya, böylece tasavvufi yoldan derin hikmete ulaşmaya çalışmıştır”[44].

15.yy sonlarında ünlü Rönesans şahsiyeti Pico della Mirandola Yahudi yorumlu felsefi yazılardan oluşan çarpıcı bir felsefi koleksiyon toparlamış ve kabalaya özel ilgiyi kolaylaştırmıştır. Batı hristiyan kültüründe, Musa’nın İbranilere örtülü lisanla konuştuğu (anlaşılmayan anlamlandırılamayan eski ahit için) bunun kabala ile çözüldüğü söyleyerek “evrenselleştirme anahtarı olarak Kabala” sayesinde Yahudilikle hristiyanlık arasındaki temel farklılıklar ortadan kaldırılabilir[45] amacı taşıyan misyoner faaliyetler yaygındır. Bu akımın yarattığı hurafeler ve karmaşa ile “kabala mistisizmi” dinde reformu hazırlamış, hristiyan Avrupa bir yandan kutsal kitapları sorgularken diğer yandan tasvirlerle Kutsal Kitabın ikonografik anlatımı devam etmiştir. Sanatçıların yanı sıra düşünürlerin bu dönemde yoğun faaliyeti görülür. Yahudi bir aileden gelen filozof Spinoza, 1656 da “dinsel yazılar zamanın düşünsel sınırlarını somutlayan tarihsel belgeler olarak incelemeye değer” diyerek Yahudi cemaatinden aforoz edilmişse de, reform devam etmiş ve bu değişim süreci sanata yansımıştır, dini konulu ikonografik eserlerde bu değişimden etkilenmiştir.

16.yy.dan itibaren Protestan düşünürler kutsal kitapları İbranice orijinallerinden incelemeye yöneldiler, orijinal anlam ve dini yorumları sorgulayarak hristiyan dininin kökten eleştirisi için İbranice kaynakları kullandılar.18.yy.da hristiyan alimler İbranice Arapça ve diğer Sami dillerde çalışarak, laik üniversitelerin ilahiyat fakültelerinde bu alanları incelemenin yolunu açtılar[46].Kabalistler konumuz dışında olmakla birlikte, bu akımın diğer yandan dinde serbest bir alan açması, 16yy. Avrupa filozof ve aydınlarını etkilemiş ve yeni araştırmalara ve sorgulamalara yol açılmasına zemin oluşturmuştur.

---

[44] M. Şemsettin Günaltay, **Yakın Şark III. Suriye ve Filistin**, 8.seri no: 3-III.TTK Yayını, 1947, s. 24.
[45] Ruderman, **a.g.e.,** s. 85.
[46] Ruderman, **a.g.e.,** s. 87.

17.yy.da başlayan kutsal kitap araştırmaları, kilisenin o zamana değin kabul edilen Musa'nın Tevrat'ı hakkındaki kanısını değiştirmiştir. İlk beş kitapta Musa'nın ölümüne dair anlatılanların sonraki dönemlerde başka kişiler tarafından yazılmış olduğu gibi eski İbranice nüshalarda yer alan farklı anlatımlar ve çelişen ifadelerden de bu konularda çok ihtilaf ortaya çıkmıştır. Araştırmaların sonuçları, bu kitapların çok sonraları çeşitli hahamlar tarafından yazıldığını, Yeşu Kitabı için de durumun aynı olduğunu ortaya koymuştur, akademik araştırmalar Kutsal kitapların başlangıcının sanıldığı kadar eskiye gitmediği düşündürmüştür. Eski Ahiti oluşturan kitapların, İsrail'in ileri gelenleri, tarihçileri ve din adamları tarafından İ.S: 90 yıllarında derlenip toplanmış bir kitap haline getirilmiş[47] olduğu görüşü hakimdir. İ.S.90 yılında toplanan Yemnia Konsilinde kutsal yazılar seçme yapılarak tesbit edilmiştir, düzenlemeler birinci yüzyıldan sonra da devam etmiş olmalıdır ancak bu yazılar hala tartışmalıdır[48].

7- Tevrat Yazılarını Araştırmak Amacıyla Başlayan Arkeolojik Kazılar.

On dokuzuncu yüzyıl başlarında bilimsel araştırmalar, çeşitli alanlarda olduğu gibi, Tevrat ve İncil araştırmalarıda da merak uyandırmış, kutsal kitaplarda bahsi geçen yerlerin araştırılması amacıyla başlatılan arkeolojik kazılar büyük önem kazanmıştır. Arkeolojik kazılar Tevratta yazılanların doğruluğunu araştırmak amacıyla olduğu kadar bölgenin kültür varlıklarını yer üstü ve yer altı zenginliklerini, doğal kaynaklarını araştırmak ve sahiplenmek için de bir faaliyet olmuştur. 1820 yılında Oxford Üniversitesinde jeolog-rahip William Buckland dünyanın oluşumu konusunu küresel ölçekteki Nuh Tufanına bağlamış, Tevrat bilgileri ile desteklemeye çalışmıştır. 1820-30lu yıllarda İngiliz arkeologların amacı da İncil ve eski ahitte yazılanları araştırmak ve bulmaktır[49].

---

[47] Günaltay, **a.g.e.**, s. 24.
[48] Sarıkçıoğlu, **a.g.e.**, s. ,233.
[49] William Ryan-Walter Pitman, **Nuh Tufanı**, Ankara, 2003, s. 25.

1836 da Rawlison tarafından Persepolis yakınlarında, Bisütun Kayası üzerine üç dilde yazılmış olan çivi yazısından antik pers dilinde olan kısmı çözülmüş çiviyazısını ilk çözen kişi olmuştur[50]. Akadca ve Asurca ise otuz yedi yıl sonra George Smith tarafından çözülmüştür[51].

1837 lerde doğa bilim araştırmaları hızlanmış, jeolog Luis Agassiz tarafından, yer yüzündeki oluşumların, buzul çağlarındaki kayan buzul kütlelerinin Alp dağlarındaki izleri tesbit edilmiştir. jeolog Agassiz'in " buzul çağı kuramı" bilim dünyasına girdikten elli yıl sonra Antarktika'daki buzul kütlesinin hacmi kavranmıştır. Pozitiv bilimlerindeki araştırmaların ilerlemesi ile Jeolog rahip Buckland'ın Tevrat'a bağlı "tufan kuram"ı kendisinin de terk etmesi ile İngiltere'de jeoloji derslerinden kaldırılmıştır ancak "İncilci arkeologlar" kutsal kitaba bağlı tufancı görüşlerini savunmaya ve kazılar yaparak doğrulama çabalarına devam etmişlerdir.

1845-49 yıllarında İngiliz Austen Henry Layard, Kudüs'e oradan Musul'a giderek Asur araştırmalarına başlamıştır, arkeolog değildir, izinsiz kazılar yapmıştır. Ninova kentini kazmış, Nimrud (Nuh'un torunu Nimrud adı verilmiş olan) diğer adıyla Kalah kentini bulmuştur, Tekvinde adı geçen Asur un ikinci başkenti "Kalah"da kazı yaparak, Kral II. Asurbanipal (İ.Ö.883-859) in saray kalıntılarını açığa çıkarmış, saray kabartmalarındaki yazıların kopyalarını çıkartarak pek çok eseri ve tabletleri çözülmek üzere İngiltere'ye British Museum'a götürmüştür[52]. A.H. Layard, 1849 da İstanbul'da Britanya ateşesi olarak görev yapmıştır, tekrar 1877-80 yıllarında Sultan II Abdülhamit döneminde İstanbul'a gelmiş, Britanya büyükelçisi olarak görev yapmıştır[53].

1872 de British Museum'da çivi yazılı tabletler üzerine çalışan George Smit Asurca ve Akadca çivi yazılı tabletleri çözmüştür. G.Smith, çocukluğundan beri eski ahit öykülerini ezbere bildiği için, Eski Ahit krallar kitabı II. de anlatılanlarla, Asur krallığına ait çiviyazılı kil tabletlerde anlatılan

---

[50] Jean Bottero,-Marie Joseph Steve, **Evvel Zaman İçinde Mezopotamya**, İstanbul, 2013, s. 25–35.
[51] Bottero-Steve**, a.g.e.,** s. 29.
[52] Ryan-Pitman, **a.g.e.**, 2003, s. 46.
[53] http**:** //tr.wikipedia.org/wiki/Austen_Henry_Layard

savaş hikâyelerinin aynı anlatım olduğunu farketmiştir. G.Smith; Akadca bir tablette, "teknenin Nizir dağına oturduğu" bir tufan hikâyesini çözdüğünde, ilk kez İncilden bağımsız tufan hikayesi ile karşılaşılmıştır O güne kadar bunun "İbrahim'in tanrısının sözcükleri" olduğu varsayılmaktadır. İ.Ö.III. yy da Babilli Keldani rahip Berossus'un yazdığı "Babyloniaca" da anlatılan tufan hikayesi (Chaldee Account) ile de benzerlik taşıdığı Rawlinson'un da desteği ile kamu oyuna tebliğ edilmiştir[54].

British Museum kontrolünde kazı ve araştırmalar sürmekte iken, çivi yazılı binlerce tablet çözülmeye devam etmiş, Asur tabletleri yanında Akadca yazılı tabletler de çözülmüştür. Nuh tufanının önceli olan üç versiyonda tufan söylencesi tesbit edilmiş bu tabletlerden en önemlisi "Gılgamış efsanesi"ne ait ve tufana dair ipuçları veren tablet parçaları olmuştur.

İngiltere'deki İncil Arkeolojisi Derneği Ninova kazısı için George Smith'i görevlendirmiş Smith, Musulda Koyuncak Höyüğü/Ninova'da Kral Asurbanipal' in kütüphanesinde kazılara devam etmiştir, tamamı on iki tablet olan Gılgamış Efsanesinin yitik paçaları da bulunmuş "Epic of Gılgamesh" adıyla yayınlanarak "Mezopotamyanın en eski yazılı edebiyat eseri" olarak tarihe geçmiştir. Gılgamış efsanesi Tevrat yazılmadan önceki iki bin yıl boyunca canlı tutulmuş, defalarca yeniden yazılarak, Sümer dilinden Sami dillere ve Hint-Avrupa dillerine yayılmış olduğu bilim çevrelerinde kabul görmüş böylece Kutsal kitap öncesi ve sonrası olan edebi ve ruhani gelenek zincirinin bir halkası olarak literatüre dahil olmuştur[55]. Arkeoloji çalışmaları, yazılı kaynakların kökenine inmek ve karanlık çağları aydınlatmak üzere büyük bir ilgi ile önem kazanmıştır.

1876 da G.Smith Osmanlı devletinden izin alarak, Osmanlı topraklarında yer alan Musul'da üçüncü dönem Ninova kazısı çalışmalarını sürdürürken kaptığı bir virüs sonucu 36 yaşında ölmüş bölgede kazılara uzun yıllar ara verilmiştir.

---

[54] Ryan-Pitman, **a.g.e.**, 2003, s. 33.
[55] Bottero-Steve, **a.g.e.**, s. 48.

1922 yılından 1933 yılına kadar, Charles Leonard Woolly başkanlığında, British Museum ve Pensilvanya Üniversitesinin ortak yürüttükleri kazı ile araştırmalara tekrar başlandı. Irak topraklarında Fara höyük, El Mukayyer Höyük, Kaldelilerin Ur kenti yakıdaki Nasıra kenti dolaylarında kazı çalışmaları yapıldı. Ur kenti altında tufan izleri aranırken kral mezarları bulundu, burada lokal su baskını izleri bulunduysa da yakındaki şehirlerden, Ebu Şahreyn; İncildeki “Eridu” şehri kazılarında su baskını izlerine rastlanmadı. Jeologların ve çökel bilim uzmanlarının da incelemeler sonucu, küresel bir tufanın değil, lokal olarak Fırat nehrinin taşkınlarının ve buna bağlı nehir setindeki yarılmalar sonucu yayılan saçıntının izleri olduğuna karar verildi.[56] C.L.Woolly, Tevrat’taki tufanın izlerini ararken, tufan söylencesinin M.Ö. III. bin dolaylarında eski Babil de yazıya döküldüğünün kanıtlarını buldu.

Babil’ in Sümer kültüründen etkilendiğine, Sümer yazısının bilinen en eski yazılı dil olduğuna dair bilgilere bilim dünyası daha sonra ulaşacaktı. Tevratta yazılanlar araştırılırken Gılgamış Destanı bulunmuştu ancak Yirminci yüzyılda “küresel tufan” algısı ruhani yaklaşım ile bilimsel yaklaşım arasındaki kırılma noktası olarak açığa çıkmıştı.

Rawlison, Sümerlerin dilinin diğer Asya dillerine, özellikle Moğol, Mançu dillerine yakın olduğuna işaret etmiştir. Sümerolog Samuel Noah Kramer, Sümer dilinin, Türkçe Macarca ve bazı Kafkas dilleri ile yakın bağlantısı olduğuna dikkat çekmiştir.[57] Sümer metinlerinin çoğu Asurlu yazmanlarca kendi dillerine, Babilliler tarafından Akadcaya çevrilmiştir. Asur’ların kendi özgün mitosu Agadeli Sargonun efsanesidir. Akadca ve Asurca eski Babil yazısı olup İbranice ve Arapça gibi Sami diller grubundadır oysa Sümerce farklıdır. Sümerlerin öncesi ve sonrası ile ilgili bilgilerimiz henüz yetersizdir, filolojik araştırmalara göre Sümerce, Sami dillere ve Hint-Avrupa dillere benzemeyen, Ural-Altay dillere benzer bir antik dildir. Sümer

---

[56] Ryan- Pitman, **a.g.e.**, s. 63.
[57] Kramer**, a.g.e.**, s. 401.

dilinin bölgedeki farklılığı da kuzeyden göç eden bir topluluk olduğuna işaret eden önemli faktörlerdendir[58].

Bütün bu çalışmalar batılılar tarafından başlatılmış olmakla birlikte Mezopotamya arkeolojisinin bilimsel bir omurgaya oturmasını sağlayan Irak Eski Eserler Müdürlüğü 1940–49 yılları arasında yabancı heyetlerin gelemediği savaş yıllarında, Fuat Sefer, Taha Bekir yönetimindeki kazılarla, Sümer tarihini aydınlatan çok önemli buluntuları ortaya çıkarmışlardır. İkinci Dünya Savaşından sonra Amerikalılar ve Almanlar kazılara devam etmiştir[59]. Kazılar ve araştırmalar yirminci yüzyılda diğer bilim dalları ile işbirliği halinde sürdürülmüştür.

8-Jeolojik Araştırmalara Göre "Karadeniz Taşkını Ve Tufan" Hipotezi

Hristiyan Sanatında Kutsal Kitap konulu eserler ikonografinin konusu olmaya devam ederken, Tufan konusu Jeolojik araştırmalarda dolaylı olarak gündeme gelmekte aydınlatıcı bilgiler ve kazılarda elde edilen bulgular yeni değerlendirmelere ışık tutmaktadır.

1990 larda Karadeniz'de jeolojik deniz dibi araştırmaları ve çok yönlü bilimsel çalışma yürütülmüş elde edilen verilere göre, Karadeniz'in vaktiyle küçük ölçekte bir göl iken, son buzul döneminde buzul erimeleri sonucu meydana gelen büyük ölçekte su taşkınları ile gölün okyanus seviyesine yükselerek bir iç denize dönüştüğü tespit edilmiştir.

Karadeniz taşkını, Sümerlilerin yazdığı tufan söylencesinin kökeni olabilir mi? sorusunun ortaya atılmasına neden olan jeolojik ve jeo-arkeolojik araştırmalar, Karadeniz taşkını ve tufan mitleri arasında bağlantı olasılığına dikkatleri çekmiştir. Bu araştırmaların verileri uluslararası sempozyumlarda tebliğ edilmiş, William Ryan ve Walter Pitman tarafından "Nuh Tufanı" adlı

---

[58]Kramer, **a.g.e.,** s. 401.
[59]Kramer, **a.g.e.,** s. 48.

kitapta “Tarihi Değiştiren Olaylara İlişkin Yeni Bilimsel Keşifler” alt başlığı ile yayınlanmıştır.

Çalışmaların başlangıcında 1993 yılında Bulgar Deniz Bilimleri Akademisi’nden Petko Dimitrov tarafından Karadeniz’de deniz dibi araştırmaları başlatılmış bu çalışmayı takiben Amerikalı jeologlar Ryan ve Pitman tarafından Bulgar, Rus ve Türk bilim adamları katılımı ile tüm Karadeniz’i kapsayan geniş çaplı bir jeolojik araştırma yürütülmüştür. Karadeniz’de yapılan sondaj çalışmaları sonunda elde edilen veriler, günümüzden 7600 yıl önce oluşan taban yapısını Karadeniz’in göl iken büyük ölçekteki taşkın izlerini ve bu günkü boyutlarına ulaşan bir denize dönüştüğünün kanıtları ortaya koymuştur ortaya koymuştur.[60] “En son buzul çevirimi dönemi” taşkınları olarak adlandırılan bu dönemde, jeolojik oluşumlara bağlı olarak, iklim değişimlerinin etkisi, sular altında kalan yerleşim bölgelerinin terk edilişi, taşkınların insan yaşamını nasıl etkilediği gibi sorulara cevap arayan arkeolojik çalışmalara farklı boyutlar getirmiştir. Jeolog, jeofizikçi, denizbilim uzmanı, biyolog, fosil bilim uzmanı, antropolog, arkeolog, gibi çeşitli dallardaki uzmanların ortak çalışması ile yürütülen bilimsel araştırmalarda önemli bulgulara ulaşılmıştır.

Karadeniz gölü İ.Ö. onuncu binlerde okyanus seviyesinin altında iken buzul erimeleriyle okyanuslarda yükselen suların Egeden Karadenize belli bir hızla akarak ani tuzlu su akışı mevcut göle dolarken gölün oksijenini keserek, Karadeniz’in dibinde doğal yaşamın ölmesine neden olmuştur. [61] Bu nedenle yüz eli metrenin altında Karadeniz’de canlı yaşam yoktur, boğazın derinliği ise yüz elli metre seviyede olup canlı yaşam hali mevcuttur çift yönlü akıntı ile dipten giden tuzlu su Karadeniz’e, yüzeyden giden tatlı su Akdeniz’e sürekli akış halindedir.

Bu araştırmalarda ülkemizdeki bilim adamlarının çalışmalarıda yer alır. İstanbul Teknik Üniversitesinden paleontolog Mehmet Sakınç, 1985-86 da

[60] Ryan-Pitman, **a.g.e.**, s.139.
[61] Ryan-Pitman**, a.g.e.** s. 172-178.

İstanbul Boğazı tabanında yapılan sondaj sonucu, taban çökellerinin 7500 yıldan eski olmadığı tespitinde bulunmuştur. Prof.Celal Şengör, Prof.Naci Görür, Türk Deniz Kuvvetlerinden Askeri Denizbilim ve Hidrografi Uzmanı Hüseyin Yüce tarafından yapılmış jeoloji araştırmalarındanda yararlanan[62] Ryan ve Pitman; buzul erimeleri ile boğaz setini kıran deniz taşkınları ve nehir taşkınlarının eski Karadeniz gölüne dolması sırasında, göl çevresinde muhtemel yerleşimlerin sular altında kalırken, burayı terk edenlerin yaşama elverişli başka alanlara göç etmiş olduğunu öne sürmüşlerdir.

Jeoloji ve Arkeoloji çalışmalarının verilerine göre, kuzey yarı küredeki buzul şapkası, diğer adıyla Avrasya buzul yaygısı, İ.Ö.12.000 de erimeye başlamış ve yer kürede yüzlerce gölü beslemiştir. 1909 da Asya'da yapılan kazılarda, Hazar denizinin doğusunda Karakum Çölü kıyısında ilk çiftlik yerleşiminin izlerini ortaya çıkaran Raphael Pumpelly'nin "Çiftliğin şimdi var olmayan eski gölün kıyısında yer aldığı" kuramını destekleyen yeni jeolojik araştırmalar, dünyanın son buzul evresinden sonra kurak bir dönem geçirdiğini de göstermektedir. Yeryüzünde o dönem bazı göl alanları çöle dönüşmüştür, Türkistan bölgesindeki Karakum çölü ve Çin Türkistanı'ndaki Taklamakan çölü eskiden göl olup kuruyarak oluşan çöllerdir.[63] Klasik Jeomorfolog Prof. Oğuz Erol tarafından Taklamakan çölündeki eskiden var olan gölün kıyı çizgisi tesbit edilmiştir, bölge halen aktif petrol arama alanı ve verimli tarım havzasıdır.[64]

Gordon Childe'nin vaha kuramına göre de, ilk çiftçilik yapanlar sulak alanlara yerleşmişlerdir. Anadolu platosunda da en erken çiftçi yerleşim alanları, İ.Ö.12.binde göl iken İ.Ö.11500-9500 lerde kuraklık dalgası ile kuruyan Konya ovası civarlarında yer almaktadır. Karadeniz ve Hazar Denizi'nin bu dönemin vaha göllerinden olduğu ve o dönemde yaşama elverişli cazip yerleşim alanı olduğu düşünülmektedir. Karadeniz gölü, Çatal Höyük'ün dokuz yüz metre altında bir seviyede bulunmaktadır, Anadolu

---

[62] Ryan-Pitman, **a.g.e.** s.186.
[63] Ryan- Pitman, **a.g.e.,** s. 193.
[64] Ryan- Pitman, **a.g.e.,** s. 254-255.

platosunun çok soğuduğu ve kuraklaştığı son buzul evresi sonrası dünyanın dört yüz yıl kadar kısa süren bir soğuk dalgası geçirdiği dönemde Karadeniz taşkınından önce Karadeniz göl çevresi ılıman iklimi nedeniyle pek çok göç almış olmalıdır. Soğuma dönemine denk gelen periyodda Çatal Höyük'te, Filistin'de bazı neolitik köy yerleşimlerin terk edildiği arkeologlar tarafından tespit edilmiştir.

M.Ö.5500 lere denk gelen Karadeniz taşkınından kaçmış olan toplulukların, bu bölgeden çeşitli yönlere göç hareketlerinin izleri yıllarca araştırılmaya devam etmiştir. Anadolu'da, Akdeniz'de, Kafkaslarda, Mezopotamya'da bulunan tarih öncesi yerleşim katmanlarında, o tarihler denk gelen ani ve hızlı kültürel değişim izleri, pek çok yerde eş zamanlı olduğu bulguları, taşkından kaçış süreci ile ilişkilendirilmektedir. Bu dönemde Mezopotamyada hem yerli sakinler olmuş hem yeni göçler devam etmiştir, kuzeyden geldiği düşünülen, Bağdat'ın güneyine yerleşen bir topluluk Sümer uygarlığını kurmuş, bilinen en eski yazıyı yazmış, atalarından dinledikleri tufan söylencelerini yazıya geçirirken Karadeniz taşkınından kaçan atalarının anılarının izleri taşınmış olabileceği hipotezi gündeme getirilmiştir.

1997 yılında başlatılan jeolojik araştırma sonuçları arkeologların kuzeydeki vaha hipotezinin Karadeniz gölü etrafı olduğu yönündeki varsayımını kuvvetlendirmiştir.[65]Karadeniz ve Hazar'ın geçmişte vaha göllerinden olduğu ve çevrelerinin yaşama elverişli cazip yaşam alanı olduğu tezi İstanbul ve Çanakkale'nin etraflarındaki yerleşimin bilinenden çok daha eski tarihlere inmesi olasılığını kuvvetlendirmiştir. 1990lı yıllarda başlayan Karadeniz jeolojik araştırmalarının sonuçlarını da kapsayan 2000 li yılların başlarında yayınlanan bu değerlendirmelerden sonra ve günümüzde araştırmalar devam etmektedir. En son olarak "İstanbul Boğazı Marmaray Metro Projesi" kapsamında sürdürülen Yenikapı arkeolojik kazılarında açığa çıkan buluntular, İstanbul civarındaki yerleşimleri 8500 yıl geriye götürmüştür.

---

[65] http: //en.wikipedia.org/wiki/Black_Sea_deluge_hypothesis

İKİNCİ BÖLÜM

II- KATALOG

A) Nuh'un Gemisinin Yapımı

Tufan (Tevrat, Yaradılış 6.Bap)

7-"yarattığım insanları, hayvanları, sürüngenleri, kuşları yeryüzünden silip atacağım" dedi. "çünkü onları yarattığıma pişman oldum."

8-ama Nuh Rabbin gözünde lütuf buldu.

9-Nuh'un Öyküsü şöyledir, Nuh doğru bir insandı, çağdaşları arasında kusursuzdu, Tanrı yolunda yürüdü. 10- Üç oğlu vardı; Sam, Ham,Yafet .

11-Tanrının gözünde yeryüzü bozulmuş, zorbalıkla dolmuştu. 12- Tanrı yeryüzüne baktı ve her şeyin ne denli bozulmuş olduğunu gördü, çünkü insanlar yoldan çıkmıştı.

13-Tanrı Nuh'a "İnsanlığa son vereceğim" dedi. "Çünkü onlar yüzünden yeryüzü zorbalıkla doldu. onlarla birlikte yer yüzünü de yok edeceğim.

14- Kendine gofer ağacından bir gemi yap, içini dışını ziftle, içeriye kamaralar yap.15- Gemiyi şöyle yapacaksın uzunluğu**:** üç yüz, genişliği**:** elli, yüksekliği**:** otuz arşın olacak.16- Pencere de yap, yukarı doğru bir arşın olsun. Kapıyı geminin yan tarafına koy. Alt, orta ve üst güverteler yap.

17-Yeryüzüne bir tufan göndereceğim, göklerin altında yer alan bütün canlıları yok edeceğim. Yeryüzündeki her canlı ölecek.

18- Ama seninle bir antlaşma yapacağım.

Resim No: 1[66]

Katalog No : 1
Eser Adı : Nuh'un Gemisinin Yapımı
Eserin Yeri : St. Marco Kilisesi, Venedik, İtalya
Eserin Tarihi : 13.yy
Sanatçı : Bizanslı ustalar
Kullanılan Teknik : Mozaik
Resim No : 1

66 http: //www.arkintime.com/ancient-wisdom-ark/

Olgusal Anlam

Kompozisyonda on kişiden oluşan usta figürleri marangozluk işleri ilgili el aletleri ile çalışma pozisyonunda sıraya dizilmiş olarak tasvir edilmiştir. Sol baştaki figür ustalara ne yapacaklarını anlatıyor. Her bir ustanın elinde farklı bir aletle, farklı bir pozisyonda, genellikle cepheden ve ayakta durur şekilde gösterilmiştir. Kompozisyon gelişkin bir teknikle Bizanslı mozaik ustalarınca yapılmıştır. Bizans dönemi ileri sanatlarından olan mozaik tasvirde figürler giysiler ve duruş pozisyonları ile dönemin Roma-Bizans geleneğine uygun şekilde tasvir edilmiştir.

İkonografik Anlam

Nuh'un gemisinin yapımı sahnesi olarak kaydedilmiştir. Gemi burada gösterilmemiştir, en sol başta yer alan Nuh figürü oğulları ve bir grup usta, her biri farklı aletle gemi yapımına başlamak üzere geminin yapılacağı ahşap parçalar ile marangozluk faaliyetine başlamış halde gösterilmiştir. Tevrat ikonografisine göre; Tanrı Nuh'a "kendine gemi yap" diyor, Kompozisyonda gemi yapımında, Nuh, oğulları ve ustalara tarif ediyor çalışmayı yönlendiriyor olması Tevrat anlatımına bire bir uymaz, Nuh figürü en solda uzun beyaz giysili en yaşlı figür olarak çözümleniyor, Nuh'un kısa sakallı, orta yaşlı olarak betimlenmesi ikonografideki ileri yaş ifadelerine uyum göstermez, sanatçının algısına göre kurguladığı gemi yapımı sahnesi canlandırmasıdır, tasvir sanatçı tarafından yazılarla desteklenmiştir.

Resim No: 2[67]

Katalog No	**:** 2
Eser Adı	**:** Nuh’un Gemisinin Yapımı
Eserin Yeri	**:** Chartres Katedrali, Fransa
Eserin Tarihi	**:** 13.yy
Kullanılan Teknik	**:** Vitray
Resim No	**:** 2

67 http**:** //www.medievalart.org.uk/chartres/47_pages/Chartres_Bay47_key.htm

Olgusal anlam

Kompozisyonda stilize çizgilerden oluşan sembolik bir kayık içinde İki figür çalışma pozisyonunda gösterilmiş. Kırmızı elbiseli yaşlı erkek figür elinde balta ile kayığın içini tamir ediyor, yanındaki genç erkek figür ahşap bir kalası sırtında taşıyor halde tasvir edilmiştir. Renkli cam parçalarıyla oluşturulan vitray tekniğinde bu dekoratif tasvir örneği, Chartres Katedrali'nin pencere vitraylarından "Nuh Penceresi" adı verilen pencereden bölümlere ayrılmış olarak tasvir edilen sahnelerden birisidir.

İkonografik anlam

Nuh'un gemisi tasviri olarak yapılmış vitray resmi. Tevrat'ta anlatılan öyküye göre Nuh gemisini kendisi yaparken tasvir edilmiştir. Sanatçı sembolik bir tekne içinde Nuh ve bir oğlunu geminin içinde çalışırken göstermiştir. Bu sahnelerde Nuh belirleyici bir ikonografik özellik olarak gelenekselleşen kırmızı uzun elbisesiyle tasvir edilmiştir, gemi kompozisyonun alt köşesinde yer alan stilize edilmiş çizgisel bir tepe motifi üzerinde gösterilmiştir. İkonografiye göre geminin karada yapıldığını gösteren gemi altındaki tepe çizgisi ile geminin karada yapımı, onun altında yer alan çiçek motifi ile doğa imajı güçlendirilmiştir.

Resim No: 3[68]

Katalog No	**:** 3
Eser Adı	**:** Nuh'un Gemisinin Yapımı
Eserin Yeri	**:** Montreale Katedrali, Sicilya, İtalya
Eserin Tarihi	**:** 14. yy
Sanatçı	**:** Bizanslı Ustalar Grubu
Kullanılan Teknik	**:** Mozaik
Resim No	**:** 3

[68]http: //upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0a/Sicilia_Monreale4_tango7174.jpg

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, stilize bir kayık formu içinde sandık şeklinde kapalı bölümü olan bir gemi yapımı sahnesi görülüyor. Sembolik bir şekilde tasvir edilen, gemi, stilize edilerek gösterilen bir dağın yamacında yapılmaktadır, geminin yarısı boşlukta diğer yarısı yamaçta gemi askıya alınmış olarak gösterilmiştir. Mozaik kompozisyonun en solunda yer alan yaşlı, uzun giysili figür gemiyi yapan ustalara bilgi veriyor, çalışmayı yönetir pozisyonda gösterilmiş. Geminin yapımıyla meşgul beş figür betimlenmiş. Katedralin naos güney duvarı kemeri üzerinde yer alan “Nuh’un öyküsü”nün tasvir dizisinin bir bölümü olan bu sahnede toplam altı figür ve inşa halinde bir gemi motifi yer alıyor.

İkonografik Anlam

Nuh’un gemisinin yapımı sahnesi. Tevrat’a göre Nuh gemisini tanrının tarifine göre kendisi yapmalıdır, burada Nuh figürü ustalara geminin yapımını tarif ediyor. Sanatçı, Nuh’u yaşlı, beyaz saçları, uzun giysileri ile betimlenmiş üstüne ismini yazmıştır. Nuh’a gemi yapımında yardımcı olan üç oğlu ve ustalar ya da diğer aile fertlerini temsilen yardım eden kişileri yansıtan figürlerle birlikte gemiyi yapıyorlar. Stilize edilen gemi ve figür sayısı sanatçının kendi yorumu ile oluşturulmuş İkonografik unsulardır.

Resim No: 4[69]

Katalog No	**:** 4
Eser Adı	**:** “ Gemi Yapımı” Nüremberg Kroniki[70] nde
Eserin Yeri	**:** Metropolitan Museum, NewYork
Eserin Tarihi	**:** 1493
Sanatçı	**:** Michael Wolgemut and Wilhelm Pleydenwurff[71]
Kullanılan Teknik	**:** gravür
Resim No	**:** 4

[69]http**:** //commons.wikimedia.org/wiki/Category**:** Nuremberg_Chronicle_illustrations_f_011-020
[70] Hartman Schedel tarafından latince yazılmış olan dünya tarihidir. Schedel kroniği olarak da anılır
[71] http**:** //www.metmuseum.org/toah/works-of-art/1981.1178.29

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, sahilde, su kenarında bir kızak üzerinde gemi yapımı görülüyor. Bir grup usta çalışıyor, on bir kişilik usta grubu geminin içinde ve dışında çalışıyorlar, Ön planda diğerlerinden farklı giyimi ile daha büyük ölçekte çizilmiş kırmızı pelerinli ve şapkalı, yaşlı figür çalışmaya yön veriyor, bu figür, dönemin alman din adamlarının giydiği kıyafetler içinde tasvir edilmiştir. Rönesans dönemi sanatçısının yorumuyla figürler ve çevre bu şekilde yansıtılmıştır. Gemi üzerine isim yazılmış ayrıca zeytin dalı getiren güvercin motifi gökyüzünde gösterilmiştir.

İkonografik Anlam

“Nuh’un Gemisinin Yapımı” tasviri Nuh uzun giysileri kırmızı peleriniyle tasvir edilmiş, Nuh çalışanları yöneten dini lider pozisyonunda gösterilmiştir. Geminin yapımına oğulların yanı sıra, başka ustaların yardım etmekte olduğu ve geminin deniz kıyısında ya da su kenarında yapımı Tevrat’a uymaz. Tevrat’ta geminin karada yapıldığı önemlidir, anlatımda tufanla yükselen sularda gemi yüzmeye başlar. Güvercin ikonografiye göre, bu aşamada yer almaması gerekirken, sanatçı tarafından zeytin dalı ile gemiye dönen güvercin figürü sahneye konulmuş ve yapılmakta olan geminin özelliği bu simgeyle vurgulanmıştır.

Bu kompozisyonda su kenarında kızakta gemi inşa edilmesi, Rönesans döneminde Tevrat hikâyesindeki temanın, sanatçı bireyselliğince akıla, mantığa uygun şekilde düzenlenmiş bir ikonografik sahne kurgusudur.

Resim No: 5[72]

Katalog No	**:** 5
Eser Adı	**:** Nuh'un Gemisinin Yapımı
Eserin Yeri	**:** Vatikan Pontifici Sarayı
Eserin Tarihi	**:** 1517-19
Sanatçı	**:** Rafaello Sanzio
Kullanılan Teknik	**:** Fresko
Resim No	**:** 5

[72] http: //www.christusrex.org/www1/stanzas/L9b-Ark.jpg

Olgusal Anlam

Kemer iç yüzey freskinde yer alan kompozisyonda gemi yapımında çalışan üç erkek figür ve onları yönlendiren yaşlı bir erkek figür görülmektedir, çalışan üç erkek figür çıplak olarak vücut kasları belirgin şekilde işlenmiştir. Yaşlı erkek figür giysilidir, uzun elbiseleri, kırmızı pelerini uzun beyaz sakalları ile bilge ve önder görünümünde, gemi yapımını tarif eder pozisyondadır. Geminin ahşap iskeleti ortaya çıkmış, hareketli pozisyonunda çalışan insan vücudun anatomik görüntüsü, kasların detaylı işlenişi, insanın gerçekçi biçimde tasviri öne çıkmaktadır. arka planda yer alan doğa manzarasında ortasından akarsu geçen geniş bir vadi görüntüsü tasvir edilmiştir.

İkonografik Anlam

Nuh'un gemisinin yapımı sahnesi Tevrat'ta Nuh gemiyi kendisi yapar. Sanatçı Nuh'u bizzat gemi yapımı ile ilgilenen bilge, usta konumunda tasvir etmiş, Nuh'un üç oğlunu gemi yapımında kendisine yardım eder şekilde betimlemiştir, İkonografiye uygun olarak yaşlı olarak gösterilen Nuh'un üzerinde kırmızı uzun elbisesi ile betimlenmesi ikonografik gelenektir. Nuh, üç oğlu ve ortaya çıkmış gemi iskeleti ikonografide geçen temel unsurlar olarak kompozisyonda yer alıyor.

Resim No: 6[73]

Katalog No	**:** 6
Eser Adı	**:** Nuh’un Gemisinin Yapımı
Sanatçı	**:** Jacoppo Bassano (1515-1592)
Eserin Yeri	**:** Musée des Beaux-Arts, Marsilya,Fransa
Eserin Tarihi	**:** 16.yy
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 6

73 www.1st-art-gallery.com/Jacopo-Bassano

Olgusal Anlam

Kompozisyonda ön planda, ahşap bir yapının yapımıyla uğraşan marangozluk işleri yapan kadınlar ve erkeklerden oluşan sekiz kişi görülüyor. Kasvetli ve loş bir atmosferde uzakta yağmur bulutları, etraftaki dağınık objeler, telaşlı bir hazırlık izlenimi veriyor. Kompozisyonun sağında inşa edilen ahşap yapının bir bölümü görülüyor, sol tarafta ağaçlar yer alıyor, orta arka planda doğa manzarası oluşturan yüksek arka planda karlı yüksek dağ manzarası gösterilmiş. Sahnede yer alan kadınlar dönemin batılı giysileri içinde görülüyor. Sanatçı erkek figürleri orta doğulu giysiler içinde, sarıklı fesli tasvir etmiş, 16. yy'da, oryantalist etkilerin sanatçının eserine yansıdığını görüyoruz.

İkonografik Anlam

Kompozisyonda, Nuh'un gemisinin yapılışı teması işlenmiştir. Nuh ve ailesi Tevrat'ın bildirdiği sayıda, dört kadın ve dört erkek olarak sekiz kişi olarak yer almış sanatçının düzenlemesiyle gemi yapımında hep birlikte çalışıyorlar. Nuh kırmızı elbisesi ile belirlenmiştir. Çevre bazında ikonografiye uygun olarak gemi peyzaj ortasında karada inşa edilmektedir. Arka planda yüksek bir dağ Tevratta sözü edilen Ararat dağını simgeliyor, Kararan bulutlar havanın bozmakta tufanın gelmekte olduğunun göstergesi. Figürler ve çevre bazında Tevrat ikonografisine bağlı kalınmış ancak "gemi" fark edilmiyor. Ne olduğu anlaşılmayan bir ahşap yapı sağ köşede görünüşü belirgin değil fakat Nuh figürünün yapılmakta olan yapıya ahşap bir parçayı yerleştiren pozu gemi yapımını vurguluyor.

.

Resim No: 7[74]

Katalog No	**:** 7
Eser Adı	**:** Nuh'un Gemisinin Yapımı
Eserin Yeri	**:** Residenzgaleri, Salzburg
Eserin Tarihi	**:** 1588
Sanatçı	**:** Gaspar Memberger
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 7

[74] http**:** //commons.wikimedia.org/wiki/
http**:** //residenzgalerie.at/Austrian-Baroque.20.0.html?L=1

Olgusal Anlam

Kompozisyonda kadın ve erkeklerden oluşan bir grup insan hep birlikte marangozluk işinde çalışıyorlar. Sanatçı, figürleri çeşitli kesimlerden Avrupa tarzı giysilerle tasvir etmiş figürlerin tamamı döneminin batılı giysileri içindeler. Arka planda yer alan manzara ana hatlarıyla dönemin diğer tablolarında görülen arka plan düzenlemesine benzer şekilde yapılmış. Ön planda sıradan bir günlük yaşam sahnesi gibi yardımlaşarak çalışan figürler görülüyor, etrafta dağınık objeler olağan bir çalışma ortamı yansıtıyor. Resmin bir köşesinde kararmaya başlamış gökyüzü kasvetli bir atmosfer oluşturmuş.

İkonografik Anlam

Nuh ve ailesi gemi yapımında gösterilmiş. Dört kadın dört erkek figür Tevrat'a uygun sayıda aile üyelerini temsil ediyor. Geminin kapısını takmak üzere olan Nuh figürü, kırmızı renkte uzun giysisi ile betimlenmiş, ancak Nuh sanatçının yorumu ile dönemin din görevlilerinin giyim tarzını yansıtan giysiler içinde, Atmosferin kararmakta oluşu, gelmekte olan tufanı hatırlatan ikonografik unsur. Sağ kenarda yer alan Nuh'un gemisi tasviri Tevrattaki tanıma göre betimlenmemiş ancak gemi sanatçının hayal ettiği ilginç bir tasarım olarak kompozisyonda ikonografik temel unsura dikkatleri yöneltiyor.

Resim No: 8[75]

Katalog No	**:** 8
Eserin Adı	**:** Gemi Yapımı **(**Bibel in Bildern)
Eserin Yeri	**:** McLeod/Gallery, Toronto, ABD
Eserin Tarihi	**:** 1851-1860
Sanatçı	**:** Julius Schnorr Von Carolsfeld
Kullanılan Teknik	**:** Gravür
Resim No	**:** 8

[75] Die Bibel in **Bildern** - Wikimedia Commons

Olgusal Anlam

Tasvirde açık alanda kırsal arazi ortasında ahşap bir yapıyı inşa etmeye çalışan bir grup insan tasviri görülüyor. Erkekler marangozluk ustalık işleriyle meşgul ve onlara yardım eden yemek taşıyan kadınlar görülmektedir. Ön planda uzun giysiler içinde pelerinli figür ile konuşan gökyüzünde havada bulutların arasında yaşlı erkek figür olarak tasvir edilen tanrı figürü betimlenmiş.

İkonografik Anlam

Kutsal kitap resmi olarak yapılmış tasvirde, Nuh'un gemi yapımı sahnesi, Tevrat'ta anlatılana uygun olarak, Tanrı figürü, Nuh'a gemiyi nasıl yapacağını tarif ediyor. Sanatçı tanrıyı bulutlar arasında göstermiş. Tanrı Nuh ile konuşuyor, tanrının tarifine göre gemisini kendisi yapıyor. Sanatçı Nuh'a gemi yapımında ailesinin yardım ettiğini kurgulamış, yardım eden aile fertlerini, oğulları ve gelinleri ile birlikte sekiz kişi olarak tevrata uygun tasvir etmiştir. 19.yy sonunda basılan bu kutsal kitap, sanatçı tarafından resimlenirken, anlatılan hikâyenin ruhuna uygun biçimde Tevrat metnine sadık, ikonografiye uygun yapılmıştır.

B) Nuh'un Gemisine Hayvanların, Nuh'un ve Ailesinin Girişi

(Tevrat, Tufan Yaratılış 6. Bap)

17- "Yeryüzüne bir tufan göndereceğim, göklerin altında yer alan bütün

canlıları yok edeceğim yeryüzündeki her canlı ölecek.

18- Ama seninle bir antlaşma yapacağım. Oğulların, karın, gelinlerin ile gemiye bin.

19-Sağ kalabilmeleri için her canlı türünden bir erkek bir dişi olmak üzere birer çifti gemiye al.

20-Çeşitli kuşlar, hayvanlar, sürüngenler sağ kalmak için çifter çifter sana gelecekler.

21-Yanına hem kendin hem onlar için yenebilecek ne varsa al, ilerde yemek üzere depola."

22-Nuh Tanrı'nın bütün buyruklarını yerine getirdi.

7. Bap

1- Rab Nuh'a "Bütün ailenle birlikte gemiye bin" dedi. "Çünkü bu kuşak içinde yalnız seni doğru buldum.

2-3- Yeryüzünde soyları tükenmesin diye, yanına temiz sayılan hayvanlardan erkek ve dişi olmak üzere yedişer çift, kirli sayılan hayvanlardan birer çift, kuşlardan yedişer çift al.

4- Çünkü yedi gün sonra yeryüzüne kırk gün kırk gece yağmur yağdıracağım. Yarattığım her canlıyı yeryüzünden silip atacağım"

Resim No: 9[76]

Katalog No	**:** 9
Eserin Adı	**:** Nuh'un Gemisine Hayvanların Girişi
Eserin Yeri	**:** Madrid Prado Müzesi, İspanya
Eserin Tarihi	**:** 1570
Sanatçı	**:** Jacoppo Bassano
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 9

[76] http**:** //www.museodelprado.es/en/the-collectin/online-gallery

Olgusal Anlam

Kompozisyonun sol üst köşesinde geminin bir bölümü görülüyor geminin açık kapısına dayanmış seyyar rampadan çift halde hayvanlar gemiye giriyor. Hayvanların ortasında kırmızı pelerinli yaşlı adam ile kadınlı erkekli bir kaç figür hayvanların gemiye girmesine yardım ediyor. Kompozisyonda yer alan hayvan figürleri durağan, doğa daha detaylı işlenmiş, kuşların tünediği ağaç sağ taraftan kompozisyonu sınırlıyor. Ön planda hayvanlar soldan sağa doğru ilerliyorlar ve kavis çizerek tekrar sola dönerek saat yönünün tersine dairesel bir hareketle solda yer alan gemiye giriyorlar. Arka planda doğa manzarası içinde eğik çizilen ağaçlarla rüzgar hissi verilmiş, kapalı bir atmosfer görüntüsü ile uzaktan havanın bozmaya başladığı gösterilmiştir. Kompozisyon dengeli bir şekilde düzenlenmiş yüksek Rönesans eseridir.

İkonografik Anlam

“Nuh’un gemisine hayvanların girişi”nin betimlemesi. Tevrat’a bağlı olarak Nuh ve aile fertleri dört erkek dört kadın olarak hayvan sürüsünün ortasında hayvanları sırayla gemiye sokmaya çalışıyorlar. Hayvanlar Tevrat’ta söylendiği gibi erkek ve dişi olarak çift gösterilmiş. Kırmızı pelerinli figür Nuh’u simgeliyor, Atmosferdeki kararan bulutların hareketi tufanın yaklaşmakta olduğu izlemini vermektedir. Gemiye girmekte olan karga yada kuzgun figürü ikonografideki özel yeri nedeniyle sanatçı tarafından bu sahnede gösterilmiş. Doğa ortasında karada oturan bir gemiye giriş ikonografiye uygun betimlenmiş,

Resim No: 10[77]

Katalog No	**:** 10
Eser Adı	**:** Nuh’un Gemisine Hayvanların Girişi
Eserin Yeri	**:** Louvre Müzesi, Paris
Eserin Tarihi	**:** 1570
Sanatçı	**:** Francesko Bassano The younger (1549 – 1592)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim no	**:** 10

[77] http**:** //freechristimages.org/biblestories/noahs_ark.htm

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, bir ailenin kırsal alanda ya da çiftlikte herkesin kendi işiyle meşgul olduğu günlük yaşam sahnesi şeklinde tasvir edildiği görülür. Figürler giysileri açısından batılı ve doğulu farklı tarzlarda görülmekteler. Kompozisyonun sol üst köşesinde ahşap geminin bir bölümü görülüyor, yapıya dayanmış ahşap rampadan çift olarak çeşitli hayvanlar gemiye giriyor. Tek başına bir karga gemiye bu yoldan yürüyerek giriyor. sağda kesilmiş bir ağacın kalan dallarında iki kuş yer alıyor. Dört erkek figür, hayvanların gemiye girmesine yardım ediyor, dört kadın figür eşya denklerini toparlıyor, göç hazırlığı görülüyor. Hayvanlar sağdan sola ve tekrar sağa doğru saat yönünde bir hareketle ilerlediği görülüyor. Arka planda izlenimci etki bırakan doğa manzarası ve kararmakta olan atmosfer görülüyor.

İkonografik Anlam

Nuh'un gemisine çiftler halinde hayvanların girişi betimlenmiş. Nuh, yaşlı ve kırmızı pelerini ile belirgin olarak kompozisyonun merkezinde yer alıyor, Nuh'un aile fertleri Tevrat'a uygun olarak dört kadın dört erkek olarak betimlenmiştir. Gemi sanatçının dizayn ettiği gemidir, tam gösterilmemiştir, Tevrat tarifine uydurmaya çalışılmamıştır. Karanlık kasvetli atmosfer tufan felaketinin gelişini yansıtmaktadır, gemiye giren hayvanların çift olması ikonografinin belirleyici ana noktasıdır.

Resim No: 11[78]

Katalog No	**:** 11
Eserin Adı	**:** Nuh’un Gemisine Hayvanların Girişi
Eserin Yeri	**:** Residenzgalerie, Salzburg
Eserin Tarihi	**:** 1588
Sanatçı	**:** Gaspar Memberger
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 11

[78]http**:** //commons.wikimedia.org/wiki/Category**:** Paintings_in_the_Residenzgalerie_Salzburg

Olgusal Anlamı

Kompozisyonda kalabalık bir hayvan sürüsünün ortasında, onları düzenle içeri sokmaya uğraşan insanlar görülüyor. Kompozisyonun sağında bir bölümü görülen yapı nın açık kapısı yer alıyor. Kapıya dayalı seyyar bir rampadan çiftler olarak sıra halinde çıkan hayvanlar ve onların gemiye girmesine yardım eden insanlar görülüyor. Ortada kırmızı giysili yaşlı erkek figür, sarık takan doğulu tarzda giysili bir erkek figür, fötr şapkalı Avrupa tarzı giyimli diğer iki erkek ve dört kadın tasvir edilmiştir. Sarıklı figür oryantalizmin etkisidir. Tablonun sol tarafında yapraklı ağaçta tüneyen kuşlar, sağda yapraksız ağaçta tüneyen kuşlar yer almaktadır. Hayvanlar ön planda sağdan, sola doğru ilerler ve bir kavisle sağa dönüş yaparak rampadan çıkar ve gemiye doğru saat yönünde bir hareketle girmekteler. Gökyüzünde kararan bulutlar ve uçan kuş sürüsü havanın bozmakta olduğunun belirtiyor. Barok dönem dağınık kompozisyon tarzı görülür.

İkonografik Anlam

Nuh'un gemisine hayvanların girişini anlatan tablo, sanatçının "Nuh Tufanı" temalı tabloları serisinden biridir. kırmızı giysili yaşlı figür Hristiyan ikonografisinde, sanatçıların belirlediği geleneksel Nuh betimlemesidir. Tevrat'a uygun olarak Nuh'un ailesi sekiz kişi Nuh, karısı, üç oğlu ve üç gelini olarak tabloda yer almıştır. Gemiye giren hayvanların erkek ve dişi olmak üzere çift olarak betimlenmesi ikonografiye bağlılıktır.

Tasvirin sağ üst köşesinde yer alan kuru ağaç motifi sanatçıların simgesel olarak tufanla gelecek olan ölümü vurgulayan yorumudur. Burada sağ köşedeki koyun renkli bulutlarla verilen atmosferdeki kasvet, ifadesel özellik olarak ikronografik anlam ile örtüşmektedir.

Resim No: 12[79]

Katalog No	**:** 12
Eser Adı	**:** Nuh'un Gemisine Hayvanların Girişi
Eserin Yeri	**:** The Bridgeman Art Library. Londra. İngiltere
Eserin tarihi	**:** 16.yy
Sanatçı	**:** Jacob II. Severy (1566-1603)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 12

79 http**:** //www.guardian.co.uk/world/2010/apr/28/pass-notes-noah-ark-turkey

Olgusal Anlam

Tabloda, peysaj ortasında yüksekçe bir açıklık alanda, apsisli bir kiliseye benzeyen ahşap bir gemi karada oturuyor. Arka planda küçük evler ve önünde insanlar yer alıyor. Ön planda hayvanlar sahnenin sağından ve solundan sahneye geliyor ortada birleşerek gemiye doğru ilerliyorlar, orta planda yerlere yayılmış oturan, gemiye giriş sıralarını bekleyen hayvanlar, daha arkada gemiye giren hayvanlar görülüyor. Tablonun sağ üst köşesinde, ağaçlarla sınırları belirlenmiş ayrı bir düzlemde, kararan bulutlarla kaplı bir atmosfer, coşkun dalgalar, köpüren sular adeta bir sonraki yaklaşan fırtına sahnesini betimliyor.

Aydınlık atmosfer ve parlak renklerin hakim olduğu 16.yy flaman resminde yer almaya başlayan fil ve deve gibi egzotik hayvanlarında bu tasvirde yer aldığı görülmektedir.

İkonografik Anlam

“Nuh’un gemisine hayvanların girişi” sahnesi ön planda hayvanların genellikle çift tasvir edilmiş olması Tevrat’ta soyları tükenmesin diye her hayvandan bir çift olmak üzere gemiye alınan hayvanların çeşitliliği burada başarı şekilde yansıtılmıştır. Karada yapılmış olarak betimlenen Nuh’un gemisi tasviri etrafında çiftler halinde hayvan figürleri İkonografiye bağlı esas unsurdur, Sağ bölümde köpüren sular kararan bulutlar tufanın gelişini gösteren ifadesel anlamın ikonografiyle uyumunu sağlar.

Sanatçı bireyselliği bu gemiye apsis formunda çıkıntısı ile kilise görüntüsü vermiş, sanatçının bireysel yorumuna bağlı simgesel vurgulu bir gemi oluşturmuştur.

Resim No: 13[80]

Katalog No **:** 13

Eser Adı **:** Nuh ve Ailesinin Gemiye Girişi

Eserin Yeri **:**

Eserin Tarihi **:** 16.yy

Sanatçı **:** Franz Franken I (1542-1616),

Kullanılan Teknik **:** Yağlıboya

Resim No **:** 13

---

[80] http**:** //www.superstock.com/preview

Olgusal Anlam

Kompozisyonda arkada doğa manzarası, önde bir grup figür, kraliyet ailesi ve maiyeti görünümündeler. Figürler batılı giysiler içindeler ancak ön plandaki iki figürden yaşlı erkek başındaki sarığı ve beyaz sakalı ile doğulu sultanlara benziyor ancak kıyafeti ve çizmeleri batı tarzı olup eklektik bir durumu vurguluyor. Yanındaki yaşlı kadın figürü doğuya özgü kapalılıkta ferace tarzı bir giysi içinde gösterilmiş. Arka planda çifterli sıraya girmiş hayvanlar düzenli bir şekilde yamaçtaki gemi siluetine doğru gidiyorlar. Sol tarafta yaprakları dökülmekte olan ağaca kuşlar tünemiş olarak betimlenmiş. Oryantalizmin etkileri, orta doğu kökenli tevratın batı hristiyanlığına eklenişi dönem özelliği olarak yansıyor.

İkonografik Anlam

Nuh'un gemisine girişi tasvir eden bu resimde sadece gemiye doğru çiftler halinde giden hayvanlar ikonografik unsurdur. Gemi seçilemez konumda uzaktadır ve sembolik şekildedir. Nuh'un kırmızı pelerini hristiyani niteliğini simgeliyor.

Sanatçı bireyselliği Nuh figürünü başında sarığı ve yanında yer alan Nuh'un karısı figürünü feraceli giyimi ile Tevrat ikonografisinin orta doğu kökenine, Musevilik ve Hristiyanlığın birleştirilme çabalarına vurgu yapıyor.

Resim No: 14[81]

Katalog No	**:** 14
Eser Adı	**:** Nuh’un Gemisine Giriş
Eserin Yeri	**:** Khanenko Museum of Art, Kiev.
Eserin Tarihi	**:** 17. yy başı
Sanatçı	**:** Hans Jordaens III(1595-1643)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 14

[81] Hans Jordaens III haldanefineart.com.

Olgusal Anlam

Kompozisyonun dikey olarak sağ bölümünde geri plandaki yamacın tepesinde bir gemi, gemiye doğru çiftler halinde gitmekte olan çeşitli hayvanlar görülüyor, hayvanların arasında gemiye doğru yürüyen bir batılı tarzda giyimli fötr şapkalı adam ve şemsiyeli kadın figürü yeralıyor. Geminin üzerine doğru kararan gökyüzü ve yağmur bulutları betimlenmiş. Tablonun sol bölümünde ise yakın planda gösterilen altı figür kırda gezintiye çıkmış gibi bir ifade yansıtıyor. Dönemin Avrupa aristokratları tarzında üç kadın ve üç erkekten Kompozisyonun merkezinde öne çıkan sarıklı figür, kırmızı pelerinli giysileri ile batılı, başındaki sarığıyla doğulu sultanları anımsatıyor, yanındaki yaşlı kadın orta doğulu kapalı giyimli tarzda işlenmiş, diğer figürler batılı tarzda betimlenmiş. Tablonun en solunda yer alan yaprak döken ağaçta tüneyen kuşlar arasında özellikle bir çift papağan abartılı ölçüde işlenmiştir.

Sanatçı oryantalist akımın etkisini eserinde göstermektedir. Üçüncü kuşak aynı aileden sanatçı kendisinden önceki ustaların aynı temalı kompozisyonunu izlemiştir.

İkonografik Anlam

Nuh'un gemisine giriş sahnesi betimlenmiş. Gemi dağın yamacında, hayvanlar gemiye çiftler halinde çıkıyor, koyu renkli bulutlarla atmosferi karanlık göstererek tufanın gelişi yansıtılıyor. Nuh figürü kırmızı pelerini ile simgelenmiştir, karısı, üç oğlu ve üç gelini bir çift gemiye ilerlemekte olarak gösterilmiştir. Figürler ikonografiye uygun olarak temsil edilmiş ancak ifadesellikleri açısından tufan halini yansıtmamaktadırlar. Sahnenin sağ bölümünde geri planda gemi üzerindeki koyu yağmur bulutları çevresel anlamda ikonografiyle bağdaşmaktadır. Sanatçı bireyselliği, barok dönem kural ve mantık dışılığı ile figürleri ifadesel anlam açısından ikonografiden uzaklaştırmıştır.

Resim No: 15[82]

Katalog No	**:** 15
Eser Adı	**:** Nuh'un Gemisine Giriş
Eserin Yeri	**:** Residenz Galeri, Salzburg
Eserin Tarihi	**:** 1600
Sanatçı	**:** Hans Jordaens I (1555-1630),
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 15

82 http**:** //www.lot-tissimo.com/de/cmd/d/o/430.18.202/auk/18/

Olgusal Anlam

Kompozisyonda sakin güneşli bir peyzaj manzarası, hareket halinde oynaşan hayvanlar etrafta yönü belirsiz şekilde geziniyor, uçuşan kuşlar, neşeli bir grup insan, zengin Avrupa giysileri içinde seyahate çıkıyorlar gibi eşyalar ellerinde, dağın yamacına doğru gidiyorlar. Öndeki kadın figürü sola doğru elini uzatmış yönü gösteriyor, kompozisyonun sol tarafında yamaçta, uzaktan köşesi görülen gemiyi işaret ediyor, bütün figürler, gemiye doğru giden sarıklı, kırmızı pelerinli figürü takib ediyorlar.

Rönesans döneminin doğaya dönük çalışmaları etkisinde hayvanlar en ince detaylarına kadar çizilmiş, ortadaki kadın figürü antik Yunan-Roma dönemi kadın figürleri tarzında ve elinde antik dönem objesi tutar şekilde betimlenmiş. Kurumakta olan ağaç ve koyu renkli bulutlar arka planda dağlar yer alıyor.

İkonografik Anlam

Nuh'un gemisine giriş sahnesi. Nuh yanında ailesi ile ikonografiye uygun olarak sekiz kişi olarak yürüyorlar, ortada yer alan Nuh figürü kırmızı pelerini ile vurgulanıyor, ancak ikonografik unsurlar belli değil. Tablonun sağ kenarından, geminin çok uzaktan köşesi görünüyor, gemi olduğu anlaşılmıyor bile, Nuh'un gelini eli ile gemiyi işaret ediyor, silik bir şekilde gemiye çıkan hayvanların çift olduğu güçlükle fark ediliyor.

Sanatçı bireysel yorumuyla ikonografik ögeleri belirgin olmayan şekilde vermiş, kostümlerin tasvirinde anlam kayması görülüyor, Nuh başında orta doğu sultanlarına özgü bir sarık taşıyor, karısı Avrupalı günün modası şapka ile betimlenmiş.

Resim No: 16[83]

Katalog No	**:** 16
Eser Adı	**:** Nuh'un Gemisine Giriş ve Cennet Manzarası
Eserin Yeri	**:**
Eserin Tarihi	**:** 16.yy
Sanatçı	**:** Jan Il Vecchio Bruegel (1568-1625)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya tablo
Resim No	**:** 16

[83]http://www.paintingall.com/Jan-Brueghel-il-Vecchio-The-Flood-with-Noah-s-Ark-Oil-Painting.html

Olgusal Anlam

Kompozisyonda çok geniş açılı bir peyzaj manzarası canlı renklerle tasvir edilmiş, orta planda bir grup insan uzakta görünen gemiye doğru yürüyorlar, figürler arkadan tasvir edilmiş, kırmızı pelerini ve sarığıyla yaşlı erkek ve kapalı giysiler içinde yaşlı kadın geriden gidiyorlar, geminin kapısına dayalı bir rampada birkaç çift hayvan gemiye giriyor. diğer figürler perspektif derinlikte gemiye doğru ilerlemişler, ellerinde eşya denkleri taşıyorlar, sekiz kişiler, dönemin Avrupa giysileri içinde görülüyor. Gidenlerin arkasından bakan kalabalık kent halkı geri planda görülüyor sağ planda kalan insanlar ve arkalarında uzaktan görülen kent binaları silueti yer alıyor.

Kompozisyonun ön planında çeşitli hayvan figürleri canlı hareketli ve detaylı çizilmiş. Tabiat izlenimci bir yaklaşımla tasvir edilmiş. Hayvanlar, özellikle uçan kuşlar resme canlılık katıyor.

İkonografik Anlam

Nuh ve ailesinin gemiye girişi tasviri figürler arkadan resmedilmiş Nuh'u kırmızı uzun paltosuyla ve yanında karısı ile betimlenmiş. Nuh ve ailesi sekiz kişi olarak ellerinde eşyaları ile gemiye gidişleri tasvir edimiş, geminin karada olması en önemli ikonografik anlam, geminin açık kapısındaki rampada son birkaç çift hayvan gemiye giriyor, sanatçı gidenlerin ardında geride kalan insanları, kenti, hayvanları betimlemiş.

Bu tasvirde ikonografi çok önde değil, Sanatçı bu görüntüyü cennet manzarası diye tanımlamış. Sanatçıların birbirini izleyerek tekrarladıkları bir detay, tufanı anımsatan bir sembolik unsur olarak kurumuş ağaç dalı sol köşede yer alıyor bu detay ile verilen ifadesellik ikonografik anlamla örtüşüyor.

Resim No: 17[84]

Katalog No	**:** 17
Eser Adı	**:** Nuh'un Gemisine Hayvanların Girişi
Eserin Yeri	**:** Budapeşte Güzel Sanatlar Müzesi, Macaristan
Eserin Tarihi	**:** 1613
Sanatçı	**:** Jean Bruegel (The Elder) (1568-1625)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 17

[84]http://www.google.com/search?hl=tr&tbo=d&biw=1280&bih=645&tbm=isch&sa=1&q=Jean+Il+Vecchio+Brueghel

Olgusal Anlam

Kompozisyonda izlenimci bir yaklaşımla yapılmış doğa manzarası içinde, hayvanlar ve onları elindeki değnekle süren, kırmızı ceketli çoban görünümlü figür izleyiciye arkası dönük olarak tasvir edilmiş. Hayvan sürüsünün arka planında gezintiye çıkmış ama birisini bekliyor gibi birkaç figür görülüyor. Figürlerin gidiş yönü belli değil, sol taraftaki ince bir akarsuyun kıyısı boyunca ufka doğru bir akış izlenimi var ilerde belirgin olmayan bir gemi silueti yer alıyor. Hayvanlar dağınık haldeler, Manzaranın arka planında bazı kent yapıları görünmektedir. Soldaki akarsuyun kenarında yer alan kuru ağacın dallarında renkli kuşlar tünemiş, gökyüzünde bulutlar bir yönde toplanmaya ve koyulaşmaya başlamış bu bölümde kuşlar uçuşuyor şekilde tasvir edilmiştir.

İkonografik Anlam

“Nuh’un Gemisine Hayvanların Girişi” sahnesini anlatan tablo gemi kompozisyonda en arka planda ufuk çizgisinde belirginliğini yitirmiş, silik bir imgeye dönüşmüş. Orta planda üç figür yer alır, yaşlı Nuh ve karısı yanlarındaki genç kadın figürü gelinlerden biridir, ön planda hayvanlar ve onları toplamaya çalışan genç erkek figür Nuh’un oğlunu betimler.

Nuh’un kompozisyondaki en yaşlı kişi olması ikonografik özelliktir. arka planda görülen erkek figür yaşlı ve sakallıdır, Sanatçı ikonografideki sayıya bağlı kalmayıp Nuh’un ailesini dört kişi olarak göstermiştir, Hayvanları idare eden figürün kırmızı ceketi, geleneğe göre Nuh’un giysisinin rengi iken, sanatçı bu rengi genç oğluna giydirmiş hayvanları idare etmek ve gemiye doğru sürmek eyleminde ve Baba ile oğlun rollerini değiştirmiştir. Sahne ikonografiden uzak gibi durmakla birlikte ikonografi ustaca gizlenmiştir. Hayvanların çift gösterilişi ikonografik ana unsur, canlı doğa manzarası ortasındaki kurumuş ağaç bu temanın sanatçılar tarafından tercih edilen simgesel motifidir.

Resim No: 18[85]

Katalog No	**:** 18
Eser Adı	**:** Nuh'un Gemisine Hayvanların Girişi
Eserin Yeri	**:**Museu Nacional de Belas Artes, Rio de Janeiro Brezilya
Eserin Tarihi	**:** 17.yy
Sanatçı	**:** Giovanni Benedetto Castiglione (1609-1664),
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya tablo
Resim No	**:** 18

[85]http**:** //en.wikipedia.org/wiki/File**:** Grechetto_-_Entrada_dos_animais_na_arca_de_No%C3%A9.jpg

Olgusal Anlam

Kompozisyonda ön planda çiftlik hayvanları, ortada büyükbaş hayvanlar, çift olarak gösterilen hayvanları bir yöne doğru süren iki erkek ve bir kadın figürü seçiliyor. Bulutlanmakta olan gökyüzü, resimdeki telaş ve hareket, beyaz at ile diğer hayvan figürlerinin birbirleriyle olan dengesiz oranları ve karşıt renkleri tipik barok resim özellikleri olmakla birlikte dağınıklık kaos ortamı etkisi gösteriyor. Orta planda yer alan yaşlı figürün kırmızı giysi belirgin bir şekilde figüre dikkatleri topluyor, giysi beline sarılmış bedeninin üst kısmını açıkta bırakmış, hayvanları ahşap bir gemiye doğru yönlendiriyor, arkadaki figür eliyle gökyüzünü işaret ediyor yağmur bulutlarını havanın bozmakta olduğunu gösteriyor. Fırtına anında günlük yaşam sahnesi gibi yapılmıştır, coşku ve taşkınlık beyaz atın abartılı parlak beyaz ışık yansıması ve kırmızı renk kontrastı ile barok dönem özellikleri tabloya hakim olmaktadır,

İkonografik Anlam

Hayvanların Nuh'un gemisine girişini anlatan bu tabloda, Nuh ile ona yardım eden bir oğlu ve bir kadın figürü işlenmiş ailenin diğer fertleri gösterilmemiştir. Nuh, kırmızı bir şal beline sarılmış olarak simgelenen hayvanları toparlamaya çalışan yaşlı figürdür, kendisine yardım eden karısı ve bir oğlu ile hayvanları gemiye sokmaya çalışmaktadır.

Kompozisyonda ikonografik unsurlar zor seçilmektedir. hayvanların bazılarının çift olduğu güçlükle fark edilmektedir. Kompozisyonun sağında geminin bir köşesi görülmektedir, koyu renkli bulutların hareketi ve rüzgar etkisi ile atın yelesindeki savruluş, insanlardaki telaş fırtınayı haber ifadesel anlamda ikonografiyle örtüşen detaylardır, ifadesellik ön plandadır sanatçının bireysel yorumu bu temayı geleneksel kompozisyonların dışına çıkmaya çalışan farklı üslupta yansıtmaktadır.

Katalog No: 19[86]

Katalog No	**:** 19
Eser Adı	**:** Nuh’un Gemisine Hayvanların Girişi
Eserin Yeri	**:**
Eserin Tarihi	**:** 1846
Sanatçı	**:** Edward Hicks
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 19

[86] http://en.wikipedia.org/wiki/Edward_Hicks

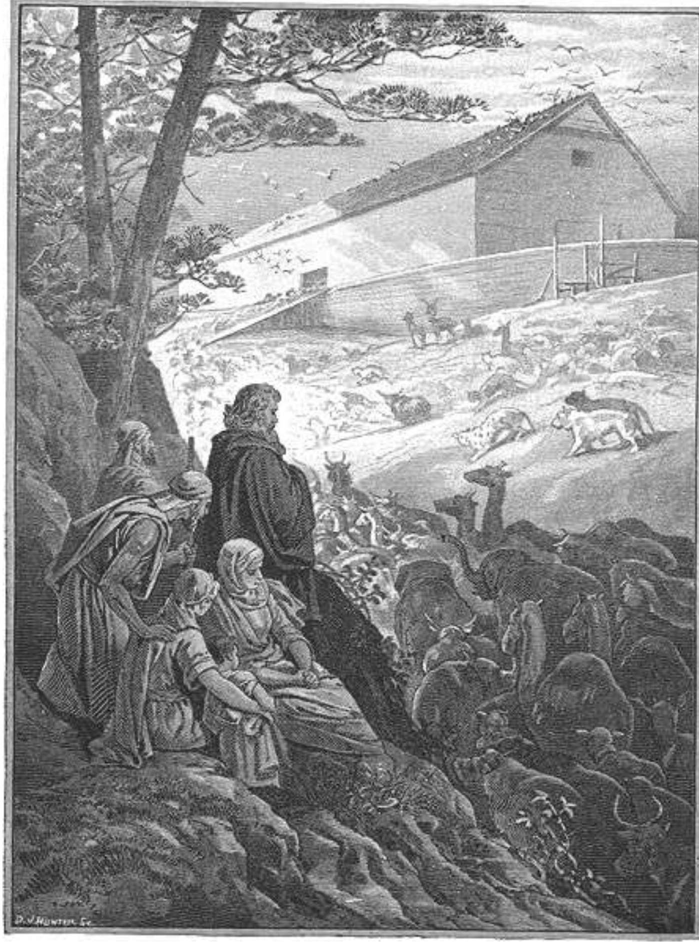
Olgusal Anlam

Kompozisyonda ahşap bir yapı şeklindeki gemi bir göl kenarında, su üzerinde gösterilmiştir. Seyyar bir köprüyle karayla bağlantı sağlanmıştır. Düzenli bir şekilde çiftler halinde sıraya dizilmiş olarak gemiye girmekte olan hayvanlar tasvir edilmiştir. Gökyüzünde koyu bir renk hâkimdir, kararan bulutlar ve uçuşan göçmen kuş sürüsü havanın bozacağını göstermektedir.

İkonografik Anlam

Hayvanların Nuh'un gemisine giriş sahnesinin tasviri. Gemi Tevrat tanımına uygun olarak ahşap, üç kat pencere dizisi ile geminin üç katlı olduğu gösterilmiş. Hayvanlar çiftler halinde gemiye giriyorlar, Sanatçı gemiye sadece hayvanların girişini işlemiş insanlara yer vermemiştir, çok düzenli sıraya girmiş hayvanların arasına koyu renk lekeleri şeklinde zor seçilen birkaç insan siluetini koymuştur. Gökyüzünü kaplayan kara bulut Tufanın gelişini gösterir ve çevre anlatımında ifadesellik ikonografiye uygundur.

Gemi bir su birikintisinde durmaktadır bu ikonografiye uymayan bir düzenlemedir. Sanatçı 19.yy yorumunda bazı eski kutsal kitap resimlerinden esinlenerek bu betimlemeyi yapmıştır. Doğa manzarası içinde gemiyi, bir göl ya da sulak bir zemine göstermek ikonografik betimlemelerde pek yer almaz, kutsal kitaba göre geminin karada yapıldığı algısı vardır fakat her dönemde sanatçılar arasında kutsal kitaptaki "gemi yükselen sularla yerden yükseldi" ifadesindeki "yer" neresidir bu tevratta açık değildir. Yer, bir su yakınında ya da kıyısında bir yer gibi yorumlayanlar olmuştur tasvirlerde genel tercih ve geleneksel algı geminin karada dağ yamacında yapıldığıdır.

Resim No: 20[87]

Katalog No : 20
Eser Adı : Nuh'un Gemisine Giriş
Eserin Yeri : Charles Foster tarafından basılan Kutsal Kitaptan
Eserin Tarihi : 1897
Sanatçı : -
Kullanılan Teknik : Gravür, ahşap baskı
Resim No : 20

[87] http: //commons.wikimedia.org/wiki/Bible_Pictures_with_brief_descriptions_by_Charles_Foster

Olgusal Anlam

Kompozisyonda doğa manzarasında bir yamacın üstünde büyük ölçekte bir bina ya da bazilikal bir yapı ya da ahşap hangar gibi duran gemi tasviri görülmektedir. Yamacın kenarında bir ağaç altında oturan aile ve etraflarında toplanan hayvanlar görülüyor. Üç erkek iki kadın ve bir çocuk hayvanların toplanmasını izlemektedir. Hayvanların bazıları bir rampadan çıkarak gemiye girmektedir. Hayvanlar çiftler olarak gösterilmiştir. Ailenin erkek reisi gibi görünen figür diğerlerinden abartılı ve büyük ölçekte tasvir edilmiştir, diğer figürler orta doğulu giysileri içinde betimlenmiştir.

İkonografik Anlam

Nuh'un gemisine hayvanların girişi sahnesi yakın planda Nuh ve ailesi betimlenmiş etraflarında hayvanlar toplanmış, yamacın üstünde büyük bir gemi var, gemi Tevrat'taki tanıma uygun yanda kapısı ve tek penceresi var. Geminin kapısından çifter halde hayvanlar giriyor.

Sanatçı geleneksel kompozisyonda farklı bir aile görüntüsü oluşturmuştur. Nuh' un yanındakiler iki kadın, iki erkek, bir çocuktan ibarettir. İkonografide yer alan ailede çocuktan söz edilmez.

C) Nuh Tufanı

(Tevrat, Yaradılış 6.Bap)

5-Rab baktı yeryüzünde insanın yaptığı kötülük çok, aklı fikri hep kötülükte.

6-İnsanı yarattığına pişman oldu, yüreği sızladı.7-"yarattığım insanları, hayvanları, sürüngenleri, kuşları yeryüzünden silip atacağım" dedi. "çünkü onları yarattığıma pişman oldum."8-ama Nuh Rabbin gözünde lütuf buldu.

Yaradılış 7.Bap

6- Yeryüzünde tufan koptuğunda Nuh altı yüz yaşındaydı.7- Nuh, oğulları, karısı, gelinleri tufandan kurtulmak için hep birlikte gemiye bindiler. 8-9-Tanrının Nuh'a buyurduğu gibi temiz ve kirli sayılan her tür hayvan, kuş ve sürüngenden erkek ve dişi olmak üzere birer çift Nuh'a gelip gemiye bindiler.

10- yedi gün sonra tufan koptu.11-Nuh altı yüz yaşındayken, o yılın ikinci ayının on yedinci günü enginlerin bütün kaynakları fışkırdı, göklerin kapakları açıldı.

12- Yeryüzüne kırk gün kırk gece yağmur yağdı.17- Tufan kırk gün kırk gece sürdü. Çoğalan sular gemiyi yerden yukarı kaldırdı.18- Sular yükseldi çoğaldıkça çoğaldı, gemi suyun üzerinde yüzmeye başladı.

19- Sular öyle yükseldi ki, yeryüzündeki bütün yüksek dağlar sular altında kaldı.20- Yükselen sular dağları on beş arşın aştı.

21-22- Yeryüzünde yaşayan bütün canlılar yok oldu, kuşlar evcil ve bütün yabanıl hayvanlar, sürüngenle, insanlar, soluk alan bütün canlılar öldü.

23- Rab insanlardan evcil hayvanlara sürüngenlerden kuşlara dek bütün canlıları yok etti, yeryüzündeki her şey silinip gitti. Yalnız Nuh ve gemidekiler kaldı.

24- Sular yüz eli gün boyunca yeryüzünü kapladı.

Resim No: 21[88]

Katalog No	**:** 21
Eser Adı	**:** Nuh Tufanı
Eserin Yeri	**:** St. Marco Kilisesi, Venedik, İtalya
Eserin Tarihi	**:** 13.yy
Sanatçı	**:** Bizanslı Ustalar Grubu
Kullanılan Teknik	**:** Mozaik
Resim No	**:** 21

[88] http: //www.arkintime.com/ancient-wisdom-ark

Olgusal Anlam

Mozaik kompozisyonda, su dalgaları içinde sürüklenen insan figürleri başları su yüzünde gövdeleri su içinde figürlerin gözleri kapalı dikey ve yatay pozisyonda olarak betimlenmişler. Figürlerin giysili ve aksesuarları ile betimlendiği dikkat çekiyor. Bizanslı ustaların yaptığı mozaik tasvirler 13. yy. Bizans Mozaik Sanatı özellikleri yansıtıyor.

İkonografik Anlam

“Nuh Tufanı” erken dönem tasvirlerinde bu örnekte görüldüğü gibi yalın bir şekilde su içinde kontrolsüz şekilde yüzen insan vücutlarından ibaret olarak gösteriliyor bu Tevrat ikonografisine ençok uyan anlatımdır sular yeryüzünü kapladı ifadesinin tasviridir. Tufan teması orta çağda erken tasvirlerde genellikle bir geminin önünde ya da etrafında sularla kaplı dünyayı ve suda boğulanları bu tarz kompozisyonla işlenmiş olarak dönemin kiliselerinde duvarlara fresk ve mozaiklerle uygulanmıştır.

Resim No: 22[89]

Katalog No	**:** 22
Eser Adı	**:** Tufan
Eserin Yeri	**:** St.Maria Novella Kilisesi, Floransa, İtalya
Eserin Tarihi	**:** 1447
Sanatçı	**:** Paolo Uçello (1397-1475)
Kullanılan Teknik	**:** fresco
Resim No	**:** 22

[89] http**:** //fr.wikipedia.org/wiki/Paolo_Uccello

Olgusal Anlam

Çok solmuş olduğu kaynaklarda belirtilen kompozisyonda, bir bölümü görülen ahşap, büyük sandık şeklindeki gemi iki farklı aşamada iki kez gösterilmiştir. Zaman sağdan sola doğru izlenmektedir. Solda kapalı bir sandık şeklindeki gemi suda ilerlemektedir, geminin etrafına tutunmaya çalışan figürler yer alır. Sağ kenardaki geminin küçük penceresinden yaşlı uzun sakallı figür bakıyor, el sallıyor, ortadaki açık alanda rüzgarın şiddetiyle eğilen ağaçlar, savrulan dallar fırtınayı gösteriyor. Zemin suyla kaplanmış, çıplak insan figürleri ve giyimli insan figürleri, suyun üstünde kalmak için bazı nesnelerin üstüne çıkmışlar; birisi fıçının içinde, birisi tahta üstünde, bir başka figür at üstünde ya da sala binmiş su üzerinde kalmaya çalışan figürler görülüyor, figürler birbirinden bağımsız bireysel hareket halindeler. Zeminde su içinde bir kaç ölü vücut tasviri görülüyor. Figürlerin bazıları heykelsi bir duruş ve görünüş içindeler. Figürlerin bazıları giyimli bazıları çıplak tasvir edilmiştir.

Çıplak figürlerden birisinin boynunda büyük geometrik desenli kolye mazzocchio olarak bilinen Rönesans aksesuarıdır.[90]

İkonografik Anlam

Nuh Tufanı teması, farklı bir kompozisyon düzenlemesiyle görülüyor, orta planda rüzgârın şiddetiyle eğilen ağaç ile tufanın başladığı gösterilmiş. Yerde yükselen sular, solda bir kısmı gösterilen Nuh'un gemisi kapısı kapalı bir sandık gibi suda ilerliyor, geminin etrafında tutunmuş tufandan korunmaya çalışan insanlar, yerlerde sular içinde ölü vücutlar insanlığı yok eden tufan felaketinin başladığını gösteriyor. Sağ bölümde tekrar gemi ikinci aşamada tufan bittikten sonrası betimlenmiş, Nuh geminin penceresinden bakarken gösterilmiş.

Sanatçı bireysel kompozisyonunda İkonografik konuyu iki aşamalı olarak aynı düzlemde ve perspektif kuralları uygulayarak düzenlemiştir.

---

[90] Ölmeden Önce Görmeniz Gereken 1001 Resim, Çin,2011, S.85

Resim No: 23[91]

Katalog No	**:** 23
Eser Adı	**:** Tufan
Eserin Yeri	**:** Sistinia Şapeli, Vatikan
Eserin Tarihi	**:** 1508/1512
Sanatçı	**:** Michelangelo Buonarroti (1475-1564)
Kullanılan Teknik	**:** Fresko
Resim No	**:** 23

[91] http**:** //www.wga.hu/html_m/m/michelan/3sistina/1genesis/2flood/02_3ce2.html

Olgusal Anlam

Kompozisyonda yer yüzünü sular kaplamış çıplak ınsanlar kayalık bir yamaca doğru su baskınından kaçıyorlar, rüzgarın şiddeti ile eğilen ağaçlar tufanın başladığını gösteriyor, ahşap bir bazilikal yapıya benzeyen gemi suda yüzerek uzaklaşıyor, bir grup figür suda boğulmamak için geminin etrafında ayakta tutunmuş halde bekleyiş içindeler, diğer İnsanlar gruplar halinde bir kayıkta, ve bir kaya üzerinde toplanmışlar, direnç gösteren dik duran insan figürleri belli bir düzen içinde gruplar halinde konumlanmışlar. çocuğunu taşıyan anne, yaşlıları taşıyanlar, hastaları taşıyanlar ayrı ayrı detaylı biçimde tasvir edilmiştir. İnsanlar çıplak olarak vücutlarının anatomik yapısı ideal oranlarda ve güçlü tasvir edilmiştir bu bir Rönesans özelliğidir, İnsanlar yüz ifadelerindeki ızdıraba rağmen azimle mücadele eder şekilde tasvir edilmiştir.

İkonografik Anlam

Nuh tufanını tasvir eden en ünlü kompozisyondur. Tevrat'ta tanımlandığı gibi her yeri sular kaplamış, Nuh'un gemisi uzaklaşıyor, geride kalanlar suların henüz ulaşmadığı tepelere çıkarak kurtuluş mücadelesi verirken betimlenmiş. Kurumuş ağaç tufan sahnesinde ölümü tasvir eden bir ikonografik sembol olarak görülür, Sanatçı, ikonografiye bağlı kalarak tüm unsurlara vermiştir.

Sanatçı tufan temasına kendi bireysel yaklaşımıyla farklı bir duygu yüklemiş, sürüklenen insan ya da ceset tasviri yapmadan Tufan anını insanların yüz ifadesinde işlemiş ölü ya da ölmek üzere insan figürü göstermeden konuyu işlemiştir hiçbir figür yerde ayak altında değildir, ancak figürlerin yüzlerinde felaket anının kaygısı korkusu, insanların telaşlı kaçışları ölüm kalım mücadelesi ifadesel olarak çok başarılı yansıtmaktadır.

Resim No: 24[92]

Katalog No	**:** 24
Eser Adı	**:** Tufan
Eserin Yeri	**:** Vatikan Pontificio, Papalık Sarayı, İtalya
Eserin Tarihi	**:** 16.yy.başları
Sanatçı	**:** Raphael Sanzio (1483-1520)
Kullanılan Teknik	**:** Fresko
Resim No	**:** 24

92 http**:** //www.christusrex.org/www1/stanzas/L7-Loggia.html

Olgusal Anlam

Kompozisyonda su baskınına uğramış bir alanda, kendi çabaları ile sal üzerinde, at üzerinde, kayığa binmiş kurtulmaya çalışan insan figürleri tasvir edilmiş. Ön planda bazı figürler diğerlerine yardım ediyor, bir grup kayanın üzerine çıkmış, büyük bir sandık şeklindeki gemi ilerliyor, bir grup insan bu gemiye tutunmaya çalışıyor, daha arkada küçük kayıklarda insanlar görülüyor. Figürler çıplak vücutlu güçlü adaleli ve bağımsız bireysel mücadele eder şekilde resmedilmiştir.

İkonografik Anlam

Nuh Tufanı tasviri, Tufanla başlayan suların yükselmesi ve insanların tufan felaketiyle başa çıkma çabalarını işlemiştir. Sanatçı, ikonografik belirleyici unsur olarak Nuh'un gemisini büyük bir sandık biçiminde uzaklaşırken betimlemiştir. Geride kalanlar yükselen sularda kurtuluş mücadelesi vermektedirler. Koyu renkler ortamdaki kasvetli ve ürkütücü karanlık atmosferin ifadesel anlamı ikonografik anlama uygun biçimde işlenmiştir.

Resim No: 25[93]

Katalog No	**:** 25
Eser Adı	**:** Tufan
Eserin Yeri	**:** Residenz Galeri, Salzburg.
Eserin Tarihi	**:** 1588
Sanatçı	**:** Gaspar Memberger
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 25

[93] http**:** //residenzgalerie.at/Austrian-Baroque

Olgusal Anlam

Kompozisyonda karanlık bir manzara ortasında yer alan bir nehrin taşması izlenimi veren bir görüntü, su baskınına uğrayan alandan iki yana yamaçlara doğru kaçmaya çalışan, birbirini kurtarmaya çalışan insanlar görülmektedir. Ön plandaki mahşeri kalabalıkta çıplak kadınlar, giyinik ve başında sarık olan doğulu erkekler tarafından kurtarılmaya ya da at üzerinde kaçırılmaya çalışılmaktadır. Arka planda kara bulutlar altında zor görülen büyük ölçekte bir gemi, daha arkada kent yapılarından örnekler yer almaktadır. Gökyüzü çok koyu renkle kaplıdır. Kasvetli bir kaos ortamı tasvir edilmiştir.

Sanatçının Nuh'un hikayesini anlatan seri tablolarındandır, oryantalist yaklaşımla yapılmış ortadoğulu giysili sarıklı, fesli erkekler ve çıplak kadınlar, anlamsız duruş pozisyonlarında figürler, absürd hareketler, koyu renklerin hakim olduğu, dağınık kompozisyon tipik bir barok dönem batı resim sanatı özelliği göstermektedir.

İkonografik Anlam

Nuh Tufanını anlatan bu resimde, yükselen sularda uzaklaşan Nuh'un gemisi belirleyici unsurdur. Geride kalanların tufanla mücadelesi, belli bir şema izlenerek ikonografik kompozisyon oluşturulmuş. Tevrat'a göre kırk gün kırk gece süren tufan yağmurlarının suları her şeyi yok etti ifadesine bağlı olarak, burada sanatçı insanların sularda sürüklenişini, bir can pazarı ortamı algısı yaratacak şekilde tasvir etmiş figürlerin ifadeleri ortamdaki karanlık ve kaos ifadesel olarak Tevrat anlatımı ile örtüşmektedir.

Resim No: 26[94]

Katalog No	**:** 26
Eser Adı	**:** Tufan
Eserin Yeri	**:** Residenz Galeri, Salzburg
Eserin Tarihi	**:** 16.yy
Sanatçı	**:** Jan Bruegel (The elder/Baba) 1568-1625
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 26

[94] http**:** //www.google.com/imgres?q=jan+brueghel+the+elder+paintings

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, yağmurla suları yükselen bir nehrin genişleyen yatağı ve kıyılarda sudan kaçışan insan kalabalığı görülüyor. Nehir ortasında bir gemi ilerlemekte, nerden geldiği belli olmayan bir ışık gemiyi aydınlatıyor. Nehrin iki yakasında yamaçlara doğru tırmanan kalabalıklar görülüyor, çocuklarını, eşyalarını ve yürüyemeyenleri taşıyanlar var, aralarda kimi figürler nehir kıyısından birbirini sudan çekerek kurtarmaya çalışıyor. Manzaraya kasvetli hava hakim kararan bulutlar fırtınanın gelmekte olduğunu gösteriyor.

Sanatçı, Baba Jan Bruegel, ressam Pieter Bruegel'in oğlu, genç Jan Bruegel'in babasıdır. Sanatsal çalışmalarını İtalya'da sürdürmüş, tarihi, mitolojik, Tevrat konulu resimler yapmıştır, sanatçının diğer resimlerinde bu manzaranın bir nehir manzarası olarak yer aldığı görülür, figürler rengarenk giysiler içinde canlı hareketli barok dönem özellikleri yansıtmaktadır.

İkonografik Anlam

Nuh Tufanı tasviri, tufan sularının yükselmesi sanatçının yorumu ile tasvir edilmiş. Gemidekiler güvende ilerliyor, geminin dışında kalanlar korku içinde kaçıyorlar. Kararan gökyüzündeki bulutlar tufanın gelişini simgeleyen kasvetli atmosferi betimliyor ifadesel yönden ikonografi ile örtüşmektedir.

Sanatçı bireyselliği tufandan kaçmaya çalışanları günlük kıyafetler içinde betimlemiştir giysilerde rekler canlı ve parlaktır, bu temada görülen geleneksel simge kurumuş ağaç motifi yoktur yer yüzü ve gök yüzü arasında ışık yansımaları ve renkler yarattığı bir anlam kopukluğu vardır.

Resim No: 27[95]

Katalog No	**:** 27
Eser Adı	**:** Tufan
Eserin Yeri	**:** Louvre Müzesi.
Eserin Tarihi	**:** 1616
Sanatçı	**:** Antonio Caracci (1583-1618)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 27

[95]http://www.lessingphoto.com/search.asp?a=1&kc=20202020238D&kw=NOAH'S+ARK%2C+BIBLE+OT&p=2&ipp=32

Olgusal Anlam

Kompozisyonda kademeli setler şeklinde düzenlenmiş bir arazi yapısında taşan sular aşağıya doğru akmakta, sulara kapılmamak için kayalara tırmanan, ağaca çıkan, sala ve devrilen kayığa binmeye çalışan insanlar çıplak vücutları ile gerçekçi bir üslupta tasvir edilmiş, ön planda çukura doğru akan suyla sürüklenen insan figürleri insanın aciz hallerini gösteriyor. Arka planda karanlık bulutlar altında bir gemi ufka doğru uzaklaşmakta, geride kalanlar simsiyah bulutlarla kaplanan gökyüzü ile yükselmekte olan suların arasında çaresizlik içindeler.

Sanatçı bireysel bir ayrıntıda, su baskınına karşı kurtulma mücadelesi veren insanların arasında bir figürü, yüksek bir kayalık tepe üzerinde, gökyüzüne bakar şekilde farklı teslimiyet ya da yakarış halinde tasvir etmiş duruş pozisyonu açısından, çarmıhtaki İsa figürünü çağrıştırıyor.

İkonografik Anlam

Nuh Tufanı temalı eserde Nuh'un gemisi yükselen sularda uzaklaşıyor, İkonografiye göre geride kalan cezalandırılan İnsanlar algısı öne çıkmış, figürler perişan halde çırpınıyorlar, tufan felaketinin bütün insanlığı ve her şeyi yok edişi insanların aczi, paniği, dehşeti ifadesel olarak baskın biçimde betimlenmiş.

Resim No: 28[96]

Katalog No	**:** 28
Eser Adı	**:** Tufan
Eserin Yeri	**:** Louvre Müzesi Paris
Eserin Tarihi	**:** 1812
Sanatçı	**:** Theodore Gericault.(1791-1824)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 28

[96] http**:** //www.google.com/search?q=Theodore+Gericault.(1791-1824)

Olgusal Anlam

19.yy.da yapılan kompozisyonda karanlık bir atmosferde sular içinde fırtına ve dalgalara kapılmış sürüklenen ve kayalara tutunmaya çalışan bir grup insan figürü tasvir edilmiş. Gök yüzünde kara bulutlar ve gece karanlığı hakim, şimşek çakıyor, şimşeğin yarattığı ışıkla aydınlanan kayalarda insanları görünüyor, ufuk çizgisindeki aydınlıkta, çok uzakta zor seçilen gözden kaybolmak üzere olan bir gemi gidiyor.

İkonografik Anlam

Nuh tufanı teması 19. yy sanatçısının yorumunda, Tufan anında sular heryeri kaplamış, çok uzakta farkedilmeyen gemiyle birlikte İkonografik unsur görünmez olmuş. Tevrat'taki tufanı anlatan bir detay olan suların ortasındaki son kalan kayaya tırmanmış ve tırmanmaya çalışan bir grup insan figürü kurtulmaya çalışıyor, at üstünde kaçmaya çalışanlar sulara gömülüyor.

Sanatçı bu eserinde karanlık ortamda çakan şimşek ışığının suda ve figürlerdeki yansımaların deneyimlemiştir.

Resim No: 29[97]

Katalog No	**:** 29
Eser Adı	**:** Tufan
Eserin Yeri	**:** Tatc Galeri, London
Eserin Tarihi	**:** 1840
Sanatçı	**:** Francis Danby (1793-1861)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 29

97 http**:** //en.wikipedia.org/wiki/Francis_Danby

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, Denizde coşkun dalgalar ve çağlayan gibi yukardan akan abartılı yağmur suları ile, fırtınada sel sularına kapılmış gibi insanları denize sürükleyen bir doğal afet tasviri yer alıyor. Sular çıplak bedenleri kayalara savurmakta, insanlar sürüklenen ağaç dallarına ve birbirlerine can havliyle tutunmuşlar, cehennem çukuru etkisi yaratan anafor şeklinde sürükleyen bir su hareketine karşı mücadele ediyorlar, ufukta batan güneşin görünmesi ve sağ alt köşedeki melek figürü, sahneyi gerçeğin dışına taşıyor.

19.yy da sanatçı, mitsel ve dinsel boyutu bu melek figürü ile hatırlatmaktadır.

İkonografik Anlam

Nuh tufanı temasını işleyen bir 19.yy tablosu. Sanatçı tufan suları içinde son çare kayalara tırmanan insan figürlerini, kutsal kitap resimlerinden ve önceki tasvirlerden esinlenerek tevrat'taki anlatıma uygun abartılı bir biçimde betimlemiştir.

Sanatçı Tevrat'ın tufan anlatımındaki hayal gücünü zorlayan abartıya köşedeki kanatlı melek figürü ile bireysel yorumunu katmıştır. Tablonun sağ alt köşesinde yer alan bu melek figürü ikonografide yer almaz.

Resim No: 30[98]

Katalog No	**:** 30
Eser Adı	**:** Tufan
Eserin Yeri	**:** State Museum, Rusya
Eserin Tarihi	**:** 1868
Sanatçı	**:** Wassili Petrovich Wereschtschagin (1842-1904).
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 30

98http://aboutbiblevideos.com/bibleimagedetails.php?ID=163http://commons.wikimedia.org/wiki/

Olgusal Anlam

Kompozisyonda kayaların üzerinde üst üste yığılmış insan vücutları, azgın dalgalar ve yağan yağmur altında çoluk çocuk perişanlar, kimi bitkin düşmüş kimi çırpınıyor, kurtulmak için kaçtıkları en yüksek yerde çaresizlik içinde bekliyorlar. İnsanların arasında bir aslan figürü görülüyor. Fırtınanın şiddeti kayalarda patlayan dalgalar, kararan bulutlar, ufukta uzaklaşan gemi ve ilerde geminin gittiği yönde aydınlık görülüyor. Aslan figürü sahnenin ürkütücü görüntüsünü pekiştiriyor, felaket anının dehşetini vurguluyor.

İkonografik Anlam

Tufan sahnesi, Her yanı sularla kaplı kaya üzerine yığılmış halde çıplak insanlar perişan halde ölmek üzere tasvir edilmiş aralarında ölülerde var, tufan suları her yeri kaplamış. Karanlık fırtınalı atmosfer ve insanların aciz hali ikonografideki anlatımla örtüşüyor. Ufukta Nuh'un gemisi aydınlığa doğru gidiyor, geride kalanlar için kurtuluş görünmüyor. kayanın üzerindeki aslan figürü sanatçının tercihi olarak tufanda kalan hayvanları temsil ediyor.

Resim No: 31[99]

Katalog No : 31
Eser Adı : Tufan
Eserin Yeri : Musée De Beaux Arts, Nantes, Fransa
Eserin Tarihi : 19.yy sonu
Sanatçı : Leon Comerre (1850-1916)
Kullanılan Teknik : Yağlıboya
Resim No : 31

99 http: //www.google.com/search?q=: +Leon+Comerre+(1850-1916)

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, bir kaya üzerinde canlı ve cansız çıplak bedenler ile insanlar et yığını gibi üst üste yığılmış halde tasvir edilmiştir. Deniz ortasında gibi, su içinde ve yağmur altında ölüme terk edilmiş görünen insan topluluğunda figürler yoğun olarak kadınlardan oluşmaktadır.19.yy. kadın tiplerinin nü figürleri tasvir edilmiştir. Cesetlerin arasında iki aslan figürü perişan halde yer almaktadır.

İkonografik Anlam

Kompozisyonda "Tufan" teması işlenmiştir. Nuh'un Gemisinin gidişi gibi ikonografik unsurlar gösterilmemiş geride kalan insanlığın tufanla yok oluşu anlatılmaktadır, çıplak bedenler günahkar insanları simgelemektedir.

Kutsal kitap resimlerinde yer alan tufan tasvirlerinde geminin dışında kalan tufandan kurtulamayan günahkarlar, genellikle bu kompozisyonla tasvir edilmiştir, çıplak insanlar arasında görülen bir çift aslan figürü ikonografide yer almaz fakat sanatçıların kutsal kitap resimlerinden etkilenerek ve birbirlerinin kompozisyonundan sembolik unsur olarak taşıdığı bir detaydır.

Resim No: 32[100]

Katalog No	**:** 32
Eser Adı	**:** “Tufan” kutsal kitap resmi
Eserin Yeri	**:** Strazbourg
Eserin Tarihi	**: -**
Sanatçı	**:** Güstav Dore(1832-1883)
Kullanılan Teknik	**:** Gravür Baskı
Resim No	**:** 32

[100] http: //www.danshort.com/bible/

Olgusal Anlam

Kompozisyonda ön planda sanki yer yarılmış denizden taşan sular buraya doluyor ve insanları bu çukura doğru sürüklüyor gibi bir imaj yaratılmak istenmiş. Taşan sulardan kaçan insanlar üst üste yığılmış halde, yamaçlardaki ağaçların dallarına, köklerine ve birbirlerine tutunmaya çalışıyorlar. Figürler çıplak ve kotrolsüz bedenler olarak suyun açtığı çukura doğru kayar şekilde tasvir edilmiş. Arka planda ufuk çizgisine doğru denizde ilerleyen, büyük bir gemi görülüyor.

İkonografik Anlam

Kutsal Kitap'ta Nuh Tufanı'nı canlandıran temsili resim Nuh'un gemisi yükselen sularda uzaklaşıyor, Nuh ve ailesi kurtulmuş geride kalanlar tufanla yok ediliyor.

Tevrat'a göre kötüler, zorbalar, hristiyanlığa göre günahkârlar üst üste yığılmış halde suyun açtığı bir çukura doğru sürüklenir şekilde tasvir edilmesi, eski ahit tefsirlerindeki cehennem çukuru algısını oluşturuyor.

Sanatçı bireysel yorumu ile insan figürlerinin arasına, tarih öncesin döneme ait bir hayvan figürü koymuştur bu ikonografide yer almaz, ancak kutsal kitap resimlerinde vahşi hayvanlar bu temada görülür. tufan olgusunun efsanevi abartılı yanı vurgulamıştır.

D) Tufanda Nuh'un Gemisi

7.Bap.11-Nuh altı yüz yaşındayken, o yılın ikinci ayının on yedinci günü enginlerin bütün kaynakları fışkırdı, göklerin kapakları açıldı. 12- Yeryüzüne kırk gün kırk gece yağmur yağdı.

13- Nuh, oğulları Sam, Ham, Yafet, Nuh'un karısıyla üç gelini tam o gün gemiye bindiler.14- onlarla birlikte her tür hayvan -evcil hayvanların, sürüngenlerin, kuşların, uçan yaratıkların her türü gemiye bindi. 15- Soluk alan her tür canlı çifter çifter Nuh'un yanına gelip gemiye bindi.16- Gemiye giren hayvanlar tanrının Nuh'a buyurduğu gibi erkek ve dişiydi. Rab Nuh'un ardından kapıyı kapadı.

17- Tufan kırk gün kırk gece sürdü. Çoğalan sular gemiyi yerden yukarı kaldırdı.18- Sular yükseldi çoğaldıkça çoğaldı, gemi suyun üzerinde yüzmeye başladı.19- Sular öyle yükseldi ki, yeryüzündeki bütün yüksek dağlar sular altında kaldı. 20- Yükselen sular dağları on beş arşın aştı.

21-22- Yeryüzünde yaşayan bütün canlılar yok oldu, kuşlar evcil ve bütün yabanıl hayvanlar, sürüngenle, insanlar, soluk alan bütün canlılar öldü. 23- Rab insanlardan evcil hayvanlara sürüngenlerden kuşlara dek bütün canlıları yok etti, yeryüzündeki her şey silinip gitti. Yalnız Nuh ve gemidekiler kaldı.

24- Sular yüzeli gün boyunca yeryüzünü kapladı. Tufan kırk gün kırk gece sürdü. Çoğalan sular gemiyi yerden yukarı kaldırdı.

Tufanın Sonu 8.bap.

1-Sonra tanrı Nuh'u ve gemideki evcil ve yabanıl hayvanları anımsadı, yeryüzünde bir rüzgâr estirdi, sular alçalmaya başladı. 2- Enginlerin kaynakları, göklerin kapakları kapandı. Yağmur dindi. 3- Sular yeryüzünden çekilmeye başladı. Yüz elli gün geçtikten sonra sular azaldı.

4- Yedinci ayın on yedinci günü gemi Ararat dağına oturdu.

5-Sular onuncu aya kadar sürekli azaldı. Onuncu ayın birinde dağların doruğu göründü.

Resim No: 33[101]

Katalog No **:** 33

Eser Adı **:** Nuh'un Gemisi

Eserin Yeri **:** Ortodoks Kikko Manastırı, Kıbrıs

Eserin Tarihi **:** 11. yy

Sanatçı **:** -

Kullanılan Teknik **:** Mozaik

Resim No **:** 33

[101] http**:** //www.google.com.tr/search?q=kykko+monastery+museum

Olgusal Anlam

Mozaik tasvirde, güvenli şekilde denizde yüzmekte olan bir gemi izlenimi görülmektedir. Gökyüzündeki gökkuşağı yağmurun bitip güneşin çıktığını gösteriyor, ağzında zeytin dalıyla uçan bir güvercin, denizdeki bir kayanın üzerinde balık yiyen bir kuş sahneye hareket ve canlılık katan unsurlardır.

İkonografik Anlam

Tevrat'ta anlatılan Nuh'un gemisi'ni betimleyen mozaik tasvir "sular yüzeli gün boyunca her yeri kapladı, tufan suları çekilmeye başladı ve dağın tepesi göründü" ifadesini sanatçı, kaya parçası ve zeytin ağacının su yüzüne çıkan kısmını gösteren motifle yansıtmış, ikonografide geçen güvercin, karga ve gökkuşağı motiflerini kompozisyonuna yerleştirmiştir.

Tevrat hikâyesinin İkonografik sembollerinden gemiyi tanımlıyoruz. Gökkuşağı, tufanın bitişi ve bir daha olmayacağına dair tanrının işaretidir. Ağzında zeytin dalı ile uçan güvercin, Nuh'a geri dönen güvercini, kurtuluş müjdesidir. Gemiden daha önce gönderilen ve geri dönmeyen kuzgun ya da karga, sanatçıların yorumu ile kayanın üstünde ölmüş bir balığı yerken gösterilmiş örneklerden esinlenmedir.

Resim No: 34[102]

Katalog No	**:** 34
Eser Adı	**:** Nuh’un Gemisi
Eserin Yeri	**:** Chartres Katedrali, Fransa
Eserin Tarihi	**:** 13.yy
Sanatçı	**: -**
Kullanılan Teknik	**:** Vitray
Resim No	**:** 34

---

[102] http**:** //www.medievalart.org.uk/chartres/47_pages/Chartres_Bay47_key.htm

Olgusal Anlam

Kompozisyonda stilize dalga motifleri üzerinde yüzen bir gemi tasviri, Fransız gotik mimarisinin ünlü anıt eserlerinden olan katedralin pencere vitraylarında yer almaktadır. Gemi motifi dikkatle bakıldığında yuvarlak planlı, kemerli, konik çatılı, tepesinde aydınlık açıklığı olan bir yapının stilize edilmiş formunu çağrıştırır. Bu yapı formu Hıristiyan dini mimarisinde, yuvarlak planlı vaftizhane yapısının şematik tasviridir.

İkonografik Anlam

Nuh' un gemisinin sembolik tasviridir. Sanatçı burada yuvarlak planlı konik çatılı vaftizhane yapısı formunda, Nuh'un gemisi tasviri betimlenmiştir.

Hıristiyan sanatında vaftizhane ve gemiye simgesel olarak aynı anlam yüklenerek, tufan ve vaftizin mistik ilişkisini simgeleyen bu şekilde gemi tasviri örnekleri yapıldığı görülür.

Resim No: 35[103]

Katalog No	**:** 35
Eser Adı	**: "**Nuh'un Gemisi"
Eserin Yeri	**:** Milano Katedrali, İtalya
Eserin Tarihi	**:** Kilise 13. yy. – Vitraylar,16. yy.
Sanatçı	**:** Ciuseppe Arcimboldo
Kullanılan Teknik	**:** Vitray
Resim No	**:** 35

---

[103] http**:** //www.wga.hu/frames-e.html?/html/a/arcimbol/index.html

Olgusal Anlam

Vitrayda yer alan gemi tasviri, Hıristiyan ahşap bazilikalarına benzer tarzda, kademeli yükselen üç katlı, kırma çatılı bir yapı görüntüsündedir. Zeminde görülen mavi renkli suda yüzen kilise imajı vermektedir.

Milano Katedrali en eski İtalyan gotik kilisesidir. Yüzyıllarca onarım görmüştür, Katedralin pencerelerindeki vitraylarda dini konulu tasvirler yer alır.

İkonografik Anlam

“Nuh’un gemisi”nin sanatçının imgesindeki tasviridir. Tevrat’ta Tanrının tarif ettiği geminin alt, orta, üst güverteleri ifadesine göre, üç katlı olarak canlandırılmıştır, Geminin “uzunluğu**:** üç yüz, genişliği**:** elli yüksekliği**:** otuz arşın olacak” şekilde ölçeklendirme uygulanmamış “yukarı doğru bir arşın pencere olacak” ibaresine uygun olarak pencere açıklığı yapılmış üç katlı ahşap kilise yapısını andıran bir gemi modeli sembolize edilmiştir.

Gemi durgun suda yüzer şekilde betimlenmiş. Hıristiyan felsefesinde Nuh’un gemisinin Hıristiyan kilisesiyle özdeşleştirildiğini gösteren bu örnek gibi yaklaşımlar ikonografik resimlerde “Nuh’un gemisi” tasvirlerine yansımıştır.

Resim No: 36[104]

Katalog No : 36

Eser Adı :"Nuh'un Gemisi" Petrus Comestors'un bastığı Kutsal Kitap'dan

Eserin Yeri : Hollanda Milli Kütüphanesi

Eserin Tarihi : 1372

Sanatçı : -

Kullanılan Teknik : Minyatür tarzında yapılmış kutsal kitap resmi.

Resim No : 36

104 http: //www.biblical-art.com/artist_artwork.asp?id_artist=1963&alt=2&pagenum=1

Olgusal Anlam

Burada stilize biçimde kapalı bir tekne anlatmaya çalışan, küre şeklinde çizilmiş bir gemi görülmektedir, üst bölümde yer alan kemerli pencerelerden insan figürleri bakıyor, daha üstteki mini pencerelerden hayvan figürleri bakıyor şekilde tasvir edilmiş. Fonda görülen stilize çizgiler süs amaçlı zemin belirten betimleme üzerinde gemiye dayalı iskele geminin karada olduğunu simgeliyor.

İkonografik Anlam

Nuh'un gemisi, pencerede görünen Kırmızı kukuletalı Nuh ve yan pencerede yer alan karısı, büyük ölçekte diğer aile fertleri daha küçük ölçekte çizilmiştir. Nuh'un oğulları ve gelinleri birer pencere açıklığından bakan çiftler olarak yan yana tasvir edilmiştir. Kutsal kitap resimlerinde görülen geminin ceviz kabuğu gibi yuvarlak tekne formunda çizildiği örneklere benzerlik gösterir, stilize biçimde küre şeklinde çizilmiştir bu da sanatçının bireyselliğidir.

Resim No: 37[105]

Katalog No	**:** 37
Eser Adı	**:** Nuh’un Gemisi
Eserin Yeri	**:** Etien du Mont Kilisesi, Paris
Eserin Yarihi	**:** 15.yy
Sanatçı	**: -**
Kullanılan Teknik	**:** Vitray
Resim No	**:** 37

[105] http**:** //www.therosewindow.com/pilot/Paris-St-Etienne/charn-3-det2.htm

Olgusal Anlam

Vitrayda yer alan bir gemi tasviri, bir geminin içinde kilise formunda üç kademeli kapalı bölüm görülüyor. Geminin güvertesinde oturan yaşlı çoban hayvanlarıyla birlikte durgun sularda ilerlemektedir. Karada kalan insanlar kompozisyonun sol köşesinde görülmektedir.

İkonografik Anlam

Nuh'un Gemisi tasviri sanatçı Nuh'un gemisinde güvertede Nuh ve hayvanları göstermiştir, gemi sularda uzaklaşıyor geride kalanlar karada bir köşede bir grup figür olarak sembolik gösterilmiştir.

Gemi tipik hristiyan kilisesi formunda tasvir edilmiştir, Geminin güvertesinde Nuh ve hayvanların betimlenişi hristiyan ikonografisindeki “iyi çoban İsa” imgesini çağrıştırır, İsa figürü koyunlarıyla birlikte gösterilen çoban olarak İncilde geçen bir tanımlamadır, koyunlar, onun himayesi ve korumasında olanlar için yapılan simgesel benzetmedir, İsa'yı dinleyen, onu izleyerek peşinden gidenlerdir. Nuh çeşitli hayvanların başında çoban gibi oturmaktadır Burada çeşitli hayvanlar görülüyor, onlarla geminin güvertesinde yol almaktadır. Tasvirde başka bir insan figürüne yer verilmemiştir aile fertleri geminin içinde varsayılarak hayal gücüne bırakılır. Tevrat ikonografisine uygun olarak Tanrı mesajına göre hareket eden Nuh ve onun korumasında olan hayvanlar canlandırılmıştır.

Resim No: 38[106]

Katalog No	**:** 38
Eser Adı	**:** Nuh'un Gemisi
Eserin Yeri	**: -**
Eserin Tarihi	**:** 1516
Sanatçı	**:** Hans Baldung (1484-1545)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya tablo
Resim No	**:** 38

---

[106] http**:** //public.wsu.edu/~hughesc/genesis_exercise.htm

Olgusal Anlam

Kompozisyonda gölde ya da denizde yağmur altında dalgalar arasında yüzmekte olan kilitli bir büyük sandık görülüyor. Sandığın etrafında çıplak insanlar dalgalarla boğuşuyor ve sandığa tutunmaya çalışıyorlar, siyah bulutlar kötü havayı fırtınayı gösteriyor bir kaos ortamı var, sandığın en üstündeki açıklıktan bir kuş bakıyor. Sandığın şekli aynı zamanda lahitlere benzerliği ile dikkat çekmektedir.

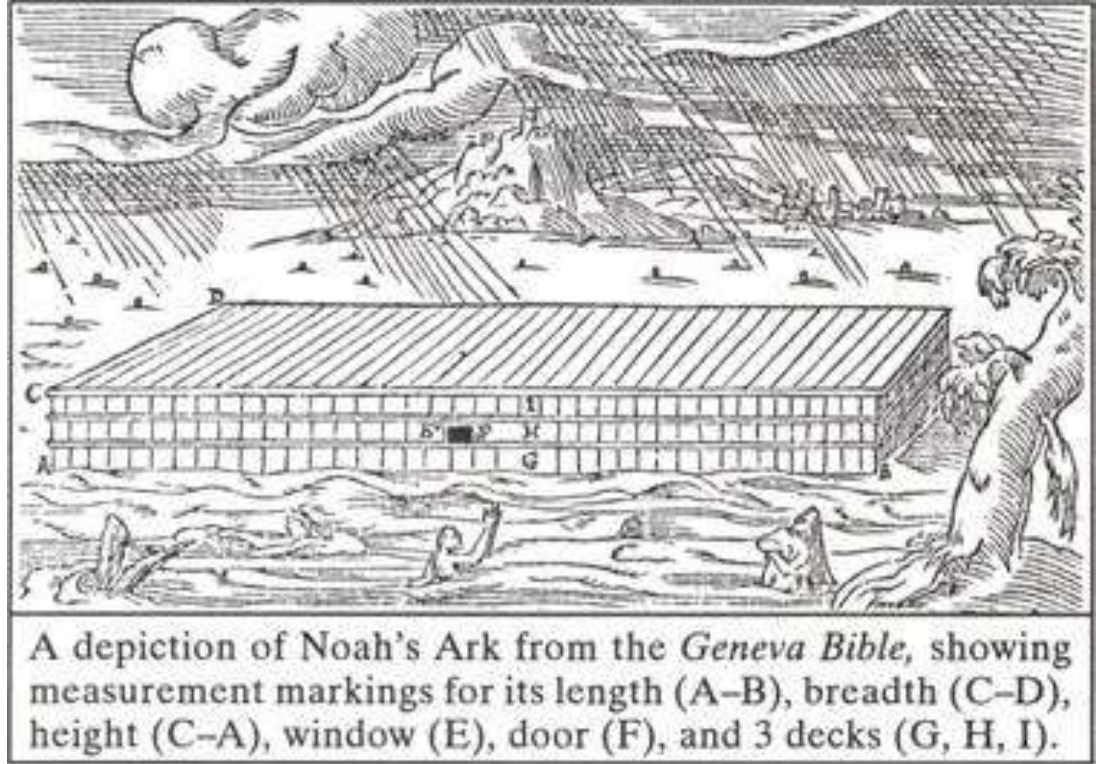
İkonografik Anlam

"Nuh'un Gemisi" nin sanatçının yorumu ile "Kutsal Yahudi Sandığı" gibi simgesel bir şekilde gösterilmiş, kilit ile gizleme vurgulanmıştır. Bu yorum Tevrat tefsirlerine ve filolojik olarak eski dillerde Nuhun "gemisi" "sandık" "tabut" ile aynı kelime olmasına dayanır. "Kutsal Yahudi Sandığı" Tevrat hikâyelerinde "Eski Ahit'in saklandığı sandık" tır. Yüzen sandık Nuh'un gemisinin bu tür simgeler yüklü anlamına bir atıf olduğu gibi sandığın kilidi, Muhafazakârlığı ve gizliliği vurgulamaktadır.

Protestan reformunu destekleyen dünya görüşüne desteğiyle bilinen sanatçı dönemin özelliği olan sanatçı aileye mensup bir sanatçı değil yüksek eğitimli bir aileden geliyor olma özelliği ile literatüre kaydedilmiştir[107]. Sanatçı sandık ve gemi imgelerini aynı hedefte birleşen sembol olarak vurgulamıştır.

---

[107] http: //en.wikipedia.org/wiki/Hans_Baldung

A depiction of Noah's Ark from the *Geneva Bible,* showing measurement markings for its length (A–B), breadth (C–D), height (C–A), window (E), door (F), and 3 decks (G, H, I).

Resim No: 39[108]

Katalog No	**:** 39
Eser Adı	**:** "Nuh'un Gemisi"
Eserin Yeri	**:** "Geneva Bible" İsviçre[109].
Eserin Tarihi	**:** Orijinali 1557, Protestan reformesi 1599
Sanatçı	**: -**
Kullanılan Teknik	**:** Gravür
Resim No	**:** 39

[108] http: //www.accuracyingenesis.com/noahark.html

[109] wikipedia.org/wiki/Geneva_Bible (Bu eser 16. yy' da, ilk kez baskısı yapılarak halka ulaşan kutsal kitaptır. 1560 yılında Cenevre'de İngilizce olarak basılmıştır.)

Olgusal Anlam

Dikdörtgen çok büyük bir sandık gibi çizilmiş olan nesne dalgalı bir su akıntısı içinde yüzerek yol almaktadır, fırtınalı bir havada, yağmur yağmakta etrafında sularla boğuşan insanlar ve suda sürüklenen ağaç kökleri görülmektedir.

İkonografik Anlam

Kutsal kitaptan Nuh'un gemisini gösteren tasvirdir. Gemi Tevrat'ın verdiği ölçülere ve tarife göre hesaplandığında oldukça büyük boyutlardadır, en yalın şekilde böyle bir yapı olarak canlandırılmıştır, tanıma uygun, üç yatay kat olarak tasvir edilmiştir, gövdede ortada küçük bir pencere açıklığı yer almaktadır.

İkonografiye göre gemi yükselen sularda yüzmekte, geride kalan her şey tufanla yok olmuştur, tasvirde suya kapılan insanlar görülmektedir.

Resim No: 40[110]

Katalog No	**:** 40
Eser Adı	**:** Coedmon Elyazması
Eserin Yeri	**:** Oxford Bodleian Kitaplığı
Eserin Yarihi	**:** 1655
Sanatçı	**: -**
Kullanılan Teknik	**:** minyatür tarzı resim
Resim No	**:** 40

110 http**:** //en.wikipedia.org/wiki/C%C3%A6dmon_manuscript

Olgusal Anlam

Kitap resminde yer alan gemi tasviri, ortaçağ Viking gemilerine benzer biçimde iki yanı kıvrımlı bir tekne bölümü, üç katlı piramidal şekilde bir yapıdır. İki yanda yer alan birer kule tepeleri kuş motifi ile tamamlanmıştır. Geminin önünde görülen çizgisel dalgalar zemin oluşturur, dalgalar üzerinde mucizevî bir şekilde "Tanrı İsa" figürü ayakta durmakta ve elini pantokrator "hüküm veren" pozisyonunda öne doğru uzatmıştır, yanlardaki iki kulenin üzerinde birer melek tasviri boşlukta havada durmaktadır. Elyazma eser, en erken İngilizce el yazma kitap örneklerindendir. Şiirler ve ilahiler resimlenmiştir.

İkonografik Anlam

Nuh'un gemisi, Sanatçı Tevrattaki gemiyi tarifini kendi hayaline göre canlandırmış, Tanrının buyurduğu şekilde geminin üç kat oluşu, Tevrat tanımına göre düzenlemiş ancak biçimi anlaşılmadığı için sanatçı kendisi belirlemiştir. Tevratta geçen "Rab Nuh'un ardından kapıyı kapadı" ifadesine uygun olarak Tanrının nezaretinde gemiye binen figürler stilize edilmiştir.

Sanatçı bireyselliği, Nuh'un gemisini kuleleri ile bir çeşit hristiyan kilisesine benzetmiştir. Burada Tanrı figürü başında halesi ile İsa figürü şeklinde simgeleniyor, ikonografide Nuh'un gemisi üzerindeki tanrı iradesini gösteriyor, ikonografiye göre gemiye giren figürlerden sonra Rab kapıyı kapatacaktır. Kuleler ve üstündeki melek figürleri hristiyan ikonografisinden detaylardır.

Resim No: 41 [111]

Katalog No	**:** 41
Eser Adı	**:** “Tufan Sonrası Dağın Tepesinin Görünüşü” Kutsal Kitap resmi
Eserin Yeri	**:** Charles Foster tarfından yazılan kutsal kitap.
Eserin Tarihi	**:** 1897
Sanatçı	**:** -
Kullanılan Teknik	**:** Gravür
Resim No	**:** 41

[111] Noah's ark, from Charles Foster's Bible Pictures with Brief Descriptions 1897. Wikimedia Commons

Olgusal Anlam

Kompozisyonda durgun suda yüzmekte olan gemi, sakin şekilde aydınlığa doğru ilerliyor. Gökyüzünde bulutlar dağılmaya başlamış, bulutlar arasından yansıyan aydınlık durgun suya yansıyor, suyun ortasında bir kaya görünüyor.

İkonografik Anlam

19. yy sonunda yapılmış kutsal kitap resminde Nuh'un gemisi tasviri. İkonografiye göre, tufan bitmiş her yer sular altında kalmıştır, sular çekilmeye başladığında dağın tepesi görünmüştür, resimde suların çekilmeye başlaması ile görünen dağın tepesi tasvir edilmiştir.

Sanatçı bireysel yorumu ile tufan sonrası gemi büyük bir bazilika gibi tasvir etmiştir, gemi sakin ve güvenle yüzmektedir. Gökyüzünden suya yansıyan ışık tufanın bittiğini gösteriyor. Nuh'un gemisinin 19. yy sonu yorumudur.

E) Güvercinin Nuh'un Gemisine Dönüşü

(Tevrat, Tufanın Sonu 8.bap)

1-Sonra tanrı Nuh'u ve gemideki evcil ve yabanıl hayvanları anımsadı, yer yüzünde bir rüzgar estirdi, sular alçalmaya başladı.

2-Enginlerin kaynakları, göklerin kapakları kapandı. Yağmur dindi.

3- Sular yeryüzünden çekilmeye başladı. Yüz elli gün geçtikten sonra sular azaldı. 4-Yedinci ayın on yedinci günü gemi Ararat dağına oturdu.

5- Sular onuncu aya kadar sürekli azaldı. Onuncu ayın birinde dağların doruğu göründü.

6-Kırk gün sonra Nuh yapmış olduğu geminin penceresini açtı.

7-Kuzgunu dışarı gönderdi. Kuzgun dönmedi sular kuruyuncaya kadar uçup durdu.

8- Bunun üzerine Nuh suların yeryüzünden çekilip çekilmediğini anlamak için güvercini gönderdi.

9-Güvercin konacak yer bulamadı çünkü her yer suyla kaplıydı, gemiye Nuh'un yanına döndü. Nuh uzanıp güvercini tuttu gemiye yanına aldı.

10- Yedi gün daha bekleyip güvercini tekrar saldı.

11-Güvercin akşamleyin gagasında yeni kopmuş zeytin dalıyla döndü, o zaman Nuh suların yeryüzünden çekilmiş olduğunu anladı.

12- Yedi gün daha bekleyip güvercini tekrar saldı, güvercin dönmedi…

13- Nuh altı yüz bir yaşındayken, birinci ayın birinde yeryüzündeki sular kurudu. Nuh geminin üstündeki kapağı kaldırınca toprağın kurumuş olduğunu gördü.

14-İkinci ayın yirmi yedinci günü toprak tümüyle kurumuştu.

Resim No: 42[112]

Katalog No	**:** 42
Eser Adı	**:** Güvercinin Dönüşü
Eserin Yeri	**:** St. Pierre Catacombu (Yer altı mezarlığı) Roma
Eserin Tarihi	**:** M.S 2-4. yy
Sanatçı	**:** -
Kullanılan Teknik	**:** Fresko
Resim No	**:** 42

[112] http**:** //en.wikipedia.org/wiki/File**:** Noah_catacombe.jpg

Olgusal Anlam

Duvar sıvası üzerine fresko olarak çizgisel üslupta sade kırmızı renkte yapılan tasvirde, kapağı açılan sandıktan bele kadar çıkan figür ellerini havaya kaldırmış kendisine doğru gelen güvercine bakıyor. Güvercin gagasında zeytin dalı taşıyor. Sandık stilize koyu kahve siyah renk çizgilerle dalga şeklinde boyanmış bir zeminde, suda yüzüyor şekilde betimlenmiş.

İkonografik Anlam

Güvercinin Nuh'un gemisine dönüşü tasviri, zeytin dalı getiren güvercinin yeni yaşam müjdesi simgeliyor. Tasvirin mezar odasına yapılması, zeytin dalı getiren güvercinin yeni yaşam müjdesi yeni ahit bağlamında ölümden sonraki dirilişi, simgeliyor.

Hıristiyanlığın erken dönemlerinde Roma mezar odası duvarında fresko olarak işlenen "güvercinin dönüşü" teması hristiyan ikonografisinde ölüm kültü ile ilişkilendirilmiştir. Nuh'u yeni yaşama geçişe taşıyan geminin simge olarak lahit ya da sanduka işlevi gören nesne ve gemi ya da teknenin aynı nesneyi ifade ettiği görülmektedir.

Resim No: 43[113]

Katalog No	**:** 43
Eser Adı	**:** Güvercinin Dönüşü
Eserin Yeri	**:** Museo Civico Velletri, İtalya
Eserin Tarihi	**:** 4.yy.Erken Hristiyan Dönem
Sanatçı	**: -**
Kullanılan Teknik	**:** Mermer kabartma Bizans lahti üzerinde
Resim No	**:** 43

[113]http://www.lessingphoto.com.

Olgusal Anlam

Bizans Lahiti üzerinde mermer kabartma olarak yapılan tasvirde kapağı açılan sandıktan çıkan genç erkek figür, sevinçle ellerini havaya kaldırmış olarak görsterilmiş, yanında gagasında zeytin dalı getiren güvercin yer alıyor.

İkonografik Anlam

Güvercinin Nuh'un gemisine dönüş sahnesi. Nuh'un gemisi sandık şeklinde, Nuh figürü sandığın açık kapağından bele kadar çıkmış olarak güvercinin dönüşünü karşılamaktadır, güvercin gagasında zeytin dalıyla gemiye dönerek karaya ulaştığını yeni yaşamın başlangıcını haber vermektedir. İkonografik olarak, gemi yerine sembolik sandıkla insanın yeni yaşama taşınması sembolize edilmiştir. Tasvirin burada lahit üzerinde yer alması Hristiyanlıkta ölümden sonraki dirilişi, zeytin dalı getiren güvercinin yeni yaşam müjdesi simgeliyor. İncilde ve çağdaşı diğer apokaliptik kaynaklardaki sembolizmi yansıtan sandık lahitin Nuh'un gemisi ile özdeşleştirilmesi yansıtılmıştır.

Resim No: 44[114]

Katalog No	**:** 44
Eser Adı	**:** Güvercinin gönderilişi
Eserin Yeri	**:** St. Marko Kilisesi, Venedik
Eserin Tarihi	**:** 13.yy
Sanatçı	**: -**
Kullanılan Teknik	**:** Mozaik
Resim No	**:** 44

[114] http**:** //www.arkintime.com/ancient-wisdom-ark/

Olgusal Anlam

Açık bir pencere önünde beyaz sakallı bir erkek figür ellerini dışarı uzatmış elinde tuttuğu beyaz bir güvercini dışarı salarken gösterilmiş, ilerde bir kaya üzerinde bir karga bir balık ölüsünü yerken betimlenmiş, pencere önü stilize deniz dalgaları gibi işlenmiş, denizdeki bir teknenin penceresi hissi verir şekilde tasvir edilmiş. Teknik yönden başarılı bir mozaik örneğidir

İkonografik Anlam

"Nuh'un gemisinden güvercini gönderişi" sahnesi tasvir edilmiştir. Beyaz sakalla sembolize edilen Nuh figürü ve Nuh'un ellerinde tuttuğu kanatlarını açmış uçmaya hazırlanan beyaz güvercin ile görülüyor. Tufan bitmiş her yer henüz sularla kaplıdır, Nuh'un daha önce gemiden gönderdiği geri dönmeyen karga sanatçı tarafından hatırlatılmak istenen ikonografik ayrıntıdır. Tasvir ikonografiye uygun olarak yapılmıştır.

Resim No: 45[115]

Katalog No	**:** 45
Eser Adı	**:** Güvercinin Nuh'un gemisine dönüşü
Eserin Yeri	**:** Newberry Kütüphanesi, Chicago
Eserin Tarihi	**:** 15. yy
Sanatçı	**: -**
Kullanılan Teknik	**:** Minyatür
Resim No	**:** 45

---

115 http**:** //www.superstock.com/stock-photos-images/1095-114

Olgusal Anlam

Tasvirde şematik bir şekilde yuvarlak ahşap tekne çizilmiş, teknenin içinde yuvarlak kemerli bir bölüm ve kemerli pencerelerden bakan hayvan figürleri tasvir edilmiştir. Tekne stilize edilmiş vaftizhane yapısının tekneyle birleştirilmiş sembolik tasviridir. Tepedeki aydınlık açıklığı vaftizhane yapılarında bulunan aydınlık açıklığı gibidir, Geminin üstündeki yuvarlak açıklıktan başını çıkarmış olan yaşlı, beyaz sakallı figür, kendisine yaklaşan güvercine elini uzatmış, güvercin gagasında zeytin dalı taşımaktadır.

İkonografik Anlam

Güvercinin ağzında zeytin dalıyla Nuh'un gemisine dönüşünü anlatan sahne tasvir edilmiştir, zeytin dalı suların çekilmeye başladığını karanın ortaya çıktığını ifade eder. Gemide tepe açıklığından bakan Nuh, kemerli açıklıklardan bakan hayvanlar gösterilmiştir.

Gemi, stilize edilmiş basık küre şeklinde bir yapıdadır, oysa ikonografik kaynağın tarifinde geminin gövdesinde bir kapı ve üzerinde bir penceresi olmalıdır. İkonografiye sadık kalınmamış gemi Tevrat'taki tarife uygun yapılmamıştır ancak Tevratta gemiden çıkış bölümünde "Nuh geminin üstündeki kapağı kaldırınca toprağın kurumuş olduğunu gördü" ifadesi burada yansıtılmıştır. Sanatçı bireyselliği, hayal gücü ile dini yapılardan vaftizhaneye yada vaftiz teknesine stilize biçimde benzetilebilen bir gemi modeli betimlemiştir. Bu tekne modeli sanatçılar tarafından farklı dönemlerde işlenen bir modeldir.

Resim No: 46[116]

Katalog No	**:** 46
Eser Adı	**:** Güvercinin Dönüşü
Eserin Yeri	**:** Müze Meermanno Westreenianum, Koninklijke Bibliotheek. Hollanda
Eserin Tarihi	**:** 1450–1460
Sanatçı	**:** Jean Dreux
Kullanılan Teknik	**:** minyatür resim
Resim No	**:** 46

116 http: //imagesbible.com/ANGLAIS/ANG_FICHES/Ang_Noah.htm

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, sakin bir denizde ahşap bir tekne, kıyıya yanaşıyor, teknenin kapısında, beyaz sakallı kırmızı giysili yaşlı adam beyaz güvercine elini uzatıyor, güvercin adama yaklaşmış gagasında zeytin dalı var. Köşede bir kaya parçası üzerinde kurumuş bir ağaç altında leş yiyen karga ve uzaktan görünen canlı yemyeşil kara parçası tasvir edilmiştir.

İkonografik Anlam

“Güvercinin gagasındaki zeytin dalı ile Nuh’un gemisine dönüşü” tasvir edilmiş. Rönesans sanatçısı kompozisyonda, güvercinin dönüşü ile karanın görünüşünü aynı planda göstermiştir, bu Tevrat anlatımına uymaz, “Güvercin akşamleyin gagasında yeni kopmuş zeytin dalıyla döndü, o zaman Nuh suların yeryüzünden çekilmiş olduğunu anladı”.

Sanatçı Nuh’un daha önce gönderdiği sular kurumadığı için uçup duran gemiye dönmeyen kuzgunu/ bazı tercümelerde kargayı, hikayenin önceki aşamasından, bereketli yeşil doğa görüntüsünü hikayenin sonraki aşamaları olarak aynı resme yerleştirmiştir. Resimde ön sağ köşede Nuh’un daha önce göndermiş olduğu karga, ölümü simgeleyen kurumuş ağaç altında leş yiyen karga olarak tasvir edilmiştir.

Resim No: 47[117]

Katalog No	**:** 47
Eser Adı	**:** Güvercinin Dönüşü
Eserin Yeri	**:** Ashmolean Museum, Oxford
Eserin Tarihi	**:** 1851
Sanatçı	**:** Sir John Everett Millais
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 47

117 http**:** //en.wikipedia.org/wiki/John_Everett_Millais

Olgusal Anlam

Kompozisyonda iki geç kadın aralarındaki güvercin ile birbirlerine sarılmış olarak görülüyor, kadınlardan biri eğilmiş güvercini öpüyor, diğeri elinde tuttuğu yeşil yapraklı bir dala bakıyor. Figürler kapalı bir mekanda sadece yerde samanlar görülüyor.

19.yy sembolizm akımının tipik özelliklerini gösteren bir eseridir. Sembolizmde kapalılık vardır herkes kendine göre anlam çıkarır.

İkonografik Anlam

Güvercinin, Nuh’un gemisine dönüşü sahnesi, sanatçının bireysel yorumu ile özgün bir biçimde tasvir edilmiş. İki genç kadın Nuh’un gelinlerinden ikisi aralarında beyaz güvercin ile tasvir edilmiş. Tevrat’taki anlatıma uymaz güvercini gönderen ve karşılayan ikonografiye göre Nuh olmalıdır,

Sanatçı figür ve çevre bazında ikonografiye bağlı kalmamıştır, İkonografi çok sembolik hale gelmiş, güvercinin Nuh’un güvercini olduğunu genç kadının elindeki küçük zeytin dalından anlıyoruz. Ortamı tanımlayan ikonografik öge yoktur.

Resim No: 48[118]

Katalog No	**:** 48
Eser Adı	**:** Güvercinin Gönderilişi
Eserin Yeri	**:** Kutsal kitap resmi
Eserin Tarihi	**:** 1866.
Sanatçı	**:** Gustav Dore
Kullanılan Teknik	**:** Gravür
Resim No	**:** 48

[118] http**:** //www.danshort.com/bible/

Olgusal Anlam

Kompozisyonda dağın tepesinde karaya oturmuş bir gemi yüksekte ve heybetli görünüyor, tepeden aşağıya doğru çukurlaşan bir vadi tasviri ve vadide üst üste yığılmış çıplak insan cesetleri görülüyor. Vadi ön planda tepe arkada, çukurdan bakış şeklinde düzenlenmiş bir kompozisyon, Karanlık kasvetli bir atmosfer hakim, beyaz bir güvercin karanlığın ortasında cesetler üzerinden uçuyor, geminin arkasından güneş ışınları yansıyor. 19.yy Sembolist akım etkisinde yapılmış tasvir.

İkonografik Anlam

“Güvercinin Nuh’un gemisinden gönderilişi” teması farklı bir algı ile tasvir edilmiş. “Nuh tufanı sonrası gemi Ararat dağında karaya oturdu” ifadesi canlandırılmış, gemidekiler gösterilmiyor.

Sanatçının yorumuna göre gemiden gönderilen güvercin Tufanda ölenlerin bir çukura yığılmış cesetleri üzerinden uçuyor, Çukura dolmuş çıplak cesetler sanatçının tufan sonrası algısı. Burada sanatçı ikonografiyi kendi algısı ile yansıtıyor.

Resim No: 49[119]

Katalog No	**:** 49
Eser Adı	**:** Güvercinin Dönüşü
Eserin Yeri	**:** Russian Museum, St. Petersburg, Rusya
Eserin Tarihi	**:** 1882
Sanatçı	**:** Andrei Ryabuskhin
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 49

[119] http: //www.wikipaintings.org/en/search/NOah/1#close

Olgusal Anlam

Tasvirde, bir iç mekânda bir grup insan camdan içeri giren güvercine bakıyorlar. Mekân ahşap hangar gibi eski harap ve karanlık bir dekorda tiyatral bir sahne gibi tasvir edilmiş. Yüksekteki pencereden sızan ışığın aydınlığında, yaşlı adam uzun elbiseleri beyaz sakalı ile ellerini pencereden giren güvercine uzatmış, güvercinin gagasında zeytin dalı var. Yaşlı adamın yanında kapalı tarzda giyiniş bir kadın ile arkada üç kadın ve iki erkek figür daha yer alıyor herkes hayret ifadesi ile güvercine bakıyor, sahnede karanlık köşede bir erkek figür ve ortada bir çocuk figürü dikkat çekiyor. Etraflarında bazı hayvan figürleri yer alıyor.

İkonografik Anlam

Nuh'un gemisine güvercinin dönüşü temasını tasvir eden eser. Nuh ve ailesi şaşkınlık ve heyecanla ağzında zeytin dalıyla gemiye dönen pencereden içeri giren güvercine bakıyorlar.

Sanatçının bireysel yorumu ile, geminin içi hangar şeklinde bir iç mekan görünüşü düzenlenmiş, ikonografiye uygun olarak Nuh aile fertler tam gösterilmiş, ancak ikonografide yer almayan çocuk figürü sanatçı tarafından koyulmuştur, ayrıca Nuh'un hain oğlu tablonun sağ alt köşesinde karanlıkta, zor fark edilir şekilde yer almaktadır.

F) Tufandan Sonra Nuh'un Gemisinden Çıkış

(Tevrat, Tufanın Sonu 8.Bap)

13- Nuh altı yüz bir yaşındayken, birinci ayın birinde yeryüzündeki sular kurudu. Nuh geminin üstündeki kapağı kaldırınca toprağın kurumuş olduğunu gördü.

14-İkinci ayın yirmi yedinci günü toprak tümüyle kurumuştu.

15-16-Tanrı Nuh' a " Karın, oğulların ve gelinlerinle birlikte gemiden çık" dedi.

17-"Kendinle birlikte bütün canlıları, kuşları, hayvanları, sürüngenleri de çıkar. Üresinler, verimli olsunlar, yeryüzünde çoğalsınlar."

8-Nuh, karısı, oğulları ve gelinleriyle birlikte gemiden çıktı.

19- Bütün hayvanlar, sürüngenler, kuşlar yeryüzünde yaşayan her tür canlı da gemiyi terk etti.

20- Nuh Rab'be bir sunak yaptı, orda bütün temiz sayılan hayvanlarla kuşlardan yakmalık sunular sundu.

Resim No: 50[120]

Katalog No **:** 50

Eser Adı **:** Nuh’un Gemisinden Çıkış

Eserin Yeri **:** Palatina Şapeli Venedik, İtalya

Eserin Tarihi **:** 12.yy

Sanatçı **: -**

Kullanılan Teknik **:** Fresko

Resim No **:** 50

---

[120] http**:** //www.thejoyofshards.co.uk/visits/sicily/palatina/thumbnails.shtml

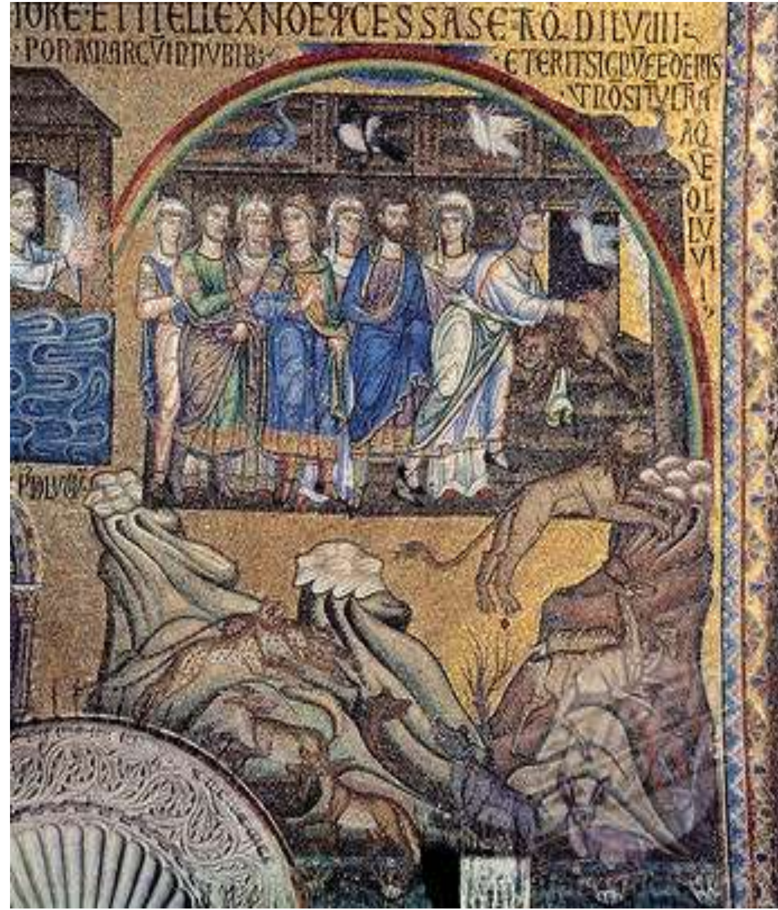
Olgusal Anlam

Stilize edilmiş dağ motifleri üzerinde, sembolik bir biçimde duran geminin yarısı dağda, yarısı boşlukta duruyor, geminin açılan kapısından görünen yaşlı erkek figürün gemiden sarkıttığı tahta iskeleden hayvanlar iniyor ve tabiata yayılıyor. Geminin dört penceresinde dört figür görülüyor. Geminin dışında, gökkuşağı altında Tanrı İsa figürü başında halesi ile sağ elini uzatmış gemiden çıkanları kutsuyor. şekilde betimlenmiş.

İkonografik Anlam

Nuh'un gemisinden çıkış sahnesi. Gemi sembolik olarak dağların tepesinde karaya oturmuş olarak gösteriliyor. Gemiden çıkışta tanrının yardımı görülüyor, tanrı ile ahitleşme ve tanrının işareti olan gökkuşağı tasvir edilmiştir. Önden hayvanlar gemiden çıkıyor, arkada Nuh figürü gösterilmiş, geminin pencerelerinde Nuh'un karısı ve oğulları gösterilmiştir.

Sanatçı burada Tanrıyı, hristiyan ikonografisindeki İsa figürü şeklinde betimlemiştir. Hristiyan inancına göre, İsa'nın bedeninde yeryüzüne inen Tanrı Nuh'un gemiden çıkışına yardım ediyor. Gemi tevrat'ın tarif ettiği şekle uygun tasvir edilmemiş, sanatçının sembolize ettiği şekilde gondola benzer bir formda betimlenmiştir. Sanatçı bireyselliği, ikonografik temanın mucizevi hikaye boyutunu geminin altında bosluk bırakarak gemi iki tepede köprü gibi oturtarak betimlemiştir.

Resim No: 51[121]

Katalog No	**:** 51
Eser Adı	**:** Nuh’un Gemisinden Çıkış
Eserin Teri	**:** St. Marko Kilisesi Venedik İtalya
Eserin Tarihi	**:** 13.yy
Sanatçı	**: -**
Kullanılan Teknik	**:** Mozaik
Resim No	**:** 51

[121] http**:** //www.superstock.com/stock-photos-images/1899-32179

Olgusal Anlam

Roma-Bizans kıyafetler içinde dört erkek ve dört kadın figür yan yana, ayakta duruyorlar. Erkekler önde kadınlar arka sırada ve başları görünüyor, hareketsiz pozisyondalar, sadece en sağdaki erkek figür sağa doğru yan dönmüş elini güvercine uzatıyor. Arka planda ahşap bir yapının pencerelerinde kanatlı hayvanlar görülüyor. Sahneyi üstten gökkuşağı sınırlıyor. Ön planda stilize edilmiş dağlar üzerinde, detaylı biçimde işlenmiş hareketli pozisyonlarda betimlenmiş aslan, leopar, Kurt, Tilki, köpek, geyik, tavşan figürleri yer alıyor. Atmosfer altın yaldız mozaikle işlenmiş olarak sahne tasvir edilmiştir.

İkonografik Anlam

Nuh ve ailesinin gemiden çıkışını betimleyen Tevrat sahnesinde Nuh, karısı, oğulları ve gelinleri ile sekiz kişi gemiden çıkmışlar, geminin önünde yan yana dizilmiş ayakta durur halde betimlenmişler. Nuh figürü elini güvercine uzatmış, güvercin burada yeni yaşamın habercisi olarak simgesel anlamda, Tufanın bittiğini simgeleyen gök kuşağı motifi Tevrat'a göre Tanrının işareti sahnenin üstünde yer almış, ön planda Nuh'un gemisinden çıkan hayvanlar doğaya yayılmış, tasvir ikonografiye uygun yapılmıştır. Buradaki figür dizilişi Bizans resim sanatında görülen figür dizilişi şeklindedir.

Resim No: 52[122]

Katalog No	**:** 52
Eser Adı	**:** Nuh'un Gemisinden Çıkış
Eserin Yeri	**:** Vatikan Pontifici Sarayı
Eserin Tarihi	**:** 1517–19
Sanatçı	**:** Rafaello Sanzio (1483-1520)
Kullanılan Teknik	**:** Fresko
Resim No	**:** 52

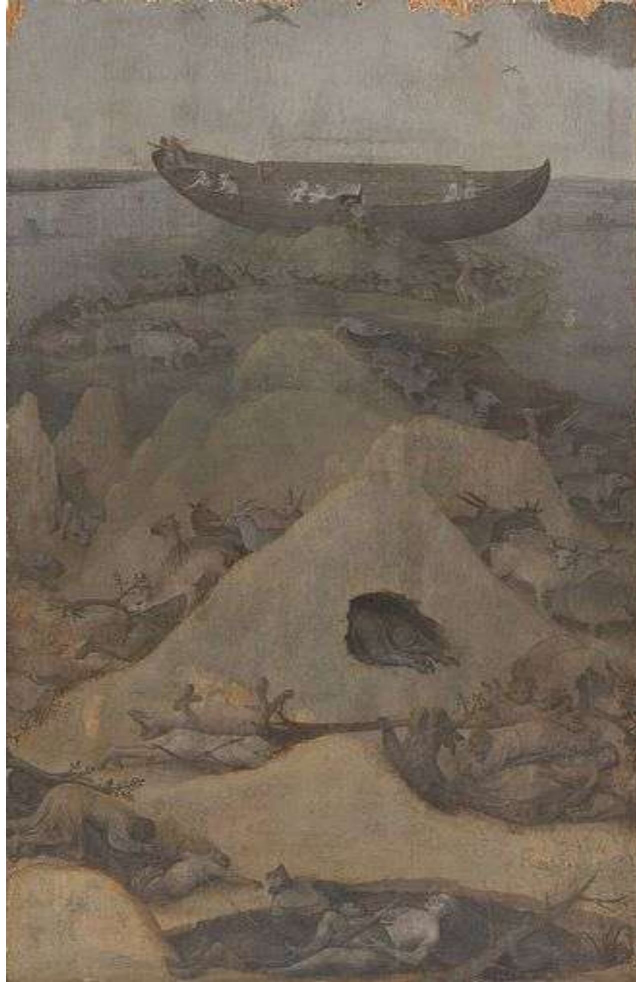
[122] http**:** //www.christusrex.org/www1/stanzas/L7-Loggia.html

Olgusal Anlam

Sarayın kemerli bölümünde, iç yüzey fresklerinden bir bölümde yer alan kompozisyonda ön planda yer alan dört figür, ortada yaşlı erkek ve üç kadın olarak tasvir edilmiş. Etrafta çift olarak gösterilen hayvanlar dolaşıyor, başlarının üzerinde güvercin ve bazı kanatlı hayvanlar uçarken gösterilmiş, arka planda kapısı açık bir gemi hangarı betimlenmiştir. Figürler, antik yunan eserlerine benzer duruş ve kıyafetler içinde yansıtılmıştır.

İkonografik Anlam

"Ararat'ta Gemiden Çıkış" olarak adlandırılan Nuh tufanının gemiden çıkış temasını anlatan Rafael'in ünlü eseridir. Tevrat'a göre 7. ayın 17. günü gemi Ararat dağına oturdu. Tanrı Nuh'a "karın, oğulların ve gelinlerinle birlikte gemiden çık" dedi. Kompozisyonda, Kırmızı pelerini ile Nuh ve ailesinden dört kişi gösterilmiş. Etrafta çift olarak gemiden çıkmış olan hayvanlar, başlarının üzerinde uçan güvercin, arka planda geminin bir bölümü diğer ikonografik unsurlar olarak tasvirde yer almaktadır.

Resim No: 53[123]

Katalog No	**:** 53
Eser Adı	**:** Tepe Ve Tufan
Eserin Yeri	**:** Müze Boymans-van Beuningen, Roterdam, Hollanda
Eserin Yarihi	**:** 1514-16
Sanatçı	**:** Hieronymus Bosch (1450-1516)
Kullanılan Teknik	**:** Ahşap panel üzerine yağlıboya.
Resim No	**:** 53

[123]http://www.abcgallery.com/B/bosch/bosch48.htmlhttp://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hieronymus_Bosch_-_Noah's_Ark_on_Mount_Ararat_(obverse)_-_WGA2574.jpg

Olgusal Anlam

Kompozisyonda gemi karaya oturmuş, yeryüzü fırtına sonrası tahrip olmuş çoraklaşmış, etrafta sadece başıboş hayvanlar dolaşıyor, gemide insanlar çiftler halinde güverteden etrafa bakıyor halde tasvir edimli, İnsan figürleri uzakta siluetler şeklinde, hayvan figürleri daha belirgin yakın planda betimlenmiş. Sanatçı kendi duygu durumunu, algısını kasvetli bir atmosfer, çorak bir doğayı ön planda göstererek yansıtmak istemiştir. Hayvan ve insan figürleri doğanın ortasında belli belirsiz, gerçekle düş arasında bir imge gibi kurgulanmış.

İkonografik Anlam

Tevrat'tan bir bölüm olan "geminin Ararat dağına oturması ve tufandan sonra gemiden çıkış", tasvir edilmiştir. Hikâyeye göre önce hayvanlar gemiden çıkmaya başlamış, insanlar yerlerin kurumasını beklerken tasvir edilmiş. Gemidekiler Tevrat'a uygun olarak Nuh ve aile fertlerinden oluşan dört çift olarak betimlenmiştir.

Tema "Tepe ve Tufan" olarak adlandırılmakla birlikte, Nuh'un gemisinden çıkış işlemektedir, genellikle ikonografik olarak hayvanların önce gemiden çıktığı yorumu görülür. Burada ikonografik tema sanatçı tarafından özgün bir düzenlemeyle tasvir edilmiştir.

Resim No: 54[124]

Katalog No	**:** 54
Eser Adı	**:** Nuh'un Gemisinden Çıkış
Eserin Yeri	**:** Residenz Galeri, Salzburg. Avusturya
Eserin Tarihi	**:** 1588
Sanatçı	**:** Gaspar Memberger (1555-1618)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 54

[124] http: //residenzgalerie.at/Austrian-Baroque.20.0.html?L=1

Olgusal Anlam

Kompozisyonda bir doğa felaketinin dehşetini gösteren bir manzara içinde, antik kentin harabeye dönmüş kalıntıları, üst üste yığılmış cansız insan ve hayvan bedenleri, koyu renkli yağmur bulutları, kasvetli bir atmosferde abartılı biçimde tasvir edilmiş. Sol tarafta yüksek bir yamaç üzerinde gemi ve etrafındaki sekiz kişi yer alıyor, yaşlı çift yerde diz çökmüş dua ediyor. Sanatçının anlatımı barok dönemin tüm resim sanatı özelliklerini yansıtmıştır. Pagan Tanrıları simgeleyen başı kopmuş heykel motifi ile yüksekte tanrıya dua eden Nuh figürünü, eski ve yenidünya karşıtlığını eski tanrıların heykellerini ve semavi dinler tanrısına gökyüzüne bakarak dua edişi tasvir etmiştir.

İkonografik Anlam

Kompozisyonun sol üst köşesinde tufan sonrası Nuh ve ailesinin gemiden çıkışı sahnesi tasviri yer alıyor. Nuh ve karısı diz çökmüş dua ediyor, diğer aile fertleri etrafı izliyor. Sanatçı bireysel yorumu ile tufandan sonra tufanın izlerini sular çekilmiş cesetlerle dolu bir yeryüzü kasvetli bir atmosfer karamsar bir dünya olarak göstermiştir.

Resim No: 55[125]

Katalog No	**:** 55
Eser Adı	**:** Nuh'un Gemisinden Çıkış (Bibel in Bildern**:** Resimli Kutsal Kitap'dan)
Eserin Yeri	**:** McLeod/Gallery, Toronto, ABD
Eserin Tarihi	**:** 1851-1860
Sanatçı	**:** Julius Schnorr Von Carolsfeld
Kullanılan Teknik	**:** Gravür, Kutsal Kitap resmi.
Resim No	**:** 55

[125] Die Bibel in **Bildern** - Wikimedia Commons

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, ahşap bir yapının açık kapısından bir grup insan dışarı çıkıyor, kapının üstündeki pencereden kanatlı hayvanlar uçuyor, hayvanlar sürü halde tabiata yayılıyor. Ön planda yaşlı bilge görünüşlü figür dua ediyor arkasındaki figürler, gökyüzüne bakarak dua eder pozisyonlarda tasvir edilmiş. Figürlerin yüz ifadelerinde sevinç ve mutluluk yansıtılmış. Siyah beyaz resimlerin gölgeleme tekniği ve realist çizgilerle yapılmış başarılı örneklerinden,19.yy. kutsal kitap resimleri için tahta baskı olarak hazırlanan tasvirdir.

İkonografik Anlam

Nuh'un Gemisinden Çıkış sahnesi, tufandan sonra geminin (burada sadece kapısı gösterilmiş) kapısından Nuh, karısı, üç oğlu ve karılarını temsil eden toplam sekiz figür çıkmakta, hayvanlar daha önce çıkmış olarak betimlenmiş. Tevrat'ta anlatılan İkonografiye uygun şekilde konu tasvir edilmiştir.

Resim No: 56[126]

Katalog No	**:** 56
Eser Adı	**:** Nuh'un Soyunun Ararat' tan İnişi
Eserin Yeri	**:** Ulusal Galeri, Ermenistan
Eserin Tarihi	**:** 1889
Sanatçı	**:** İvan Constantinoviçh Aivazovsky (Hovhannes Ayvazyan)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 56

126 http: //allart.biz/photos/image/Noah.html

Olgusal Anlam

Kompozisyonda karlı bir ovada yürüyen bir topluluk, arka planda sisler içinde yükselen karlı dağ silueti görülüyor. Yürüyen grubun önündeki üç kişi daha belirgin tasvir edilmiş. Uzun paltolu ve başında sarık olan sakallı ve yaşlı bir önderin öncülüğünde yürüyorlar, arkadakiler sisler içinde uzun bir kuyruk oluşturan siluet görünümündeler. 19.yy. bakış açısı ve resim sanatı özellikleri açısından romantizm akımının etkisi, sisli bir atmosferde ışık yansımaları teknik açıdan büyük ustalıkla tabloda görülmektedir

İkonografik Anlam

Nuh ve ailesinin gemiden çıkışı önde Nuh, beyaz uzun sakalı ve uzun giysisi ile yanında ailesinden iki kişi ile önden yürüyor, arkalarında uzun bir kuyruk oluşturan gemiden çıkan aile ve hayvanlar sisler içinde imge olarak gösterilmiş. Tevrat'taki ikonografiye uygun olarak arkada Ararat dağı görüntüsü yer alıyor.

İkonografi algılanmayacak kadar her şey sisler içinde.

Sanatçının özgün kompozisyonunda masalsı bir yorumla, karlı sisli bir manzarada Ararat dağı izlenimi iki tepesi ile gerçekçi bir gözleme dayalı tasvir edilmiştir. Ön planda siluet olarak gösterilen Nuh'un ailesi ve arkadaki belirsiz hayvan sürüsü imgesi betimleyen eserini, "Nuh'un Soyunun Ararat'tan İnişi" olarak adlandıran sanatçı İvan Ayvazovski, (Hovannes Ayvazyan) bireyselliğini öne çıkararak bu eski ahit öyküsünü, yaşadığı coğrafyanın doğa manzarası içinde tasvir etmiştir.

G) Nuh'un Tanrıya Kurban Sunusu

(Tevrat, Tufanın Sonu 8.Bap)

18-Nuh, karısı, oğulları ve gelinleriyle birlikte gemiden çıktı. 19- Bütün hayvanlar, sürüngenler, kuşlar yeryüzünde yaşayan her tür canlı da gemiyi terk etti.

20- Nuh Rab'be bir sunak yaptı, orda bütün temiz sayılan hayvanlarla kuşlardan yakmalık sunular sundu. 21- Güzel kokudan hoşnut olan Rab içinden şöyle dedi**:** "İnsanlar yüzünden yeryüzünü bir daha lanetlemeyeceğim. Çünkü insan yüreğindeki eğilimler çocukluğundan beri kötüdür. Şimdi yaptığım gibi bütün canlıları bir daha yok etmeyeceğim."

22-Dünya durdukça, ekin ekmek, biçmek, sıcak, soğuk, yaz, kış, gece, gündüz hep var olacaktır.

Tanrı Nuh'la Antlaşma Yapıyor

9-Tanrı Nuh ve oğullarını kutsayarak "verimli olun, çoğalıp yeryüzünü doldurun" dedi. 8-Tanrı Nuh'a ve oğullarına şöyle dedi**:** 9-10- "Sizinle ve gelecek kuşaklarınızla, sizinle birlikteki bütün canlılarla-kuşlar, evcil ve yabanıl hayvanlar, gemiden çıkan bütün hayvanlarla, antlaşmamı sürdürmek istiyorum.

11-Sizinle antlaşmamı sürdüreceğim, Bir daha tufanla bütün canlılar yok olmayacak. Yeryüzünü yok eden tufan bir daha olmayacak"

12-Tanrı şöyle sürdürdü konuşmasını; "Sizinle ve bütün canlılarla kuşaklar boyu, sonsuza dek sürecek antlaşmamın belirtisi şu olacak**:** 13-Yayımı bulutlara yerleştireceğim ve bu yeryüzüyle aramdaki antlaşmanın belirtisi olacak.

14-yeryüzüne ne zaman bulut göndersem, yayım bulutların arasında ne zaman görünse 15-Sizinle ve bütün canlı varlıklarla yaptığım antlaşmayı anımsayacağım. Canlıları yok edecek bir tufan bir daha olmayacak."

Resim No: 57[127]

Katalog No : 57

Eser Adı : Nuh’un Kurban Sunusu

Eserin Yeri : St. Aignan Kilisesi penceresinde Chartres Katedrali, Fransa

Eserin Tarihi : 13.yy

Sanatçı :

Kullanılan Teknik : Vitray

Resim No : 57

[127] http: //www.superstock.com/stock-photos-images/1606-111854

Olgusal Anlam

Kompozisyonda taş bir sunak üzerinde kurban edilmiş bir hayvan yanmakta, sunağın önünde ellerini havaya kaldırmış dua eden kişiler yer alıyor. Kadın figürler ortaçağ rahibe giysileriyle tasvir edilmiş, ön plandaki erkek figür yaşlı ve kırmızı giysili yanında genç bir erkek figür daha yer alıyor. Gökyüzünde belirgin bir gökkuşağı ve zeytin dalı taşıyan güvercin ile arka planda araziye yayılan hayvanlar görülüyor. Kurban, hristiyan ikonografisinde eski ahitte geçer, kökleri daha eskiye inen bu ritüeli hristiyanlık yeni ahite almamıştır. Hristiyanlıkta kurban ritüeli yoktur.

İkonografik Anlam

Nuh'un kurban sunusu sahnesi, İkonografik tüm unsurlar yer alıyor. Sunak masası üzerinde Tanrıya adanan sunu hayvanı olarak bir kuzu, sunak taşı üzerinde yakılmış, ateş ve duman bu sahnenin en belirgin sembolüdür. Yakılan et kokusu tanrıları hoşnut eder, kurban sahnesinde ikonografik önemli detay budur. Nuh tanrıya dua ediyor, üç kadın ve iki erkek Nuh'un ailesinden kişiler olarak sununun etrafında dua ediyorlar, çevrede dolaşan diğer kurban hayvanları tasvir edilmiş. Sanatçı bireyselliğini figürleri ortaçağ kilise görevlileri kıyafetleri içinde betimleyerek gösteriyor.

Resim No: 58[128]

Katalog No	**:** 58
Eser Adı	**:** Nuh'un Kurban Sunusu / Nuh ve İnananlar
Eserin Yeri	**:** Santa Maria Novella Kilisesi, Floransa/İtalya
Eserin Tarihi	**:** 1447
Sanatçı	**:** Paolo Uçello
Kullanılan Tekni	**:** Fresk
Resim No	**:** 58

[128] http**:** //www.paolouccello.org/Noah's-Sacrifice-and-Noah's-Drunkenness–1447–48-large.html

Olgusal Anlam

Kompozisyonda sahneler birbirini izler şekilde, yan yana düzenlenmiş. Freskin sol tarafında, yaşlı figürü başında hale ile belirlenmiş, dua eder pozisyonda elleri yukarı doğru açılmış, etrafında kendisi ile dua edenler yer alıyor. Figür grubunun ortasında bir sunak taşı ve üzerinde kurbanlık hayvan tasviri yer alıyor. Sahnenin üstünde sembolik bir bulut ve buluttan aşağıya bakan tanrı imgesi olarak bir yaşlı erkek figür görülüyor, sahneyi üstten bir kuşak gibi çevreleyen gökkuşağı motifi yer alıyor.

İkonografik Anlam

Nuh'un Tanrıya kurban sunusu sahnesi, Nuh ve ona inanan aile fertlerini temsilen bir grup figür sunak masası etrafındalar. Tanrı figürü gökyüzünde bulut arasından aşağı doğru bakıyor. Tanrının Nuh'la konuşması ve ahitleşmesinin işareti olarak gökkuşağı betimlemesi sahnenin önemli ikonografik sembolüdür. Sanatçı ikonografiye bağlı kalarak kendi kompozisyonunu düzenlemiştir.

Resim No: 59[129]

Katalog No	**:** 59
Eser Adı	**:** Nuhun Kurban Sunusu
Eserin Yeri	**:** Sixtinia Şapeli Floransa, İtalya
Eserin Tarihi	**:** 1508/1512
Sanatçı	**:** Michelangelo Buonarroti (1475–1564)
Kullanılan Teknik	**:** Fresko
Resim No	**:** 59

[129] http: //en.wikipedia.org/wiki/File: Sacrifice_of_Noah_michaelangelo.jpg

Olgusal Anlam

Sistina Şapelin tavan freskinde yer alan kompozisyonda Taştan bir sunak masası etrafında sekiz kişi tasvir edilmiş. figürler bir ritüel hazırlığı içindeler. Yaşlı figür kırmızı renkli giysisi ile masanın başında ortada yer alıyor, ruhani önder pozisyonda, sağ elini kaldırmış parmağı ile yukarıyı işaret ediyor, sol elini masaya koymuş, sağ yanındaki kadın figür de aynı şekilde sağ eli ile gök yüzünü, sol eli ile masayı gösteriyor. Masanın ön tarafında iki koçu kurban için hazırlayan iki erkek ve onlara yardım eden iki kadın görülüyor. Sunağın altında ateş yanıyor birisi eğilmiş sunağın altındaki ateşe bakıyor yüzü görünmüyor.

İkonografik Anlam

Nuh'un kurban sunusu sahnesi tasvir edilmiştir. Taştan yapılmış sunak masası çevresinde Nuh ve aile fertleri ile kurbanlık hayvanlar temayı belirleyen unsurlar olarak yeterli görülmüştür. İkonografiye bağlı olarak Nuh ve ailesi sekiz kişi karısı gelinleri ve oğulları olarak tasvir edilmiştir. Sunak masası altında yanan ateşe bakan, yerde çömelmiş arkası dönük yüzü görünmeyen figür, daha sonra Nuh'un lanetlediği oğlu olmalıdır, sanatçı bireysel kompozisyonunda, kötü karakterli olan Ham'ı yüzü gösterilmeyen figür olarak işlemiştir, Sunak masası altında ateş yanan bir taş masadır üzerinde hayvan gösterilmemiştir. Sanatçı "yakılan hayvan" tasvir etmemiş, kurban olarak kesilen koç tasvir etmiştir.

Resim No: 60[130]

Katalog No	**:** 60
Eser Adı	**:** Nuh'un Kurban Sunusu
Eserin Yeri	**:** Vatikan Pontifici Sarayı
Eserin Tarihi	**:** 1517–19
Sanatçı	**:** Raphael Sanzio (1483–1520)
Kullanılan Teknik	**:** Fresko
Resim No	**:** 60

130 http**:** //www.christusrex.org/www1/stanzas/L7-Loggia.html

Olgusal Anlam

Tasvirde ortada bir sunak masası üzerinde ateş yanıyor. Sunak masası önünde yaşlı figür ellerini açmış dua ediyor, İki genç erkek birer kurbanlık koçu boynuzlarından tutarak getiriyor, masanın diğer tarafında üç kadın figürü sahnede yer alıyor, dördüncü kadın figürü arkada gölgede belli olmuyor. Arka planda büyük baş hayvanlar ve deve figürü yer alıyor, yeşil bir doğa manzarası fon oluşturuyor.

İkonografik Anlam

Nuh'un kurban sunusu sahnesi, Nuh tanrıya hayvan kurban ediyor, kurban hayvanı sunu olarak yakılmış ancak hayvan gösterilmemiş ateş gösteriliyor, Nuh'un iki oğlu birer kurbanlık koç tutuyor, dört kadın figürü Nuh'un karısı ve gelinlerini tasvir ediyor. Kurban hayvanları arasında görülen deve figürü öykünün orta doğu kaynağına işaret eden sanatçı yorumudur, ikonografide böyle bir detay yoktur.

Resim No: 61[131]

Katalog No	**:** 61
Eser Adı	**:** Nuh'un Kurban Sunusu
Eserin Yeri	**:** Postdam- Sanssouci, Almanya
Sanatçı	**:** Jacoppo Bassano
Eserin Tarihi	**:** 1547
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 61

---

[131] http: //tr.wikipedia.org/wiki/Dosya: Noah_sacrifice.jpg

Olgusal Anlam

Kompozisyonda kırsal bir manzara içinde kendilerine ev yapan bir aile günlük yaşamdan bir sahne görülüyor. Yerlerde dağınık halde duran eşyalar ve etrafta dolaşan çiftlik hayvanları yeni göç dağınıklığını tasvir ediyor, üç erkek ev yapımı ile meşgul, onlara yardım eden yaşlı kadın figürü yüzü kapalı orta doğu tarzı kıyafeti ile dikkat çekiyor, üç genç kadın yemek pişiriyorlar ve eşyalarla ilgileniyorlar. Arka planda tek başına yaşlı bir adam yanmakta olan ateşin başında diz çökmüş dua ediyor, etrafında koyunlar yer alıyor. Arka plan manzarasında bir tepe üzerinde zor fark edilen gemi motifi görülüyor. Figürler dönemin Avrupa giysileri içinde, doğu tarzı kapalı bir kadın ve kırmızı fesli erkek figür ön planda dikkat çekiyor. Kompozisyonda koyu renkler, kasvetli bir atmosfer, dağınıklık tipik bir barok dönem resmi özellikleri yansıtmaktadır.

İkonografik Anlam

Nuh'un kurban sunusu sahnesi tasvir edilmiş. İkonografik tema çok arka plana alınmış, uzak noktada yanan ateş ve yükselen dumanlar tanrıya şükür için yakılan sunuyu ve dua eden Nuh sembolik şekilde gösteriyor. Dumanların, buluttan gelen ışık yansımasıyla birleşmesi tanrı ile iletişimi simgeliyor, gökkuşağı yerine bu ışınlar tercih edilmiş. Kompozisyonun sağında ev yapımıyla uğraşan figürler Nuh'un aile fertlerini tasvir eder, yaşlı kadın oğullarına yardım eden anne, sanatçının yorumu ile Nuh'un karısı tasviridir.

Resim No: 62[132]

Katalog No	**:** 62
Eser Adı	**:** Nuh'un Kurban Sunusu
Eserin Yeri	**:** Residance Galeri. Salzburg. Avusturya.
Eserin Tarihi	**:** 1588.
Sanatçı	**:** Gaspar Memberger (1555-1618)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 62

132 http**:** //commons.wikimedia.org/wiki/

Olgusal Anlam

Kompozisyonda ortada bir sunak taşı üzerinde ateş yanıyor solda yaşlı bir çift Hıristiyan rahip ve rahibe giysileri içinde dua eder pozisyondalar. Sağ tarafta inşa halindeki ev yapımı ile meşgul üç erkek ve eşya yerleştirmekle meşgul üç kadın figür görülüyor. koyu renklerin hakim olduğu bir manzarada, bir yandan dini ayinle ilgili bir yandan günlük yaşam işleri aynı düzlemde yansıtılıyor.

İkonografik Anlam

Nuh'un Kurban Sunusu, sanatçı tarafından bu tabloda farklı bir kompozisyon düzenlemesi ile anlatılıyor. Kurban sahnesi ve devamı gibi bir algı oluşturulmuş, Tufandan kurtulan Nuh, tanrıya kurban sunmuş karısı ile birlikte sunak karşısında dua ediyor, çocukları ev yapıyor, dini ritüel ile günlük yaşam aynı tabloda iki ayrı sahne olarak yer alıyor, sahnenin yarısı ikonografiye bağlı, diğer yarısı sanatçının bireysel kurgusudur.

Resim No: 63[133]

Katalog No	**:** 63
Eser Adı	**:** Nuh'un Kurban Sunusu
Eserin Yeri	**:** Madrid Müzesi
Eserin Tarihi	**:** 1595
Sanatçı	**:** Nicolas Pussin
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 63

---

133 http**:** //www.nationaltrustimages.org.uk/image/53363

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, bulutlar arasında gösterilen tanrı figürü ile yerdeki bir grup insan figürü tanrıyla iletişim halinde gösterilmiş. Grubun ortasında yer alan yaşlı erkek, tanrı imgesi ile benzer şekilde kırmızı giysili olarak tasvir edilmiş. Yaşlı, figür tanrıyla konuşuyor, yanındaki kadın ve erkekler dua eder pozisyondalar, bir figür Tanrıya arkasını dönmüş yüzünü kapatmış. Bulutlu gökyüzü yarı yarıya aydınlanmaya başlamış, gökkuşağı belirmiş. Ortada bir sunak taşı üzerinde ateş yanıyor dumanlar gökyüzüne yayılmış. Figürler antik dönem giysileri içinde ve antik dönem objeleri ile tasvir edilmiş. Sanatçı antik dönem mitolojik öykülerini ve ikonografik konularını resimle anlatma ustalığını pek çok eserinde yansıtmıştır.16.yy. sonunda Pussin'de gökkuşağı görülür, o zamana kadar pek rastlanmaz.

İkonografik Anlam

Tevrat göre, Nuh'un Tanrıya kurban sunusu tasviri, sunudan hoşnut olan Tanrı'nın Nuh'la konuşmasını tasvir eden sahne. İkonografiye bağlı kalınarak bütün unsurlara yer verilmiş. Nuh aile fertleriyle birlikte, tanrıya yakmalık kurban sunuyor diğer kurban hayvanlarından biri arka planda sembolik olarak gösterilmiş sahnede yanan ya da kesilen hayvan figürü gösterilmemiştir. Sunakta yanan ateşte hayvan figürü gösterilmemiştir. Tanrıya arkası dönük figür, sonradan lanetlenen oğulun tasviri olmalıdır. Tanrı figürü mitolojik tasvirlerdeki gibi betimlenmiştir.

Resim No: 64[134]

Katalog No	**:** 64
Eser Adı	**:** Nuh'un Kurban Sunusu
Eserin Yeri	**:** Musee des Beaux-Arts, Arras, Fransa
Eserin Tarihi	**:** 1640
Sanatçı	**:** Sebastian Bourdon
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 64

[134] https**:** //www.artfinder.com/work/the-sacrifice-of-noah-sebastien-bourdon/

Olgusal Anlam

Kompozisyonda doğa manzarası ortasında bir sunak masası üzerinde ateş yanıyor, Sunak masasının kademeli taş basamağında diz çökmüş ve sunağa kapanmış yaşlı adam hristiyanlıkta günah çıkarma pozisyonunda görülüyor, yanında üç genç kadın diz çökmüş dua eder pozisyondalar. Sunağın diğer tarafında bir kadın ve üç erkek ayakta dua ediyorlar, erkeklerden biri koçu boynuzundan tutuyor. Etrafta diğer hayvanlar yer alıyor. Yağmur sonrası bir atmosfer bulutların arasında gökkuşağı görünüyor. Arka planda farklı bir yapıda gemi yer alıyor, geminin arkasında bir su kenarı göl ya da körfez görüntüsü yer alıyor, gemiden hayvanlar çıkıyor.

İkonografik Anlam

“Nuh’un Kurban Sunusu” teması Tevrat anlatımına göre; Nuh’un gemisinden çıkılmış, hemen sunak masası kurulmuş, ateş yakılmış kurbanlık hayvanlar ve diğer hayvanlar yanlarında, Nuh ve ailesi sunak başında dua eder halde tasvir edilmişler, gök kuşağı sahnenin önemli simgesi olak gösterilmiş, figürlerin antik dönem giysileri, eski ahit öyküsünü mitolojik imge olarak yansıtmaktadır.

Resim No: 65[135]

Katalog No	**:** 65
Eser Adı	**:** Tufandan Sonra Nuh'un Kurban Sunusu
Eserin Yeri	**:** Los Angles County Museum of Art
Eserin Tarihi	**:** 1650
Sanatçı	**:** Giovanni Benedetto **(**Grechetto) Castiglionni
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 65

135 http://www.britannica.com/EBchecked/media/147693/Noahs-Sacrifice-After-the-Deluge-oil-on-canvas-by-Giovanni

Olgusal Anlam

Kompozisyonda doğada açık güneşli aydınlık bir atmosfer, kompozisyonun ortasında büyük ölçekte tasvir edilmiş bir inek ve onu tutan orta yaşlarda bir erkek figür yer alıyor. Hemen arkada bir katır mutfak eşyaları taşıyor, çeşitli eşyalar etrafa dağılmış, diğer hayvanlar eşyanın etrafında, konaklama ya da taşınma, bir göç hali görülüyor. Arka planda birkaç kişi bir sunak üstünde ateş yakmış, yoğun duman bulutlara karışıyor, yanlarında iki koyun var, kayalık tepede gemi silueti ile bulutlar arasında tanrı silueti zor fark edilen detaylar. Özgün bir yorumla yapılmış barok dönem özellikleri taşıyan bir eser.

İkonografik Anlam

Nuh'un kurban sunduğu sahne, olarak asıl tema geri planda ve gizlenmiş. Ön plandaki erkek figür Nuh'un oğlu, Nuh ve kurban sahnesi arka planda yer alıyor. Sanatçı bireyselliği "Nuh'un Kurban Sunusu" nu kırsal alanda günlük yaşam sahnesinin arka planında canlandırmış. Sunak masası ve gemi zor görünüyor, Tanrının işareti gök kuşağı yer almıyor ancak tanrının kendisi bulutlar arasında antik dönem giysileri içinde gösterilmiş. Yerde yatan ölü bedenler tufan izleri olarak, zor fark edilen ikonografik sembol.

Resim No: 66[136]

Katalog No	**:** 66
Eser Adı	**:** Yağlıboya tablo (Cenevre'de)
Eserin Yeri	**:** Biblioteca Ambrosiana, Milano İtalya
Eserin Tarihi	**:** 1680 – 99
Sanatçı	**:** Cavalier Tempesta (Pieter Mulier II) (1637-1701)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 66

[136] http://www.gettyimages.com/detail/news-photo/attributed-to-pieter-mulier-ii-called-cavalier-tempesta-news-photo/122224942

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, doğa manzarası, çeşitli hayvanlar etrafa yayılmış, arka planda yüksek bir yamaç üzerinde ahşap büyük bir yapı, yapının yakınında bir ateşin dumanı tütüyor, ateşin başında kırmızı uzun giysili figür görülüyor. Ağaçlar arasında bir doğa manzarası ve yayılan hayvanlar gece ışığı yansımaları ile tasvir edilmiş.

İkonografik Anlam

“Nuh’un Kurban Sunusu” sahnesidir. Ahşap yapı karaya oturan Nuh’un gemisini, dumanlar, kurban hayvanı yakıldığını gösteriyor. Nuh’un tanrıya şükran için yaktığı kurban hayvanının dumanları Tanrıyı hoşnut eden koku ve dumanlar bu temanın ikonografik simgedir. Sanatçı bireyselliği ikonografiyi arka plana almış, gece ışığında doğa manzarası görüntüsünü işlemiştir.

Resim No: 67[137]

Katalog No	**:** 67
Eser Adı	**:** Nuh'un Kurban Sunusu
Eserin Yeri	**:** Christie's Images, Londra
Eserin Tarihi	**:** 18.yy
Sanatçı	**:** Nicolas Bertini (1667 – 1736)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 67

137 http**:** //www.superstock.com/search/Noah's%20Sacrifice

Olgusal Anlam

Kompozisyon iki ayrı bölüm şeklinde düzenlenmiş. Ortada sunak masası ve üzerinde bir koyun ateşte yanıyor, dumanlar yükseliyor, dört erkek ve hayvanlar sunak etrafındalar, arkalarında duran deve ve fil egzotik figürler. Diğer grup Sunak masasından ayrı bir kayanın üzerindeler, dört kadın figürü, birisinin kucağında çocuk var. Arka planda Yüksek kayanın üstünde çok büyük bir gemi duruyor. Aydınlanan mavi bir gökyüzünden gelen ışık figürlerin üzerine düşüyor. Yerde yatan insan cesetlerini kargalar yiyor, figürle

İkonografik Anlam

Nuh'un kurban sunusu sahnesi, sunak masasında kurban olarak yakılan koyun görülüyor, Nuh'un gemisi dağın tepesinde, Nuh sununun başında ve oğulları hemen arkasında bir grup olarak Nuh ile birlikte tanrıya dua ediyorlar. Sanatçının bireyselliği, kadınları farklı bir grup olarak farklı yöne doğru konumlandırılmışlar, bir kayanın üstündeki kadınlardan birinin kucağındaki bebek figürü Tevrat anlatımına uymaz, sanatçının burada sembolik olarak yeni ahite bir gönderme yaptığı izlenimi bırakıyor. Eski ahit öyküsünün ikonografik simgelerinden karga, insan ölüsü yiyen karga olarak tasvirde yer almaktadır.

Resim No: 68[138]

Katalog No	**:** 68
Eser Adı	**:** Nuh'un Kurban Sunusu
Eserin Yeri	**:** National Trust Koleksiyonu. İngiltere
Eserin Tarihi	**:** 1720.
Sanatçı	**:** Françesko Fernandi (1679–1740)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 68

[138] http: //www.nationaltrustcollections.org.uk/object/732123

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, bir doğa manzarası içinde antik yunan tanrı heykeli gibi duran figür bir elini gökyüzüne bir elini yeryüzüne açmış, önünde sunak taşı üzerinde ateş yanıyor, yanında diz çökmüş bir erkek dua pozisyonunda ve sunağın önünde iki erkek bir koç kesmeye hazırlanıyor, dört kadın figür diz çökmüş dua ediyorlar. Arka planda hayvanlar görülüyor, gökyüzünde gökkuşağı yer alıyor. Bütün figürler antik yunan mitolojik tasvirlerindeki giysiler içinde betimlenmişler.18.yy rokoko üslupta yapılmış bu eser antik dönemin mitolojik öyküleri olarak tasvir edilmiştir.

İkonografik Anlam

Nuh'un tanrıya yakmalık kurban sunusu Nuh, yaşlı beyaz sakallı uzun giysiler içinde tasvir edilmiştir, Nuh'un arkasında karısı sunağın etrafında gelinleri ve oğullarından biri dua eder pozisyonda, iki oğul kurbanlık koçu kesmek üzere gösterilmiştir. İkonografiye uygun olarak ailenin tamamı tabloda yer alıyor. Sunak masasında yanan ateş, kurban hayvanları, gökkuşağı bu tema için temel ikonografik unsurladır. Sanatçı bireysel yorumu ile tevrat ikonografisinin temasını mitolojik bir öykü gibi tasvir etmiştir

Resim No: 69[139]

Katalog No	**:** 69
Eser Adı	**:** Nuh'un Kurban Sunusu
Eserin Yeri	**:**
Eserin Tarihi	**:** 1803
Sanatçı	**:** Joseph Anton Koch (1768-1839)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 69

[139] http**:** //commons.wikimedia.org/wiki/Category**:** Joseph_Anton_Koch

Olgusal Anlam

Kompozisyonda geniş açılı bir doğa manzarası, ortada bir nehir akıyor, gökyüzünde boydan boya bir gökkuşağı, nehir kıyısında taştan bir sunak üzerinde hayvan eti yakılıyor. Sunak etrafında antik dönem giysili figürler yer alıyor. Masanın önünde kırmızı giysili beyaz sakallı figür ayakta dua ediyor, arkasında dört kadın diz çökmüş dua ediyor, Yerde çömelmiş bir erkek koyun kesmek üzere, iki erkek keçi ve İnek getiriyor, diğer hayvanlar doğaya yayılmış halde tasvir edilmiş.

İkonografik Anlam

Nuh'un kurban sunusu sahnesi, Tevrat'a uygun olarak, Nuh ve ailesi sunak masası etrafında kurban ritüeline katılmışlar, Nuh ve kadınlar dua ediyor, erkekler diğer kurbanlık hayvanları hazırlıyor. Tanrıya şükran sunusu olarak yakılan hayvanlardan çıkan dumanlar ve bu sahnede beliren gökkuşağı "kurban sahnesi"nin asıl sembolleridir. Sanatçı, bütün unsurlara yer vermiş, ikonografiye bağlı ancak figürler kostümleri ile sahneye mitolojik bir ortam yansıtıyorlar. 19. Yüz yılbaşı rokoko ve neo-klasik akımın etkilerini gösteren bir tablo.

Resim No: 70[140]

Katalog No	**:** 70
Eser Adı	**:** Nuhun Kurban Sunusu
Eserin Yeri	**:**
Eserin Tarihi	**:** 1847
Sanatçı	**:** Daniel Maclise (1806-1870)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 70

[140] http**:** //en.wikipedia.org/wiki/File**:** NoahsSacrifice.JPG

Olgusal Anlam

Kompozisyon da doğa manzarası içinde yemek yemek için toplanmış insanlar diz çökmüş olarak hayretle gök kuşağına bakıyorlar. Sahnenin ortasındaki yaşlı figür ayakta duruyor gökyüzüne bakıyor, taş sunak masası üzerinde kurbanlık bir hayvan yakılmış siyah dumanlar yükseliyor önde yemek tepsisi ve diğer kurban hayvanları yer alıyor. Arka planda yamacın tepesinde bir gemi ve gemiden çıkmaya devam eden çeşitli hayvan figürleri görülüyor. Tüm sahnenin üstünü gök kuşağı çevreliyor. Bu eserde sahne tiyatro dekoru gibi betimlenmiştir.

İkonografik Anlam

Nuh'un kurban sunusu sahnesi, Nuh ailesi ile birlikte oğullardan biri eserde yer almaz, aile sunak taşı etrafında yaktıkları kurban büyük beligin bir koyun yanarken betimlenmiş. Figürler dua pozisyonundalar, gökyüzünde Tanrının gönderdiği işarete gökkuşağına bakıyorlar. İkonografiye uygun olarak gemiden henüz çıkıldığı ve hayvanların çıkmaya devam etmekte olduğu tasvir edilmiştir.

Resim No: 71[141]

Katalog No	**:** 71
Eser Adı	**:** Nuhun Kurban Sunusu **(**Bibel in Bildern)
Eserin Yeri	**:** McLeod/Gallery, Toronto, ABD
Eserin Tarihi	**:** 1860
Sanatçı	**:** Julius Schnorr von Carolsfeld.
Kullanılan Teknik	**:** Gravür
Resim No	**:** 71

[141] Die Bibel in **Bildern** - Wikimedia Commons

Olgusal Anlam

Açık alanda ortada sunak taşı, üzerinde yanmakta olan kurbanlık hayvan abartılı şekilde ön planda, bir tarafta kadınlar, bir tarafta erkekler ellerini kaldırmış tanrıya dua ediyorlar. Bir erkek figür bir koç kesmek üzere. Gök yüzünde bulutlarda oturan yaşlı erkek görünümünde betimlenmiş Tanrı figürü, iki yanında iki bebek tasviri olduğu halde, ellerini insanlara uzatmış, Tanrının bir eli gökyüzünü, diğer eli yeryüzünü gösteriyor. Bütün figürlerin üzerinde gök kuşağı yer alıyor. Figürler antik dönem giysileri içindeler.

İkonografik Anlam

Nuh'un tufandan kurtulduğu için Tanrıya şükran olarak kurban sunması tasvir edilmiş. Sanatçı kutsal kitap resminde ikonografik unsurların hepsine yer vermiş ancak bireysel yorumu ile mitolojik figürler ekleyerek, Tanrı figürünün iki yanına eros figürü koymuş, Tanrıyı antik dönem geleneğinin devamı, temayı dinsel ve mitsel olarak betimlemiştir.

H) Nuh'un Sarhoşluğu ve oğlu Ham'ı Lanetleyişi

(Tevrat, Nuh'un Oğulları 9.Bap)

18- Gemiden çıkan Nuh'un oğulları Sam, Ham ve Yafet idi. Ham Kenan'ın babasıydı.

19- Nuh'un üç oğlu bunlardı. Yeryüzüne yayılan bütün insanlar onlardan üredi.

20- Nuh çiftçiydi, ilk bağı o dikti.

21- Şarap içip sarhoş oldu, çadırının içine çırılçıplak uzandı.

22- Kenan'ın babası olan Ham, babasının çıplak olduğunu görünce dışarı çıkıp iki kardeşine anlattı.

23- Sam'la Yafet bir giysi alıp omuzlarına attılar, geri geri yürüyerek çıplak babalarını örttüler. Babalarını çıplak görmemek için yüzlerini öbür yana çevirdiler.

24- Nuh ayılınca küçük oğlunun ne yaptığını anlayarak 25-şöyle dedi**:** " Kenan'a lanet olsun, köleler kölesi olsun kardeşlerine.

26- övgüler olsun Sam'ın Tanrısı Rab'be, Kenan Sam'a kul olsun.

27-Tanrı Yafet'e bolluk versin Sam'ın çadırlarında yaşasın. Kenan Yafet'e kul olsun."

28-Nuh tufandan sonra üç yüz elli yıl daha yaşadı. 29-Toplam dokuz yüz elli yıl yaşadıktan sonra öldü.

Resim No: 72[142]

Katalog No	**:** 72
Eser Adı	**:** Nuh'un Sarhoşluğu
Eserin Yeri	**:** Saint Marco Klisesi
Eserin Tarihi	**:** 1230 – 1275
Sanatçı	**: -**
Kullanılan Teknik	**:** Mozaik
Resim No	**:** 72

[142] http**:** //www.superstock.com/stock-photos-images/1899-32184

Olgusal Anlam

Mozaik kompozisyonda, çardakta çıplak olarak şezlonga uzanmış uyuyan yaşlı erkek figür ve çardağın perdesini açıp içeri girmekte olan genç erkek figür görülüyor. Çardağın yanında üzümlü asma ağacı motifi yer alıyor. Mozaik altın yaldız zemin üzerine gelişmiş bir teknikle yapılmış ileri bir düzeyde Venedik ekolü örneğidir, üslup olarak Yunan-Roma, Bizans ve Ortadoğu etkileri taşımaktadır.

İkonografik Anlam

Nuh'un sarhoşluğu sahnesinde, üzüm bağındaki çardakta şarap içip sarhoş olan çırılçıplak sızmış halde yatan Nuh ve yanına giren oğlu gösterilmiştir. İkonografiye göre Nuh'u bu halde gören ve istismar eden oğlu ve onun soyu, Nuh tarafından lanetlenmiştir. Üzüm bağını sembolize eden asma dalları tevrat'ta olayın geçtiği sahneyi simgeler, sanatçı bireyselliği sahneyi antik yunan roma mimari dekoru içinde tasvir etmiştir.

Resim No: 73[143]

Katalog No	**:** 73
Eser Adı	**:** Nuh'un Sarhoşluğu
Eserin Yeri	**:** Bourges Saint Ettienne Katedrali, Fransa
Eserin Tarihi	**:** 14.yy
Sanatçı	**:** -
Kullanılan Teknik	**:** Vitray
Resim No	**:** 73

143 http**:** //www.arthermitage.org/Window-N-II-The-Book-of-Genesis/Stained-Glass-Panel-Shem-and-Japhet-Covering-the-Nakedness-of-Their-Father.html

Olgusal Anlam

Vitray olarak yapılan kompozisyonda bir ağacın altında kırmızı bir kumaş üzerinde oturan yaşlı erkek figürü, belden altı çıplak halde utanç içinde başını çevirmiş olarak tasvir edilmiştir, yaşlı figürün yanında ayakta duran iki genç bu durum hakkında şaşkın bir şekilde konuşurken gösterilmiştir.

İkonografik Anlam

Nuh'un sarhoşluğu sahnesinde Nuh figürü, belden aşağısı çıplak olarak tasvir edilmiştir. İkonografiye göre Nuh'un bu halini haber alıp ona yardıma gelen iki oğlu tasvir edilmiştir, ancak babalarını bir örtü ile örterken değil, gördükleri duruma şaşkınlık içinde bakarken betimlenmiştir, kötü niyetli oğul Ham gösterilmemiştir. Sanatçı bireysel tavrıyla Nuh figürünün açık haldeki cinsel organını seyirciye göstererek, asıl anlam ve içeriği olan, sarhoşluk anında cinsel istismara maruz kalan kutsal insana bunu yaptığı için “lanetlenen insanoğlu” ve onun soyu ya da kavminin lanetlenişi, Hıristiyan sanatında, ikonografik tasvirler yoluyla dini yapılarda açıklıkla işlenmiştir

Resim No: 74[144]

Katalog No	**:** 74
Eser Adı	**:** Nuh'un Sarhoşluğu
Eserin Yeri	**:** Museo dell'Opera del Duomo, Floransa, İtalya
Eserin Tarihi	**:** 1336 – 1343
Sanatçı	**:** Andrea Pisano
Kullanılan Teknik	**:** Kabartma mermer levha
Resim No	**:** 74

144 http**:** //www.wga.hu/frames-e.html?/html/p/pisano1/andrea/1noah.html

Olgusal Anlam

Mermer kabartma olarak işlenen kompozisyonda, üzüm bağındaki çardağın altında, şarap fıçısının yanında yere yatmış rehavet içinde kendinden geçmiş yaşlı erkek figür görülüyor. Yaşlı adam elinde boş şarap çanağı tutuyor, uzun giysisinin etekleri açılmış cinsel organı görünür halde betimlenmiştir. Sanatçının bu çalışması antik dönem Yunan- Roma sanatındaki “Sarhoş Dionysos” tasvirini anımsatır şekilde düzenlenmiştir.

İkonografik Anlam

Nuh’un sarhoşluğu tasvir edilmiş. İkonografiye göre üzüm bağında şarap içip sarhoş olan Nuh figürü yalnız olarak gösterilmiştir. Asma ağacından çardak altında yerde yatan Nuh sızmış ve belden aşağısı çıplak durumdadır, Nuh’un yanındaki şarap fıçısı ve elindeki tas şarap içtiğini betimleyen unsurlar olarak ikonografiye uygun bir tasvirdir.

Resim No: 75[145]

Katalog No	**:** 75
Eser Adı	**:** Nuh'un sarhoşluğu
Eserin Yeri	**:** Cennet Kapısı, Floransa vaftizhanesi kapısı, İtalya.
Eserin Tarihi	**:** 1420
Sanatçı	**:** Lorenzo Giberti
Kullanılan Teknik	**:** Metal (Bronz) kabartma
Resim No	**:** 75

[145]http://www.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.art-prints demand.com/kunst/lorenzo_ghiberti_7865/story_noah_exodus_ark_drunken_hi.jpg&imgrefurl=http: //www.art-prints-on-demand.com/a/ghiberti-lorenzo-1/the-story-of-noah-the-exo.html&h=444&w=450&sz=43&tbnid=2NkWV9Muw47fLM: &tbnh=96&tbnw=97&prev=/search%3Fq%3DLorenzo%2BGiberti%2Bnoahs%26tbm%3Disch%26tbo%3Du&zoom=1&q=Lorenzo+Giberti+noahs&usg=__um85jQ9_hVii_9UEL1GwCj35G7E=&docid=UIz6IkrbaR6IaM&hl=tr&sa=X&ei=Tb0oUfeQBMXZtAbz0IHIDw&sqi=2&ved=0CDMQ9QEwAg&dur=2204

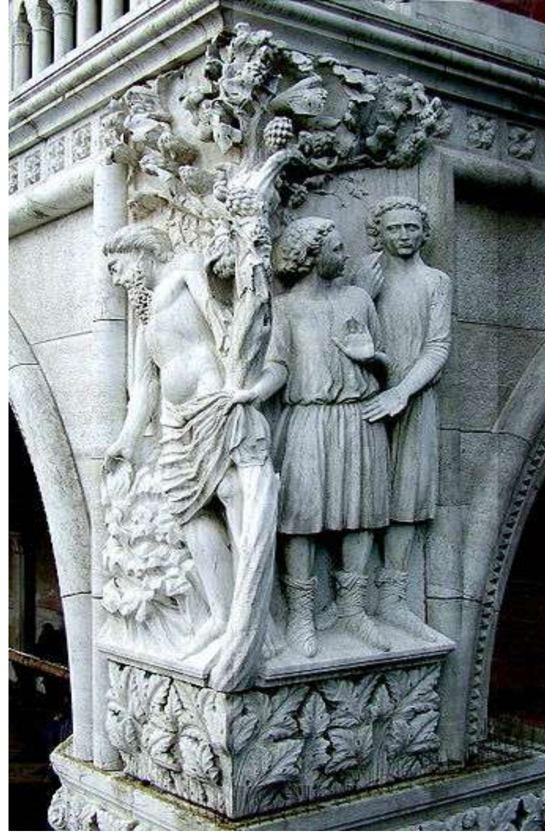
Olgusal Anlam

Metal pano üzerinde kabartma olarak yapılan kompozisyonda, farklı sahneler bir arada işlenmiştir. Sol alt köşede, asma dallarının sardığı bir çardak altında, şarap fıçısı önünde yerde yatan bir figür ve ayakta duran üç kişi görülüyor. İkisi elinde bir örtü tutuyor üçüncü figür onları izliyor, yerdeki figür kendinden geçmiş belden aşağısı çıplak olarak betimlenmiş.

İkonografik Anlam

Tevrat'ta yer alan Nuh'un sarhoşluğu teması, İkonografiye göre, şarap içip sarhoş olan Nuh'u çadırında çıplak olarak sızmış anında istismar eden oğlu Ham, olayı kardeşlerine anlatıyor. Ayakta duran üç figür oğullar, sızmış, çıplak halde yerde yatan Nuh figürü ve üstünü örtmeye hazırlanan iki oğlu Yafet ve Sam ellerinde örtüyle gösterilmiştir.

Batılı araştırmacılar, Giberti'nin bu eseri ile ilgili olarak "İnsanlık Tanrı'nın verdiği ikinci şansta ne yaptı" onu göstermek istiyor diye yorum yapmışlardır.

Resim No: 76[146]

Katalog No	**:** 76
Eser Adı	**:** Nuh'un Sarhoşluğu
Eserin Yeri	**:** Plazza Ducale (Dükler Sarayı) Venedik
Eserin Tarihi	**:** 15.yy
Sanatçı	**:**
Kullanılan Teknik	**:** Heykel kabartma
Resim No	**:** 76

[146] http**:** //es.wikipedia.org/wiki/Archivo**:** Drunken_Noah_(Palazzo_Ducale,_Venice).jpg

Olgusal Anlam

Yüksek kabartma olarak yapılan heykel grubu kompozisyonunda, asma dalına yaslanmış ayakta zor duran yaşlı erkek figür ile ağacın arkasında görünmemeye çalışan iki genç erkek figürü yer almaktadır. Tasvirde yaşlı erkek çıplaktır ve elinde boş bir kase tutmaktadır. Genç erkek, yaşlı figürün beline sarılmış bir örtüyü tutarak onun çıplaklığını örtmektedir.

İkonografik Anlam

Tevrat öyküsüne bağlı kalınarak Nuh'un sarhoşluğu konusu işlenmiş, seyirciden bakışlarını kaçıran çaresizlik içindeki Nuh figürü ve arkasında kendilerini göstermemeye çalışarak, Nuh'un belden altını örten örtüyü arkadan tutan oğullar Yafet ve Sam yüksek kabartma heykel tasvirinde saray yapısının dış cephesinde yer almaktadır. Nuh asma ağacına yaslanmış, kendisine yardım eden iki oğlu tarafından örtülürken betimlenmiş, konunun geçtiği bağ ortamı asma ağacı ile simgelenmiş, Nuh figürünün elindeki tas ile şarap içip sarhoş olduğu anlatılmaktadır. Nuh'un sarhoşluktan ayılıp “kendisine ne yaptığını anlayınca” lanetlediği oğluna eserde yer verilmemiştir.

Resim No: 77[147]

Katalog No	**:** 77
Eser Adı	**:** Bağ Bozumu Ve Nuh'un Sarhoşluğu
Eserin Yeri	**:** Pisa Composanto, İtalya
Eserin Tarihi	**:** 1469 – 1484
Sanatçı	**:** Benezo Gazzoli
Kullanılan Teknik	**:** Fresko
Resim No	**:** 77

[147] http://www.google.com.tr/imgres?imgurl=http: //upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d9/Benozzo_Gozzoli_-_The_Vintage_and_Drunkenness_of_Noah_-_WGA10335.jpg&imgrefurl=http: //es.wikipedia.org/wiki/Archivo: Benozzo_Gozzoli_-_The_Vintage_and_Drunkenness_of_Noah_-_WGA10335.jpg&h=700&w=1453&sz=181&tbnid=6OHEKm9SqoLoGM: &tbnh=59&tbnw=122&prev=/search%3Fq%3Dbenozzo%2Bgozzoli%2Bcamposanto%2Bpisa%26tbm%3Disch%26tbo%3Du&zoom=1&q=benozzo+gozzoli+camposanto+pisa&usg=__hkAdPaZwelCYyHOJshSCymfCIa8=&docid=dnaRE5rHsunOSM&hl=tr&sa=X&ei=6NMoUeOYFof2sgansoGIDQ&ved=0CCoQ9QEwAA&dur=430

Olgusal Anlam

Kalabalık bir sahne ve birbirini izleyen konuların yer aldığı fresk kompozisyonda sol bölümde bir bağ bozumu sahnesi, sağ bölümün alt köşesinde yerde yatan çıplak figürün üzerinin örtü ile örtülüşü sahnesi görülmektedir.

İkonografik Anlam

Tevrat'tan sahneler birbirini takip ederek farklı bir düzenleme ile yansıtılıyor, çok figürlü ve kalabalık kompozisyonda birkaç konu iç içe geçmiş "bağ bozumu ve sarhoşluk" olarak adlandırılmış olan sahnede, kompozisyonun sağ alt köşesinde yerde çıplak olarak yatan sarhoş olup sızmış Nuh figürü görülüyor, Nuh'un çıplaklığını örtmek üzere olan oğulları ellerinde kırmızı örtü ile tasvir edilmiştir.

Resim No: 78[148]

Katalog No **:** 78

Eser Adı **:** Nuh'un Sarhoşluğu, (Nuremberg Kronik'inde kitap resmi[149])

Eserin Yeri **:** Amerikan Tarihi Milli Müzesinde.

Eserin Tarihi **:** 1493

Sanatçı **:**

Kullanılan Teknik **:** gravür

Resim No **:** 78

---

148 http: //commons.wikimedia.org/wiki/Category: Nuremberg_Chronicle_illustrations_f_011-020

149 Hartman Schedel tarafından Latince yazılmış

Olgusal Anlam

Uyur pozisyonda yerde yatan yaşlı adam belden aşağısı çıplak olarak gösterilmiş. İki kişi yatan figüre yardım ediyor kırmızı pelerini ile açıkta kalan belden aşağısını örtüyorlar, üçüncü bir erkek figür elleriyle yüzünü kapatmış, utanma hali görülüyor. Sahne açık bir alanda üzüm bağında geçiyor. 15.yy. da en erken basılan dokümanter kitaptır, giysiler resmin yapıldığı dönemin Avrupa giysilerini yansıtmaktadır.

İkonografik Anlam

Nuh'un kendi üzüm bağında şarap içip sarhoş olması, oğlu Ham'ın onu sızmış ve çıplak halde istismar etmesi, bunu kardeşlerine bildirmesi, oğulları Sam ve Yafet'in yardımı ile Nuh'un üzerinin örtülmesi tasvir edilmiştir.

Figürlerin üzerine isimleri yazılmıştır, ancak Yafet ve Ham'ın ismi yanlışlıkla yer değiştirmiş olarak yazıldığı bazı kaynaklarda geçer, oysa, isimlerin doğru yazıldığını varsayarsak, Yafet çıplaklığı görmemek için elleriyle gözlerini kapatmış olarak yorumlanmış olabilir. Ham ismi ile belirtilen figür Nuh'a yakın durmakla birlikte yardım etmiyor fakat kızgın bakışlarını yüzünü kapatan figüre yöneltmiş olmasından bu figürün yafet olması gerektir. Sanatçı bu temanın genellikle kompozisyonda ayrı konumlandırılan suçlu oğul ile diğer oğlun tasvirini ters isimlendirmiştir.

Resim No: 79[150]

Katalog No	**:** 79
Eser Adı	**:** Sarhoş Nuh
Eserin Yeri	**:** Güzel Sanatlar Müzesi, Besançon, Fransa
Eserin Tarihi	**:** 1500-1515
Sanatçı	**:** Giovanni Bellini
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 79

[150]http**:** //likethedew.com/2010/01/03/the-sin-of-ham/1500-1515_giovanni_bellini_drunken_noah/

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, asma dalları ile çevrili bir çardak altında ortada yere uzanmış çıplak olarak kendinden geçmiş yatan yaşlı erkek ve başucunda çömelmiş üç genç adamdan görülüyor, ikisi kırmızı bir örtü ile çıplak figürü örtüyorlar, şaşkın ve üzgün ifadeliler, üçüncü figür, ortadaki gülerek onları izliyor. Yerde bir salkım üzüm ve boş bir kâse görülüyor. Sanatçının açıklıkla, realist tarzda resmetme eğilimi bir “insanlık hali’’ni yansıtmaktadır.

İkonografik Anlam

Üzüm bağında şarap içip sarhoş olan Nuh’un tasviri boş kâse şarap içilmiş olduğunu, çıplak olarak yerde kendinden habersiz sızmış hali ile başına gelen durum betimleniyor. Nuh’u sarhoş halinde istismar eden oğlu Ham, tasvirde ortada gülerek izlerken, diğer oğulları Sam ve Yafet babalarını çıplak görmemeye çalışarak yüzlerini çevirmiş olarak onu bir örtü ile örterken, sanatçı tarafından ikonografiye uygun olarak Tevrat sahnesi tasvir edilmiş.

Resim No: 80[151]

Katalog No	**:** 80
Eser Adı	**:** Nuh’un Sarhoşluğu
Eserin Yeri	**:** Sixtinia Şapeli Floransa, İtalya
Eserin Tarihi	**:** 1508/1512
Sanatçı	**:** Michelangelo Buonarroti (1475-1564)
Kullanılan Teknik	**:** Fresko
Resim No	**:** 80

[151] http**:** //kwing.christiansonnet.org/courses/bible-gen/paintings/Gen_09-20_Michelangelo.jpg

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, ahşap bir damın altında, büyük bir fıçının önünde, kendinden geçmiş halde yerde oturan yaşlı erkek ve ayakta duran üç genç erkek figürü çıplak olarak gösterilmiştir. Yaşlı adamın yanında bir testi ve boş bir çanak görülüyor. Genç figürlerden arkası dönük yüzü gösterilmemiş olan elinde bir kırmızı örtü tutuyor, diğer iki erkek birlikte başka bir örtüyü yaşlı adamın üzerine doğru atıyorlar, resmin solunda dışarıda çalışan çiftçi figürü görülüyor. Sanatındaki ustalığı, bireysel tavır ve yorumları ile çığır açan sanatçı döneminde yeni bir çağın sanatının evrensel öncülerindendir.

İkonografik Anlam

Nuh'un sarhoşluğu temasının işlendiği bu sahnede, sarhoş halde sızmış ve çıplak olarak gösterilen Nuh yanında, şarap fıçısı, şarap testisi ve boş şarap çanağı belirleyici simgeleridir. Nuh'un sarhoş ve çıplak halini istismar eden hain oğul seyirciye arkası dönük olarak tasvir edilmiş, "Lanetlenişi" yüzü gösterilmeyerek değersizleştirilmiştir. Nuh'un üstünü örten diğer iki oğludur. Sanatçı sahnenin geçtiği mekândan çok, insan figürünü fiziki özellikleri ile öne çıkarmıştır. Soldaki çiftçi, bir önceki sahnede bağcılık yapan Nuh'u betimler. Sanatçı Kutsal Kitaba aykırı bir yorumla, Nuh ile üç oğlunu çıplak olarak göstermiş, konuyu simgesel biçimde anlatmıştır.

Resim No: 81[152]

Katalog No	**:** 81
Eser Adı	**:** Nuh'un Sarhoşluğu
Eserin Yeri	**:** Lombardy, Brera Art Gallery. Milano İtalya
Eserin Tarihi	**:** 1521
Sanatçı	**:** Bernardino luini
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 81

152 http: //www.superstock.com/search/Drunken%20Noah

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, açık alanda bir ağac altında, çıplak ve kendinden geçmiş halde yaşlı bir adam yerde oturur şekilde gösterilmiştir. onu örtmeye ve yerden kaldırmaya çalışan iki genç adam ve bu duruma gülerek yaklaşan üçüncü genç adam tasvir edilmiştir. Arka planda peyzaj manzarasında kent yapılarından örnekler görülmektedir. Yerde yatan çıplak adamın yanında şarap fıçısı ile boş kâse yer almaktadır.

İkonografik Anlam

Nuh'un sarhoşluğu sahnesi, yerde çırılçıplak yatan Nuh kendisine yardım ederek kırmızı bir örtüyle örtmeye çalışan iki oğlu Sam ve Yafet ile Nuh'un kendisini küçük düşüren oğlu Ham alaysı bir gülüşle izlerken tasvir edilmiştir. Sanatçı mekân düzenlemesini özgür seçimiyle yapmıştır. İkonografide tanımlanan çevre yansıtılmamıştır. Açık alanda bir ağaç altında çıplak yatan Nuh figürünün yanında bir fıçı ve bir kâse ile şarap içmiş olduğu vurgulanmıştır.

Resim No: 82[153]

Katalog No	**:** 82
Eser Adı	**:** Nuh'un Sarhoşluğu
Eserin Yeri	**:** Parma,
Eserin Tarihi	**:** 17. yy
Sanatçı	**:** Giovanni Andrea Ferrari (1598 – 1669)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 82

153 http**:** //www.photographersdirect.com/stockimages/g/giovanni_andrea.asp

Olgusal Anlam

Kompozisyonun ön planında kırmızı bir örtü üzerinde yerde yatan yaşlı erkek figürü, abartılı şekilde bacakları açık ve belden alt kısmı çıplak, hemen önünde ayakta giyinmekte olan genç erkek ve ona bakan diğer iki erkek figür daha sahnede yer alıyor. Figürler 17.yy İtalyasında dönemin güncel giysileri içinde tasvir edilmiştir. İfadeler, olaya tanık olan figürlerin şaşkınlık tepkisi, ayaktaki figürün giyinmeye çalışma telaşı, yerde sızmış yatan figürün alt kısmının çıplaklığı, aşırılıklar ve abartılı pozisyonlar barok sanatın özelliklerini göstermektedir.

İkonografik Anlam

Nuh'un sarhoşluğu sahnesinde, Nuh sarhoşken oğullarından birisinin istismarına uğramış olduğunu anlatan Tevrat konusu tasvir edilmiştir. Nuh'un kendinden habersiz belden altı açık hali ve lanetlenen oğlunun yarı çıplak giyinirken gösterilmesi olguya vurgu yapan tasvirdir. Oğlunu lanetlemesine neden olan cinsel istismar eylemi, sanatçı bireyselliğince cüretkâr bir yaklaşımla işlenmiştir. Diğer ikonografik sembollere yer vermeden olguyu öne çıkarmıştır.

Resim No: 83[154]

Katalog No	**:** 83
Eser Adı	**:** Nuh'un Sarhoşluğu
Eserin Yeri	**:** Viyana Sanat Tarihi Müzesi.
Eserin Tarihi	**:** 17.yy.
Sanatçı	**:** Andrea Sacchi (1599-1661)
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 83

[154] http**:** //www.wikigallery.org/wiki/painting_387894/(after)-Andrea-Sacchi/The-Drunkenness-Of-Noah

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, çıplak olarak sere serpe yerde yatan yaşlı erkek figür, ve onu seyirciye gösterir şekilde eliyle işaret eden genç erkek figür ön planda görülüyor. Arka planda seyirciye arkaları dönük olarak yan yana duran iki figür bu sahneye dahil edilmemiş şekilde tasvir edilmiş, omuzlarında bir örtüyü birlikte tutuyorlar, sahne açık alanda bir üzüm bağında geçiyor. İtalyan yüksek barok, klasik ressamı olan sanatçı klasik dönemin bütün etkilerini eserinde yansıtmıştır.

İkonografik Anlam

"Nuh'un sarhoşluğu" nu anlatan tasvirde ön planda sarhoş olup sızan Nuh'u küçük düşüren oğlu Ham, babasının halini seyirciye teşhir eder pozisyonda gösterilmiştir. İkonografiye göre bu durumu kardeşlerine haber veren odur, kardeşleri de babalarının çıplaklığını görmemek için "geri geri" onu örtmeye gelirler, ikonografiye uygun şekilde bu sahne tasvir edilmiş fakat çadırda değil dışarıda açık alanda olması, mekan düzeni açısı ikonografiye aykırıdır. Sanatçı bireyselliği olguyu cesur bir açıklıkla, kuvvetli ışık altında yansıtmıştır, bu tabloda utanç veren gerçeği görmemeye çalışan iki oğlun sahneye girişini arka plana atarak onların yüzünü göstermemiş, ikonografik geleneksel algıyı tersine çevirerek olayı içerden dışarıya doğru gösteren bir kompozisyon düzenlemiştir, onların babalarını örtmelerine değil olayın esasına dikkat çekmiştir

Resim No: 84[155]

Katalog No	**:** 84
Eser Adı	**:** Nuh'un Sarhoşluğu, Kenanı laneti
Eserin Yeri	**: -**
Eserin Tarihi	**:** 19.yy
Sanatçı	**:** Julius Schnorr von Carolsfeld (1794-1872)
Kullanılan Teknik	**:** Gravür
Resim No	**:** 84

[155] Die Bibel in **Bildern** - Wikimedia Commons

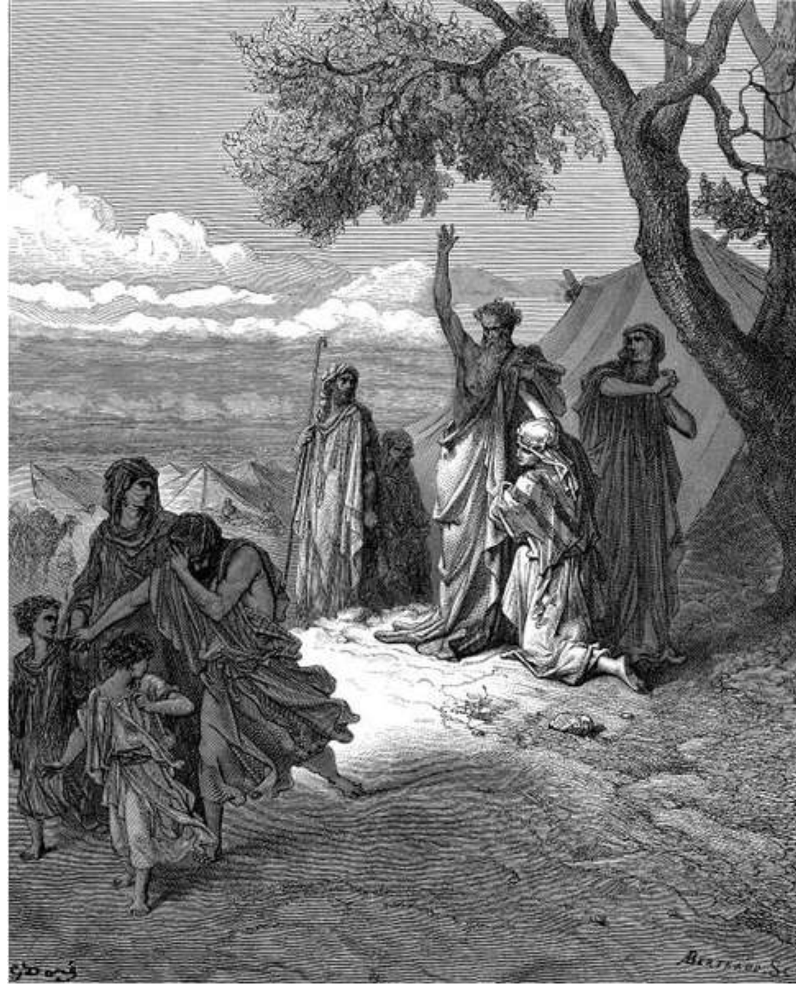
Olgusal Anlam

Kompozisyonda perişan ve öfkeli halde yerde oturan yaşlı adam, bir genç erkeği el işareti ile kovuyor, öfkesi, hiddeti, gergin kol bacak kaslarında şişkin damarları görülüyor. Kovulan figür suçlu bir biçimde uzaklaşıyor, iki genç erkek yaşlı öfkeli figüre yardım ediyor yerden kaldırmaya çalışıyorlar, arka planda olayı seyreden figürler görülüyor.

İkonografik Anlam

Nuh'un oğlu Ham'ı lanetleyişi sahnesi tasvir edilmiş. Kompozisyonda, Yaşlı figür Nuh yerde uzun giysileri içinde oturur pozisyonda oğlu Ham'a beddua ederken betimlenmiş, lanetlenen oğul Ham uzaklaşıyor, Nuh'un arka yanındaki ona yardım eden oğulları Sam ve Yafet ellerinde Nuh'u örttükleri örtü ile tasvir edilmişler. İkonografiye uygun figürler ve çevre betimlemesi üzüm bağı, şarap testileri, boş kâse gibi ana unsurlar şarap sarhoşluğunu vurgulayan unsurlar.

Sanatçı bu sahnede ikonografiden farklı olarak kendi bireyselliğince arka planda olayı gözleyen tanıklar göstermiş, bunlar Nuh'un aile fertlerinden kişiler olmak durumunda.

Resim No: 85[156]

Katalog No	**:** 85
Eser Adı	**:** Nuh’un Kenanı Lanetleyişi
Eserin Yeri	**: -**
Eserin Tarihi	**:** 1865
Sanatçı	**:** Gustaw Dore
Kullanılan Teknik	**:** Kutsal Kitap resmi
Resim No	**:** 85

156 http**:** //en.wikipedia.org/wiki/Noach_(parsha)

Olgusal Anlam

Kompozisyonda, kırsal bir arazide çadır önünde bir grup figür yer alıyor. Ortada yunan tanrıları gibi tasvir edilmiş figür, sağ elini havaya kaldırmış öfkeli bir halde iki çocuklu bir aileyi kovmakta ve aile kaçmaktadır. Esas figürün yanında yer alan diğer figürler ona bağlılık, itaat ve saygı pozisyonunda gösterilmiştir.

Sanatçı bireysel yorumla Nuh'u mitolojik tanrılar gibi göstermiştir. Figürlerin giysileri antik dönem yunan roma giysileri ve Arap yarımadası geleneksel giysileri şeklinde tasvir edilmiştir.

İkonografik Anlam

Nuh'un oğlu Ham ve onun soyu Kenanlıları lanetleyişini gösteren Tevrat sahnesinin, kutsal kitapta yer alan tasviridir. Babasını sarhoş halinde iken istismar eden Ham ve onun neslinin Nuh tarafından lanetlenişi görülüyor. Kovulan Ham ve ailesini tasvir eden figürlerle Kenanlılar soyu sembolik olarak temsil ediliyor.

Resim No: 86[157]

Katalog No	**:** 86
Eser Adı	**:** Nuh'un Kenan'ı Lanetleyişi
Eserin Yeri	**:** Ulan Ude, Buryat Cumhuriyeti Devlet Müzesinde
Eserin Tarihi	**:** 19. Yüzyıl
Sanatçı	**:** Ivan Stefanovitch Ksenofontov
Kullanılan Teknik	**:** Yağlıboya
Resim No	**:** 86

157 http: //en.wikipedia.org/wiki/File: Ksenophontov_noah.jpg

Olgusal Anlam

Kompozisyonda arazide bir çadır önünde yaşlı uzun sakallı bir erkek oturuyor, kızgın bir yüz ifadesiyle iki eli ile genç bir çifti kovuyor, kovulan kadın ve erkek uzaklaşıyor, diğer çift yaşlı adamın dizine kapanmışlar iki yanında diz çökmüşler ve ona bağlılıklarını gösteriyorlar. Çadırın yanında asma dalı görülüyor. Çadırın içinde arka planda genç bir erkek oturuyor. Figürler antik dönem giysileri içinde betimlenmişler.

İkonografik Anlam

Nuh’un en küçük oğlu Ham’ı lanetlediği sahne Tevrat’a göre, Nuh ayılıp oğlunun kendisine ne yaptığını anlayınca, bu oğlunu ve ondan üreyen Kenan soyunu lanetlemiştir, kovulan oğul ve karısı uzaklaşırken, yanında kalanlar ikonografiye göre Nuh’un kendileri için tanrıya dua ettiği oğulları Sam ve Yafet, babalarına saygı ile itaat eder pozisyonda betimlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III- KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME

Hristiyan dini ikonografisine yönelik araştırmalar göstermiştir ki, Kutsal Kitapta yazılanların anlatılması, sanattan büyük destek alarak mümkün olmuştur. Tarihte yazılı kayıtların eksik ya da yetersiz kaldığı dönemlerin bilgilerini sanat eserleri tamamlamamıza yardım eder. Okuryazarlığın yaygın olmadığı yüzyıllarda ibadet mekânlarında semboller ve tasvirlerle anlatılan dini konular, insan topluluklarına kitaplardan önce ve daha etkili şekilde ulaşmıştır. Hristiyan ibadet mekânı olan kiliseleri, erken dönem örnekleri 11.yy.dan itibaren izlenebilen kutsal kitap konulu fresk ve mozaik resimleri koruyarak günümüze getirmiştir. Kataloğumuzda İncelenen eserler Hristiyan dini yapılarının duvarlarını süsleyen freskler, mozaikler, vitraylar, kabartma heykeller dini yapılarda müzecilik anlayışı ile koruma altındadır. Yağlıboya tablo ve kutsal kitap resimleri ve diğer malzeme üzerine yapılan taşınabilen eserler dünya müzelerinde ya da özel koleksiyonlarda korunmaktadır.

Kutsal Kitaplar halka yayılmadan önce kiliselerde ikona, fresk ve mozaiklerde anlatılan dini konular 15.yy dan itibaren daha dayanıklı malzeme olan yağlıboya tablolarda tasvir edilmiştir. Kitap basımının gelişmesi ve yayılması ile Kutsal Kitapta yazılar tasvirlerle desteklenerek sürdürülmüştür.

Tezimize konu olan Hristiyan dininin Eski Ahit öyküsü “Nuh Tufanı” temasının yıllar içinde tekrarlanan tasvirlerinde, İkonografik semboller, sembollere atfedilen önem, bu önemin zamanla azalışı, değişen kompozisyon düzenlemeleri, tespit edebildiğimiz bir grup eser üzerinde irdelenerek ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Hristiyan İkonografisinde Kutsal Kitapta anlatılan öykülerin kökleri çok daha eskilere çok tanrılı inançlara inmektedir. Ele alınan Tufan teması bu açıdan önemlidir. İkonografik tasvirlerinin çözümlenmesi sırasında kaynakta

yazılı olanlar ile arkeoloji biliminin verileri, kazı buluntuları, eski çivi yazılarının çözülmesi sayesinde kil tabletlerdeki yazılı öykülerin birbirleriyle bağlantısı sağlanmıştır.

Tufan, ilk önce Sümer kültüründe karşımıza çıkan bir efsanedir. Sümerli tufan kahramanı Ziusudra'nın Akadca çevirisinde ismi Utnapiştim olmuş Atrahasis olmuş ama hikaye ana hatlarıyla aynı kalmıştır.

"Sümer mitosunda herhangi bir ritüelin parçası olduğuna dair kanıt yoktur elimizde, onlar etiyoloji nedenbilimsellikle açıklanmaktadır. Babilonya mitoslarında ritüller devreye girer nedenbilimsellik (etiyolojik etmen) ortadan kalkar"[158]. Bu önemli bir karşılaştırmadır, Tezimizde babil kültürünün taşıdığı rirüellerin kutsal kitapda devam edişine ve bunların hristiyan sanatında ele alınışına dikkat çekilmektedir.

Gemi Sümerde büyük bir gemi olarak geçerken kamış kulübesinden uyarılan Babilli utnapiştimin gemisinin ölçüleri küp şeklindedir. Kutsal kitap tevrattaki ölçülere göre gemi çok büyük bir dikdörtgen sandığı andırırken, Grekçe Bible'da " Neo'nun Kivotosu" tabir edilen Nuh'un gemisi karşılığı "Kivotos" küp şeklinde kutu demektir, eski dilde "kivotion" yeni dilde "kivatyo" küp şeklinde kutu anlamındadır.

Rahiplerin yazdığı kitaplarda ve Rabbinik yazılarda kelimeler ve tanımların çeşitli dillere çevirilerde farklı anlamlar üstlendiği gözlemlenir. Kiril alfabesinde Bulgarca incilde "Noi Kofçek" tabirinde Nuh'un gemisi "kofçek" ölü taşınan tabutun adı aynı zamanda çarın hazine sandığı anlamında kullanılır[159]. Bu yönden kutsal sandık, Yahudilerin kutsal sandığını kral Davut'un Kudüse getirmesi, Arap bedevilerinin küp şeklinde bir sandık içinde kutsal putlarını çadırla taşımaları şeklinde tarihin gerilerine giden bir gelenekler zinciri ile karşılaşılır. Roma erken hristiyan mezar odalarındaki fresklerde görülen Nuh'un gemisinin sembolik sandık şeklinde tasvirleri ve

---

[158] S.H.Hooke, **Ortadoğu Mitolojisi**, Ankara,1995, s.47

[159] Şişli,İvan Rilsky Bulgar Kilisesi Papazı Sayın Angel Velkov ile yapılan sözlü görüşmemizde alınan bilgidir.

Bizans lahitleri üzerinde mermer kabartma olarak yapılan sandık şeklinde Nuh'un gemisi tasvirlerinin anlamı bu kelimelerde gizlidir.

Nuh Tufanı ikonografisi ile ilgili seksen altı eserin fotoğrafları ilgili internet sitelerinden alınmıştır, eserler hikâye akışına göre ve tematik gruplar halinde ikonografik yönden değerlendirilmiştir. Hikâyenin ilk sahnesi Tanrının Nuh ile konuşması ve gemi yapımına başlamasını anlatır. Nuh Tevrat'ta Tanrının doğru bulduğu tek insandır.

A)Nuh'un Gemisinin Yapımı

Bu başlık altında sekiz adet eser incelenmiştir. Bu eserler; bir fresco(Kat.No**.** 5) Vatikan Papalık Sarayında, 2 adet Mozaik tasvir; Venedik St.Marko kilisesi(Kat.No,1) ve Sicilya'da Montreal Katedrali duvarında (Kat.No**.** 3). Bir adet vitray (Kat.No**.** 2) Chartres Katedrali penceresinde, 2 adet Kutsal Kitap Resmi (Kat.No. 4,8) Toronto Mc Leod Galeri'dedir. İki adet yağlıboya tablo (Kat No**.** 6) İtalya'da bir özel koleksiyonda ve diğeri (Kat No,7). Residenzgaleri, Salzburg'dadır

Eserlerin Adları "Nuh'un Gemisinin Yapımı" olarak belirtilmiştir.

Eserlerin Tarihleri dönem olarak bilinmektedir, en erken 13.yy.'a tarihlenen St.Marko Kilisesi mozaiklerinde gemi yapımı(Kat.No.1) ve Chartres Katedrali penceresin vitrayında (Kat.No**:** 2) gemi yapımı sahnesi yer alır. Kiliselerin yapım tarihlerinden sonra yüzyıllar içinde koruma amaçlı onarımlarda bu eserlerde orijinalliği bozulmadan gerekli yenilemeler yapılmıştır.14.yy da Sicilya, Montreal Katedrali mozaiklerinde (Kat.No**:** 3) 15.yy.da**,** Nüremberg Kroniki adlı el yazma kitabın resimlerinde "gemi yapımı"nı (Kat. No**:** 4) betimleyen tasvirler**,** 16.yy ilk yarıda Raphaello'nun Vatikan Papalık Sarayı Freskosu (Kat.No**:**5) ve 16.yy ikinci yarısında Bassano'nun tablosu (Kat No**:** 6)ve Memberger'in tablosu (Kat No,7).İtalyada yapılmıştır.19.yy.a ait kutsal kitapta "gemi yapımı" tasviri (Kat.No,8)Julius Schnorr von Carolsfeld tarafından yapılmıştır. Fresko, kutsal kitap resmi ve

yağlıboya tabloların sanatçıları bilinmektedir, Mozaik eserlerin ustalar grubu tarafından yapıldığı ifade edilir ancak isimleri bilinmemektedir.

İkonografi, Tevratta; Nuh ile igili olarak Tanrının yarattığı ilk insan Adem'den, Nuh'a kadar getirilen bir soyağacı listesi içinde bilgi verilir. Adem soyunun öyküsü ile başlayan hikayenin içinde (Yaratılış 5. Bap 1-32) Ademin oğullarından Kayin, Habil'i öldürünce Adem yüz otuz yaşındayken kendine benzer, kendi suretinden bir oğlu olduğu, ona Şit adını verdiği, Şit'in doğumundan sonra ademin sekiz yüz yıl daha yaşadığı, başka oğulları kızları olduğu, Ademin dokuz yüz otuz yıl yaşadıktan sonra öldüğü yazar. Ademin oğlu Şit'ten devam eden nesil, Tevrat'taki şecereye göre**:** Şit'ten sonra Enoş, Kenan, Mahalalel, Yeret, Hanok, Metuşelah, Lemek, Nuh, babadan oğula sıra ile anlatılmaktadır.

Nuh'un babası Lemek (bap**:** 5/28-) 182 yaşındayken oğlu olur, "Rabbin lanetlediği bu toprak yüzünden çektiğimiz eziyeti, harcadığımız emeği, bu çocuk hafifletip bizi rahatlatacak diyerek" çocuğuna Nuh adını verir, Nuh'un doğumundan sonra Lemek 595 yıl daha yaşar, başka oğulları kızları olur, Lemek 777 yıl yaşadıktan sonra ölür. Nuh 500 yıl yaşadıktan sonra oğulları Sam, Ham, Yafet doğmuşdur.

Yeryüzünde insanlar çoğalmaya başlamış, ilahi varlıklar insan kızlarının güzelliğini görünce beğendikleriyle evlenmişlerdir, tanrı ruhunun insanda sonsuza kadar kalmasını istememiş insana yüz yirmi yıl ömür vermiştir. İlahi varlıkların insan kızlarıyla evlenip çocuk sahibi olduğu günlerde yeryüzünde eski çağ kahramanları ünlü kişiler "nefiller" den söz eden tanrı yeryüzünde insanın çok kötülük yaptığını, aklı fikri hep kötülükte olduğunu görüp İnsanı yarattığına pişman olmuştur.

Yarattığı insanları, hayvanları, sürüngenleri, kuşları yeryüzünden silip atmaya karar veren tanrı Nuh'a, bu kuşak içinde yalnız seni doğru buldum demiştir. Nuh Rabbin gözünde lütuf bulmuştur. Nuh, çağdaşları arasında kusursuz doğru bir insandı, Tanrı yolunda yürüyen Nuh'un Sam, Ham, Yafet adında üç oğlu vardı**r.**

Nuh'un Öyküsü şöyledir, Tanrının gözünde yeryüzü bozulmuş, zorbalıkla dolmuş insanlar yoldan çıkmıştı. Tanrı Nuh'a Yeryüzüne bir tufan göndereceğini, İnsanlığa son vereceğini onlarla birlikte yeryüzündeki her canlının öleceğini yeryüzünü yok edeceğini söyledi.

Nuh'a seninle bir antlaşma yapacağım diyen tanrı, tufandan kurtulmak üzere ailesi ve hayvanlardan birer çift soyları devam edebilsin diye alarak binecekleri gemiyi nasıl yapacağını tarif etmiştir. Gemi gofer ağacından yapılacak, içini dışını ziftle kaplanacak, içeriye kamaralar, Alt, orta ve üst güverteler yapılacak, uzunluğu**:** üç yüz, genişliği**:** elli yüksekliği**:** otuz arşın olacak. Pencere yukarı doğru bir arşın olacak şekilde de yapılacak, Kapıyı geminin yan tarafına koyulacaktır.

Her canlı türünden bir erkek bir dişi olmak üzere birer çift hayvan, çeşitli kuşlar, sürüngenler, gemiye alınacak. Kendileri ve onlar için yenebilecek ne varsa alınacak ilerde yemek üzere depolanacaktır. Nuh Tanrı'nın bütün buyruklarını yerine getirmiştir. (Yaratılış 6.bap**:** 1-24)

Nuh'un kendisine nasıl bir gemi yapacağının Tanrı tarafından tarif edildiği bu sahnede Tanrı figürü sanatçı tarafından tasvir edilir ya da bulutlar arasından konuşması duyuluyor hissi verilir. Gemi yapımını tasvir eden sahnelerde gemi henüz tam şekil almamıştır, ya da şekil olarak Tevrat tanımına uymaz, çeşitli formlarda yapım aşamasında gösterilir, farklı elyazmalarında farklı gemi ölçülerine rastlanmaktadır, Tevrattaki tanımdan geminin tipolojisini belirlemek mümkün değildir.

Tevratta üç yüz arşın (135.m.), elli arşın(22,5.m.), otuz arşın (13,5.m) gibi ölçüler verilir, gofer ağacı bilinmemekte selvi ağacı olduğu sanılmaktadır[160].

Figürlerin tanımı, Tevratta Nuh tufan başladığında altı yüz yaşında olduğu belirtildiğinden sanatçılar Nuh'u, oldukça yaşlı, uzun beyaz sakallı genelde dinç ve güçlü olarak betimlenmiştir. Hıristiyan sanatında Nuh aziz

[160] Kutsal Kitap Eski ve Yeni Antlaşma (Tevrat,Zebur,İncil)2009,İstanbul,Sayfa,6.

statüsünde lider, öncü, rehber görünümünde dini karakterdir, topluluğunu yöneten kişi olma vasfını simgeleyen kırmızı pelerini, tasvirlerde onun belirleyici giysisi olarak tercih edilmiş ve ikonografik geleneğe dönüşmüştür. Bu sahnede Nuh'a yardım eden oğullarını simgeleyen farklı tiplerde üç genç erkek tasvir edilir. Gemi yapımına ailedeki kadınların yada başka ustaların yardım ettiği betimlenen çeşitlilikte kompozisyonlar yapılmıştır.

Nuh figürünün ön planda olduğu gemi yapımını anlatan sahnelerden, Nüremberg Kroniki'ndeki 15.yy.a ait kitap resminde (Kat.No:4) Nuh, diğer kutsal kitap resimlerinde de rastlanacağı gibi, minyatür geleneği tarzında perspektif kurallarına aykırı olarak büyük ölçekte çizilerek öne çıkarılmıştır. Nuh geminin yapımını anlatan konumda 15.yy Almanyasında dini lider kıyafeti içinde sembolize edilmiştir. Tasvirlerde Nuh çok yaşlı görünümlü fakat dinç bir yapıda güçlü ve enerjik fizik yapılı figür olarak tasvir edilmiştir. Tevrat'ta Nuh'un peygamberlik vasfı yoktur, Hrıstiyan sanatında Nuh/Nuh figürü Yaşlı beyaz saçlı uzun sakallı ruhani lider, aziz, bilge antik Yunan-Roma filozofu gibi bazen mitolojik tanrı figürleri gibi betimlenir genellikle erken dönemde beyaz daha sonra kırmızı uzun giysi ile tasvir edilir.

Nuh figürünün diğer figürlerle orantılı tasviri ve perspektif kurallarına uygun ölçeklerde ön planda gösterildiği tasvirler 15.yy.da Raphaello'nun Vatikan sarayındaki ferskinde (Kat.No:5) ve 13-14.yy. İtalya kiliselerindeki mozaiklerde (Kat No:1)ve (Kat.No: 3). Gerçekçi oranlarda ve başarılı bir resim tekniği ile yapılmıştır. Nuh, bilge bir önder ifadesi ile vurgulanmıştır. Bu eserlerde aynı zamanda İtalyan sanatında Antik Roma Dönemi sanat geleneğinin izlerini ve 15.yy.da Rönesansın etkilerini görmekteyiz.

Nuh figürünün geri planda olduğu gemi yapımı sahneleri Yüksek Rönesans ve Barok dönem yağlıboya tablolarında görülür(Kat No: 6)ve (Kat.No;7).Barok dönem özellikleri gösteren bu tablolarda, kırsal ortamda bir günlük yaşam sahnesi gibi, marangoz tezgahı çevresinde çalışan insanlar, ön plandadır Nuh'un oğulları ve gelinlerini temsil ederler, esas figür olan Nuh

arka planda geminin içinde çalışır halde yer almıştır. Barok dönemde kurallara karşı çıkış, anlam kaymaları, mantıksızlık ve abartıların özellikle işlendiği görülür. Memberger'in "gemi yapımı"konulu tablosu (Kat.No;7)nda marangoz tezgahında çalışan süslü ve zengin giysili göğüs dekolteli kadın figürünün Nuh'un gelinlerinden biri olması gibi, absürd sayılabilecek barok akım etkileri ikonografik resimlerde de kendisini göstermiştir.

Tanrı figürü gemi yapımı sahnesinde yer alması beklenen bir figürdür, ikonografiye göre Nuh'a gemi yapması tanrı tarafından yapılan uyarıdır ve tanrı gemiyi nasıl yapacağını Nuh'a tarif etmiştir. Gemi yapım sahneleri içinde bazılarında yer alır. 19.yy kutsal kitap resmi (Kat.No,8)de yer alan gemi yapımı sahnesi, Gravür sanatçısı Julius Schnorr von Carolsfeld tarafından yapılmıştır. İkonografiye birebir uygun olarak, "Tanrının Nuh ile konuşması ve gemiyi tarif etmesi" ifadeleri betimlenmiştir. Tanrının bulutlar arasında gökyüzünden Nuh'a yaklaşmış olarak konuşması, Hristiyan sanatında pek çok tasvirde Tanrı figürünün gökyüzünde bulutlar arasında gösterildiği örneklere benzerlik gösterir. Tanrının Nuh ile konuşması bir ahitleşme sahnesi olarak kurban sahnelerinde de sıklıkla yer alır. Tanrı yaşlı beyaz uzun sakallı erkek olarak uzun etekli giysiler içinde işlenir, bu şekilde işlenen tanrı betimlemesi mitolojik dönemden gelen gelenektir.

19.yy kutsal kitap resimlerinde eski ahit öyküsüne daha mitsel bir yaklaşımla, orijinal eski ahit anlatımına daha sadık kalınarak imgelerin canlandırmaları yapıldığı görülür.

Nuh gemisini kendisi yapıyor 13.yy. vitray sanatında gösterilen sahnede (Kat.No**:** 2) yer alan tasvirde Nuh, yardım eden bir oğlu ile birlikte gemiyi yaparken betimlenmiştir, gemi çok stilize bir tekne şeklindedir. 16.yy barok dönem tablolarında Nuh'un gemisini bizzat kendisinin yapması önemini yitirmiş olarak arka planda gösterilmektedir.

Nuh gemiyi ailesi ile birlikte yapıyor Yüksek Rönesans-Barok etkiler taşıyan Bassano'nun tablosunda(Kat No**:** 6) ve Memberger'in tablosunda (Kat No,7). Barok dönem tablolarında görülen gemi yapımı sahnesinde bütün

aile ile birlikte gösterilir, Nuh geminin içinde bizzat çalışır pozisyonda konumlandırılmıştır. 19.yy kutsal kitap resmi (Kat.No,8)de yer alan gemi yapımı sahnesinde Gravür sanatçısı Carolsfeld gemi yapımında bütün aileyi birlikte çalışırken göstermistir, bu ikonografiye uyumlu bir yorumdur.

Nuh oğulları ve ustalara gemi yapımını anlatıyor. Katalogumuzun bu bölümünde yer alan en erken tarihli eser, 13.yy. St. Marco mozaik tasvirde (Kat.No.1), Nuh, gemi yapımını oğulları ve ustalara tarif ediyor, buradaki figürlerin, Nuh figürü ile birlikte on iki kişi oldukları dikkat çekicidir. Tanrı buyruğuna itaat eden Nuh ve beraberinde çalışanlar, hristiyanlığı yaymak üzere Tanrı/İsa'ya itaat eden on iki havariyi çağrıştırmaktadır. Aynı sayıda figürün yer aldığı 15.yy.Nüremberg kutsal kitap resminde (Kat.no**:** 4) erken Rönesans Gravür sanatçısı, gemi yapımında çalışan on iki kişilik usta figürlerinden oluşan kompozisyonu tercih etmiştir. Kilisede ya da kutsal kitap resminde Tevrat'a birebir uymayan bu gibi noktalarda, eski ahitle yeni ahit bağlantısı kurmaya yönelik, düzenlemeler olsa gerektir.

Yüksek Rönesans döneminde Nuh ve oğulları gemi yaparken tasvir edilir(Kat.No**:** 5)Dönemin düşünürler gibi sanatçılarda dünyevi olan insan gerçeğini öne çıkarmaya özen göstermişlerdir, İkonografik malzemeyi dini ve uhrevi boyutunu geri plana alarak işlemişlerdir, gemi yapımı temasının ana figürü olan Nuh giyimi ile belirlenmiş, oğulları ise çıplak vücutları ile güçlü (Kat.No**:** 5) insanın fizik özellikleri çalışma pozisyonunda vücut anatomisinin görünüşü ön planda tasvir edilmiştir.

Gemi karada yapılıyor, Tevrat'ta geminin yağmur suları ile yerden yükselerek yüzmeye başladığı ifadesi, geminin karada yapıldığı hissini vermektedir ve hikayenin efsanevi boyutuna katkı yapmaktadır. Enginlerin bütün kaynakları fışkırdı göklerin kapıları açıldı ve yükselen sular ifadesinin sulak bir alanda mı, kurak bir alanda mı gemiye binildiğine dair ipucu vermemesi nedeni ile Tartışmalı olan bu yorumlar sanata yansımıştır, her dönemde karada (Kat.No.1,6,7,8) dağda (Kat.No.2,3.) gemi yapımı tasvirleri yapılmıştır.

Gemi su kenarında yapılıyor, şeklinde tasvirler ortaçağ kilise mozaik ve fresklerinde görülmez daha geç dönemlerde 15.yy.da sanatçılar tarafından anlatıma katkı olarak yapılmıştır. Su kenarında kızak üzerinde tasvir edilen erken Rönesans dönemi gemisi formundaki Nuh'un gemisi (Kat.no: 4) hikayenin güncelleştirilmiş anlatımıdır. Raphaello'nun Vatikan'da yaptığı freskteki yorumunda ise (Kat.No:5) arka fonda yer alan doğa manzarasında görülen akarsu betimlemesi, hikayenin geçtiği Tevratın yazıldığı coğrafyadaki ırmaklara, dolaylı biçimde su kenarında kurulu yaşam alanına bir atıf olabileceğini düşündürmektedir, bu tür farklar gösteren kompozisyon detayları her dönemde sanatçılar arasında birbirlerinden etkilenme yoluyla uygulanmıştır.

Geminin bütün olarak gösterildiği eserler, Ortaçağ kiliselerinden erken örnek 13.yy Chartres Katedrali pencere vitrayında (Kat.No:2) yer alan gemi tasviri, stilize bir kayık formunda. Nuh gemisinin içini yapmaya devam ederken gösterilmiştir.

Sicilya'da Montreal Katedrali duvarında (kat.No:3).gemi sanatçının hayaline göre bir tekne ve kapalı bölümü var fakat tevrat'taki tanıma uymaz. 15.yy Nüremberg Kroniki'nde yer alan gemi tasviri (Kat.No:4) dönemin gemilerine benzetilerek ortaya çıkmış şekilde tasvir edilmiştir.

16.yy.da Jacoppo Bassano'nun eserinde(Kat No: 6) ve kompozisyonu aynen tekrarlayan Gaspar membergerin eserinde(Kat No:7). gemi bütünüyle ortaya çıkmış hayali bir gemi modelidir ancak gemi manzaranın sağ kenarında bir kısmı görünmekte tam anlaşılmamaktadır. Nuh'un gemisinin yapımı sahnesinde genellikle belirli bir kompozisyonu izleyen sanatçıların bu dönemde kendi özgün üslup arayışları ve yeni teknikleri denemeleri öne çıkar.

Geminin iskelet halinde yapım aşamasını gösteren tasvirler, 13.yy. St. Marko kilisesi mozaiklerinde Nuh un gemisinin yapımına başlangıç sahnesi.(Kat.No,1) ustaların ellerinde ahşap kalaslar ile çalışmaya başlamak üzere betimlenmiştir, aletler ve ahşap parçalar gemi yapılacağını anlamaya

yeterli olmamıştır, resimler yazılarla desteklenmiştir.mozaik tasvirde hikayenin devamı anlatılır. 15.yy.da Vatikan'da Raphaello'nun gemi yapımı temalı ferskinde (Kat.No**:** 5) gemi iskelet halindedir,19.yy. kutsal kitap resminde gemi yapımı tasvirinde gemi iskelet halinde tasvir edilmiştir.

Temanın işlendiği eserlerde çevresel ikonografik özellikler, Tasvirlerde genellikle Kutsal Kitap'da anlatılan ortam imajı oluşturulmaya çalışılmıştır, Tevrata göre sadece Nuh ve ailesi tufanı önceden Tanrıdan haber alarak bildiği için gemi başkalarının görmediği bir yerde inşa edilmiş olmalı algısı hakimdir, mozaik tasvirlerden St.Marko kilisesinde (Kat.No:1), ve Montreal Katedralinde (kat.No**:** 3).yer alan gemi yapımı sahnesinde olayın geçtiği ortam altın yaldız fonla parlak bir zemin olarak düzenlenmiş, izleyicinin hayal gücüne bırakılmıştır. Nuh'un gemisinin tufanın yükselen suları ile yüzdüğü Tevratta belirtilir, buna dayanılarak gemi karada, (Kat.No**:** 1,6,7,8). Dağda (Kat.No**:** 2,3.) yapılmaya başlamış olarak tasavvur ve tasvir edilmiştir. Rönesans döneminde yapılan aynı temalı resimlerde ortamı yansıtan manzaralar dönem özelliği olarak realist ve izlenimci bir yaklasımla (Kat.No**:** 5) yapılırken, bazen de hayali su kenarı manzaraları (Kat.No**:** 4) kurgulanmıştır. Barok dönemde tablolarda arka fon oluşturan manzaralarda, ikonografik konuya uygun ortamı oluşturmak için, kutsal kitapta geçen belirleyici unsur olan dağ figürü, Bassano'nun tablosu (Kat No**:** 6)ve Memberger'in tablosunda (Kat:No,7) geminin tufandan sonra oturduğu Ararat dağı imgesi oluşturmak üzere arka plana yerleştirilmiştir. "Nuh Tufanı"na dair birçok tasvirde ikonografik unsur olarak belirleyici olan dağ motifi, geminin dağlık bir yerde yapıldığını anlatır ikonografide dağ motifi Ararat dağını (Kat.No.56) sembolize etmiştir.

B) Gemiye hayvanların, Nuh ve ailesinin girişi

"Nuh'un Gemisine Hayvanların Girişi" temalı on iki tane eser bu grupta incelenmiştir.

Eserlerden on bir adet yağlıboya tablo; G. Memberger'in (Kat.No:11) eseri, benzer kompozisyonda yapılmışdır. Bruegel (Kat.No:16), Franz Franken I,(Kat.No:13) Savery'in (Kat.No:12), Hans Jordaens I'in (Kat.No: 15) ve Hans Jordaens III'ün (Kat.No: 14), Jan Bruegel'in (Kat.No: 17) eserleri ile E.Hicks'in 1846 tarihli (Kat.No: 19) bir adet Gravür eseri, Charles Foster tarafından basılan ahşap baskı Kutsal Kitap resmi (Kat.No:20) ikonografik açıdan incelenmiştir.

Eserlerin Adları "Hayvanların Nuh'un Gemisine Girişi" olarak adlandırılmıştır, bunlardan İl Vecchio Bruegel in eseri (Kat.No:16)sanatçının kendisi tarafından "Hayvanların Nuh'un Gemisine Girişi ve Cennet Manzarası" olarak adlandırılmıştır.

Eserlerin Tarihleri Nuh'un Gemisine Hayvanların Girişi" iki adet Jacoppo Bassano'nun 1570 tarihli (Kat.No:9)eseri ve Françesko Bassano'nun 1570 tarihli (Kat.No:10)Barok dönem eseri, G. Memberger'in 1588 tarihli (Kat.No.11) eseri, benzer kompozisyonda yapılmışlardır. 16.yy sonunda; Bruegel (Kat.No.16) ve Franz Franken I,(Kat.No.13) Savery'in 1603 tarihli(Kat.No.12)eseri, 17.yy.ait Hans Jordaens I' in (Kat.No: 15) ve Hans Jordaens III (Kat.No: 14)eserleri, Castiglioni'nin eseri (Kat.No: 18) Jan Bruegel'in 1650 tarihli(Kat.No: 17)eserleri ile 19. yy.ı temsilen E.Hicks'in 1846 (Kat.No: 19) tarihli tablosu ile 1897 tarihli Kutsal Kitap resmi (Kat.No.20) olmak üzere on iki eser incelenmiştir.

İkonografi Tevratta tanrının buyruğuna uygun şekilde gemisini yapan Nuh'a Tanrı, bu kuşak içinde yalnız onu doğru bulduğu için karısı oğulları ve gelinleri ile gemiye binmesini, her canlı türünden bir erkek bir dişi gemiye almasını ve hem onlar hem kendileri için yenebilecek ne varsa alıp gemiye depolamasını söyler. Hayvanlardan temiz sayılanlardan yedişer çift, kirli sayılanlardan birer çift alması Tanrı tarafından söylenir ki bunların eti yenen hayvanlar olduğu ve aynı zamanda tanrıya kurban sunulan hayvanlar olduğun tevrat bilgilerimizde yer alır.

Figürlerin Tanımı Tevrat'ta Tanrı Nuh'a "Oğulların, karın ve gelinlerinle gemiye bin, bütün canlılardan bir erkek bir dişi nesilleri tükenmesin diye gemiye al" buyruğuna uygun olarak, yağlıboya tablolarda çok kalabalık çok çeşitli hayvan figürleri yer almış bu hayvanlar çiftler halinde gösterilerek tema simgelenmiştir.

Bu temanın işlenişinde Nuh ve karısı figürü genellikle ön planda ya da kompozisyonun ortasında yer alır, geri planda konumlandırıldığı örneklerde vardır ancak ortak özellik Nuh ve karısının sahnedeki en yaşlı çift olarak betimlenmesidir. Nuh figürü kırmızı uzun dikkat çeker renkteki giysisi ya da özel kişi lider hatta sultan aksesuarları ile betimlenmiştir. Karısı yaşlı ve genellikle kapalı giysilidir, oğullar ve gelinler genç figürler olarak hepsi yada bazıları işlenir.

Çok figürlü, çok renkli, hareketli kompozisyonlar olarak barok dönem resim anlayışına uygun olarak, 16.17. yy.da yağlıboya tablolarda sık işlenmiştir. gemi görünmeyen (Kat.No**:** 13,15,17) yağlıboya tablolarda Nuhun ailesi tamam olarak gösterilmese bile bu çiftler halinde hayvanlar ikonografik temayı yansıtan belirgin özelliktir.

Hayvanların Nuh'un gemisine girişi sahnesinde kırsal bir alanda ön planda hayvanlar alemi ya da çiftlik hayvanları izlenimi veren kalabalık hayvan figürleri görülür. İtalyan sanatçı jacopo Bassano'nun eserinde (Kat.No:9) kurulan kopozisyon düzeni oğlu Françesko Bassanonun eserinde(Kat.No:10) ve G.Membergerin (Kat.No:11.)eserinde aynı şekilde uygulanmış olduğu görülür, Bu sahnelerde arka planda genellikle sol üst köşede yarısı görülen gemi ve ortadaki Nuh hayvanları geminin kapısına dayanmış bir rampadan gemiye doğru sürmektedir. Nuh'un ailesi hayvan kalabalığı arasında Nuh'a yardım eder halde betimlenmiştir. Sanatçıların bu şemalar üzerinde kendi özgün üslup ve teknik arayışlarını sürdürdükleri görülür. 17.yy. da aynı kompozisyonu çok özgün bir üslupta, Castiglioni'nin eserinde (Kat.No:18) hayvanların renk geçişleri ile birbirine karışmış hali ve telaş etkisi gök yüzünde tufanın gelişini vurgulayan koyu bulutlar, abartılı renk

ve ışık kontrastlarıyla sağlanan olağan dışılık ve tedirginlik duyguları tuvale yansıtılmıştır. Jan Bruegel'in eserinde (Kat.No:17)Peysaj ortasında, belirsizlik içinde farklı yönlere dağılma eğilimindeki hayvanlar ve onları toplamaya çalışan bir çoban figürü ön plandadır.

Nuh'un gemisine hayvanların giriş sahnesi, sanat tarihinde Barok dönemde yoğun olarak tekrarlanan bir kompozisyon olmuştur. Burada ele aldığımız özgün örneklerden, Flaman ressam jacop Savery'in (Kat.No:12) 17.yy.başında yaptığı eserinde, peysaj içinde apsisli bir kilise formundaki geminin etrafına toplanan hayvanlar ön planda, gemi arka planda olmakla birlikte gemi çok çarpıcı şekilde kompozisyona hakim bir kilise sembolü şeklindedir.

Kilise ya da bazilika şeklindeki Nuh'un gemisi, (Kat.No:12,19,20) Tevrat'ın tanımladığı üç katlı tek kapılı, tek pencereli ahşap gemiye uymamakla birlikte, hristiyan ikonografisinde geminin sembolik olarak kilise ile özdeşleştiği görülür. Amerikan Folk sanatçısı Edvard Hıcks'in 19.Yy.eserinde (Kat. No.19) Nuh'un gemisi büyük bir ahşap bazilikaya benzer şekilde, kutsal kitap resimlerinden örnek alınarak bir su kenarında hayvanlar gayet düzenli bir sırayla gemiye girer şekilde yorumlanmıştır.

Nuh ve ailesinin gemiye girişi; Nuh ve ailesinin ön planda topluca gemiye gidişini tasvir eden eserlerde, (Kat.No:13,14,15) gemi dikkat çekmez. Manzaradaki yamacın tepesinde yarısı görünen gemi ise(Kat.No:14)üzerine denk gelen koyu renkli bir yağmur bulutunun yarattığı atmosfer içinde gizlenmiştir.

Diğer örneklerde gemi çok küçük ölçekte uzak plandadır, ancak figürlerden biri, bazen Nuh (Kat.No:13) bazen gelinlerden biri, (Kat. No:15) eli ile işaret ederek çok uzaktaki gemiyi göstermektedir. Genellikle flandra ressamlarının tablolarında uygulanan bu kompozisyon düzenlemesinde, Nuh ve ailesi seyahate çıkan bir Avrupalı aristokrat aile görünümündedir. Bu dönemin eserlerinde, Nuh kırmızı pelerini ile hristiyani dini lider simgesini, başındaki sarıkla orta doğulu dini lider ve sultan imajını birleştirerek,

Avrupa'da yaygınlaştırılan "Amsterdam merkezli göçmen Yahudiler öncülüğünde, hristiyanlık ve Yahudiliğin kaynaştırılması çabaları" [161] nın sanatçıların eserlerinde Barok tarzda yansımalarını gösterir.

Hollandalı sanatçı Hans jordaens 1600 tarihli aynı kompozisyonda yapılmış tablosunda (Kat.No:15), Nuh ve ailesi'ne uzakta köşesi zor görülen gemiyi ve yolu gösteren "gelinlerden biri" figürünü, Antik Yunan tarzında betimleyerek, kültürel geçişlere vurgu yapıyor olmalıdır.

İlüstrasyonlar, gerek kutsal kitaplarda gerek diğer eğitim amaçlı bilgi veren kitaplarda ye almış, gravür baskı tekniğiyle matbaa sayesinde çoğalarak devam etmiştir. 19.yy sonuna kadar Tevrat ve İncil bu tarz resimlerle çekici kılınarak anlatılmaya devam etmiş, okuma yazma toplumun tamamına yaygınlaşana kadar sürmüştür.

19.yy. sonuna ait bir kutsal kitapta (Kat.No:20)yer alan siyah beyaz gravürde "gemiye giriş" sahnesinde sanatçı, Tevrat tarifine uyan bir gemiyi tasvir etmiş, Nuh figürünü heybetli bir aile reisi, diğer fertleri ise Ortadoğulu Yahudi ve Arap giysileriyle canlandırmış etraflarında toplanan hayvanlarla birlikte gemiye giriş sahnesi betimlemiştir.

Temanın işlendiği eserlerde çevresel ikonografik özellikler Tasvirlerin tümünde gökyüzünün bir tarafında gösterilen kararan bulutlar, gelmekte olan tufanı simgeler, canlı doğa manzarası içinde yer alan kurumuş ağaç motifi (Kat.No:13,14,15,16,17) dalda tünemiş halde detayları ile çizilen kuş çeşitliliğini göstermek için uygun bir motif olarak tercih edilmiş, Rönesansla başlayan doğaya dönük araştırmaların etkisiyle doğayı, hayvanları, bitkileri inceleme çalışmaları sanatçı çizimlerinde yer alırken, Tufan temalı ikonografik resimlerde, yaprak döken ağaç ile doğadaki mevsimsel döngüyü, ölüm-yaşam döngüsünü ve tufanın yaşamı yok edişini simgeleştiren sanatçının ikonografiye kattığı motife dönüşmüştür. Barok dönemde dönem özelliği olarak sahneyi iki farklı düzleme ayırarak, sağ

[161] David B. Ruderman, **Erken Modern Dönem Yahudi Tarihi**, İstanbul, 2013 s. 78-88.

köşede karanlık atmosfer ve kabaran su dalgalarıyla tufanın gelişini işlemiştir(Kat.No:12).

C) Tufan

Bu konuyu anlatan tasvirlerden on iki seçme eser katalogumuzda incelenmiştir.

Bu eserlerden üç tanesi fresk; (Kat.No:21)tufan sahnesi, Uçello' nun St.Novella Kilisesi tufan freski (Kat.No.22) Michelangelo'nun Vatikan Sistina Kilisesi tufan freski (Kat.No.23) Rafaello'nun Vatikan Sarayı tufan freski (Kat.No.24) Rönesans eserlerini oluşturur. Bir adet mozaik; St Marco kilisesinden tufan sahnesidir. Yedi adet yağlıboya tablo; G.Membergerin Tufan tablosu (Kat. No.25), Bruegel'in tablosunda tufan (Kat.No.26), Caracci'nin tufan tablosu (Kat.No:27) Theodore Gericault'un tufan tablosu(Kat.No.28) Francis Danby'nin tufan konulu tablosu (Kat.No.29) W.P.Wereschtschagin'in tufan tablosu (Kat.No.30) Leon Comerre'nin tufan tablosu (Kat.No.31)dur. Bir adet kutsal kitap resmi Gustav Dore'un eseridir. (Kat.No.32)

Eserlerin adları "Tufan" şeklindedir.

Eserlerin tarihleri; 13.yy St Marco kilisesi, mozaik tasvir (Kat.No:21)tufan sahnesi, Uçello' nun 1424 tarihli St.Novella Kilisesi tufan freski (Kat.No:22) Michelangelo'nun Vatikan Sistina Kilisesi tufan freski 1508-12 (Kat.No:23) Rafaello'nun Vatikan Sarayı tufan freski1520 (Kat.No:24) Rönesans eserlerini oluşturur. G.Membergerin Tufan tablosu (Kat.No:25)1588 tarihlidir. Bruegel'in tablosunda tufan (Kat.No:26) 16.yy. sonlarında yapılmış, Caracci'nin tufan tablosu (Kat.No:27)1616 tarihli, Theodore Gericault'un tufan tablosu(Kat.No:28)1812 tarihli, Francis Danby'nin tufan tablosu (Kat.No:29)1840 tarihlidir. W.P.Wereschtschagin'in tablosu (Kat.No:30) 1868 tarihlidir. Leon Comerre'nin tablosu (Kat.No:31)19.

yy. sonuna tarihlendirilir. Gustav Dore’un çizdiği kutsal kitap resmi (Kat.No:32)1832 tarihlidir.

İkonografi; Tevrat tufanın anlatımı, Nuh ailesi ve hayvanlar gemiye bindikten yedi gün sonra tufanın koptuğunu söyler. Nuh altı yüz yaşında olduğu, o yılın ikinci ayının on yedinci günü diye tarih verilir. Bütün kaynaklardan sular fışkırmış, göklerin kapakları açılmış, yeryüzüne kırk gün kırk gece yağmur yağmış, sular gemiyi yerden yukarı kaldırmış gemi suyun üzerinde yüzmeye başlamış, yeryüzündeki bütün yüksek dağlar sular altında kalmış,sular dağları on beş arşın aşmış, yeryüzünde yaşayan bütün canlılar yok olmuş, insanlar, soluk alan bütün canlılar ölmüş yalnız Nuh ve gemidekiler kalmış, sular yüz eli gün boyunca yeryüzünü kaplamış olarak tarif edilir.

Figürler ve olgu; Kiliselerdeki orta çağda yapılan mozaik tasvirlerde suda yüzer şekilde gösterilen canlı ya da cansız insan vücutları olarak tek tip kompozisyon görülürken erken Rönesans ile birlikte tufan sularına kapılan kötülük yapan insanlar sular içinde bir mücadele halinde gösterilir, daha sonraları ise bu mücadele eziyetli ve korkutucu günahkarın cezalandırılışı imgesine dönüşür.

Tufanda suda yüzen canlı ve cansız bedenler, bu kompozisyon düzeni ile tasvir edilişi erken örnekler orta çağ italyan kiliselerinde yer alan mozaiklerde görülür, St.Marco kilisesinde (Kat.No:21) tufan sahnesinde, tevrat’ta “Sular öyle yükseldi ki, yeryüzündeki bütün yüksek dağlar sular altında kaldı.Yükselen sular dağları on beş arşın aştı, yeryüzünde yaşayan bütün canlılar yok oldu” ifadesine bağlı olarak insanlığın su ile yok edilişi yalın ve basit biçimde gösterilmiştir.

Bu dönemin tufan tasvirlerinde sulara kapılmış sürüklenen insanlar giyimli olarak betimlenmiştir. Tufan, aniden bastıran felaket olarak algılandığından “algının gerçeği” olarak beklemedikleri anda “günlük yaşam içinde tufana yakalanan insan” giyinik durumda betimlenmiştir.

Tufanda geminin dışında kalanların mücadelesi, Rönesans dönemi ile tufan sahnelerinde su baskını karşısında çözüm üretmeye çalışan insanlar tasvir edilmiştir. Kataloğumuzda yer verdiğimiz Erken Rönesans eserlerinden (Kat.No:22) Uçello'nun freskinde, tufanda yükselen sularda çare arayan figürler, bir fıçının içinde, bir bidonun üstünde, bir salda, ya da bir masayı ters çevirmiş kendine sal yapmış su üstünde kalmaya çalışırken figürlerin bazılarının çıplak tasvir edildiği görülür. Çıplaklar ve giysililer heykelsi duruş içindedir, bu durum yeniden yükselmeye geçen heykel sanatı faaliyetlerinin resime bir yansıması olarak başlar.

Mıchelangelo'nun ünlü Sistina Şapeli freskinde tufanda çıplaklık (Kat.No.23) değişen dünya görüşü ve yorumların mevcut geleneğe tepkinin yansıması olarak sanat tarihine kaydolur. Resim sanatının gelişmesinde çığır açan bireyseliğin öne çıkışı ile değişim süreci başlar. Tevrat'ta Tufan, dünyada kötülük ve zorbalık arttığı için tanrı tarafından gönderilmiştir. Hristiyan ikonografisi tufanı, günahkarların cezalandırılması olarak yorumlar. hristiyanlıkta ve yahudilikte "ilk günah" "kendini bilme" olarak tanımlanan cinselliğe geçiş "tanrıya ilk baş kaldırma" olarak algılandığı için, tufanla yok olanların "günahkarlık" larının göstergesi "çıplaklık" olarak, Mıchelangelo eliyle ikonografiye çarpıcı bir görsellikle girmiş, sanatçı tufanda yok olan insanlığı "çırılçıplak" göstererek Kutsal kitabın örtülü anlatmak istediğini görsel olarak açığa çıkarmıştır.

Michelangelo'da çıplaklık aynı zamanda kutsal kitaptaki gizliliğin "örtüler" ini açan bir çıplaklık olarak diğer ikonografik temalara (Kat.No.80)da uygulanmıştır.

Rönesans insanının filozof ve sanatçılarının din adamları yönetimindeki mezhep ya da cemaatlerin parçası olmaktan çıkıp bireysel davranma çabaları önem kazanmıştır, bu ideolojinin sanata yansıması Michelangelo'dan etkilenen çağdaşı Raphaello'nun Vatikan sarayı fresklerinde Tufan sahnesinde de görülür.

Raphaello'nun tasvirinde (Kat.No:24) yükselen sularda arka planda uzaklaşan Nuh'un gemisi ve kayıklarla gidenler, ön planda bireysel kurtuluş mücadelesi veren az sayıda insan farklı pozisyonlarda işlenmiştir.

16.yy.sonuna doğru Barok dönem etkisiyle tufan konulu tablolarda çok kalabalık insan figürleri, Memberger'in tablosunda (Kat.No:25) olduğu gibi anlamsız hareketler, aşırı duygular, absürd pozlarda çıplak figürlerle anlatılırken, Bruegel'in eserinde, tufan teması(Kat.No:26), günlük yaşam içinde olası bir doğal afet biçiminde, bir nehrin etrafında su baskını sahnesi gibi canlandırılmıştır, yükselen sulardan kaçışarak nehrin iki yakasındaki yamaçlara tırmanan insanlar günlük kıyafetler içinde resmedilmiştir.

Tufanda geride kalanların çaresizlik içinde suyla sürüklenişi 17.yy.dan itibaren tablolarda tufan tasvirlerinde kompozisyon düzeni öncekilere benzer olarak devam eder ancak su baskını karşısında insanlar günahlarının cezasını çeken günahkârlar olarak betimlenir. Caracci'nin tablosunda (Kat.No:27)Rönesans kompozisyon düzenine karşın, arka planda uzaklaşan gemiden geride kalanlar, yükselen sularda çaresizlik içinde eziyetli bir mücadele vermekte, cansız vücutlar suda sürüklenmektedir.

19.yy.da tufan teması, romantik akımın etkisi ile Teodora Gericault'un tablosunda (Kat.No:28) loş karanlık depresif bir atmosferde denizde fırtınaya tutulmuş insanlar bir kaya parçasına tutunur gibi, çakan şimşek ışıklarının yansımaları altında betimlenmiştir. Nuh'un gemisi fark edilmeyecek şekilde ufukta sisler içinde gizlenmiş, ikonografik unsurlar görünmüyor fakat tufandan kaçan atlı figür, Raphaello'nun (Kat.No:24) ve Memberger'in (Kat.No:25) atlı figürlerini anımsatıyor, devrilen kayık Caracci'den(Kat.No:27) esinlenmedir.

Francis Danby'nin eserinde(Kat.No:29) Tufan, Tevrat'ta anlatıldığı ölçüde abartılı ürkütücü bir görüntüde, suların günahkâr insanları ölüme sürükleyişi çıplak figürler, ölü vücutlar, kuru ağaç dalları savruluyor, geleneksel ikonografideki tüm unsurlar tasvir edilmiştir. Sanatçı bir melek figürü ekleyerek ikonografik hikâyeyi gerçek ötesi boyutuna taşımıştır.

Tufanda kaderine terk edilmiş hareketsiz bekleyen günahkârlar

19.yy.sonunda yapılan tufan tablolarından seçtiğimiz örnekler Leon Comerre'nin (Kat.No:31) tablosu ve W.P.Wereschtschagin'in tablosu (Kat.No.30) dur. Her ikisi de birbirine benzeyen kompozisyonlardır. Suların ortasında bir kaya üzerinde, üst üste yığılmış çıplak insan bedenleri, ölüler ve canlılar birbirine karışmış Hareketsiz, devinimsiz insana yakışmayan bir onursuzluk ve ezilmişlik içinde yansıtılmıştır. İnsan figürleri arasında yer alan aslan figürürleri olayın vahşetini vurgular ve en güçlü olanın bile çaresizliğini anlatır, kutsal kitap resimlerinden esinlenilmiştir. Bu iki tablo dan sonra 1870 yılında çivi yazısının çözülmesinden sonra Tevrat hikayelerine dair algılar değişmiştir.

Gustav Dore'un çizdiği kutsal kitap resmi (Kat.No:32)19.yy.da basılan bir örnektir, Nuh Tufanı'nı canlandıran resimde gemi, yükselen sularda uzaklaşıyor, geride kalanlar, Tevrat'a göre kötüler, hristiyanlıkta günahkarlar üst üste yığılmış bir çukura doğru sürükleniyorlar eski ahit tefsirlerindeki cehennem çukuru algısını oluşturuyor. Sanatçı figürlerinin arasına, tarih öncesi döneme ait bir hayvan figürü koymuştur bu ikonografide yer almaz,

Temanın işlendiği eserlerde çevresel ikonografik özellikler, ele aldığımız bütün eserlerde, sular az ya da çok yükselmiş halde yeryüzünü kapatmaktadır, gökyüzünde kara bulutlar, kasvetli bir atmosfer, insanların tırmandığı sular ortasında kalan son tepelere ya da kayalar, suların şiddeti ile sökülmüş sürüklenen ağaçlar, ağaç kökleri, ölümü simgeleyen yaprakları dökülmüş ağaç motifi, tufan temasında ikonografik ortamı belirleyen unsurlardır.

D) Tufanda Nuh'un Gemisi

Kataloğumuzda Nuh'un gemisini tufan dinince sakin sularda yüzerken gösteren dokuz tasvir incelenmiştir.

Bunlardan bir tanesi mozaik eser Nuh'un gemisi tasviri(Kat.No.33) Kıbrıs Kykko Manastırında, Bir tane yağlıboya tablo Hans Baldung'un Tufanda Nuh'un Gemisi adlı (Kat.No:38) eser, üç tane vitray, Chartres Katedrali vitraylarında (Kat.No:34) Nuh'un gemisi, Milano Katedrali vitraylarında Nuh'un gemisi (Kat.No.35) St. Etien du Mont Kilisesi vitrayında Nuh'un gemisi (Kat.No:37) tasvirleridir. dört adet kutsal kitap resmi "Geneva Bible" adlı kutsal kitaptan Nuh'un gemisi tasviri (Kat.No:39), Coedmon El yazmasından kutsal kitap Nuh'un gemisi tasviri (Kat.No:40), Charles Foster'ın yazdığı kutsal kitapta Nuh'un gemisi tasviri (Kat.No:41), Kutsal kitap resmi sanatçı Petrus Comestors'un Nuh'un gemisi tasviri (Kat.No:36) dir, tasvirlerde yer alan gemi şekilleri sanatçının algılamasına tercümelere ya da kendinden önceki tasvirlerden etkilenmelere göre çeşitlilik gösterir.

Eserlerin adları, "Tufanda Nuh'un Gemisi" olarak geçer.

Eserlerin tarihleri genellikle yüzyıl olarak belirtilmiştir. Bu grupta ilk örneğimiz, Kıbrıs Kykko Manastırı mozaiklerinde Nuh'un gemisi(Kat.No:33) 11.yy. eseridir. Chartres Katedrali vitraylarında (Kat.No:34) Nuh'un gemisi,13.yy. eseridir, Milano Katedrali vitraylarında Nuh'un gemisi tasviri (Kat.No:35) 13.yy.dan kalma olup 16.yy.da orijinaline uygun yenilenmiştir. Kutsal kitap resmi sanatçısı Petrus Comestors'un Nuh'un gemisi tasviri (Kat.No:36) 1372 tarihlidir. St. Etien du Mont Kilisesi, Nuh'un gemisi tasviri (Kat.No:37) 15.yy. tarihlidir. Hans Baldung'un Tufanda Nuh'un Gemisi adlı tablosu (Kat.No.38) 1516 tarihlidir. "Geneva Bible" adlı kutsal kitaptan gemi tasvirimiz (Kat.No:39) 1560 tarihlidir. Coedmon El yazması, kutsal kitap gemi tasviri (Kat.No:40) 1655 tarihlidir. Charles Foster'ın yazdığı kutsal kitapta gemi tasviri (Kat.No:41) 1897 tarihlidir.

İkonografi, Tevratta Tufanda kırk gün kırk gece süren yağmurlarla çoğalan sular, gemiyi yerden yukarı kaldırmış gemi suyun üzerinde yüzmeye başlamış, yeryüzündeki bütün yüksek dağlar sular altında kalmış sular dağları on beş arşın aşmış yüzeli gün boyunca yeryüzünü kaplamış, her şey silinip gitmiş, Yalnız Nuh ve gemidekiler kalmıştır. Yüz elli gün geçtikten

sonra yeryüzünden sular çekilmeye başlamış yedinci ayın on yedinci günü gemi Ararat dağına oturmuş, sular onuncu aya kadar sürekli azalarak onuncu ayın birinde dağların doruğu görünmüştür.

İkonografide sadece gemiyi suda gösteren bu sahnelerde çeşitli gemi formları görülür, bunların bir tipolojisini çıkartmak güçtür ancak katalogumuzda yer verdiğimiz eserlerde görüldüğü üzere gemi formları, yuvarlak tekne, dikdörtgen sandık ya da kilise motifi şeklinde üç tipte gruplandırılabilir.

Bazilika/kilise şeklinde kapalı bölümü olan gemi tasviri, Nuh'un gemisinin hristiyan ikonografisinde en sık görülen betimlenişidir. Bu bölümde en erken örneğimiz, Kıbrıs Kykko Manastırı mozaiklerinde(Kat.No:33)durgun ve sakin sularda gemi güvenli şekilde görülür, Milano Katedrali vitraylarında(Kat.No:34) ahşap bazilika şeklindeki gemi durgun suda gösterilmiştir etraf sularla kaplıdır geminin penceresi açılmıştır henüz kimse görünmemektedir. St.Etien du Mont Kilisesi vitraylarında, (Kat.No:37)kilise şeklinde gemi ve 1897 tarihli kutsal kitapta yer alan Nuh'un gemisi tasviri(Kat.No:41) bazilika görünümündedir.

Nuh'un kilise şeklindeki gemisi sanat tarihinde barok dönemden ele aldığımız Flaman ressam Jacop Savery'in (Kat.No:12) 17.yy.başında yaptığı hayvanların gemiye girişi adlı eserinde, peysaj içinde dağ yamacında, apsisli bir kilise formundaki gemi çok tipik bir simgesel örnektir.

Küresel tekne şeklinde gemi tasviri, Petrus Comestors'un hazırladığı Kutsal kitap resminde Nuh'un gemisi tasviri (Kat.No:36) 14.yy.a aittir, sanatçı orijinal dilde eski kelimenin tercümesinin ifade ettiği "ark"ın bildiğimiz gemiden farklı olduğunu betimlemek istemiştir.

Küresel teknenin vaftizhane formuna dönümüş gemi tasviri, Fransa, Chartres Katedrali vitraylarında (Kat.No:34) Nuh'un gemisi,13.yy. eseridir. Vitray panoda, kutsal kitap tasvirlerindeki yuvarlak tekne formundan (Kat. No:45) esinlenerek yapılmış stilize su dalgaları üstünde yuvarlak bir

tekne motifinde, gövdedeki kemerli açıklıklar, konik çatısı üstünde aydınlık açıklığı ile vaftizhane yapılarını anımsatan bir stilizasyon dikkat çekicidir, bu bize İncil'de Tufan kavramına yüklenen simgesel anlamın, tufan sularından geçip günahtan arınmışlığın, vaftizhanede simgesel ritüele dönüşen öğretisi ile birleşen algısını bu motifte yansıtmıştır. Bu gemi motifi "güvercinin dönüşü" sahnesinde (Kat.No:45) incelediğimiz kutsal kitap resminde de sembolik şekilde işlenmiştir.

Sandık şeklinde gemi tasviri, Alman sanatçı Hans Baldung'un tablosunda Nuh'un gemisi (Kat.No:38) kilitli sandık şeklindedir. Nuh'un gemisinin lahit ile ya da sanduka ile özdeşleştirilmesi hristiyan ikonografisinde Roma katakomb fresklerinde (Kat. No**:** 42) ve Bizans lahitleri üzerinde tasvirleri (Kat. No**:** 43) görülen eski bir simgeselliktir. Nuh'un Gemisi Kril alfabesinde yazılan Bulgar dilinde "kofçek" ölü taşınan sandık ile aynı kelimedir. Eski Yunancada Nuh'un gemisi Kivotos, aynı zamanda kutu demektir. Bu kutu küp şeklindedir ve katakomb fresklerinde görülen Nuhun içinde gösterildiği gemisi, böyle bir küp şeklinde sandık formundadır. Bu tür kelimelerin tercümelerinden kaynaklı ve sanatçıların kelime oyunlarından kaynaklı simgesellik boyutu tasvirlere yansımıştır.

"Geneva Bible" adlı kutsal kitapta yer alan gemi tasviri örneğinde (Kat.No:39) tevrattaki tanıma ve ölçülere uydurulmaya çalışılarak canlandırılan gemi büyük bir dikdörtgen sandığa benzemektedir.

"Viking gemisi" şeklinde Nuh'un gemisi tasviri, Coedmon El yazması olarak bilinen kutsal kitapta yer alan Nuh'un gemisi tasvirinde (Kat.No:40) minyatür tarzı bir ejderha başlı gemi, iç kısmı üç kat kademeli kule gibi sanatçının masalsı bir canlandırması görülür.

İsa ve melekler, kilise kuleleri gibi hristiyan dinine ait unsurlar sanatçının bu sahneye ilavesidir.

Temanın işlendiği eserlerde çevresel ikonografik özellikler, Gemi denizin ortasında gibi görünür, ikonografiye uygun olarak her yer sularla

kaplıdır, sakin durgun aydınlık bir atmosfer hakimdir. Bir köşede dağın tepesi imajı veren kaya parçası gösterilir, kaya üzerinde ölü balık yiyen karga figürünün orta çağ mozaiklerinde gösterilmesi, on dokuzuncu yüzyılda bulunan kil tabletlerde babil tufan hikâyelerinde yer alan bir detaydır. Utnapiştimin geminin hava deliğinden karşıda Numuş(Nizir) dağını görüyor orda karaya oturuyor, yedinci gün Utnapiştim güvercini sonra kırlangıcı gönderiyor, konacak yer bulamayıp geri geliyorlar, en son olarak kargayı gönderiyor, karga yiyecek bulduğu için dönmüyor Utnapiştim suların çekildiğini karganın konacak yer bulduğunu anlıyor. Bu detayın on dokuzuncu yüzyıldan önce işlenmesi, söylencenin çeşitli versiyonlarının bölgeden yayılmış olarak bilindiğini beklide Tevrat düzenlemelerinin son şeklini çok daha geç aldığını ya da tercümeler sırasında değişiklikler olduğunu düşündürüyor.

E) Güvercinin (Gönderilişi ve) Nuh'un Gemisine Dönüşü

Bu konuda sekiz eser incelenmiştir. Bir tane fresk, (St. Pierre Katakombu fresk(Kat. No:42) bir kabartma (Bizans lahti mermer kabartma (Kat. No:43),bir tane mozaik (St.Marco Kilisesi Mozaik tasvir (Kat.No:44)iki tane kutsal kitap resmi (Kutsal Kitap resmi (Kat.No:45,46) Sanatçı Güstav Dore'un Kutsal Kitap resmi(Kat.No:48) iki adet yağlıboya tablo (John Everet Millais'in tablosu (Kat.No:47)Andrei Ryabuskhin'in tablosu(Kat.No:49))olmak üzere,tasvirlerde ağzında zeytin dalı taşıyan güvercin "gemiye dönen", zeytin dalı olmayan "gemiden gönderilen" güvercini betimler.

Eserlerin adları bu konudaki altı eserimiz (Kat.No:42,43,45,46,47,49) güvercinin dönüşü, iki eserimiz (Kat.No:44.48) güvercinin gemiden gönderilişi olarak adlandırılmıştır.

Eserlerin tarihleri, St. Pierre Katakombu fresk(Kat.No:42) İ.S**:** 4.-5.yüzyıl aralığına, Bizans lahti (Kat.No:43), İ.S**.** 4.yy.'a tarihlendirilir. St. Marco Kilisesi Mozaik tasvir (Kat.No:44)13.yy.dandır, Kutsal Kitap resmi

(Kat.No:45,46)15.yy.a aittir. Sanatçı Güstav Dore'un Kutsal Kitap resmi(Kat.No:48) 1866 tarihli, John Everet Millais'in tablosu (Kat.No:47)1851 tarihli, Andrei Ryabuskhin'in tablosu(Kat.No:49) 1882 tarihlidir.

İkonografi; Tevrat'a göre Tufan bittikten sonra bir süre bekleyen Nuh güvercini, yeryüzünde suların çekilip çekilmediğini anlamak için gemiden gönderir ve güvercin önce geri döner yedi gün sonra tekrar gönderir bu kez güvercin gagasında zeytin dalı ile gemiye Nuh'a geri döner.

Güvercin Nuh'un gemisine dönüyor, Bu tasvir genellikle orta çağda kiliselerde yapılan betimlemeler örnek alınarak yüzyıllarca tekrarlanan kompozisyonda görüldüğü gibi, geminin penceresinde Nuh ellerini uzatmış, elinde güvercin kanat açmış giderken(Kat.No:44) ya da 19.yy kutsal kitap resminde hikâyenin anlatımındaki ürkütücü çevre tasviri üzerinde(Kat.No:48) anlamsız uçarken gösterilmiştir. Tufanın sonundaki kurtuluşu anlatan sahnede sembol zeytin dalı getiren güvercindir, ikonografik tasvirlerde genellikle güvercinin gemiye zeytin dalı ile dönüşü işlenmiştir. Erken hristiyan dönemde, güvercinin Nuh'a ağzında zeytin dalıyla dönüşü şekilde (Kat.No:42,43) tasvirler, Roma Katakombunda ve Bizans Lahiti üzerinde yeralması İkonografik olarak, Hristiyanlıkta ölümden sonraki dirilişi, zeytin dalı getiren güvercin "yeni yaşam müjdesi" olarak simgeliyor.

Rönesans dönemi kutsal kitap resimlerinde, Nuh'un gemisi farklı modellerde gösterilir, gemilerde Nuh figürü, geminin tepesinden(bap 8**:**13 - Nuh geminin üstündeki kapağı kaldırınca toprağın kurumuş olduğunu gördü) güvercini karşılarken(Kat.No:47) ya da pencereden (bap 8**:** 6-Kırk gün sonra Nuh yapmış olduğu geminin penceresini açtı) dışarı uzanmış güvercini karşılarken(Kat.No:46) görülür ki bu sahne daha geniş açılı kompozisyonlarda, Nuh'a yaklaşan güvercin geri dönerken, Nuh'un daha önce gönderdiği, sular kurumadığı için uçup duran gemiye dönmeyen kuzgun/ bazı tercümelerde karga, bir köşede leş yerken gösterilmişdir. 19.yy. tablolarında ise güvercinin dönüşü ailenin de tanık olduğu şekilde (Kat.No:49) gemiye girerken, bir başka 19.yy. eserinde, sembolist akım etkisinde bir

yaklaşımla güvercin genç kadınların elinde (Kat.No:47) gösterilmiştir, zeytin dalı kadının elindedir.

Temanın işlendiği eserlerde çevresel ikonografik özellikler, bu temanın işlendiği sahnelerde genel olarak durgun suda gemi görülür, çevrede sudan başka bir şey görünmemelidir Tevrat'taki tanıma göre Nuh gemiye dönen güvercinin ağzındaki zeytin dalını görünce uzaklarda bir yerlerde suların çekildiğini anlar ancak kendisi henüz karayı görememektedir.

F) Tufandan Sonra Nuh'un Gemisinden Çıkış

Bu konuda yedi tane eser incelenmiştir. İki tanesi mozaik Venedik, Palatina Şapeliinde 50)ve Venedik, St. Marco Kilisesinde 51) Bir tane fresko Vatikan Papalık Sarayında 52 Raphaello tarafından yapılmış, bir adet yağlıboya ahşap panel üzerine Hieronimus Bosch tarafından yapılmış 53, iki tane yağlıboya tablo Gaspar Memberger imzalı 54 ve Aivazovski imzalı 56 eserlerdir.

Eserlerin adları, genel olarak gemiden çıkış olup, Bosh'un eseri "Tepe Ve Tufan" olarak adlandırılmış gemiden çıkış sahnesi tasvir ettiği için bu guruba alınmıştır. Diğeri Aivazovski'ye ait eser, "Nuh'un Soyunun Ararat'tan İnişi" olarak adlandırılan Nuh'un gemisinden çıkış hikayesinin bir yorumudur.

Eserlerin tarihleri; Venedik, Palatina Şapeliinde mozaik eser(Kat.No: 50) 12.yy.a ait ve Venedik,St.Marco Kilisesinde (Kat.No:51)mozaik sahne 13.yy. a aittir. Vatikan Papalık Sarayında fresko (Kat.No:52) Raphaello tarafından 1517/19 tarihlerinde yapılmış, yağlıboya ahşap panel üzerine(Kat.No:53) Hieronimus Bosch tarafından1514/16 da yapılmış, yağlıboya tablo Gaspar Memberger imzalı (Kat.No:54) ve Aivazovskinin eseri (Kat.No:56) 1889 tarihlidir. Kutsal kitap resmi olarak örneğimiz Die Bible İn Bildern'den 1850/1860 tarihlidir.

İkonografi; Tevratta tufanın sonunda (8.bap) Nuh altı yüz bir yaşındayken, birinci ayın birinde yeryüzündeki sular kuruduğu, İkinci ayın yirmi yedinci günü toprağın tümüyle kuruduğu Tanrı Nuh' a " Karın, oğulların ve gelinlerinle birlikte gemiden çık, bütün canlıları, kuşları, hayvanları, sürüngenleri de çıkar üresinler, verimli olsunlar, yeryüzünde çoğalsınlar." dediği yazar. Nuh, karısı, oğulları ve gelinleriyle birlikte gemiden çıkar, bütün hayvanlar, sürüngenler, kuşlar gemiyi terk eder, Nuh Rab'be bir sunak yapar orda bütün temiz sayılan hayvanlarla kuşlardan yakmalık sunular sunar.

Temanın işlendiği sahnelerde, sanatçının tercihine göre tanrı figürünü tasvir edilmiş (Kat.No:50) ya da Tanrı figürü gösterilmeyip, Nuh'un Tanrıya dua edişi tasvir edilmiştir. (Kat.No:54,55.) Gemiden önce hayvanlar inerken insanlar henüz gemide olarak gösterilen sahneler (Kat.No:50,53.) ve insanlar inmiş geminin önünde gösterildikleri sahneler (Kat.No:51, 52, 54, 55) olarak iki tip kompozisyon tercihi görülür. Geç dönem eserlerinde zamanla gemi gözden uzaklaşır(Kat.No:54), 19. yy sonunda gemi görünmez olur.(Kat.No:56)

Gemiden çıkış (figürler henüz gemi içinde) Temanın işlendiği erken örneklerden 12.yy. Palatina Şapeli mozaiklerinde gördüğümüz gemiden çıkış sahnesinde, (Kat. No: 50) dağların tepesine oturan geminin pencerelerinde Nuh'un karısı ve oğulları görülmekte, Nuh'un gemiden uzattığı bir iskeleden koyun ve ineklerin inmesine yardım ederken gösterilmiş, burada kurbanlık olan ve eti yenen temiz hayvanlar gösterilmiştir. "Gemiden çıkış" temasını işleyen eserlerde, gemiden çıkan hayvanlar arasında vahşi hayvanlara (Kat.No:51,52) egzotik hayvanlara (Kat.No:53) yer veren eserlerden örnekler her dönemde görülür.

Bizans etkili mozaiklerde vahşi hayvanlar güç sembolü hayvan figürleri daha çok görülürken, batı hristiyan sanatında koyun ve inek gibi eti yenen ve tanrıya sunulan sunulan hayvanlar işlenmiştir. 16. Yy.dan sonra egzotik hayvan figürleri bu temanın işlendiği eserlerde yer almıştır. Hieronimus Bosch'un 1514/16 tarihli eserinde(Kat.No:53) "Nuh, geminin üstündeki kapağı

kaldırınca toprağın kurumuş olduğunu gördü.” İfadesindeki yeni kurumuş toprağın görünüşü çok başarılı yansıtılırken, sanatçı Nuh ve ailesini geminin güvertesinde etrafa bakarken işlemiştir. Tanrı Nuh’a; Karın, oğulların ve gelinlerinle birlikte gemiden çık, kendinle birlikte bütün canlıları, kuşları, hayvanları, sürüngenleri de çıkar, üresinler, verimli olsunlar, yeryüzünde çoğalsınlar dediği için bütün hayvanların gemiden çıkarak yeni kuruyan balçık görünümündeki çorak yeryüzüne yayılışı tasvir edilmiştir.

Gemiden çıkış (figürler geminin önünde), Gemiden çıkan Nuh ve ailesini, karısı, oğulları, gelinleri sekiz kişi tam olarak geminin önünde gösteren sahnelerden mozaik örneğimiz St Marco Kilisesinden (Kat.No:51) bir ortaçağ eserinde, gemiden çıkmış doğaya yayılan hayvanlar; aslan, leopar, kurt, tilki, geyik, tavşan, köpek gibi vahşi doğada yaşayan hayvan figürleridir.

16.yy.başlarında Raphaello, gemi önünde Nuh ve aileden sadece kadınları gösterir(Kat.No:52) sahnede vahşi hayvanlara at figürünün ilave edildiği görülür. Atlar 19.yy. sonuna kadar hemen hemen bu temanın işlendiği bütün eserlerde yer almaktadır. 16.yy. sonunda Nuh ve ailesinin gemiden çıkmış kendileri tanrıya dua ederken ön planda karşılarında korkunç bir yeryüzü manzarası (Kat.No:54) Memberger’in eserinde Barok resmin tüm dönem özelliklerini yansıtır şekilde işlenmiştir. Hristiyan ikonografisinde bazı sanatçıların tufan sonrası temalı sahneleri çok karamsar (Kat.No:53,54,48) işlerken bazı sanatçıların çok aydınlık ve umutlu işledikleri (Kat.No**:** 50,51,55) görülür.1860 yıllarına tarihli Kutsal Kitap resminde (Kat.No:55) bütün aile geminin kapısının önünde sevinç ve heyecan ifadesini tanrıya şükür anlamına gelen el işaretlerini başarıyla yansıtırlar.

Gemiden çıkış, gemi görünmez olmuş, Barok dönemde sahnede hızla uzaklaşmaya başlayan gittikçe görünmez olan gemi motifi on dokuzuncu yüzyılda artık kompozisyonda yer almaz, ancak siyasi bir imaj yüklenen Ararat/Ağrı dağının ikonografik tema tasvirinde gerçekçi bir gözleme dayanan silueti düşsel bir ortam içinde gösterilmiştir. Geminin

gösterilmesine gerek duyulmamaktadır ancak Ararat'ın masalsı imgesi sahneye hakim kılınmış, Nuh ailesi ve arkalarındaki hayvan sürüsü sisler içindedir. İvan Aivazovsky olarak tanınan, Hovannes Ayvazyan'ın "Nuh'un Neslinin Ararat'tan İnişi" olarak adlandırdığı tablosunda, İkonografik temayı farklı bir yorumla Romantik tarzda işleyen geç bir örnek olarak, Nuh Tufanı temasından Ararat dağının imgesini öne çıkarması dikkat çekicidir.

"Ararat" adının eski ahite yanlış yazılmış olarak geçen Urartu'yu kasteden kelimeden geldiğini söyleyen bilim insanları, Urartu kültürünün 1950 ler de Rus arkeologların Erivan yakınlarında bir Urartu kenti bulması ile önemli verilerinin ortaya çıktığını, dünyanın bu kültürü geç tanıdığını kaydederler. Urartu kültürünün yaşadığı bölgede İ.Ö.7.yy. da tarih sahnesine çıkan Ermeniler, Herodot tarafından Friglerin bir koluyla özdeşleştirilmekte olup Anadolu'ya sızmaları Urartu Krallığının ortadan kalkması ile eş zamanlıdır. II.Asurbanipal dönemi(İ.Ö.883-859) metinlerinde Urartu adı sık geçer, İ.Ö. 600.lerde Babil kayıtlarında Ararat krallığı yardıma çağrıldığı yazılıdır. (Yeremya, 51**:** 27-8) Burney'e göre Urartu Krallığı, Kral III.Sarduri'den sonra Kral Erimena ile Ermeni krallığına geçiş yapar, hatta Arimena ismi Ermeni olarak çevrilebileceği[162]uzmanlar tarafından belirtilir. Bölgede Asur, Urartu, Geç Hitit devletleri mücadele halindedir. Van/Tuşpa eski bir Urartu kalesi olup bölgede en eski bağcılık işi yapıldığı yazılı kayıtlardan ve kalıntıların izlerinden anlaşılmaktadır. Nuh'un sarhoşluğu öyküsünün Ararat öyküleri geleneğine ait olduğu kabul gördüğü gibi, Lynch'e göre Tekvindeki Nuh'un gemisinin oturduğu Ararat ile Ararat dağlarının ilişkilendirilmesi konusunun Ermenilerin Hristiyan oluşundan beri söylenegeldiği, aşağı Mezopotamya bölgesi insanlarının gezginler dışında Ararat dağlarını bilemeyeceği, bilim dünyasında değerlendirilmiştir[163].

Temanın işlendiği eserlerde çevresel ikonografik özellikler, Nuh'un gemisinden çıkılan çevrede toprak henüz kuruyan balçık görünümündedir(Kat.No:53) ancak genel olarak ikonografik doğa, henüz

[162]Seton Leyod, **Türkiyenin Tarihi, Ankara**,1998 s. 119.
[163] Seton Leyod, Türkiyenin Tarihi, Ankara,1998.s,208.

çorak ancak yeni canlanış belirtileri göstermektedir, (Kat. No: 50,51,52,55) eserin yapıldığı dönemlerin sosyal ve ekonomik çalkantıları, politik etkileri sanata yansımış, tufan sonrası yeryüzü karamsar bir ruh hali içinde(Kat.No:53) Barok dönemde anlam kargaşası içinde karanlık ve kaotik(Kat.No:54) olarak gösterilmiştir. On dokuzuncu yüzyıl sonunda ikonografik olgu figür ve çevre bazında Aivazovski'nin eserinde (Kat.No:56) sisler içinde kaybolan bir masalsı ortama dönüşmüştür.

G) Nuh'un Tanrıya Kurban Sunusu

Bu konuyu tasvir eden eserlerden on beş tane örnek katologumuzda incelenmiştir.

Bunlar, bir adet vitray eser Chartres Aignan Kilisesinde (Kat.No:57), üç adet fresk, Rönesans döneminden St.Maria Novella bazilikasında Uçello'nun freski (Kat.No:58) Michelangelo'nun Sistina Şapeli fresklerindeki kurban (Kat.No.59) sahnesi ve Raphaello'nun fresk eseri (Kat.No:60) On adet yağlıboya tablo, Jacoppo Bassano'nun eseri (Kat.No:61) Gaspar Memberger'in aynı temalı tablosu (Kat.No:62) Nicolas Poussin'in "Nuh'un Şükran Sunusu" Tablosu (Kat.No:63) Sebastien Bourdon'un aynı temalı eseri(Kat.No.64) Castiglioni'nin tablosu (Kat.No:65) Cavalier Tempesta'nın eseri(Kat.No.66) Nicolas Bertininin tablosu (Kat.No:65) Franceska Fernandi'nin tablosu (Kat.No:68) , Jozeph Anton Koch'un tablosu (Kat.No:69) Daniel Maclise'nin tablosu (Kat.No:70) ve bir adet Kutsal Kitap resmi, J.S.Von Carolsfeld'in Nuh'un kurban sunusu temalı gravürü (Kat.No:71) dür.

Eserlerin adları "Nuh'un Kurban sunusu", "Nuh'un Şükran Sunusu" olarak adlandırılan tema ortaçağda kiliselerde, Yeni Çağda Rönesans ve Barok dönem tablolarında yoğun olmak üzere on dokuzuncu yüzyıl ortalarına kadar işlenmiştir. St.Maria Novella bazilikasında Uçello'nun eseri (Kat.No:58) "Nuh ve İnananlar" olarak adlandırılmıştır ancak kurban sahnesini betimlediği anlaşılmaktadır.

Eserlerin tarihleri “Nuh’un Hikayesi” ni anlatan tasvirlerde orta çağdan itibaren yer alan Nuh’un kurban sunusu sahnesi tasvirlerinden seçtiğimiz Orta Çağdan örneğimiz, Chartres Aignan Kilisesinde vitray panoda (Kat.No:57)13.yy.tarihli eser, Rönesans döneminden St.Maria Novella bazilikasında Uçello’nun eseri (Kat.No:58) 1447 tarihli, Michelangelo’nun Sistina Şapeli fresklerindeki kurban (Kat.No:59) sahnesi 1508-12.tarihli, Raphaello’nun eseri (Kat.No:60) 1517-19 tarihlidir.16.yy.da yapılan Barok dönem tablolarından,Jacoppo Bassano’nun eseri (Kat.No:61)1547 tarihli, Gaspar Memberger’in aynı temalı tablosu (Kat.No:62)1588 tarihli, Nicolas Poussin’in “Nuh’un Şükran Sunusu” Tablosu (Kat.No:63)1595 tarihli, Sebastien Bourdon’un aynı temalı eseri(Kat.No:64)1640 tarihli, Castiglioni’nin tablosu (Kat.No:65) 1650 tarihlidir. Cavalier Tempesta’nın eseri(Kat.No:66) 1680-99 arasına tarihlendirilmiştir. Nicolas Bertininin tablosu (Kat.No:65) 18.yy a tarihlenir. Franceska Fernandi’nin tablosu (Kat.No:68) , 1720 tarihlidir.19.yy.da yapılan, Jozeph Anton Koch’un tablosu (Kat.No:69)1803 tarihli, Daniel Maclise’nin tablosu (Kat.No:70)1847 tarihlidir.19.yy.Kutsal Kitap resimlerinden, J.S.Von Carolsfeld’in Nuh’un kurban sunusu temalı gravürü (Kat.No:71) 1861 tarihlidir.

İkonografi; Tevrat 8.bapta Tufandan sonra Nuh, karısı, oğulları ve gelinleriyle birlikte gemiden çıkar, bütün hayvanlar, sürüngenler, kuşlar yeryüzünde yaşayan her tür canlı gemiyi terk eder. Nuh Rab’be bir sunak yapar orda bütün temiz sayılan hayvanlarla kuşlardan yakmalık sunular sunar, bu kokudan hoşnut olan Rab Nuh’la antlaşma yaparak yeryüzünü yok eden tufanın bir daha olmayacağına hüküm verir ve yayını/gök kuşağını bulutlara yerleştirerek yeryüzüyle arasındaki antlaşmanın belirtisi olarak simgeler. Tanrı Nuh ve oğullarını kutsayarak “verimli olun, çoğalıp yeryüzünü doldurun” der.

Kurban, kavram olarak kökleri pagan kültürlere dayanan tanrılara adanan, sunulan canlı hayvan öldürme seremonisidir. Musevi dininde kurban, iyi olanı istemek ya da kötülüklerden korunmak umuduyla Tanrıya sunulan eti yenen hayvanlardan kesme ve yakma seremonisidir. Dünyadaki eski

ritüellerden olan kurban seremonisinin yansıması Musevi dininde kurban Nuh'un kurban sunusu temasında yer alır. Hristiyan ikonografisinde en çok işlenen Tevrat kaynaklı sahnelerdendir. Bu sahne, tevrat'ta, belirtmesine bağlı olarak eserlerde gemiden çıkış sahnesi ile birlikte de yansıtılmıştır.

Yakmalık sunu, Tevrat'ta gönüllü tapınma, günahları bağışlatma, Tanrıya bağlılık göstermek amacıyla yakılan hayvan yada yenecek ürün/tahıl dan olur. Nuh, tufandan sağ salim kurtulduğu için tanrıya bağlılık göstermek amacıyla hayvanlardan yakmalık kurban sunar. Yahudilikteki "yakmalık sunu" yakarak hayvan kurban etme geleneği ikonografik olarak çok ilgi çekmiş ve batı hristiyan sanatında çok uzun yıllar işlenmiş bir konudur. Kurban geleneği incilde ve hristiyanlıkta yoktur. Kurban ritüeli hristiyanlığa alınmamıştır. Hristiyan inancında son kurban İsa'dır, Hristiyanlıkta Tanrı oğlunu kurban etmiştir, başka kurban olmayacaktır[164].

Musevi dininde kurban ritüeline ilişkin gelenek günümüzde çok simgesel olarak bazı mezheplerde devam eder, usule uygun kesilen hayvandan bir parça et dua edilir ve yakılır, kendileri ile görüştüğüm Musevilerin bazıları bu gelenek kalktı kurban yok demiş, bazıları sembolik olarak bir parça kurban etini duasını yapıp kent yaşamında yakılamayacağı için çöpe (çöplerin yakıldığını varsayarak) ya da denize attıklarını söylemişlerdir.

Kurban Sunusu aile sunak masası etrafında, Bu sahnelerin erken örneklerinden Fransa Chartrres Aignan Kilisesi vitraylarında yer alan sahne (Kat.No:57) ile Uçello'nun (Kat.No:58) ve Raphaello'nun (Kat.No:60) fresklerinde yer alan sahnelerde, Nuh'un tufandan sağ salim kurtulduğu için teşekkür amacıyla Tanrıya yakmalık hayvanlardan kurban sunuşu ortada sunak taşı üzerinde yakılmış kurban hayvanı, ateş ve dumanlar göğe yükselirken aile sunağın etrafında dua eder pozisyonda görülür. Michelangelo'nun (Kat.No:59), Nicolas Poussin'in (Kat.No:63), Sebastien Bourdon'un (Kat.No:64) Franceska Fernandi'nin (Kat.No:68), Jozeph Anton

[164] Fener Rum Patrikhanesi Patrik Vekili Stefanos Dinidis'ten alınan sözlü bilgidir.

Koch'un (Kat.No:69), Daniel Maclise'nin (Kat.No:70) eserlerinde aile tam kadro olarak sunak masası etrafında yer almaktadır. Kutsal Kitap resimlerinden, J.S.Von Carolsfeld'in Nuh'un kurban sunusu temalı gravüründe (Kat.No:70) aile bütün fertleri ile tamamen ikonografiye sadık bir şekilde tasvir edilmiştir.

Sunak masasında yanmakta olan sunu hayvanı figürü ortaçağda net bir şekilde gösterilirken, Rönesans döneminde ateş ve dumanlar arasında hayvan belli olmaz, Barok dönemde kurban olgusu arka planda uzaklaşmıştır görünmez. 19. yy. ortalarından sonra gerek tablolarda (Daniel Maclise (Kat.No:70)) gerek Kutsal Kitaplar için hazırlanan gravürlerde (Kat.No:71) kurban hayvanı tekrar detaylı şekilde yakmalık sunu/kurban olarak orijinal anlam yansıtılarak tasvir edilmeye başlar.

Kurban sunusu sahnesinde ailenin bir kısmı sununun başında yer alırken bazı figürler farklı işlerle meşgul olarak tasvir edilmiştir. Bu eserlerde oğullar gelinler ev yaparken(Kat.No:62), eşyaları yerleştirirken(Kat.No:61), bir oğul hayvanları idare ederken(Kat.No:65) ya da erkekler sunak başında kadınlar biraz ilerde dua ederken (Kat.No:67) gibi, çeşitli kompozisyonlarda betimlenmişlerdir.

Kurban sunusu sahnesinde gök kuşağı, kurban sunusu sahnesinin tasvirlerinde gökkuşağı sahneyi taçlandıran önemli ikonografik unsurdur. Tevrata göre, yakılan sununun kokusundan hoşnut olan Tanrı, Nuh ile anlaşma yaparak bir daha tufan yapmayacağına dair söz verir ve sözünü gök kuşağı ile imzalar/simgeler. St.Aignan Kilisesi Vitrayında(Kat.No:57) ve Uçello'nun(Kat.No:58) St.Maria Nuovella Bazilikası freskinde görülen gök kuşağı motifi, 16.yy.da yapılan aynı temalı eserlerde pek rağbet görmezken, 16.yy. sonunda Poussen(Kat.No:63)de, 17.yy. eserlerinden, Bourdon (Kat.No:64), Fernandi (Kat.No:68), Koch (Kat.No:69), Maclise'in (Kat.No:70) tablolarında ve Carolsfeld'in gravüründe (Kat.No:71) kurban sahnesinde tekrar yer alır.

Kurban sunusu sahnesinde Tanrının görünüşü her dönemde bazı sanatçılar tarafından tanrı tasviri işlenmiş, bazıları tarafından işlenmemiştir. Uçello'nun(Kat.No:58) kurban sahnesinde tanrı figürüne yer verilmiş, Poussen'in tanrı figürü(Kat.No:63) Mitolojik dönem tanrıları gibi tasvir edilmiş, Castiglioni'nin eserinde(Kat.No:65) tanrı figürü zor görünür minimal ölçüde, bulutlar arasına mitolojik tanrılar gibi yerleştirilmiştir. Kurbandan hoşnut olan tanrı bu sahnede Nuh'la anlaşma yapmak üzere görünür. Tanrının görünmediği kurban sahnelerinde imajı gökyüzündedir, Nuh ve ailesi yukarı bakarak dua ederken tanrı ile iletişim halinde izlenimi yaratılır. Tanrı figürü Carolsfeld'in gravüründe (Kat.No:71) çok yakın planda ve Nuh figürüne benzer tarzda çizilmiştir, bu tarz 19.yy. canlandırmaları hikayenin mitsel gerçeğini öne çıkaran bir realist yaklaşım sergiler.

Kurban sunusu arka planda, Barok dönemin tablolarında kurban sahnesi bütün ikonografik konular gibi oldukça arka plana kaymış, Kurban sunusunu gözlerden uzakta Nuh yalnız olarak (Kat.No:61) veya Nuh karısı ile beraber ayrı bir köşede(Kat.No:62) yapmaktadır, ön planda günlük yaşam sahnesi gibi, yerleşme halinde Nuh'un ailesi tasvir edilmiştir. (Kat.No:61,62), ön planda göç teması gibi işlenen eserlerde çiftlik hayvanlarının yer aldığı(Kat.No:65,66) tablolarda, güneş ışığı yansımaları ve gece ışığı yansımaları altında kırsal yaşamdan görünüş çalışılmıştır. Hareket halindeki hayvan figürleri arasında devenin yer alması dönemin resimlerinde görülen bir oryantalist etki olarak dikkat çekiyor. Sanatçı ikonografiye bağlı bir sahneyi bireyselliğince bu manzara çalışmasına yerleştirmiş ve resim sanatındaki yeni akımları uygulamıştır.

Kurban sunusu sahnesinde geminin konumu, 17.yy.da betimlenen sahnelerde Bourdon (Kat.No:64) ve Tempesta (Kat.No:66) gemiyi belirgin olarak yakında göstermiştir.18.yy.da Bertini (Kat.No:65), 19.yy.da, Koch (Kat.No:69), Maclise(Kat.No:70) gemiyi uzakta göstermiştir. Peysaj içinde tasvir edilen kurban sunum sahnelerinde Barok dönemde gemi görünmeyecek kadar gizli veya gizemli bir biçimde yerleştirilmiş sahnede

göze çarpmamaktadır. (Kat.No:61,62,65) Nerdeyse Kurban sunusu sahnesi ve gemi görünmez olmuştur.

Temanın işlendiği eserlerde çevresel ikonografik özellikler Nuh'un gemiden çıkınca Tanrıya şükran amacıyla kurban sunduğu sahne öncelikle taştan yapılmış bir sunak masası etrafında geçer. Dar çerçevede sunak taşı yakılmış hayvan ateş ve yükselen dumanlar çevredeki esas unsurlardır. Peysaj içinde geniş açılı doğa ortamında işlenen örneklerde canlanmaya dönmüş tabiat, ağaçlar bitkiler, etrafta yayılan hayvanlar (Kat.No:61, 62, 65, 66, 69, 70), arka planda Nuh'un Gemisi (Kat.No:64,66,65,) eserlerin genelinde görülen çevresel özelliklerdir. Bazı tablolarda gemiden çıkan hayvanlar (Kat.No:57, 61, 64, 65, 66, 69, 70) görülürken, bazı tablolarda hayvanlar ve etrafa yayılan eşyalar görülür (Kat.No:61, 62, 65), kurban sahnesi ile aynı anda ev yapım faaliyeti gösterilen örnekler (Kat.No:61, 62) barok dönemde günlük yaşam sahnesi gibi işlenmiş olarak görülür. Kurban hayvanının yakılması ile hoşnut olan tanrı figürünün yükselen dumanlar arasında görüntüsü (Kat.No: 58, 63, 65, 71) ve Tanrının Nuh ile anlaşmasının simgesi gök kuşağı motifi (Kat.No: 57,58,63,6468,69,70,71) çevre bazında temel ikonografik unsurlardır.

H) Nuh'un Sarhoşluğu ve Kenanı Lanetlemesi

Hristiyan sanatında Nuh'un Sarhoşluğu ve Kenanı Lanetlemesi temasını işleyen on beş seçme eser katalogumuzda ele alınmıştır.

Bunlardan bir tanesi Mozaik, St.Marko Kilisesinde (Kat.No:72), iki tanesi fresk, Michelangelo'nun eseri Sistina Chapelde (Kat.No:80) ve Benezzo Gazzoli'nin "Bağbozumu ve Sarhoşluk" teması Pisa, Composanto Kilisesinde (Kat.No:77), bir tanesi vitray, Bourges St.Etienne Katedrali penceresinde (Kat.No.73), bir adet mermer kabartma Andrea Pissano'nun eseri (Kat.No:74), bir adet bronz kabartma Lorenzo Ghiberti'nin Floransa Vaftizhanesi kapısı kabartması (Kat.No:75), bir tane heykel kabartma,

Venedik Plazza Ducale Sarayı cephesinde (Kat.No:76), beş adet yağlıboya tablo Giovanni Bellini'nin eseri (Kat.No:79), Bernardo Louini'nin tablosu (Kat.No:81), Giovanni Andrea Ferrari'nin tablosu (Kat.No: 82), Andrea Sacchi'nin tablosu (Kat.No:83), İvan Stephanovitch Ksenofontov'un "Nuh'un Kenanı laneti" konulu tablosu (Kat.No:86) dur. Üç adet Kutsal Kitap resmi, Nuremberg Kroniki adlı Kitaptan Nuh'un Sarhoşluğu tasviri, (Kat.No:78), Julius Schnorr von Carolsfeld'in Kutsal Kitap resminde "Nuh'un Kenan soyunu lanetleyişi" (Kat.No:84) Gustave Dore'un Kutsal Kitap tasviri, "Nuh'un Kenan'ı lanetleyişi" (Kat.No:85) dir.

Eserlerin adları bu grupta ele alınan on beş eserin on bir tanesi Nuh'un sarhoşluğu (Kat.No**:** 72,73,74,75,76,78,79,80,81,82,83) bir tanesi Bağbozumu ve Nuh'un sarhoşluğu (Kat.No:77) üç tanesi Nuh'un Kenanı Laneti (Kat.No:84,85,86) olarak adlandırılmıştır.

Eserlerin tarihleri Nuh'un Sarhoşluğu temasını işleyen, St.Marko Kilisesinden mozaik(Kat.No:72) 13.yy.dan, Bourges St.Etienne Katedrali pencere vitrayı (Kat.No:73) 14.yy.dan, Andrea Pissano'nun mermer kabartma eseri (Kat.No.74)1336-1343 tarihli, Lorenzo Ghiberti'nin Floransa Vaftizhanesi bronz kapı kabartması (Kat.No:75)1420 tarihli, Venedik Plazza Ducale Sarayı cephesinde heykel kabartma(Kat.No:76)15.yy.dan. Benezzo Gazzoli'nin Pisa,Composanto Kilisesi freskinde (Kat.No:77) "Bağbozumu ve Sarhoşluk" teması 1469-1484 tarihleri arasında, Nuremberg Kroniki adlı Kitaptan Nuh'un Sarhoşluğu tasviri, (Kat.No:78) 1493 tarihli, Giovanni Bellini'nin Nuh'un Sarhoşluğu adlı tablosu (Kat.No:79),1500-1515 tarihli, Michelangelo'nun Sistina Chapel Freski(Kat.No:80), 1508-12 tarihli Bernardo Louini'nin tablosu(Kat.No:81) 1521 tarihli, Giovanni Andrea Ferrari'nin tablosu, (Kat.No. 82) 17.yüzyıldan Andrea Sacchi'nin tablosu(Kat.No: 83) 17.yüzyıla aittir. 19.yüzyılda Julius Schnorr von Carolsfeld'in Kutsal Kitap resminde Nuh'un Kenan soyunu lanetleyişi(Kat.No.84) Gustave Dore'un Kutsal Kitap tasviri, Nuh'un Kenan'ı lanetleyişi (Kat.No:85) 1865 tarihli, İvan Stephanovitch Ksenofontov'un Nuh'un Kenanı laneti tablosu(Kat.No:86) 19.yüzyıla aittir.

İkonografi Tevratta 9.bapta Nuh'un çiftçi olduğu, ilk bağı onun diktiği yazar. Nuh'un üç oğlu Sam, Ham ve Yafet' den yeryüzüne yayılan bütün insanlar türemişdir. Ham Kenan'ın babasıdır. Nuh bir gün şarap içip sarhoş olmuş çadırının içine çırılçıplak uzanmış, Ham, babasının çıplak olduğunu görünce dışarı çıkıp iki kardeşine anlatmış, onlar omuzlarına bir giysi alıp, babalarını çıplak görmemek için yüzlerini öbür yana çevirerek, geri geri yürüyerek çıplak babalarını örtmüşlerdir. Nuh ayılınca küçük oğlunun kendisine ne yaptığını anlamış ve onu lanetlemiştir. Kenan'ın kardeşlerine köle olması için beddua etmiştir.

Nuh'un kendi üzüm bağında şarap içip sarhoş olması, çıplak olarak çadırında sızması, küçük oğlunun kendisini çıplak halde görüp istismar etmesi, Ham ve onun soyu Kenan'ın Nuh tarafından lanetlemesi, hristiyan sanatında kilise duvar resimleri ve mozaik dekorasyonlarında, pencere vitraylarında, Rönesans ve Barok dönemde yağlıboya tablolarda, Kutsal Kitap resimlerinde yirminci yüzyıla kadar çok ilgi görerek işlenmiştir. Nuh bu sahnede olay öncesinde tek olarak ya da oğulları ile olay sonrasında tasvir edilmiştir. Lanetlenmenin nedeninin cinsel istismar[165] olması üstü kapalı şekilde vurgulanır. Bu öykünün gelenek olarak en eski bağcılık yapılan Urartu/Ararat bölgesine bağlandığı arkeologlarca kaydedilmiştir[166].

Nuh'un Sarhoşluğu sahnesinde Nuh yalnız, Tevrat'a göre, Nuh çiftçiydi ilk bağı o dikmişti, bağında şarap içip sarhoş olan Nuh çadırının içine çırılçıplak uzanmıştı Andrea Pissano'nun mermer kabartma (Kat.No:74) eseri 1336-1343 tarihlerinde Floransa opera binası için yapılmış, asma dallarından bir çardağın altında Nuh'u elbisesinin etekleri açılmış ve cinsel organı görünür halde rehavet içinde yalnız yatarken betimlemiştir, hikayenin devamında onu bu halde gören en küçük oğlu Ham, bu durumu istismar etmiş ve kardeşlerine anlatmıştır,

[165] Metin And, Minyatürlerle Osmanlı-İslam Mitologyası, İstanbul,2007,s,120
[166] Seton Leyod, Türkiyenin Tarihi, Ankara,1998.s,105

Nuh'un Sarhoşluğu temasını işleyen, St.Marko Kilisesindeki mozaik tasvirde (Kat.No:72) Nuh bir çardakta sarhoş halde çıplak olarak sızmış ve oğlu Ham yanına girerken gösterilmiştir, 13. yy. mozaikinde Nuh'un çırılçıplak olması Tevrat anlatımına daha uygundur, ancak sanatsal üslup olarak antik dönem Roma geleneği etkisi görülmektedir, Yunan- Roma sanatındaki "Sarhoş Dionysos" betimlemelerini anımsatmaktadır.

Nuh'un sarhoşluğu, sahnesinde Nuh ve iki oğlu Bourges St.Etienne Katedrali pencere vitrayında (Kat.No:73) 14.yy.da işlenmiş bu sahnede lanetlenen oğul gösterilmemiştir, Nuh oturur vaziyette giysilerinin etekleri açılmış cinsel organı belirgin şekilde gösterilmesi, maruz kaldığı istismarın niteliğini betimler, kendisine yardım eden iki oğul henüz şaşkınlık içinde birbirlerine bakmaktadır. Venedik Plazza Ducale Sarayı cephesinde 15.yy.dan heykel kabartmada (Kat.No:76), Nuh çıplak olarak ayaktadır ve elinde şarap sarhoşluğunu gösteren şarap kasesi tutmaktadır, ikonografiye göre, Nuh'u sızmış ve çıplak halde istismar eden oğlu diğer kardeşlerine haber vermiş, diğer iki kardeş babalarını örtmüşlerdir, Nuh ayılınca küçük oğlunun ne yaptığını anlayarak Kenan'a lanet olsun, köleler kölesi olsun kardeşlerine dediği için lanetlenen oğul gösterilmemiş iki oğlu beline sarılmış bir örtüyü tutarak onun çıplaklığını örtmektedir. Benezzo Gazzoli'nin Composanto kilisesi(Kat.No:77), 15.yy. freskinde birkaç aşamalı bağbozumu sahneler dizisinin en sağ köşesinde yerde yatan Nuh'un çıplaklığını İki oğlu Sam ve Yafet örterken betimlenmiştir.

Nuh'un Sarhoşluğu sahnesinde Nuh ve üç oğlu, sızmış, çıplak halde yerde yatan Nuh figürü, oğlu Ham olayı kardeşlerine anlatıyor, Nuh'un çıplaklığını örtmeye hazırlanan iki oğlu Yafet ve Sam ellerinde örtüyle gösterilmiştir. (Kat.No:75) Ghiberti'nin Floransa vaftizhanesinin bronz kapısına işlediği bu sahne için batılı yorumcuların "insanlık verilen ikinci şansta ne yaptı onu anlatıyor" dedikleri kaydedilir. Nüremberg Kroniki'nde (Kat.No:78) Sam babasını örterken, Yafet çıplak halini görmemek için yüzünü kapatmış, Ham küstah ve umarsız bir tavır içinde görülür. Bellini'nin eserinde(Kat.No:79) sızmış ve çıplak olarak yatan Nuh ve üç oğlu, Sam ve

Yafet babalarını utandırmamak için ona bakmadan örterken, Ham, bıyık altından gülmektedir. Ham'ın bu alaysı gülüşü Bernardino Luini'nin eserinde(Kat.No.81)daha belirgindir burada sam ve yafet babalarını örtmeye ve kaldırmaya çalışırken ham gülerek izlemektedir.

Michelangelo'nun yorumunda (Kat.No:80)Baba ve üç oğul tamamen çıplak işlenerek, çıplaklık utancı ortadan kalkmış, örtü sembolik olarak şeffaflaşmış olayın üstü açılmış, Ham'ın yüzü kapatılmıştır, lanetlenen oğul "yüzsüz" olarak arkası dönük işlenmiştir. 17.yy eserlerinden G. A. Ferrari (Kat.No:82)nin tablosunda, lanetlenen oğlunun yarı çıplak halde giyinirken Nuh'un yerde belden altı açık yatarken gösterilmesi, cinsel istismar olayına vurgu yapan oldukça cüretkâr tasvirdir. Figürler duyguyu tepkiyi, aşırılıkları yansıtan barok sanatın özelliklerini göstermektedir.

Andrea Sacchi yüksek barok dönem eserinde (Kat.No: 83), olayı en çarpıcı şekilde izleyiciye deşifre ediyor. Kompozisyonda Nuh'u sarhoş halde istismar eden oğlu Ham ön planda, babasının çıplaklığını seyirciye teşhir eder şekilde görülür. İkonografiye göre bu durumu kardeşlerine haber veren Ham'ı, sanatçı olayın başkahramanı olarak umarsız ve pervasız tavrı ile ön planda konumlandırmıştır, kardeşlerinin babalarının çıplaklığını görmemek için "geri geri" sahneye girişi onu örtmek üzere ellerinde örtü ile tasvir edilmiş olması ikonografiye uygun şekilde betimlenmişdir ancak bireyselliğini öne çıkaran sanatçı, kompozisyonda konuyu madalyonun diğer yüzünden anlatmaktadır, buradaki gerçeği görmemeye çalışan iki oğlu arka plana kaydırmış, onların yüzünü göstermemiş, geleneksel algıyı tersine çevirerek gizlenen olayı izleyicinin içerden görmesini sağlayan bir kurgulamayla olayı açık alanda cüretkâr bir açıklıkta ve aydınlıkta sergilemiş, izleyiciyi konunun olgusal boyutuna yönlendirmiştir.

Nuh ayılınca oğlu Ham'ı ve soyu Kenan'ı lanetleyişi, Nuh ayılınca küçük oğlunun kendisine ne yaptığını anlamış, oğlunu ve onun soyunu lanetlemiştir. Tevrat'ın aile içi çarpık cinsel ilişkilere değinen örneklerinden biri olan bu sahnede bunu yapan oğul ve soyu lanetlenmiş, diğer kardeşlerine

kul olsun diyerek aşağılanmıştır. Bu sahneyi tasvir eden eserlerden 19.yüzyılda Carolsfeld'in Kutsal Kitap resminde (Kat.No:84) Nuh henüz ayılmakta ve oğlunu öfke ile kovarken betimlenmiştir. Gustave Dore'un aynı temalı Kutsal Kitap tasvirinde ise, (Kat.No:85) Nuh ayakta heybetli bir duruş içinde antik yunan tanrı heykelleri gibi, oğlunu kovarken oğlu ve soyunu temsilen karısı çocukları kaçar şekilde gösterilmiştir, Nuh'un yanındaki figürler ona bağlılıklarını gösteren hareketler içindedir, önünde diz çökmüş figür arap yöresel kıyafetli olarak betimlenmiştir. Ksenefontov'un eserinde, (Kat.No:86) Nuh çadırının önünde Ruhani lider gibi oturuyor, diğer figürler bağlılıklarını onun dizine kapanarak göstermektedirler. Nuh oğlu Ham'ı kovuyor, Ham ve karısı utanç içinde uzaklaşıyor

Temanın işlendiği eserlerde çevresel ikonografik özellikler, Nuh'un sarhoşluğu sahnesinde, ikonografiye bağlı olarak üzüm bağını simgeleyen asma dalı ve üzüm salkımı (Kat.No:72,74,75,76,77,78,83,84,86) yer alır.

Sahne Tevrat tercümelerine göre çadırda (Kat.No:79,82,85,86), çardakta (Kat.No:72,74,75,80,84,86), bağda tamamen açık alanda (Kat.No.73,76,78,81,85) canlandırılır. Nuh'un yanında şarap fıçısı (Kat.No:74,75,80,81) elinde veya yanında şarap içtiğini gösteren boş şarap kasesi bulunur. (Kat.No:74,75,76,79,80,81,82) Nuh kırmızı örtüsü ile (Kat.No:73,77,78,79,81) örtülürken veya kırmızı bir örtü üzerinde oturur şekilde betimlenir. Kırmızı örtü daha önceki sahnelerde gördüğümüz Nuh'un belirleyici giysi rengi haline gelen kırmızı ile ilişkili olarak ikonografiye sanatçıların ilave ettiği Katolik din adamlarının giydikleri resmi pelerinin sembolik renk unsurudur. On dokuzuncu yüzyıl sonlarına doğru yapılan resimlerde uygulanmamıştır.

Nuh Tufanı teması tasvirleri, geçmişteki mitolojik dönemlerin betimlendiği sahnelerden esinler taşıması açısından da dikkat çeker. Nuh'un gemisine hayvanların toplanması sahnesinde kutsal yazılarda dini liderlere atfedilen iyi çoban görevi, Nuh'un sarhoşluğu tasvirlerinde erken dönem

mozaiklerinde yer alan sahneler ile antik dönem sarhoş Dionysos sahneleri, heybetli güçlü Nuh figürü ve Tanrı figürünün benzer tasvirleri ile mitolojideki Zeus figürü arasında analoji yapılabilir. İkonografik resimler, kompozisyon açısından sanatçılar tarafından izlenen şemaya rağmen sanatçıların kendi üslup özelliklerini sergiledikleri, konuyu önemli ya da önemsiz kılacak şekilde figürleri konumlandırdıkları, olguyu kompozisyon içinde kavranması güç çok küçük simgelere indirgedikleri yada simge ve sembollere hiç yer vermeden insanın gerçeğine uyarlayarak tasvirler yaptıkları görülür. Rönesans döneminden itibaren İnsanın birey olarak olarak öne çıkışını, Eski dünyanın ya da gerçek dışı kahramanların önemini yitirmesi, on dokuzuncu yüz yılda tabletlerin çözümlenmesi ile kutsal kitaplar hakkındaki eski yargıların değişmesini bu resimlerde Sanatçıların bireyselliklerini öne çıkarışlarını izleyebiliyoruz. Sanatçılar bize Tevratın anlattığı Nuh'u ve gemisini kendi algılarıyla, Kutsal kitabın yaratmak istediği algı ile ya da mitsel bir figür olduğunu belirten bir ortam kurgusu içinde kendi tasavvur ettikleri şekilde tasvir etmişlerdir.

IV- SONUÇ

“Hristiyan İkonografisinde Nuh Tufanı” temalı çalışmamızda farklı dönemlere ait çeşitli tekniklerde yapılmış tasvirlerden seksen altı eser incelenmiştir. Eserlerin çoğunluğunu Rönesans ve Barok dönem yağlıboya tabloları oluşturur, yağlıboya resim sanatı ikonografilerin tasvir edilişi esnasında ifadesel özelliklerin yansıtılmasında sanatçıya geniş olanaklar sunar.

Nuh Tufanı temasının resim sanatında işlenişi, hikâyenin ana hatlarını anlatan başlıca kompozisyon düzenlemeleri ile belirlenmiş konu akışı, gemi yapımı, gemiye giriş, tufan, tufanın sonu güvercinin gemiye dönüşü, gemiden çıkış, kurban ve sarhoşluk sahneleri esas alınarak belli bir kompozisyon düzeni içinde ikonografik anlatım yansıtır.

İncelenen Nuh Tufanı konulu eserlerin metin kaynağı Eski Ahit Tevrat’tır. Kutsal Kitapları oluşturan İlk elyazmalarından çok daha eski geçmişi olan “tufan söylencesi” Tevrat’dan çok önce yazılı tarihe kaydolmuştur. Tevrat öncesi ve tevratın ortaya çıkış süreci bilimsel araştırmalara dayalı olarak incelenmiştir.

Konumuza ilşkin İkonografik tasvirler irdelendiğinde, Nuh Tevratta iyi bir insan olarak Tanrı tarafından seçilmiş, ailesi ve hayvan türlerinden birer çiftle birlikte tufandan kurtarılmıştır. Tasvirlerde Nuh, ifadesel olarak hristiyan dini liderlerin geleneksel tarzına uyan yaşlı bir erkek olarak, uzun beyaz saç ve sakalları, kırmızı pelerin ya da palto tarzı uzun giysileri ile sembolize edilmiştir. Rönesans döneminde sanatsal akımlarında etkisi ile Nuh, Tanrı ile konuşurken kendisi tanrı figürü ile benzer şekilde ya da Antik Yunan dönemi tanrılarının tasvirlerine benzer biçimde betimlendiği görülür.

Nuh’un ailesi genellikle yanında karısı üç oğlu ve üç gelini olarak gösterilmiştir. Bazı sanatçılar tasvirlerde aileyi temsilen bir ya da birkaç figüre yer vermişler bazen de tevratta bildirilen aile üyelerinin sayısını aşan figürler

özellikle gemi yapımı sahnesinde Nuh'a yardım eden ustalar şeklinde betimlenmiştir.

Nuh'un gemisinin şekli Tevrat'ta anlaşılamadığı için sanatçılar hayal güçleri ve simgesel anlamlardan yola çıkarak farklı gemi modelleri çizmişlerdir. Tevratta verilen ölçüye uygun gemi modeli betimlenmeye çalışıldığında ortaya uzun, büyük bir dikdörtgen sandık formu çıkmıştır. Nuhun Gemisi eski metinlerde kelime anlamı itibariyle; sandık, sanduka, tabut, lahit, kutu, küp (küp şeklinde kutu) kasa, mahfaza alamlarını ifade ettiği için erken dönemde gemi, ölüm kültü ile ilişkilendirilmiş Roma mezar odalarında ya da lahitler üzerinde sandık şeklinde kapağı açılan bir sembolik gemide "Nuh" betimlemesi yapılmıştır. Ortaçağ Hristiyan düşüncesinde geminin sembolik anlatımları olduğunu düşünen sanatçılar gemiyi, insanlığı tek tanrı inancı etrafına toplayan kilise formunda betimlemişlerdir.

"Gemiye Giriş" sahnesinde genellikle çok çeşitli hayvanlar ve onları gemiye toplamaya çalışan Nuh, bazı tasvirlerde iyi çoban İsa betimlemelerine benzer şekilde yansıtılmıştır, tek fark İsa'nın etrafında sadece koyunlar, Nuh'un etrafında çeşitli hayvanlar yer alır.

"Tufan" anını betimleyen ikonografik tasvirler genelikle erken dönemde sular içinde sürüklenen canlı ve cansız insan vücutları olarak gösterilirken, ilerleyen zamanla bu kompopozisyonda, tufan felaketinden kurtulma mücadelesi veren insanlar betimlenmiş, kimi giyinik, kimi çıplak olarak gösterilmiştir. Çıplaklık günahkârlığı simgelediği için tufana kapılanların çırılçıplak işlenişi sanatçılar tarafından daha çok tercih edilmiş, çıplaklık günahkârların tufanla cezalandırılış sahnesinin simgesi olmuştur. Örneklerimiz arasında tufan sahnesi betimlemelerinde figürlerin çıplak, giysili veya iki türlü gösterildiği tasvirlerin her dönem farklı tercihlerde yapıldığı görülür. Tufan betimlemesinin ürkütücü ifadesel anlatımı bazı sanatçılar tarafından insanın çaresizliğini acizliğini ezikliğini işlerken kimi sanatçılar doğal afet karşısında insanın panik korku ve telaşla kurtulma mücadelesini öne çıkarmıştır. On dokuzuncu yüz yılın Tufan tablolarında bir kaya üzerine

yığılmış cıplak vücutlar tanrı tarafından terk edilmişlik algısı yaratan trajik toplu ölümler görüntüsü yansıtmaktadır.

“Tufandan sonra güvercinin gemiden gönderilişi” ve zeytin dalı ile gemiye dönüşü, yeryüzünden suların çekilmeye başladığının yani kurtuluşun simgesidir. Zeytin dalı doğada yaşamın başladığını müjdeler. Güvercin hem müjde getirendir hem tanrının kutsal ruhunun simgesidir. Gemiden çıkış sahnesinde Nuh ve ailesi etrafında hayvanlarla birlikte doğaya yayılırlar. Bu sahnelerde genellikle mutlu, umutlu yeni bir başlangıç ve yaşam sevinci ifadesel olarak betimlenir.

Nuh, gemiden çıkar çıkmaz Tanrıya yakmalık kurban hayvanları sunarak şükran ifade eder. Bu kurban sahnesi bazı sanatçılar tarafından gemiden çıkışla aynı sahnede işlenir. Kurban sahnesi dünyanın en eski ritüelini Tevrata göre betimler. Genellikle her dönemde aynı kompozisyon düzeninde betimlenen bu ritüel Hristiyanlikta başlangıcından beri yoktur. Musevilerin bazı mezheplerinde bu gelenek sembolik anlamıyla sürmektedir.

Nuh’un hikâyesinde son bölümü oğullarından birisinin kendisine sarhoş anında yaptığı istismar içerikli davranıştır, Babasının kendisini ve soyunu sonsuza kadar lanetlenmesini ve o toplumdan dışlanmasını anlatır, hikayenin bu kısmının bölgedeki Urartu kültüründe gelişmiş olan şarapçılıkla ilişkili olarak Urartu tabletlerindeki hikayelere benzerliği dolayısıyla sonradan ekleme olduğu dair görüş öne süren arkeolojik araştırmalar vardır.

İkonografik yönden Nuh Tufanı teması çözümlenirken çivi yazılı tabletlerle Tevrat metni ilişkisi dikkatlerden uzak tutulmamalıdır. Esas olarak her dönemde tufan öyküleri insanın ölüme karşı koyma mücadelesine odaklanır. Tek tanrılı dinlerden sonra yaşam-ölüm döngüsünün algılanışı, öldükten sonra öte dünyada yeniden diriliş şeklinde olmuştur. Hristiyan dünya görüşü tufandan kurtuluşu yeniden yaşama tutunmak ve bunun için tanrıya inanmak, su ile gübnahlardan arınarak yaşama yeniden başlamak anlamında simgeselleşen vaftiz ritüeli, hristiyanlığa kabul törenine dönüşmüştür.

Hristiyan ikonografisinde Nuh Tufanını işleyen bu eserlerde sanatçıların, usta çırak yöntemi ile birbirini izleyerek, kimi zaman aynı kompozisyonu tekrarlayarak, yüzyıllar alan bir süreçte görsel etki ile toplumsal belleğin sistematize edilişini sanat yoluyla izleyebilmekteyiz.

Orta çağdan sonra Rönesans ve Reform dönemi boyunca Hristiyan sanatında izlenen kurallar ve kalıplar yavaş yavaş terk edilmiş bireyselliğini öne çıkaran sanatçıların öncülüğünde sanat dinden bağımsızlaşmıştır. İkonografi konusundaki çalışmalar, geçmişi ve geçmişten gelen gelenekleri mercek altında görmemizi anlamamızı sağlar, geçmişin inançlarını ve geleneklerini gözler önüne serer bu da insanlığın kültürel birikimi konusunda farkındalık ve bilinç oluşturmamıza yardım eder.

V- KAYNAKÇA

ACARA, Meryem. “Bizans Ortodoks Kilisesinde Liturji ve Liturjik Eserler” **Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, C**ilt 15, Sayı1.s.183-201.

AND, Metin; **Minyatürlerle Osmanlı –İslam Mitologyası,** YKY 2007, İstanbul.

COHN, Norman; **Noah Flood,** Yale Univ. Press, 1996.

CÖMERT, Bedrettin; **Mitoloji ve İkonografi,** De- Ki Basım ve yayım Ltd. Şti. Ankara, 2006.

ÇIĞ, Muazzez İlmiye; **Gılgameş,** Kaynak Yayınları, İstanbul, 2007.

ÇIĞ, Muazzez İlmiye; **Kur’an, İncil ve Tevrat’ın Sümer’deki Kökeni,** Kaynak Yayınları, İstanbul, 2009.

ÇIĞ, Muazzez İlmiye; **Ortadoğu Uygarlık Mirası I.** Kaynak Yayınları, İstanbul, 2009.

ÇIĞ, Muazzez İlmiye; **Sümerlilerde Tufan, Tufanda Türkler**, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2008.

RUDERMAN, David B.; **Erken Modern Dönem Yahudi Tarihi**. İstanbul, 2013.

DAVİS, James; **İnsanın Hikayesi,** T.İş Bankası Kültür Yayınları. İstanbul, 2004.

ERHAT, Azra; **Mitoloji Sözlüğü,** İstanbul,1978.

GÜNALTAY, M. Şemsettin; **Yakın Şark III. Suriye ve Filistin.**8.Seri No**:** 3-III. TTK, Ankara,1947.

HAMİLTON, Edit; **Mitologya,** Varlık Yayınları, İstanbul, 2008.

IŞANKUL, Cabbar; “Kaybolan Cennetin Peşinde” **Gazi Üniv. Eğt. Fak. Degisi,** Cilt 22, Sayı 3, 2002 s.182-97.

KRAMER, Samuel Noah; **Sümerler,** Kabalcı Yayınevi,2002,İstanbul.

Kuran'ı Kerim. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını. Ankara, 1981.

Kutsal Kitap. The Bible Society in Turkey, Acar Basım, Haziran, İstanbul, 2006.

MİCHEL, Thomas; **Hristiyan Tanrı Bilmine Giriş.** Orhan Basımevi İstanbul, 1992.

RYAN, William - PİTMAN, Walter; **Nuh Tufanı,** Ankara, 2003.

SARIKÇIOĞLU, Ekrem; **Dinler Tarihi,** Isparta, 2011.

SETON, Lloyd; **Türkiye'nin Tarihi**, Ankara. 1998.

Elektronik Kaynaklar

http: //www.arkintime.com/ancient-wisdom-ark/

http: //www.medievalart.org.uk/chartres/47_pages/Chartres_Bay47_key.htm

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0a/Sicilia_Monreale4_tango7174.jpg

http://commons.wikimedia.org/wiki/Category: Nuremberg_Chronicle_illustrations_f_011-020

http: //www.metmuseum.org/toah/works-of-art/1981.1178.29

http: //www.christusrex.org/www1/stanzas/L9b-Ark.jpg

www.1st-art-gallery.com/Jacopo-Bassano

http: //commons.wikimedia.org/wiki/

http://residenzgalerie.at/Austrian-Baroque.20.0.html?L=1Die Bibel in **Bildern** - Wikimedia Commons

http: //www.museodelprado.es/en/the-collectin/online-gallery

http: //freechristimages.org/biblestories/noahs_ark.htm

http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Paintings_in_the_Residenzgalerie_Salzburg

http: //www.guardian.co.uk/world/2010/apr/28/pass-notes-noah-ark-turkey

http: //www.superstock.com/preview

Hans Jordaens III haldanefineart.com.

http: //www.lot-tissimo.com/de/cmd/d/o/430.18.202/auk/18/

http://www.paintingall.com/Jan-Brueghel-il-Vecchio-The-Flood-with-Noah-s-Ark-Oil-Painting.html

http://www.google.com/search?hl=tr&tbo=d&biw=1280&bih=645&tbm=isch&sa=1&q=Jean+Il+Vecchio+Brueghel

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Grechetto_-_Entrada_dos_animais_na_arca_de_No%C3%A9.jpg

http://commons.wikimedia.org/wiki/Bible_Pictures_with_brief_descriptions_by_Charles_Foster

http: //www.arkintime.com/ancient-wisdom-ark

http://en.wikipedia.org/wiki/Edward_Hicks

http: //fr.wikipedia.org/wiki/Paolo_Uccello

http: //www.wga.hu/html_m/m/michelan/3sistina/1genesis/2flood/02_3ce2.html

http: //www.christusrex.org/www1/stanzas/L7-Loggia.html

http: //residenzgalerie.at/Austrian-Baroque

http: //www.google.com/imgres?q=jan+brueghel+the+elder+paintings

http://www.lessingphoto.com/search.asp?a=1&kc=20202020238D&kw=NOAH'S+ARK%2C+BIBLE+OT&p=2&ipp=32

http: //www.google.com/search?q=Theodore+Gericault.(1791-1824)

http: //en.wikipedia.org/wiki/Francis_Danby

http://aboutbiblevideos.com/bibleimagedetails.php?ID=163http://commons.wikimedia.org/wiki/

http: //www.danshort.com/bible/

http: //www.google.com/search?q=: +Leon+Comerre+(1850-1916)

http: //www.danshort.com/bible/

http: //www.google.com.tr/search?q=kykko+monastery+museum

http: //www.medievalart.org.uk/chartres/47_pages/Chartres_Bay47_key.htm

http: //www.wga.hu/frames-e.html?/html/a/arcimbol/index.html

http: //www.biblical-art.com/artist_artwork.asp?id_artist=1963&alt=2&pagenum=1

http: //www.therosewindow.com/pilot/Paris-St-Etienne/charn-3-det2.htm

http: //public.wsu.edu/~hughesc/genesis_exercise.htm

http: //en.wikipedia.org/wiki/Hans_Baldung

http://www.accuracyingenesis.com/noahark.htmlen.wikipedia.org/wiki/Geneva_Bible

http: //en.wikipedia.org/wiki/C%C3%A6dmon_manuscript

Wikimedia CommonsNoah's ark, from Charles Foster's Bible Pictures with Brief Descriptions 1897.

http: //en.wikipedia.org/wiki/File: Noah_catacombe.jpg

http://www.lessingphoto.com.

http: //www.superstock.com/stock-photos-images/1095-114

http: //imagesbible.com/ANGLAIS/ANG_FICHES/Ang_Noah.htm

http: //en.wikipedia.org/wiki/John_Everett_Millais

http: //www.danshort.com/bible/

http: //www.wikipaintings.org/en/search/NOah/1#close

http: //www.thejoyofshards.co.uk/visits/sicily/palatina/thumbnails.shtml

http: //www.christusrex.org/www1/stanzas/L7-Loggia.html

http://www.abcgallery.com/B/bosch/bosch48.htmlhttp://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hieronymus_Bosch_-_Noah's_Ark_on_Mount_Ararat_(obverse)_-_WGA2574.jpg

http: //allart.biz/photos/image/Noah.html

http: //www.paolouccello.org/Noah's-Sacrifice-and-Noah's-Drunkenness–1447–48-large.html

http: //www.christusrex.org/www1/stanzas/L7-Loggia.html

http: //en.wikipedia.org/wiki/File: Sacrifice_of_Noah_michaelangelo.jpg

http: //www.nationaltrustimages.org.uk/image/53363

https: //www.artfinder.com/work/the-sacrifice-of-noah-sebastien-bourdon/

http://www.britannica.com/EBchecked/media/147693/Noahs-Sacrifice-After-the-Deluge-oil-on-canvas-by-Giovanni

http://www.gettyimages.com/detail/news-photo/attributed-to-pieter-mulier-ii-called-cavalier-tempesta-news-photo/122224942

http: //www.nationaltrustcollections.org.uk/object/732123

http: //commons.wikimedia.org/wiki/Category: Joseph_Anton_Koch

http://www.arthermitage.org/Window-N-II-The-Book-of-Genesis/Stained-Glass-Panel-Shem-and-Japhet-Covering-the-Nakedness-of-Their-Father.html

http: //www.wga.hu/frames-e.html?/html/p/pisano1/andrea/1noah.html

http://www.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.art-printsdemand.com/kunst/lorenzo_ghiberti_7865/story_noah_exodus_ark_drunken_hi.jpg&imgrefurl=http://www.art-prints-on-demand.com/a/ghiberti-lorenzo-1/the-story-of-noah-theexo.html&h=444&w=450&sz=43&tbnid=2NkWV9Muw47fLM:&tbnh=96&tbnw=97&prev=/search%3Fq%3DLorenzo%2BGiberti%2Bnoahs%26tbm%3Disch%26tbo%3Du&zoom=1&q=Lorenzo+Giberti+noahs&usg=__um85jQ9_h

Vii_9UEL1GwCj35G7E=&docid=UIz6IkrbaR6IaM&hl=tr&sa=X&ei=Tb0oUfeQBMXZtAbz0IHIDw&sqi=2&ved=0CDMQ9QEwAg&dur=2204

http://es.wikipedia.org/wiki/Archivo: Drunken_Noah_(Palazzo_Ducale,_Venice).jpg

http://www.google.com.tr/imgres?imgurl=http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d9/Benozzo_Gozzoli_-_The_Vintage_and_Drunkenness_of_Noah_-_WGA10335.jpg&imgrefurl=http://es.wikipedia.org/wiki/Archivo:Benozzo_Gozzoli__The_Vintage_and_Drunkenness_of_Noah__WGA10335.jpg&h=700&w=1453&sz=181&tbnid=6OHEKm9SqoLoGM:&tbnh=59&tbnw=122&prev=/search%3Fq%3Dbenozzo%2Bgozzoli%2Bcamposanto%2Bpisa%26tbm%3Disch%26tbo%3Du&zoom=1&q=benozzo+gozzoli+camposanto+pisa&usg=__hkAdPaZwelCYyHOJshSCymfCIa8=&docid=dnaRE5rHsunOSM&hl=tr&sa=X&ei=6NMoUeOYFof2sgansoGIDQ&ved=0CCoQ9QEwAA&dur=430

http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Nuremberg_Chronicle_illustrations_f_011-020

http://likethedew.com/2010/01/03/the-sin-of-ham/1500-1515_giovanni_bellini_drunken_noah/

http://kwing.christiansonnet.org/courses/bible-gen/paintings/Gen_09-20_Michelangelo.jpg

http: //www.photographersdirect.com/stockimages/g/giovanni_andrea.asp

http://www.wikigallery.org/wiki/painting_387894/(after)-Andrea-Sacchi/The-Drunkenness-Of-Noah

http: //en.wikipedia.org/wiki/Noach_(parsha)

http: //en.wikipedia.org/wiki/File: Ksenophontov_noah.jpg

ÖZET

BAHADIR, Ülkü. Hristiyan İkonografisinde Nuh Tufanı, Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 2013.

Hristiyan İkonografisinde Nuh Tufanı teması tesbit ettiğimiz 86 eser üzerinde ikonografik açıdan incelenmiştir.

Tarihte yazılı kaynaklarda tufan öyküsü öncelikle genel anlamda ele alınmış, daha sonra Tevrat öncesi dönemde mitolojik tufan efsaneleri ile Musevilik ve Hristiyanlıkta Nuh tufanı öyküsüne dair metinlerin incelemesi yapılmıştır.

Nuh tufanı öyküsünün ikonografik kaynağı olan Tevrat'ın tarihçesi ile ilgili araştırmalara ve bu araştırmalara ışık tutan arkeolojik kazılara değinilmiştir. Son yıllarda yapılan jeolojik araştırmalar sonuçunda öne sürülen Karadeniz taşkını ve tufan hipotezi hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Tufan öyküsü mitilojideki efsanelerden başlayarak Musevilikte Nuh tufanı öyküsü ve İncil'deki simgesel yansımaları incelenmiştir. Tevrat'ta Nuh tufanı öyküsünü konu alan tasvirler ikonografik analiz yöntemi ile temalarına göre gruplanmış, Nuh'un gemisinin yapımı, gemiye giriş, tufan, tufan da gemi, güvercinin dönüşü, gemiden çıkış, kurban, Nuh'un sarhoşluğu ve Kenan'ın lanetlenişi başlıca kompozisyonlar olarak tespit edilmiştir.

İncelenen eserler olgusal ve ikonografik anlam yönünden detaylı olarak açıklanmış, ikonografiye uyan ve uymayan yönler, ifadesel anlatımın ikonografiyle uyumu, sanatçı bireyselliğinin öne çıktığı noktalar, eserin yapıldığı dönemin kültür ve sanat akımlarının yansıması karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

1. Nuh'un Tufanı
2. İnanç
3. Sanat
4. Mitoloji
5. İkonografi

ABSTRACT

BAHADIR, Ülkü. Christian iconography of Noah's Flood, Master Thesis. Ankara, 2013.

The Noah’s Flood theme in the Christian Iconography has been studied iconographically on 86 artefacts that we have determined.

The story of the Noah’s Flood has been primarily tackled in the written sources in history in general terms, then the texts on the Noah’s Flood in Judaism and in Christianity have been studied together with the mythologic flood legends in the pre-Old Testament period.

The researches on the history of the Old Testament as the iconographic source of the story of the Noah’s Flood and the archeological excavations that are shedding light to these researches have been identified. Information has been laid down on the Black Sea Flood and the Flood hyphothesis that have been put forth as a result of the geological researches conducted in recent years.

Starting from the mythological legends, the subject of the Noah’s Flood, the story of the Flood in Judaism and the symbolic reflections in the Bible (New Testament) have been studied. The depictions portraying the story of the Noah’s Flood in the Old Testament have been grouped in terms of their subject and by means of the iconographic analysis method where the construction of the Noah’s ark, entry to the ark, flood, ark in the flood, dove’s return, exit from the ark, sacrifice, Noah’s drunkenness and damnation of Kenan have been determined as the primary compositions.

The artefacts studied have been explained in detail in terms of their conceptual and iconographic meanings, and the aspects relevant or irrelevant to the iconography, relevance of the expressionist depiction to the iconography, areas where the artistic individualism prevails, reflection of the cultural and artistic trends of the period of the artefacts have been tackled in comparison with each other.

Key Words

1. Nuh's Flood
2. Faith
3. Art
4. Mythology
5. Iconography